URSULA K. LE GUIN

ROZA VÂNTURILOR

Colecţia Science-Fiction

URSULA K. LE GUIN

ROZA VÂNTURILOR

URSULA K. LE GUIN

ROZA VÂNTURILOR

EDITURA INFOTRONIC
— Focșani, 1997 —

Coperta: DORINEL MODREANU
Ilustrația: ADRIAN VLĂSCEANU

URSULA K. LE GUIN
THE COMPASS ROSE

Copyright © 1982 by Ursula K. Le Guin
All rights reserved. No part of this book may be used or reproduced in any manner whatsoever without wtitten permission of the publisher, except in case of brief quotations embodied in critical articles and reviews.

Drepturile asupra acestei versiuni aparțin editurii INFOTRONIC.
Reproducerea integrală sau parțială a textului este interzisă și se pedepsește conform legii.

Editura INFOTRONIC
Str. Mareșal Ion Antonescu nr.21
Focșani 5300 Vrancea
Tel/Fax: 037-617632

Consilier literar: CLAUDIA VILAN
Tehnoredactor: IONICA DUMITRU

ISBN 973-97208-4-6

PREFAȚĂ

1

Denumind această carte "Roza Vânturilor", am sperat să sugerez că ar putea fi descoperită în ea un anume șablon sau coerență, indicând că povestirile pe care le conține tind să o ia fiecare în propria direcție. Se desfășoară pe toată harta, inclusiv pe margini. Nu mi-e clar nici mie ce fel de hartă este asta. Una a minții, fără îndoială; probabil a autorului. Dar mă aștept să fie mai mult decât atât. Mintea nu ne aparține exclusiv, nici măcar la naștere, cu atât mai puțin pe măsură ce trăim, învățăm, pierdem...

Cele patru direcții, NESV, ale Rozei Vânturilor, busola noastră, converg sau izvorăsc dintr-o nedefinită a cincea direcție, centrul, corola rozei.

Multe dintre popoarele americane care au fost dezmoștenite de invadatorii ghidați dinspre est de busolă își structurau lumea după cele patru direcții ale vântului (sau patru semi-direcții) și încă două, Deasupra și Dedesupt, și acestea radiale către centru/sine/aici și acum, care ar putea conține în mod sacru pe celelalte șase și, astfel, întregul Univers. Aceasta este busola în patru dimensiuni, spațială și temporală, materială și spirituală, Roza Noii Lumi.

Pentru navigatori, această carte este un ghid pe care nu te poți baza. Poate că este prea sensibilă la câmpurile magnetice locale.

În interiorul ei pot fi zărite mai multe mișcări circulare, cum ar fi cea dintre prima și ultima povestire, între a patra și a șaptesprezecea. Dă naștere unor aparente excursii exterioare, care sunt de fapt incursiuni interioare, cum ar fi povestirea a

unsprezecea; deși singura piesă care descrie un loc a cărui realitate obiectivă poate fi confirmată pe o hartă actuală a Pământului de astăzi, cea de-a șaptea, este poate cea mai subiectivă dintre toate.

În ceea ce privește motivele pentru care unei anumite povestiri i s-a atribuit o anumită direcție, acestea nu sunt foarte serioase. Nadir-ul poate fi undeva subteran, de exemplu, sau în adâncul apelor, sau pur și simplu în adâncul inimii. Principiul de organizare ar putea fi istoric, poetic sau literar. E oare sigur că unul dintre mijloacele de a învăța să cunoști lumea ca pe un lucru viu cu simbol și înțeles este de a cultiva arta de a privi lucrurile așa cum sunt?

Titlul unei alte antologii anterioare cuprinzând povestiri de-ale mele este Cele Douăsprezece Cuadrante ale Vântului, o busolă împrumutată de la A.E.Housman. Acesteia, lăsați-mă să-i pun drept motto un poem francez al lui Rainer Maria Rilke, din grupajul Les Roses.

Est-ce en exemple que tu te propose?
Peut-on se remplir comme les roses,
en multipliant sa subtile matiere
qu'on avait fait pour ne rien faire?

Car ce n'est pas travailler que d'etre
une rose, dirait-on.
Dieu, en regardant par la fenetre,
fait la maison.

În traducere, Rilke spune rozei ceva de genul:

Te propui drept model?
Oare ne putem umple ca trandafirii,
înmulțindu-ne materia subtilă
pe care am făcut-o ca să nu facem nimic?

Pentru că nu înseamnă muncă să fii
doar un trandafir, după cum se spune.
Dumnezeu, în vreme ce privește pe fereastră,
îngrijește de casă.

(Nota trad.: De căutat varianta publicată în românește)

Ursula K. Le Guin

NADIR

AUTORUL SEMINȚELOR DE ACACIA

și alte extrase din Jurnalul Asociației Therolingviștilor

MSG. descoperite într-un mușuroi de furnici

MESAJELE au fost găsite scrise cu exudat de glandă tactilă pe semințe degerminate de acacia așezate în șiruri la capătul unui tunel îngust, încurcat, conducând către unul dintre cele mai adânci nivele ale colonici. Tocmai aranjarea ordonată a semințelor a atras pentru prima dată atenția cercetătorului.

Mesajele sunt fragmentare, iar traducerea aproximativă și foarte interpretabilă; dar textul pare să merite interes, chiar și numai pentru uimitoarea lipsă de asemănare cu orice alt text Furnicar cunoscut nouă.

Semințele 1-13

Nu [voi] atinge simțitorii. Nu [voi] mângâia. [Am să] cheltui pe semințe uscate dulceața sufletului [meu]. Poate că va fi găsită când [voi fi] mort. Atinge acest lemn uscat! [Eu] strig! [Sunt] aici!

Acest pasaj mai poate fi citit și astfel:

Nu atinge simțitorii. Nu mângâia. Cheltui[ește-ți] pe semințe uscate dulceața sufletului. Poate că va fi găsită când [vei fi] mort. Atinge acest lemn uscat! Strig[ă:] [sunt] aici!

Nici un dialect de Furnicar cunoscut nu folosește conjugarea verbelor, în afară de cazul persoanei a treia singular și plural și persoana întâia plural. În acest text se folosește doar rădăcina

verbelor; de aceea nu există nici o cale de a hotărâ dacă pasajul reprezintă o autobiografie sau un manifest.

Semințele 14-22

Lungi sunt tunelele. Mai lung este ne-tunelatul. Nici un tunel nu ajunge la capătul ne-tunelatului. Ne-tunelatul se întinde mai mult decât ai putea străbate în zece zile [n.n., la nesfârșit]. Slavă!

Marcajul tradus "Slavă!" este jumătate din salutul obișnuit "Slavă Reginei!" sau "Trăiască Regina!" sau "Huzza pentru Regină!" — dar cuvântul/marcajul însemnând "Regină" a fost omis.

Semințele 23-29

Așa cum furnica printre furnici străine și dușmane este ucisă, tot așa furnica fără furnici moare, dar a fi fără furnici e la fel de dulce ca picătura de miere.

O furnică pătrunsă într-o altă colonie este de obicei ucisă. Izolată de celelalte furnici, moare invariabil într-o zi sau două. Dificultatea acestui pasaj este cuvântul/marcajul "fără furnici", pe care-l traducem ca "singur" - un concept pentru care nu există cuvânt/marcaj.

Semințele 30-31

Mâncați ouăle! Sus cu Regina!

Deja au fost dispute considerabile asupra interpretării frazei de pe Sămânța 31. E o problemă importantă, de vreme ce toate semințele precedente ar putea fi înțelese pe deplin în lumina acestei ultime exclamații. Dr. Rosbone susține că autorul, o lucrătoare neutră fără aripi, jinduiește să fie un mascul aripat și să fondeze o nouă colonie, să participe la zborul nupțial alături de o nouă Regină. Deși textul poate suporta o asemenea citire, convingerea noastră este că nimic nu întărește această interpretare — și cel mai puțin textul de pe sămânța imediat precedentă, Nr.30: "Mâncați ouăle!". Această interpretare, deși șocantă, este mai presus de orice interpretare.

Îndrăznim să sugerăm că acestă confuzie care planează asupra Sămânței 31 ar putea rezulta dintr-o interpretare etnocentrică a cuvântului "sus". Pentru noi, "sus" este o direcție "bună". Nu este adevărat, cel puțin nu este obligatoriu, și pentru furnici. "Sus" e direcția din care vine hrana, cu siguranță, dar "jos" e direcția în

care se află siguranța, pacea și căminul. "Sus" e soarele arzător; noaptea înghețată; lipsa adăpostului din tunelele prea-iubite; exilul; moartea. De aceea, sugerăm că acest autor ciudat, în singurătatea tunelului său, a gândit să exprime cea mai teribilă blasfemie concepută de o furnică; iată de ce, lectura corectă a Semințelor 30-31, în termeni umani, ar fi:

Mâncați ouăle! Jos cu Regina!

Când a fost descoperit manuscrisul, lângă Sămânța 31 a fost găsit trupul uscat al unei lucrătoare mici. Capul îi era desprins de torace, probabil de către fălcile unui soldat al coloniei. Semințele, aranjate cu grijă într-un model asemănător unui portativ cu note, nu a fost deranjate. (Furnicile din casta soldaților sunt analfabete; de aceea, soldatul nu a fost interesat, probabil, de colecția de semințe inutile din care fuseseră scoși germenii.) Nici o furnică nu a supraviețuit în acest mușuroi, distrus într-un război cu un altul vecin la ceva timp după moartea Autorului Semințelor de Acacia.

— G. D'Arbay, T.R.Bardol

ANUNȚAREA UNEI EXPEDIȚII

Extrema dificultate de a citi Pinguina a fost mult ușurată de utilizarea aparatului de filmat subacvatic. Cel puțin, pe film sunt posibile reluarea și încetinirea secvențelor fluide ale scenariului, până în punctul în care, prin repetiții constante și studiu îndelung, să poată fi prinse multe elemente ale acestei elegante și vii literaturi, deși nuanțele și poate chiar esența ar putea să ne scape.

Profesorul Duby a fost acela care, subliniind îndepărtata legătură între scenariu și dialectul Low Graylag, a făcut posibilă prima încercare de glosar al Pinguinei. Analogiile cu Delfina care fuseseră folosite până atunci nu s-au dovedit niciodată prea utile și de multe ori duceau pe direcții greșite.

Într-adevăr, părea ciudat ca un scenariu regăsit exclusiv în aripi, găuri și aer ar putea fi descifrat prin poezia scriitorilor acvatici cu gât scurt și cu înotătoare. Dar nu ni s-ar fi părut atât de ciudat dacă am fi păstrat în minte faptul că pinguinii sunt, în ciuda oricăror dovezi contrare, păsări.

Chiar dacă scenariul lor seamănă în formă cu Delfina, n-ar fi trebuit să presupunem că o să-i semene și în conținut. Și,

într-adevăr, nu seamănă. Se păstrează, firește, același spirit extraordinar, izbucnirile de umor nebun, inventivitatea și inimitabila grație. Dintre miile de literaturi din zona Peștilor, doar câteva demonstrează urme de umor și acesta într-o formă mai degrabă simplă, primitivă; iar grația superbă a Rechinei sau Tarponei este foarte diferită de vigoarea și voioșia scenariilor Cetaceene. Voioșia, vigoarea și umorul sunt îmbrățișate și de autorii Pinguini; și, într-adevăr, și de către mulți dintre autorii Baleni de finețe. Temperatura sângelui e o legătură. Dar construcția creierului și cea a pântecului reprezintă o barieră! Delfinii nu fac ouă. Un univers de diferențe izvorăște doar din acest simplu fapt.

Doar când profesorul Duby ne-a reamintit că pinguinii sunt păsări, că ei nu înoată, ci zboară în apă, doar atunci au putut therolingviștii înțelege literatura marină a pinguinilor; doar atunci kilometrii de film deja făcut a putut fi restudiat și, în sfârșit, apreciat.

Rămâne însă greutatea traducerii.

O situație promițătoare s-a creat deja în Adelie. Dificultățile de a înregistra reprezentația unui grup kinetic pe un ocean în furtună, gros ca o supă de mazăre din pricina planctonului și la o temperatură de 31 F sunt considerabile; dar perseverența Cercului Literar de la Bariera de Gheață Ross a fost pe deplin răsplătită cu pasaje ca "Sub Iceberg", din colecția "Cântec de Toamnă" — un pasaj acum faimos în întreaga lume datorită traducerii făcute de Anna Serebryakova de la Baletul din Leningrad. Nici o variantă verbală nu s-ar putea apropia de fericita versiune a doamnei Serebryakova. Și asta pentru că, foarte simplu, nu există nici o cale de a reproduce în scris atât de importanta multiplicitate a textului original, atât de frumos redată de întregul grup al Baletului din Leningrad.

Într-adevăr, ceea ce numim "traducerile" de la Adelie — sau din orice text de grup kinetic — sunt, ca să fim cinstiți, niște biete note — libret fără operă. Versiunea baletului este traducerea cea adevărată. Cuvintele nu vor putea niciodată transmite întregul mesaj.

Sugerez, de aceea, deși această sugestie ar putea foarte bine să fie întâmpinată cu furie sau râsete, că pentru therolingviști — contrar artiștilor și amatorilor — scrierile kinetice marine ale Pinguinilor reprezintă câmpul de cercetare cel mai puțin promițător: mai mult, că Adelie, cu tot farmecul și relativa simplitate, reprezintă un câmp de cercetare mai puțin promițător decât Imperiala.

Imperiala! — prevăd răspunsul colegilor mei la această sugestie. Imperiala! Cel mai dificil, cel mai îndepărtat dintre toate dialectele Pinguine! Limbajul despre care însuși profesorul Duby a remarcat: "Literatura pinguinilor imperiali este la fel de inaccesibilă ca și inima înghețată a Antarcticii. Frumusețile ei ar putea fi de pe altă lume, dar ele nu sunt pentru noi."

Poate. Nu subestimez dificultățile: nu în ultimul rând temperamentul imperial, atât de rezervat față de al oricăror alți pinguini. Dar, paradoxal, tocmai în această rezervă îmi pun speranța. Imperialul nu este o pasăre singuratică, ci socială, iar când se află pe uscat în sezonul de împerechere se adună în colonii, ca și pinguinii din Adelie; dar aceste colonii sunt mult mai mici și mult mai liniștite decât acelea din Adelie. Legăturile dintre membrii unei colonii imperiale sunt mai degrabă personale decât sociale. Imperialul este un individualist. De aceea cred că este aproape sigur că literatura imperialilor se va dovedi a fi compusă de autori singulari și nu de un coral; și de aceea va putea fi tradusă în limbaj uman. Va fi o literatură kinetică, dar cât de diferită de coralele extensive spațiale, rapide, multiplexe ale scrierilor marine! În sfârșit, va fi posibilă analiza atentă și traducerea adevărată.

Ce! spun criticii mei — Să ne facem bagajele și să plecăm la Cape Crozier, către beznă, către viscol, către -60 grade C, doar cu biata speranță de a înregistra o poezie problematică a câtorva păsări ciudate care stau acolo, în bezna din mijlocul iernii, în viscol, la -60 grade C, pe gheața veșnică, cu un ou pe picioare?

Iar replica mea este, Da. Pentru că, asemenea profesorului Duby, instinctul îmi spune că frumusețea acestei poezii este mai nepământeană decât orice altceva vom mai descoperi pe pământ.

Acelor colegi în care spiritul curiozității științifice și estetica sunt puternice, le spun, Imaginați-vă: gheața, zăpada viscolită, bezna, neîncetata tânguire și țipetele vântului. În acest pustiu negru stă ghemuit un grup mic de poeți. Sunt lihniți; n-au să mănânce săptămâni de-a rândul. Pe picioarele fiecăruia, sub penele calde de sub pântec, se odihnește un ou mare, ferit astfel de atingerea ucigașă a gheții. Poeții nu se pot auzi unul pe altul; nu se pot vedea între ei. Nu pot simți decât căldura celorlalți. Asta e poezia lor, asta e arta lor. Precum toate literaturile kinetice, și aceasta este tăcută; spre deosebire de celelalte literaturi kinetice, este aproape imobilă, inefabil de subtilă. Tremurul unei pene; o pală de vânt; atingerea, ușoara, slaba, calda atingere a celui de alături. În nespusa, nefericită, neagra singurătate, afirmația. În absență, prezența. În moarte, viața.

Am obținut un fond important de la UNESCO și am pregătit o expediție. Mai am încă patru locuri. Plecăm spre Antarctica miercuri. Dacă cineva vrea să ni se alăture, e binevenit!

— D. Petri

EDITORIAL. DE PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI THEROLINGVIȘTILOR

Ce este limbajul?

La această întrebare, centrală științei therolingviștilor, s-a răspuns — euristic — chiar de către existența acestei științe. Limbajul înseamnă comunicare. Aceasta este axioma pe care se bazează toată teoria și cercetarea noastră și din care derivă toate descoperirile noastre; iar succesul descoperirilor stă martor validității axiomei. Dar la întrebarea înrudită, deși nu identică, Ce este Arta? nu am primit încă un răspuns satisfăcător.

Tolstoi, în cartea al cărei titlu este chiar această întrebare, răspunde ferm și clar: Arta este și ea comunicare. Acest răspuns, cred eu, a fost acceptat fără a fi cercetat și fără critică de către therolingviști. De exemplu: De ce therolingviștii studiază doar animale?

De ce, pentru că plantele nu comunică.

Plantele nu comunică; ăsta e un fapt. De aceea, plantele nu au un limbaj; foarte bine; asta rezultă din axioma noastră de bază. De

aceea, iarăși, plantele nu au artă. Stați puțin! Asta nu rezultă din axioma noastră de bază, ci doar din corolarul necercetat tolstoian.

Ce-ar fi dacă arta n-ar fi comunicativă?

Sau, dacă unele arte ar fi, iar altele nu?

Noi înșine niște animale, active, prădătoare, căutăm (destul de firesc) o artă comunicativă, activă, de prădător; și când o găsim, o recunoaștem. Dezvoltarea acestei puteri de recunoaștere și îndemânarea de a aprecia este o cucerire recentă și glorioasă.

Dar presupun că, după tot avansul uluitor al therolingvisticii din ultimele decenii, suntem abia la începutul erei descoperirilor. Nu trebuie să devenim sclavii propriilor noastre axiome. Încă nu am ridicat ochii către orizonturile mai vaste din fața noastră. Încă nu am înfruntat aproape îngrozitoarea provocare a Plantelor.

Dacă există într-adevăr o artă ne-comunicativă, vegetativă, va trebui să regândim toate elementele științei noastre și să învățăm un set complet nou de tehnici.

S-ar putea, pur și simplu, să nu reușim să folosim îndemânarea noastră critică și tehnică, potrivită studiului misterelor criminale ale nevăstuicii, sau eroticii batraciene, sau poveștilor de tunel ale râmelor, pentru studiul artei brăduților sau roșcovei.

Acest lucru este dovedit fără tăgadă de eșecul — un nobil eșec — al eforturilor doctorului Srivas, în Calcutta, care a folosit fotografia repetată pentru a produce un lexicon al Florii-Soarelui. Încercarea lui a fost îndrăzneață, dar condamnată la eșec. Pentru că metoda lui a fost kinetică — o metodă potrivită formelor comunicative de artă ale țestoasei, stridiei sau leneșului. A observat mișcarea lentă a plantei, doar atât, și a considerat că aceasta este singura problemă de rezolvat.

Dar problema era cu mult mai mare. Arta la care s-a gândit el — dacă există — este o formă ne-comunicativă: și probabil nici măcar kinetică. Este posibil ca Timpul, elementul esențial, matricea și măsura întregii arte animale să nu-și găsească locul în nici un fel în arta vegetală. Plantele s-ar putea să folosească metrologia eternității. Nu știm.

Nu știm. Tot ce putem bănui este că presupusa Artă a Plantelor este complet diferită de Arta Animalelor. Ce este, nu putem spune; nu am descoperit-o încă. Cu toate astea, pot prezice cu oarecare

siguranţă că există, iar când va fi descoperită se va vădi a fi nu o acţiune, ci o reacţiune: nu o comunicare, ci o recepţie. Va fi exact opusul artei pe care o cunoaştem şi o recunoaştem. Va fi prima artă pasivă cunoscută nouă.

Vom putea de fapt să o cunoaştem? O vom putea înţelege?

Va fi imens de dificil. Asta e clar. Dar nu trebuie să disperăm. Amintiţi-vă că numai la mijlocul secolului douăzeci, cei mai mulţi savanţi şi mulţi artişti nu credeau nici măcar că Delfina va putea fi vreodată înţeleasă de mintea umană sau că poate nici nu merită înţeleasă! Să mai lăsăm un secol să treacă şi vom părea poate la fel de ridicoli. "Îţi dai seama", va spune fitolingvistul criticului estetic, "că nu erau în stare nici măcar să citească Vânăta?" Şi vor zâmbi la ignoranţa noastră, pe când îşi vor lua rucsacii şi vor porni în sus ca să citească noile versuri descifrate ale lichenilor de pe versantul nordic al vârfului Pike.

Şi odată cu ei, sau după ei, s-ar putea să vină şi acel aventurier îndrăzneţ — primul geolingvist care, neluând în seamă versurile delicate, trecătoare ale lichenilor, va citi sub ele poezia şi mai ne-comunicativă, încă şi mai pasivă, cu totul atemporală, rece, vulcanică a pietrelor: fiecare un cuvânt rostit, cu cât timp în urmă, de însuşi pământul, în imensa singurătate, în şi mai imensa comunitate a spaţiului.

Traducere de ŞTEFAN GHIDOVEANU

NOUA ATLANTIDĂ

Întorcându-mă din Săptămâna mea Sălbatică, m-am așezat în autobuz lângă un om ciudat. Multă vreme n-a scos o vorbă; eu împleteam, el citea. Apoi autobuzul avu o pană la câteva mile de Gresham. Un necaz cu radiatorul, așa cum se întâmplă de obicei atunci când șoferul insistă să meargă cu mai mult de treizeci de mile la oră. Era un Supersonic Superscenic Deluxe Long Distance pe cărbuni, dotat cu Confort Casnic, ceea ce-nseamnă o toaletă, iar scaunele erau destul de confortabile, cel puțin acelea care nu ieșiseră din bolțuri, așa că toată lumea a rămas să aștepte în autobuz; apoi, mai și ploua. Bărbatul începu să vorbească, așa cum face lumea atunci când apare o defecțiune și o întârziere. Și-a ridicat broșura, a bătut-o cu palma — era un bărbat uscățiv cu gesturi de profesor de școală — și a spus:

— Interesant. Am citit că se ridică un nou continent din adâncul mării.

Ciorapii albaștri nu ajutau la nimic. Trebuia să fac și altceva în afară de a tot împunge găurile cu andreaua.

— Care mare?

— Nu sunt încă siguri. Cei mai mulți specialiști cred că e vorba de Atlantic. Dar există dovezi care spun că s-ar putea întâmpla și în Pacific.

— N-or să se cam aglomereze oceanele? am spus, fără s-o iau în serios.

Eram puțin cam repezită, din pricina defecțiunii și pentru că ciorapii aceia albaștri fuseseră destul de călduroși.

Bătu din nou cu mâna broșura și clătină din cap, destul de serios.

— Nu, spuse el. Vechile continente se scufundă ca să facă loc celor noi. Poți s-o observi și singură.

Sigur că da. Insula Manhattan se află acum sub trei metri de apă la reflux, iar în Ghirardelli Square găsești colonii de stridii.

— Credeam că oceanele se înalță din pricina topirii calotei glaciare.

Bărbatul clătină din nou din cap.

— Ăsta e unul dintre factori. Din cauza efectului de seră datorat poluării, într-adevăr, Antarctica ar putea deveni locuibilă. Dar factorii climatici nu pot explica ridicarea unor noi — sau, poate, foarte vechi — continente în Atlantic și Pacific.

Porni să explice glisarea continentală, dar îmi plăcuse ideea Antarcticii locuibile și am pornit să visez cu ochi deschiși o vreme. Mi-o închipuiam foarte goală, foarte liniștită, toată în alb și albastru, cu o sclipire slabă către nord din pricina soarelui care nu se ridică dincolo de piscul înalt al muntelui Erebus. Era ceva lume acolo; și ei erau foarte tăcuți. Purtau cravate albe și frac. Unii duceau cu ei câte un oboi sau o violă. Către sud, pământul alb se ridica în liniște către pol.

Exact opusul, de fapt, Zonei Sălbatice Montane. Fusese o vacanță obositoare. Celelalte femei din dormitor fuseseră de treabă, dar aveam macaroane la micul dejun și prea multe sporturi organizate. Mă gândisem să pornesc spre Rezervația Națională Forestieră, cea mai mare pădure rămasă în Statele Unite, dar copacii nu arătau la fel ca în cărțile poștale și broșurile și reclamele Biroului Federal de Înfrumusețare. Erau subțiri și purtau cu toții niște plăcuțe pe care se spunea care uniune îi plantaseră. De fapt, erau mai multe mese verzi de picnic și WC-uri de ciment pentru Bărbați și Femei, decât copaci. Împrejurul pădurii era un gard electrificat care ținea la distanță persoanele neautorizate. Pădurarul vorbea despre gaițele de munte, "niște hoți mici și îndrăzneți", spunea el, " care vin și-ți smulg tartina chiar din mână", dar eu nu văzusem niciuna. Poate din pricină că era săptămânala Atenție la Caloriile Suplimentare! pentru toate femeile, așa că niciuna nu aveam tartine la noi. Dacă aș fi văzut o

gaiță de munte, poate că m-aș fi repezit eu să-i smulg tartina, cine știe. Oricum, fusese o săptămână epuizantă și doream să fi stat acasă să exersez, chiar dacă am pierdut plata pe-o săptămână din pricină că rămăsesem acasă și exersasem la violă. Asta nu contează cât implementarea planificată a concediilor recreaționale așa cum era ea definită de Uniunea Federală a Uniunilor.

Când m-am întors din expediția mea antarctică, bărbatul citea iarăși și am aruncat o privire către cartea lui; iar asta a fost partea cea mai ciudată. Broșura se intitula "Creșterea Eficienței în Școlile de Funcționari Publici" și am putut vedea din singurul paragraf pe care l-am putut prinde că nu spunea nimic despre noi continente ridicându-se din adâncul oceanului — absolut nimic.

Apoi a trebuit să coborâm și să mergem până în Gresham, pentru că se hotărâse că lucrul cel mai bun pentru noi era să ajungem la Liniile de Tranzit Rapid Public ale Zonei Celei Mai Mari din Portland, pentru că fuseseră atât de multe defecțiuni încât compania nu mai avea nici un autobuz pe care să-l trimită să ne ia. Plimbarea ne-a udat și ne-a plictisit, în afară de momentul când am trecut pe lângă Comuna Muntelui Rece. Era împrejmuită cu un zid ca să se ferească de persoanele neautorizate și o firmă mare de neon pe care scria "Comuna Muntelui Rece", iar pe stradă stăteau niște tipi cu blugi adevărați și poncho-uri care ofereau turiștilor spre vânzare centuri de macrame și lumânări sablate și pâine de soia. În Gresham, am luat trenul GPARTL Superjet Flyer de 4:40 către Burnside și East 230th, apoi am mers pe jos până la strada 217 și am luat autobuzul până la Goldschmidt Overpass. Apoi am făcut transferul către navetă, dar și asta avea necazuri cu radiatorul, așa încât n-am ajuns la punctul de transfer din centrul orașului mai devreme de 8:10, iar autobuzele au program din oră în oră după 8, așa că am luat un hamburger fără carne și o Friptură Groasă de-un Deget de la Longhorn și am prins autobuzul de ora nouă și am ajuns acasă pe la zece. Când am intrat în apartament am aprins luminile, dar încă nu funcționa niciuna. De trei săptămâni era o cădere de curent în West Portland. Așa că am început să bâjbâi prin beznă după lumânări și a trecut mai bine de un minut până să-mi dau seama că era întins cineva în patul meu.

Am intrat în panică și am încercat iarăși să aprind luminile.

Era un bărbat; zăcea acolo îmbrăcat cu un trenci lung, subțire și murdar. Am crezut că a intrat vreun hoț pe când eram plecată și a murit. Am deschis ușa ca să pot ieși repede sau măcar țipetele mele să poată fi auzite, apoi am reușit să nu tremur prea mult ca să pot aprinde un chibrit, apoi lumânarea și să mă apropii mai mult de pat.

Lumina îl deranjă. Scoase un fel de sforăit și întoarse capul. Am văzut că era un străin, dar i-am recunoscut sprâncenele, apoi lărgimea pleoapelor închise, apoi mi-am văzut soțul.

Se trezi în vreme ce stăteam acolo, peste el, cu lumânarea în mână. Râse și spuse pe jumătate adormit:

— A, Psyche! Din regiuni care sunt pământ sfânt.

Niciunul dintre noi nu făcea mult tapaj. Fusese un lucru neașteptat, dar îi părea atât de firesc să fie aici, oricum, mai firesc decât să nu fie aici; și era prea obosit ca să mai fie cuprins de emoții. Am rămas întinși acolo în întuneric, iar el mi-a explicat că îi dăduseră drumul din Tabăra de Reabilitare ceva mai devreme pentru că se lovise la spate într-un accident într-o carieră de piatră și pentru că le fusese teamă să nu se înrăutățească. Dacă ar fi murit acolo ar fi făcut publicitate proastă peste graniță; se auziseră niște zvonuri destul de urâte despre morțile pe motiv de boală din Tabercle de Reabilitare și în Spitalele Asociației Medicale Federale; și existau savanți peste graniță care auziseră de Simon, de vreme ce unul a publicat dovada lui asupra Ipotezei Goldbach în Peking. Așa că i-au dat drumul mai curând, cu opt dolari în buzunar, pe care îi avusese la vremea când fusese arestat, lucru, firește, cinstit. A mers pe jos și cu mașini de ocazie din Coeur D'Alene, statul Idaho, cu o pauză de vreo două zile în închisoarea din Walla Walla pentru că fusese prins făcând autostopul. Aproape că adormise pe când îmi povestea toate astea, iar când termină, chiar adormi. Avea nevoie de un rând curat de haine și de o baie, dar nu voiam să-l trezesc. Apoi, eram și eu obosită. Am rămas întinși unul lângă altul, capul lui pe brațul meu. Nu prea cred c-am fost mai fericită vreodată. Nu; asta era fericire? Era ceva mai larg și mai întunecat, mai mult ca o cunoaștere, mai mult ca noaptea: veselie.

Era întuneric de atâta timp. Eram cu toţii orbi. Şi era frig, un frig vast, nemişcat, greu. Nu puteam mişca deloc. Nu mişcam. Nu vorbeam. Gurile ne erau închise, apăsate de frig şi greutate. Ochii ne erau apăsaţi închişi. Mâinile şi picioarele ne erau ţinute nemişcate. Minţile noastre ne erau ţinute nemişcate. Pentru cât timp? Nu exista nici o măsură a timpului; cât de lungă e moartea? Şi există viaţă doar după moarte sau şi înainte de a ne naşte? Firește că am crezut, dacă mai puteam gândi ceva, că eram morţi; dar uitasem cu toţii dacă trăisem vreodată.

Apăru o schimbare. Probabil presiunea a fost cea care s-a schimbat mai întâi, deşi nu aveam de unde şti. Pleoapele sînt sensibile la atingere. Probabil că ştiau că sunt închise. Când presiunea asupra lor a mai slăbit puţin, s-au deschis. Dar noi nu aveam de unde să ştim asta. Era prea frig ca să mai simţim ceva. Nu aveam de văzut nimic. Era negru.

Dar atunci — "atunci", pentru că evenimentul a creat timpul, a creat înainte şi după, aproape şi departe, acum şi atunci — "atunci" apăru lumina. O lumină. O luminiţă ciudată care trecea încet, fără să ne putem da seama la ce distanţă. Un punct radiant, mic, alb-verzui, uşor înceţoşat, trecând.

Ochii ne erau cu siguranţă deschişi, "atunci", pentru că l-am văzut. Am văzut momentul. Momentul e un punct luminos. Fie în beznă, fie în plină lumină, momentul e mic şi mişcă, dar nu repede. Şi "atunci" a dispărut.

Nu ne-a trecut prin minte că s-ar putea să mai existe şi un alt moment. Nu exista nici un motiv să presupunem că ar putea fi mai mult decât unul. Unu singur era destul de minunat: ca în toată întinderea beznei, în bezna rece, grea, densă, nemişcată, fără timp, fără loc, fără margini, se întâmplase, o dată, o luminiţă uşor înceţoşată, mişcătoare. Timpul avea nevoie să fie creat o singură dată, aşa gândeam.

Dar ne înşelam. Diferenţa dintre una şi mai-mult-decât-una e singura diferenţă din lume. Într-adevăr, această diferenţă este chiar lumea.

Lumina reveni.

Aceeaşi lumină, sau alta? Nu se putea spune.

Dar, "de această dată", ne-am întrebat despre lumină: era mică și apropiată de noi, sau mare și îndepărtată? Iarăși nu se putea spune; dar era ceva în felul în care mișca, o urmă de ezitare, o calitate de tentativă, care nu părea potrivită unui lucru mare și îndepărtat. Stelele, de exemplu. Am început să ne reamintim stelele.

Stelele nu ezitau niciodată.

Poate că nobila siguranță a mersului lor fusese doar un biet efect al distanței. Poate că, de fapt, rătăceau aiurea, enorme fragmente incandescente ale bombei primordiale aruncate în bezna cosmică; dar timpul și distanța îndulcesc orice agonie. Dacă universul, după cum se părea, începuse cu un act de distrugere, stelele pe care obișnuiam să le vedem nu ne spuneau nimic despre asta. Erau implacabil de senine.

Planetele, totuși... Am început să ne amintim planetele. Ele suferiseră anumite schimbări de înfățișare și curs. În anumite momente ale anului, Marte își schimba direcția și se întorcea printre stele. Venus era mai strălucitoare și mai puțin strălucitoare pe când trecea prin fazele ei. Mercur se clătina ca o picătură de ploaie alunecând dintr-un cer spart. Lumina pe care o priveam acum avea acea calitate rătăcitoare, tremurătoare. Am văzut-o, fără putință de tăgadă, schimbându-și direcția și întorcându-se. Atunci devenea mai mică și mai slabă; clipea — o eclipsă? — și dispărea încet.

Încet, dar nu destul de încet pentru o planetă.

Apoi — al treilea "apoi"! — a sosit indubitabila Minune a Lumii, Șmecheria Magică, ia uite, uite, n-o să-ți crezi ochilor, mamă, mamă, uite ce pot face —

Șapte lumini în șir, mergând destul de repede, cu o mișcare fulgerătoare, dinspre stânga spre dreapta. Se întorceau mai încet dinspre dreapta spre stânga, două mai slabe, verzui. Două-lumini se opriră, clipiră, se întoarseră, porniră în grabă și clătinat dinspre stânga spre dreapta. Șapte-lumini măriră viteza și le prinseră din urmă. Două-lumini clipiră disperate, pâlpâiră și dispărură.

Șapte-lumini rămase nemișcate o vreme, apoi se contopiră încetul cu încetul într-o dungă, schimbără direcția și dispărură încetul cu încetul în imensitatea beznei.

Dar în întuneric acum apăreau alte lumini, multe: lămpi, puncte, rânduri, sclipiri: unele să le atingi cu mâna, altele îndepărtate. Ca stelele, da, dar fără să fie stele. Nu vedeam marile Existențe, ci doar micile vieți.

Dimineață, Simon mi-a spus ceva despre Tabără, dar nu înainte să-mi verifice apartamentul pentru microfoane ascunse. Am crezut la început că i se făcuse tratament comportamental și devenise paranoic. Nu fusesem niciodată infestați. Iar eu trăiam singură de un an și jumătate; cred că nu voiau să mă asculte cum vorbeam singură? Dar el a spus:

— Poate că s-au așteptat să vin aici.

— Dar te-au lăsat liber!

El a rămas acolo, întins, și a râs de mine. Așa că am verificat în toate locurile la care m-am putut gândi. N-am găsit nici un microfon, dar se părea că cineva răscolise prin sertarele biroului pe când fusesem plecată în Sălbăticie. Actele lui Simon erau toate la Max, așa că nu conta. Am făcut un ceai la Primus și l-am spălat și bărbierit pe Simon cu restul de apă fierbinte din oală — avea o barbă deasă și voia să scape de ea din pricina păduchilor pe care-i adusese din Tabără — iar pe când am făcut asta, el mi-a povestit despre Tabără. De fapt, mi-a spus foarte puține, dar nici nu era nevoie de mai mult.

Pierduse cam douăzeci de livre. Cum cântărise la început 140, ce mai rămăsese era destul de puțin. Genunchii și încheietura mâinii ieșeau ca niște colțuri de stâncă de sub piele. Picioarele îi erau învinețite și macerate parcă de cizmele din Tabără; nu îndrăznise să-și scoată cizmele în ultimele trei zile de mers pentru că îi fusese teamă că n-o să le mai poată încălța din nou. Când trebuia să se miște sau să se ridice ca să-l spăl, închidea ochii.

— Chiar sunt aici? întrebă el. Sunt aici?

— Da, am spus eu. Ești aici. Ce nu înțeleg este cum de-ai ajuns aici.

— A, nu era chiar atât de rău câtă vreme continuam să merg. Nu trebuie decât să știi în ce direcție mergi — să ai un loc în care să mergi. Știi, unii dintre cei din Tabără, dacă li se dă drumul, n-ar avea un asemenea loc. N-ar avea unde să meargă. Principal era să continui să mergi. Doar că acum mă doare spatele.

Când trebuia să se ridice să meargă la baie, se mișca precum un moșneag de nouăzeci de ani. Nu putea sta drept, ci era cu totul cocârjat. L-am ajutat să-și pună haine curate. Când se întinse din nou pe pat, scoase un mormăit de durere, ca atunci când sfâșii o hârtie groasă. Am străbătut încăperea să pun lucrurile la locul lor. M-a rugat să mă așez lângă el și mi-a spus că am să-l înec dacă am să continui să plâng.

— Ai să scufunzi tot continentul Nord American, a spus el.

Nu-mi mai amintesc ce-a mai spus, dar până la urmă m-a făcut să râd. E greu să-ți amintești lucrurile pe care le spune Simon, și tot așa de greu să te abții să nu râzi când le spune. Asta nu din pricină că țin la el și sunt subiectivă: face pe toată lumea să râdă. Nu cred că o face cu intenție. Doar că o minte de matematician lucrează altfel decât a celorlalți. Iar când ei râd, asta îi face plăcere.

Era ciudat și este ciudat să mă gândesc la "el", omul pe care l-am cunoscut vreme de zece ani, același bărbat, în vreme ce "el" zace acolo de nerecunoscut, un alt om. E destul să te facă să înțelegi de ce cele mai multe limbi au un cuvânt care înseamnă "suflet". Sunt mai multe grade de moarte, iar timpul nu ne scutește de niciuna dintre ele. Cu toate astea, rămâne să îndure ceva pentru care este nevoie de o denumire.

Am spus ceea ce n-am fost în stare să spun vreme de un an și jumătate:

— Mi-a fost teamă c-au să-ți spele creierul.

— Tratamentul comportamental este scump, a spus el. Chiar și acela medicamentos. Îl păstrează mai ales pentru personalități. Dar mi-e teamă că au început să mă considere și pe mine important. Am fost interogat de multe ori în ultimele luni. Despre "contactele mele străine". Pufni. Cred că se legau de chestia publicată peste hotare. Așa că vreau să fiu atent și să mă asigur că data viitoare am să ajung tot într-o Tabără, nu într-un Spital Federal.

— Simon, au fost... sunt cruzi, sau pur și simplu drepți?

Nu răspunse o vreme. Nu voia să răspundă. Știa ce l-am întrebat. Știa că deasupra capetelor noastre atârna de un fir sabia.

— Unii dintre ei..., spuse el în sfârșit, mormăit.

Unii dintre ei fuseseră cruzi. Unora le plăcuse munca lor. Nu poți arunca toată vina asupra societății.

— Prizonierii, ca și gardienii, spuse el.

Nu poți arunca toată vina asupra dușmanului.

— Unii, Belle, a spus el energic, atingându-mi mâna — unii dintre ei sunt aur curat acolo...

Firul de care spânzură sabia e gros; nu-l poți tăia dintr-o lovitură.

— Ce-ai mai interpretat? a întrebat el.

— Forrest, Schubert.

— Cu cvartetul?

— Acum, trio. Janet a plecat la Oakland cu noul ei iubit.

— A, săracul Max.

— E la fel, pe cuvânt. Fata nu e o pianistă bună.

Și eu l-am făcut să râdă pe Simon, deși nu cu intenție. Am vorbit până ce a trecut timpul pentru mine să merg la lucru. Schimbul meu de la Actul Angajării Totale decretat anul trecut este între zece dimineața și două după-amiaza. Sunt inspector într-o fabrică de reciclat pungile de hârtie. Încă n-am respins nici o pungă; inspectorul electronic le găsește primul. E o slujbă destul de deprimantă. Dar e numai patru ore pe zi și ai nevoie de mai mult ca să treci de toate cozile și de examenele fizice și mentale și să completezi toate formularele și să vorbești cu toți consilierii și inspectorii în fiecare săptămână ca să te califici drept Neangajat, apoi să stai la coadă pentru rație și ajutorul de șomaj. Simon gândea că ar trebui să merg la muncă înainte, ca de obicei. Am încercat, dar n-am putut. L-am simțit foarte fierbinte când l-am sărutat de rămas-bun. În loc să plec la servici, am adus o doctoriță de pe piața neagră. O fată de la fabrică mi-a recomandat-o pentru avort, dacă voiam vreodată să fac vreunul fără să trec prin cei doi ani regulamentari de medicație sex-depresivă în care te băgau medicii federali. Era asistenta unui bijutier de pe Alder Street, iar fata spunea că era convenabil pentru că, dacă nu aveai destui bani, puteai să lași ceva în schimb bijutierului ca plată. Nimeni nu avea niciodată destui bani și, firește, cărțile de credit nu valorau prea mult pe piața neagră.

Doctorița a dorit să vină imediat, așa că am mers acasă împreună cu autobuzul. A aflat curând că eu și Simon eram căsătoriți, și era distractiv s-o vezi cum se uită la noi și zâmbește

ca o pisică. Unii iubesc ilegalitatea de dragul ilegalității. Bărbații mai des decât femeile. Bărbații sunt cei care fac legile și le întăresc și le încalc și cred că întreaga chestie este minunată. Cele mai multe femei le-ar ignora. Se vedea că femeii asteia, asemenea bărbaților, îi plăcea să încalce legea. Poate că asta o făcuse să intre într-o afacere ilegală, o preferință pentru partea ascunsă a vieții. Dar era mai mult decât atât. Fără îndoială că voia să fie medic; iar Asociația Medicală Federală nu accepta femei în facultate. Probabil că-și făcuse antrenamentul cu vreun student, pe ascuns. Tot așa cum Simon învățase matematica, de vreme ce universitățile nu te mai învață prea multe în afară de Administrație și Reclamă și Pricepere Mass-Media. Cu toate astea, ca învățase, părea să-și cunoască treaba. Amenajă un fel de aparat improvizat pentru Simon, cu mare pricepere, și-l informă că dacă mai merge mult în următoarele două luni, are să rămână olog pe viață, dar dacă are să fie cuminte, o să rămână doar mai mult sau mai puțin beteag. Nu e chiar lucrul pentru care să fii recunoscător că-l auzi, dar am fost amândoi. Înainte să plece, mi-a dat o sticlă cu vreo două sute de pastile albe, fără etichetă.

— Aspirină, a spus ea. O să treacă prin ceva dureri în următoarele săptămâni.

M-am uitat la sticlă. Nu mai văzusem înainte aspirină, doar Uci-Dur-ul Super-Tare și N-L-G-Zic-ul Triplu și Adursprin-ul Extra Tare conținând ingredientul miraculos pe care-l recomandau cei mai mulți medici, pentru care toți doctorii federali îți dădeau rețetă pe care s-o descarci la farmaciile aprobate de AMF, la prețuri foarte coborâte, stabilite de Administrația Hranei Pure și a Medicamentelor pentru a stimula cercetarea competitivă.

— Aspirină, repetă doctorița. Ingredientul miraculos pe care-l recomandă mai toți doctorii.

Rânji din nou ca o pisică. Cred că-i plăcea de noi pentru că trăiam în păcat. Sticla aceea de aspirină de contrabandă valora probabil mai mult decât brățara veche Navajo cu care-i plătisem consultația.

Am ieșit din nou să-l înregistrez pe Simon cu domiciliu temporar la adresa mea și să completez formularul pentru Compensația de Șomaj Temporar pentru el. Ți se dădea doar

pentru două săptămâni și trebuia să te întorci la ei în fiecare zi; dar ca să-l înregistrez ca Incapabil Temporar ar fi însemnat să capăt semnăturile a doi medici federali și am crezut de cuviință să o las pe mai târziu. Mi-au trebuit trei ore să trec de toate cozile și să reușesc să completez toate formularele și să răspund la toate întrebările birocraților referitoare la motivul pentru care nu se afla chiar el acolo, în persoană. Mirosiseră ceva putred. Firește, le era greu să dovedească că doi oameni sunt căsătoriți, dacă te muți din când în când și dacă vreunul dintre prieteni te ajută uneori să înregistreze pe unul ca locuind la adresa lui; dar aveau toate dosarele din urmă ale amândorura și era limpede că fusesem unul în preajma celuilalt suspect de mult timp. Statul își îngreunează singur treaba teribil de mult. Trebuie să fi fost mai simplu să păstrezi legea pe când căsătoria era legală și adulterul era cel care te băga în necaz. Nu trebuiau să te prindă decât o dată. Dar pun pariu că lumea încălca legea la fel de mult ca și acum.

Creaturile lanternă se apropiară destul de mult până la urmă ca să le vedem nu numai lumina, ci și trupurile în lumină. Nu erau aspectuoși. Erau închiși la culoare, cei mai mulți roșu-închis și erau numai o gură. Se înghițeau unul pe altul dintr-o hăpăială. Lumina înghițea lumină, totul fiind înghițit de gura vastă a beznei. Se mișcau încet, fără rost deși, mici și înfometați, ar fi trebuit să se miște iute prin frig. Ochii lor, rotunjiți de frică, nu se închideau niciodată. Trupurile le erau plăpânde și osoase, cu fălci deschise. Purtau podoabe urâte pe cap și buze: franjuri, moțuri, tufe parcă din pene, tinichele, atârnători, momeli. Săracele oițe ale adâncurilor! Săracii pitici zdrențăroși, cu fălci cât lumea, apăsați până la oase de greutatea beznei, înghețați până la oase de gerul beznei, monștri micuți arzând cu foame strălucitoare, care ne-au adus înapoi la viață!

Din când în când, în lumina vagă, rară a uneia dintre creaturile lanternă, prindeam imaginea unor alte forme, mari, nemișcate: ideea cea mai slabă, foarte îndepărtată, nu a unui perete, nu atât de solid și de sigur ca un perete, ci a unei suprafețe, a unui unghi... Chiar era acolo?

Sau mai sclipea ceva, slab, departe, mult în jos. N-avea nici un rost să încerci să-ți închipui ce-ar fi putut fi. Probabil nu era

decât o pată de sedimente, noroi sau mică, deranjată de lupta dintre creaturile lanternă, pâlpâind ca o aşchie de diamant care se plimba în sus şi-n jos. Oricum, nu ne puteam mişca să vedem ce era. Nu aveam nici măcar liberatatea rece şi îngustă a creaturilor lanternă. Eram imobilizaţi, încă umbre printre zidurile de umbră pe jumătate ghicite. Eram oare acolo?

Creaturile lanternă nu păreau să-şi dea seama de noi. Treceau prin faţa noastră, printre noi, poate chiar prin noi — era imposibil să fii sigur. Nu erau nici înspăimântaţi, nici curioşi.

Odată, ceva puţin mai mare decât o mână se târâ în apropiere şi pentru o clipă am văzut cu toţii destul de clar îmbinarea dintre piciorul unui zid şi podea, în lucirea aruncată de creatura târâtoare care era acoperită cu un desiş de pene, fiecare dintre ele stropită cu multe puncte albăstrui de lumină. Am zărit podeaua de sub creatură şi zidul de lângă ea, sfâşietor de reale, cu linii clare, contrar restului care era fluid, întâmplător, vast şi gol. Am văzut ghearele creaturii, ieşind şi retrăgându-se încet, ca nişte degeţele înţepenite, atingând zidul. Cu penajul tremurând, se târâ şi dispăru dincolo de colţ.

Aşa am ştiut că exista un zid acolo; şi că era un zid exterior, zidul din faţa unei case, poate, sau una dintre laturile unui turn al oraşului.

Ne-am amintit despre turnuri. Ne-am amintit despre oraş. Le uitasem. Uitasem cine eram; dar acum ne aminteam oraşul.

Când am ajuns acasă, FBI-ul fusese deja acolo. Computerul de la secţia de poliţie unde înregistrasem adresa lui Simon trebuie că transmisese imediat mesaj către computerul FBI-ului. Îl interogaseră pe Simon preţ de o oră, cel mai mult despre ce făcuse în ultimele douăsprezece zile care-i trebuiseră să ajungă din Tabără la Portland. Bănuiesc că aveau impresia că zburase la Peking, ceva de genul ăsta. Faptul că avea un dosar al poliţiei din Walla Walla pentru autostop l-a ajutat să-şi susţină povestea. Mi-a spus că unul dintre ei a intrat în baie. Cu siguranţă că am să găsesc un microfon pe tocul de la uşă. L-am lăsat acolo, pentru că ne-am spus că e mai bine să laşi unul despre care ştii decât să-l scoţi şi să nu mai fii niciodată sigur că nu mai ai vreunul plantat despre care habar nu ai. După cum spunea Simon, dacă aveam de gând să

spunem ceva lipsit de patriotism, puteam trage în același timp și apa.

Am un radio pe baterii — sunt atât de multe întreruperi de curent și zile în care trebuie să fierbi apa, încât ai într-adevăr nevoie de un radio care să te ajute să nu-ți pierzi timpul și să mori de febră tifoidă — și el i-a dat drumul în vreme ce găteam cina la Primus. Vorbitorul de la știrile de ora șase de la Compania Radio a Întregii Americi anunță că pacea devenise posibilă în Uruguay, că sfătuitorul confidențial al Președintelui fusese văzut zâmbind unei trecătoare blonde pe când pleca după 613 zile de negocieri secrete din vila de lângă Katmandu. Războiul din Liberia mergea bine; dușmanul a spus că doborâse 17 avioane americane, dar Pentagonul a spus că noi doborâsem 22 de avioane inamice, iar capitala — i-am uitat numele, dar oricum era de nelocuit de șapte ani încoace — era pe cale de a fi recapturată de forțele de eliberare. Acțiunile poliției din Arizona erau și ele încununate de succes. Insurgenții Neo-Birch din Phoenix nu mai puteau rezista multă vreme forțelor comasate ale Armatei Americane și Forțelor Aeriene, de vreme ce proviziile lor subterane de rachete mici tactice de la Oamenii Vremii din Los Angeles li se terminaseră. Urmă o reclamă pentru cartelele Fed-Cred și încă una pentru Curtea Supremă - "Duceți-vă necazurile legale în fața celor Nouă Înțelepți!" Apoi urmă ceva despre motivul pentru care urcau prețurile și un raport de la bursă care tocmai se închisese la peste 2000, și o reclamă pentru apa îmbuteliată a Guvernului Statelor Unite, însoțită de o melodioară simpatică: " Să nu-ți pară rău când bei — Nu-i chiar atât de sănătos pe cât îți închipui — Chiar nu crezi c-ar trebui — Să bei Apă USG rec-ceece, puu-uură?" — cu trei soprane armonizate pe ultimul vers. Apoi, chiar pe când bateriile începură să ne lase și vocea i se stingea într-o șoaptă îndepărtată, vorbitorul parcă spuse ceva despre ridicarea unui nou continent.

— Ce-a fost asta?

— N-am auzit, spuse Simon, întins cu ochii închiși și cu fața palidă și asudată. I-am dat două aspirine înainte să mâncăm. A mâncat puțin și a adormit pe când spălam vasele în baie. Aveam de gând să exersez, dar viola te cam trezește când cântă într-un

apartament cu o singură încăpere. În loc de asta, am citit o vreme. Era un bestseller pe care mi-l dăduse Janet când plecase. Credea că-i foarte bun, dar ei îi plăcea până și Frantz Liszt. Nu prea citesc de când s-au închis librăriile, e prea greu să faci rost de cărți; nu mai poți cumpăra decât bestseller-uri. Nu-mi mai amintesc titlul ăstuia, coperta spunea doar Nouăzeci de Milioane de Copii Tipărite!!! Vorbea despre viața sexuală dintr-un orășel din secolul trecut, în anii cei buni 1970 când nu erau probleme și viața era atât de simplă și de nostalgică. Autorul storcea toate chestiile răutăcioase pe care și le putea imagina din faptul că personajele principale erau căsătorite. Am citit sfârșitul și am aflat că toate cuplurile căsătorite se împușcaseră între ele după ce copiii lor deveniseră niște golani schizofrenici, în afară de o pereche lăudabilă care a divorțat, apoi au sărit în pat cu o pereche deschisă la minte de iubăreți angajați ai Guvernului pentru opt pagini de sex de grup sănătos pe când răsărea un viitor mai strălucitor. Apoi, am intrat și eu în pat. Simon era fierbinte, dar dormea liniștit. Răsuflarea îi suna ca niște valuri blânde, îndepărtate, și am pornit pe marea întunecată pe sunetul lor.

Obișnuiam, de copil, să plec pe marea întunecată pe când adormeam. Aproape că o uitasem cu mintea trează de-acum. Pe când eram mică, nu aveam de făcut decât să mă întind și să mă gândesc, " marea întunecată... marea întunecată..." și iute eram deja acolo, legănându-mă pe marea cea adâncă. Dar după ce am crescut, mi se întâmpla rar, ca un dar grozav. Să cunoști abisul beznei și să nu te temi de el, să i te încredințezi lui și celor ce se vor ridica din el — ce dar putea fi mai grozav?

Am privit luminițele apărând și dispărând împrejurul nostru, și astfel am căpătat simțul spațiului și direcției — aproape și departe, cel puțin, ca și sus și jos. Acest simț al spațiului ne-a permis să devenim conștienți de curenți. Spațiul nu era pe de-a-ntregul nemișcat în jurul nostru, apăsat de enorma presiune a propriei greutăți. Vag, eram conștienți că bezna cea rece mișca, încet, blând, apăsându-ne puțin multă vreme, apoi încetând, într-o oscilație vastă. Bezna cea goală curgea pe lângă trupurile noastre nemișcate, nevăzute; pe lângă ele, peste ele; poate prin ele; nu o puteam spune.

De unde veniseră, acele valuri slabe, lente, vaste? Ce presiune sau atracție agita adâncurile acestor mișcări lente? Nu puteam înțelege; nu puteam decât simți atingerea lor, dar în încercarea de a ghici originea sau capătul lor, am devenit conștienți de altceva: ceva aflat acolo în bezna marilor curente: sunetele. Am ascultat. Am auzit.

Așa că simțul nostru spațial s-a ascuțit și s-a localizat într-un simț al locului. Pentru că sunetele sunt locale, spre deosebire de vedere. Sunetele sunt delimitate de tăcere; și nu se ridică din tăcere decât foarte aproape, atât în spațiu, cât și în timp. Deși stăteam acolo unde stătuse odată cântărețul, nu puteam auzi vocea cântând; anii o duseseră pe valurile lor, o scufundaseră. Sunetul e un lucru fragil, un tremur, la fel de delicat ca și viața. Putem vedea stelele, dar nu le putem auzi. Chiar dacă ar exista atmosferă în goliciunea spațiului, un eter care ar transmite undele sonore, tot n-am putea auzi stelele; sunt mult prea departe. În cel mai bun caz, dacă am asculta, am putea auzi soarele nostru, bubuitul lui puternic, furtuna de explozii a arderii lui, ca o șoaptă la limita auzului.

Un val de mare linge piciorul cuiva: este unda de șoc a unei erupții vulcanice de la capătul celălalt al pământului. Dar acesta nu aude nimic.

O lumină roșie clipește la orizont: este reflexia în fum a unui oraș din ținutul de departe, arzând. Dar nu se aude nimic.

Doar pe pantele vulcanului, în suburbiile orașului, se aud tunetul profund și vocile țipând.

De aceea, când am devenit conștienți de faptul că auzim, am fost foarte siguri că sunetele pe care le auzim sunt destul de aproape de noi. Dar poate că greșeam. Pentru că eram într-un loc străin, un loc adânc. Sunetele călătoresc repede și departe în adâncuri, iar liniștea de acolo este perfectă, lăsând să se audă și cel mai mic zgomot de la sute de mile.

Iar acestea nu erau sunete slabe. Luminile erau slabe, dar sunetele erau vaste: nu puternice, doar foarte mari. Uneori erau sub limita auzului, vibrații lungi și lente, mai degrabă decât sunete. Primul pe care l-am auzit ni s-a părut să se ridice din curenții de sub noi: mugete imense, oftaturi simțite în oase, un bubuit, o șoaptă adâncă, neliniștită.

Mai târziu, unele sunete veniră de deasupra noastră, sau purtate de-a lungul nesfârșitelor nivele ale beznei, iar acestea erau și mai ciudate, pentru că aveau o muzică. O muzică uriașă, chemătoare, de departe din beznă, care nu ne chema pe noi. *Unde ești? Eu sunt aici.*

Nu pe noi.

Erau vocile marilor suflete, marilor vieți, ale celor singuratici, ale călătorilor. Chemând. Rareori primind răspuns. *Unde ești? Unde-ai plecat?*

Dar oasele, încheieturile și cartilajele oaselor albe de pe insulele înghețate ale Sudului, țărmurile de oase nu răspundeau.

Nici nu puteau. Dar noi am ascultat și lacrimi ne-au apărut în ochi, sare, nu sarea oceanelor, a curenților care fac ocolul lumii, a drumurilor abandonate ale marilor viețuitoare; nu atât de sărate, dar mai calde.

Eu sunt aici. Unde-ai plecat?

Nici un răspuns.

Doar șoapta tunetului de dedesubt.

Dar acum știam, deși nu puteam răspunde, știam pentru că auzisem, pentru că simțisem, pentru că plânsesem, știam că existam; și ne-am amintit de alte voci.

Max a sosit în noaptea următoare. M-am așezat pe toaletă ca să exersez, cu ușa de la baie închisă. Oamenii de la FBI de la celălalt capăt al microfonului ascuns căpătară o jumătate de oră plină cu arpegii și punctări, apoi o interpretare destul de bună a sonatei de violă fără acompaniament a lui Hindemith. Baia fiind foarte mică și cu suprafețe dure, sunetul pe care-l făceam era uriaș. Nu era o sonorizare bună, avea mult prea mult ecou, dar volumul era contagios și am cântat tot mai puternic. Vecinul de deasupra mi-a bătut o dată în podea; dar dacă eu trebuie să ascult Jocurile Olimpice săptămânale ale Întregii Americi la volum maxim în fiecare duminică dimineață de la televizorul lui, atunci și el trebuia să-l accepte pe Paul Hindemith venind din baia de dedesubt din când în când.

Apoi am obosit și am pus un tampon mare de vată peste microfon și am ieșit din baie pe jumătate surdă. Simon și Max discutau aprins. Ardeau, fără să se consume. Simon măzgălea

formule, iar Max bătea din coate în felul lui, ca un boxer, și spunea, "Emisia de e-lec-troni,..." pe nas, cu ochii îngustați și cu mintea funcționând la o viteză în mod evident cu ani-lumină pe secundă mai iute decât limba, pentru că tot începea să spună, "Emisia de e-lec-troni..." și să dea din coate.

Intelectualii la lucru sunt foarte ciudați de privit. Ca și artiștii. N-am înțeles niciodată cum pot sta spectatorii să privească un violonist care-și dă ochii peste cap și-și mușcă limba sau un trompetist care-și adună saliva din instrument sau un pianist ca o pisică neagră legată pe o masă electrificată, ca și cum ceea ce văd are vreo legătură cu muzica.

Am potolit focul cu un sfert de bere de contrabandă — cea legală e mai bună, dar n-am avut niciodată destule bonuri pentru bere și nu mi-e niciodată atât de sete încât să mă lipsesc de mâncare — și, încetul cu încetul, Max și Simon se liniștiră. Max ar fi rămas să vorbească toată noaptea, dar l-am dat afară, pentru că Simon părea obosit.

Am pus o baterie nouă în radio și l-am lăsat să cânte în baie, am stins lumânarea și m-am întins să vorbesc cu Simon; era prea ațâțat ca să doarmă. Spunea că Max a rezolvat problemele care-i necăjeau înainte ca Simon să fi fost trimis în Tabără și transformase ecuațiile lui Simon (așa după cum spunea el) în realitate: ceea ce însemna că reușiseră "conversia directă a energiei". Vreo zece-doisprezece oameni lucraseră la asta de când publicase Simon partea teoretică la vârsta de 22 de ani. Fizicianul Ann Jones subliniase imediat că cea mai simplă aplicație a teoriei era construirea unui "extractor solar", un aparat pentru colectarea și depozitarea energiei solare, mult mai ieftin și mai bun decât Sola-Cald-ele Guvernamentale pe care unii oameni bogați le aveau acasă. Și ar fi fost simplu dacă n-ar fi insistat pe aceeași cale greșită. Acum, Max trecuse de acest impas.

Am spus că Simon a publicat teoria, dar asta nu este exact. Firește că nu ar fi fost niciodată în stare să-și publice lucrările; nu este un angajat Federal și nu are aprobarea Guvernului. Dar acestea circulaseră în ceea ce savanții și poeții numesc Cenacluri, scrise de mână sau hectografiate. E o glumă veche cu tipii de la FBI care

arestează pe toată lumea cu degete roșii, chiar dacă au hectografiat, chiar dacă au impetigo.

Oricum, Simon era în culmea fericirii în noaptea aceea. Bucuria lui adevărată se găsea în matematică; dar lucrase cu Clara și Max și alții vreme de zece ani ca să-și materializeze eforturile, iar o clipă de victorie adevărată este ceva bun, măcar o dată în viață.

I-am cerut să-mi explice ce-ar însemna un asemenea extractor solar pentru mase, avându-mă pe mine drept exemplu. Mi-a explicat că am putea folosi energia solară drept sursă de curent, folosind un aparat mai ușor de construit ca o baterie. Eficiența și capacitatea de depozitare sunt atât de mari încât zece minute de lumină solară ar alimenta un apartament ca al nostru, cu tot cu lumini, căldură, lift, vreme de 24 de ore; și asta fără poluare, nici de particule, nici termică, nici radioactivă.

— Nu e nici o primejdie să ne folosim de soare? am întrebat.

Luă întrebarea în serios — era o întrebare tâmpită, dar nu cu mult timp în urmă lumea credea că nu-i nici o primejdie să se folosească de pământ — și a spus că nu, pentru că nu-l stoarcem de energie, așa cum săpăm în mine, cum tăiem păduri sau desfacem atomi, ci doar folosim energia care oricum ajunge la noi: așa cum au făcut dintotdeauna plantele, copacii, iarba și tufele de trandafiri.

— Ai putea să o numești Flower Power, spuse el.

Era sus, sus pe culmea fericirii, sărind în gol către lumină.

— Statul ne este dator, spuse el, pentru că are monopol asupra surselor de energie și nu au destulă energie să se descurce. Acum, însă, oricine-și poate construi un generator pe acoperiș care să dea destulă energie cât să întrețină un oraș întreg.

Am privit pe fereastră la orașul întunecat.

— Am putea descentraliza complet industria și agricultura. Tehnologia ar fi pusă în serviciul vieții în loc de al capitalului. Ne-am putea ține în mâini propria viață. Energia înseamnă putere!... Statul este o mașină. Acum putem scoate din priză mașina. Puterea corupe; puterea absolută corupe absolut; dar asta numai când puterea are vreo valoare. Când grupurile își pot păstra puterea; când se pot folosi de forța fizică să înăbușe puterea

spirituală; când dreptatea este a celui puternic. Dar dacă puterea ar fi liberă? Dacă oricine ar fi la fel de puternic? Atunci oricine ar trebui să găsească o cale mai bună de a arăta că are dreptate...

— Așa a gândit și Nobel atunci când a inventat dinamita, am spus. Pace pe Pământ.

Alunecă pe panta însorită în jos vreo câțiva kilometri și se opri lângă mine, într-un nor de zăpadă, zâmbind.

— Hârcă la banchet, a spus el, deget mâzgălind pe zid. Oprește! Uite, nu vezi soarele strălucind peste Pentagon, toate acoperișurile au dispărut, soarele strălucește în cel mai ascuns coridor al puterii... și ei tremură, se ascund. Iarba cea verde crește pe sub covoarele din Sala Ovală, linia telefonică permanentă este deconectată pentru neplata facturii. Primul lucru pe care o să-l facem o să fie să construim un gard electrificat în afara gardului electrificat din jurul Casei Albe. Cel dinăuntru împiedică persoanele neautorizate să intre. Cel dinafară va împiedica persoanele autorizate să iasă...

Sigur că era cuprins de amărăciune. Nu sunt mulți aceia care ies blânzi din închisoare.

Dar era o cruzime să arăți o asemenea mare speranță și să știi că nu exista nici o speranță. El știa asta. O știa prea bine. Știa că nu există nici o culme, că schia în vânt.

Luminițele creaturilor lanternă muriră una câte una, se scufundară. Vocile singuratice și depărtate tăceau. Curenții reci și lenți curseră, inutil, scuturați doar din când în când de o mișcare din abis.

Era din nou beznă și nici o voce nu rostea. Totul era cuprins de întuneric, amorțeală, frig.

Apoi răsări soarele.

Nu era ca în zorii de care începuserăm să ne reamintim: schimbarea, subtilă, în mirosul și adierea aerului; tăcerea care, în loc să adoarmă, trezește, ține pe loc și așteaptă; înfățișarea obiectelor, cenușii, vagi și noi, de parcă abia create — munți îndepărtați pe fundalul cerului de est, mâna cuiva, iarba ciufulită plină de rouă și umbre, cuta unei perdele atârnând la fereastră — apoi, înainte să fii sigur că vezi din nou, lumina se întoarce, se

crapă de ziuă, prima zburătăcire bruscă, dulce, a unei păsări. și după asta corul, voce după voce: Ăsta-i cuibul meu, ăsta-i copacul meu, ăsta-i oul meu, asta-i ziua mea, asta-i viața mea, sunt aici, sunt aici, ce bine! Sunt aici! — Nu, nu era deloc așa, răsăritul ăsta. Era complet tăcut și era albastru.

În zorii pe care începuserăm să ni-i reamintim, nu deveneai conștient de lumina însăși, ci de obiectele separate atinse de lumină, de lucruri, de lume. Erau acolo, din nou vizibile, ca și cum vizibilitatea ar fi fost o proprietate a lor, nu un dar făcut de soarele răsărind. În acești zori, nu se vedea nimic în afara luminii însăși. De fapt, nu era nici măcar lumină, s-ar putea spune, ci doar culoare: albastru.

Nu avea nici o direcție. Nu era mai lumină către est. Nu exista nici est, nici vest. Exista doar sus și jos, deasupra și dedesupt. Dedesubt era beznă. Lumina albastră venea de deasupra. Peste tot cădea strălucirea. Dedesupt, acolo unde tunetele scuturătoare se potoliseră, strălucirea murea, trecând prin violet către orbire.

Noi, ridicându-ne, priveam lumina căzând.

Într-un fel, era mai mult o ninsoare eterică decât un răsărit. Lumina părea să vină în particule discrete, fulgi infinitezimali, coborând încet, fără vlagă, mai fără vlagă decât fulgii fini de zăpadă într-o noapte întunecată, și mai mici; și albaștri. Un albastru moale, penetrant, tinzând spre violet, culoarea umbrelor unui iceberg, culoarea unei fâșii de cer între norii cenușii într-o după-amiază de iarnă înainte de ninsoare; slab în intensitate, dar cu nuanțe vii: culoarea îndepărtatului, culoarea frigului, culoarea cea mai îndepărtată de soare.

Sâmbătă noapte au ținut un congres științific în camera noastră. Au venit Clara și Max, firește, și inginerul Phil Drum, și alți trei care lucraseră la extractorul solar. Phil Drum era foarte mulțumit de sine, pentru că el chiar construise unul dintre lucruri, o celulă solară, și o adusese cu el. Nu cred că lui Max sau Simon i-a trecut prin minte să construiască una. Odată ce-au știut că poate fi făcută, au fost mulțumiți și au dorit să treacă la altceva. Dar Phil își despachetă opera cu o mulțime de înfloriturî și lumea scotea remarci ca: " Domnule Watson, binevoiți a veni aici o clipă" și

"Hei, Wilbur, te-ai ridicat de la pământ!" și "Eu zic că ai o matriță tare urâtă aici, Alec, de ce n-o arunci?" și "Au, au, arde, arde, uf, uf", ultima din partea lui Max, care chiar semăna puțin cu un om primitiv. Phil le spuse că expusese celula vreme de un minut la ora patru în după-amiaza aceea în Parcul Washington pe o vreme ușor ploioasă. Luminile se întorseseră în cartierul de vest de joi, așa că o puteam testa fără să batem la ochi.

Am stins luminile, după ce Phil legase firele de la lampă de celulă. Aprinse lampa. Becul lumină, cam de două ori mai puternic ca până atunci, la cei 40 W ai lui — firește, curentul în oraș nu era niciodată la putere maximă. Ne-am uitat cu toții. Era o lampă ieftină cu un postament auriu și abajur alb de plastic.

— Mai strălucitor ca o mie de sori, murmură Simon din pat.

— S-ar putea, spuse Clara Edmonds, ca fizicienii să fi cunoscut păcatul — și să fi ieșit de cealaltă parte?

— N-ar folosi la nimic să construiască bombe din asta, spuse Max visător.

— Bombe, pufni amuzat Phil Drum. Bombele sunt depășite. Nu vă dați seama că am putea muta un munte cu energia asta? Adică să ridicăm muntele Hood, să-l mutăm și să-l punem jos. Am putea încălzi Antarctica, am putea îngheța Congo. Am putea scufunda un continent. "Dați-mi un punct de sprijin și vă mișc Pământul." Ei bine, Arhimede, iată-ți punctul de sprijin. Soarele.

— Cristoase, spuse Simon, radioul, Belle!

Ușa de la baie era închisă și pusesem vată peste microfon, dar avea dreptate; dacă aveau să continuie în halul ăsta, mai bine să mai adăugăm și niște zgomot static și deși îmi plăcea să le privesc fețele în lumina limpede a lămpii — cu toții aveau figuri bune, interesante, bine uzate, ca mânerul uneltelor de lemn sau pietrele dintr-un pârâu — nu voiam să-i aud prea mult vorbind în noaptea asta. Nu pentru că nu eram și eu savant; n-avea nici o importanță. și nici pentru că aș fi dezaprobat sau n-aș fi crezut ceva ce-ar fi spus ei. Doar pentru că vorbele lor mă întristau teribil. Pentru că nu se puteau bucura în gura mare de treaba făcută și de descoperire, ci trebuiau să se ascundă și să șoptească. Pentru că nu puteau ieși la lumină.

Am intrat în baie cu viola mea, m-am așezat pe capacul wc-ului și am exersat o mulțime de sautille-uri. Apoi am încercat să lucrez la trio-ul lui Forrest, dar era prea complicat. Am cântat solo-ul din Harold în Italia, frumoasă parte, dar nu prea aveam chef de ea. Continuau să discute aprins dincolo. Am început să improvizez.

După câteva minute de mi minor, lumina de deasupra oglinzii începu să pâlpâie și să scadă; apoi se stinse. O altă pană de curent. Veioza de dincolo nu se stinse, fiind conectată la soare, nu la cele 23 de centrale de fisiune atomică din Cea Mai Mare Zonă Portland. În două secunde, cineva o stinse și pe asta, ca să nu rămânem singura fereastră luminată de pe Dealurile de Vest; și i-am auzit bâjbâind după lumânări și scăpărând chibrite. Am continuat să improvizez în beznă. Fără lumină, fără să pot vedea toate suprafețele lucioase și dure ale lucrurilor, sunetul părea mai moale și mai puțin distorsionat. Am continuat și am început să-mi intru în mână. Toate legile armoniei cântau laolaltă când coboram arcușul. Corzile violei erau cele ale propriei mele voci, strânse de tristețe, aduse la înălțimea bucuriei. Melodia se crea singură din aer și energie; se ridica peste văi, iar munții și dealurile deveneau scunde, cele strâmbe se îndreptau, cele aspre se netezeau. Și muzica ajungea până la marea întunecată și cânta în beznă, peste abis.

Când am ieșit, stăteau cu toții acolo și niciunul nu vorbea. Max plângeșe. I-am putut vedea flăcări mici de lumânare în lacrimile din ochi. Simon zăcea în pat cuprins de umbre, cu ochii închiși. Phil Drum stătea ghemuit, ținând celula solară în mâini.

Am deschis cutia și am așezat înauntru arcușul și viola, apoi mi-am dres glasul. Era stînjenitor. Până la urmă, am spus:

— Îmi parte rău.

Una dintre femei vorbi: Rose Abramski, o studentă particulară a lui Simon, o femeie mare și rușinoasă care cu greu era în stare să spună ceva în afară de simboluri matematice.

— Am văzut, a spus ea. Am văzut. Am văzut turnurile albe și apa curgând pe laturile lor și întorcându-se din nou în mare. Și soarele strălucind peste străzi, după zece mii de ani de beznă.

— Le-am auzit, spuse Simon, foarte încet, din umbră. Le-am auzit vocile.

— O, Doamne! Opriți-vă! a strigat Max și s-a ridicat să bâjbâie prin holul neluminat, fără haină. L-am auzit fugind pe scară în jos.

— Phil, a spus Simon, întins, putem oare ridica turnurile albe cu ajutorul levierului și punctului nostru de sprijin?

După o lungă tăcere, Phil Drum răspunse:

— Avem puterea s-o facem.

— Ce altceva ne mai trebuie? spuse Simon. Ce mai avem nevoie în afară de putere?

Nimeni nu-i răspunse.

Albastrul se schimbă. Deveni mai strălucitor, mai ușor și în același timp mai gros: impur. Luminozitatea eterică albastră-violet se preschimbă în turcoaz, intens și opac Cu toate astea, nu puteam spune că totul era acum colorat în turcoaz, deoarece încă nu exista nici un lucru. Nu exista nimic, în afară de culoarea turcoaz.

Modificările continuară. Opacitatea se desfăcu în vinișoare și se subție. Culoarea densă, solidă, începu să pară translucidă, transparentă. Apoi se păru că eram în inima unuei pietre sacre de jad sau a unui cristal strălucitor, sau a unui safir, sau a unui smarald.

Ca în structura internă a unui cristal, nu era nici o mișcare. Dar acum era ceva de văzut. Ca și cum am fi văzut structura nemișcată, elegantă a moleculelor unei pietre prețioase. Planuri și unghiuri apărură în jurul nostru, fără umbră și limpezi în lumina strălucitoare, verde-albătruie.

Acestea erau zidurile și turnurile orașului, străzile, ferestrele, porțile.

Le știam, dar nu le recunoșteam. Nu îndrăzneam să le recunoaștem. Trecuse atâta timp. Și era atât de ciudat. Obișnuisem să visăm, pe vremea când trăiam în orașul ăsta. Ne întindeam, nopțile, în încăperile din spatele ferestrelor și dormeam și visam. Visam cu toții la ocean, la marea adâncă. Nu cumva visam și acum?

Uneori, tunetul și tremurul din adâncul de sub noi se stârnea iarăși, dar acum era slab, îndepărtat; la fel de îndepărtat ca amintirea noastră despre tunet și tremur și foc și năruirea turnurilor cu multă vreme în urmă. Nici sunetul, nici amintirea nu ne înspăimânta. Le cunoșteam.

Lumina de safir strălucrea deasupra în verde, aproape verde-auriu. Ridicarăm privirile. Vârfurile celor mai înalte turnuri erau greu de văzut, lucind în lumină. Străzile și ușile erau mai întunecate, mai clar definite.

Pe una dintre acele străzi lungi, umbrite, ceva mișca; ceva care nu era compus din planuri și unghiuri, ci din curbe și arcuri. Ne-am întors cu toții să privim, încet, minunându-ne pe când făceam asta de ușurința mișcării noastre și de libertate. Sinuos, cu mișcări curgătoare frumoase, acum rapide, acum timide, lucrul trecu peste stradă dinspre zidul unei grădini către nișa unui zid. Acolo, în umbra albastră închis, fu greu de văzut pentru o vreme. Privirăm. O curbă palidă, albastră apăru deasupra ușii. O urmă a doua, apoi a treia. Creatura mișcătoare stătea agățată sau se retrăsese deasupra ușii, ca un nod unduitor de corzi argintii sau ca o mână fără oase, cu un deget arcuit arătând nepăsător către ceva de deasupra ușii, ceva asemănător lui, dar nemișcat — o sculptură. O sculptură în lumina de jade. O sculptură în piatră.

Delicat și ușor, tentaculul lung și curbat urmări curbele figurii sculptate, cele opt petale, ochii rotunzi. Își recunoscuse imaginea?

Vietatea țâșni brusc, își adună curbele într-un nod larg și săgetă pe stradă în jos, iute și sinuos. Înapoia ei, un norișor slab de albastru mai intens rămase o clipă și se dispersă, lăsând iarăși să se vadă figura sculptată de deasupra ușii: floarea de mare, sepia, iute, cu ochii mari, plină de grație, alunecoasă, semnul sculptat pe o mie de ziduri, strecurat în modelul colțarelor, al podelelor, al mânerelor, al capacelor cutiilor de bijuterii, al tapiseriilor, al porților.

Pe o altă stradă, cam la nivelul ferestrelor de la primul etaj, se zări clipirea a sute de gâze de argint. Cu o singură mișcare se întoarseră cu toate către intersecție și sclipiră în umbrele albastre.

Acum existau umbre.

Ridicarăm privirile, deasupra zborului peștilor argintii, deasupra străzilor unde curenții de jad curgeau și umbrele albastre cădeau. Am mișcat și am privit în sus, atenți, către turnurile înalte ale orașului nostru. Rămăseseră în picioare, turnurile căzute. Luceau în lumina tot mai strălucitoare, nu albastru sau verde-albăstrui, acolo sus, ci auriu. Departe deasupra lor se întindea o strălucire vastă, circulară, tremurătoare: lumina soarelui pe fața mării.

Suntem aici. Când o să spargem cercul strălucitor către viață, apa se va sparge și va curge albă pe laturile turnurilor și se va scurge pe străzile abrupte înapoi în mare. Apa va sclipi în părul întunecat, pe pleoapele ochilor întunecați și se va usca până la un film subțire de sare.

Suntem aici.

A cui voce? Cine ne cheamă?

A stat cu mine vreme de 12 zile. Pe 28 ianuarie, aristocrații de la Biroul Educației Sănătății și a Bunăstării au venit și au spus că deoarece primea o compensație de șomaj în vreme ce suferea de o boală netratată, Guvernul trebuie să aibă grijă de el și să-i refacă sănătatea, pentru că sănătatea este dreptul inalienabil al cetățenilor unui stat democratic. El a refuzat să semneze actul de consimțământ, așa că l-a semnat Ofițerul Sănătății. A refuzat să se ridice, așa că doi polițiști l-au tras din pat. A încercat să se lupte cu ei. Ofițerul Sănătății și-a scos pistolul și a spus că dacă continuă să se zbată o să-l împuște pentru că se opune bunăstării și-l arestează pentru conspirație de fraudă contra Guvernului. Bărbatul care-mi ținea mâinile la spate a spus că mă pot aresta oricând pentru sarcină neraportată cu intenția de a forma un nucleu familial. La asta, Simon s-a oprit să se lupte ca să se elibereze. Asta se chinuia să facă, nu să-i bată, doar să-și elibereze mâinile. Privi către mine și ei îl luară.

Se află în Spitalul Federal din Salem. N-am reușit să aflu dacă se află într-un salon obișnuit sau într-un pavilion de nebuni.

Am auzit din nou ieri la radio despre masele de uscat care se ridică în Atlanticul de Sud și în Pacificul de Vest. La Max acasă, noaptea trecută, am văzut o ediție specială la TV care explica

despre stressul geofizic și scufundări și neregularități. Serviciul Geodezic al Statelor Unite face o grămadă de reclamă în oraș; cea mai obișnuită este o pancardă mare pe care scrie "Nu E Vina Noastră!" cu imaginea unui castor arătând către o hartă schematică indicând cum, chiar dacă Oregonul ar suferi un cutremur major și scufundări, precum California luna trecută, asta nu va afecta Portland, poate doar suburbiile de vest. Știrile mai spuneau că plănuiesc să oprească valurile din Florida aruncând o bombă nucleară pe locul unde era Miami. Atunci, aveau să reunească Florida de continent. Deja făceau reclamă pentru dezvoltarea unui sistem de locuințe proprietate personală pe fâșia de teren de unire. Președintele stă la Casa Albă Mile High din Aspen, Colorado. Nu cred că asta o să-l ajute prea mult. Casele plutitoare în Willamette se vând cu 500.000 de dolari. Nu există nici trenuri, nici autobuze care să se îndrepte către sud de Portland, pentru că toate drumurile sunt rău avariate de cutremurele și alunecările de teren petrecute săptămâna trecută, așa că va trebui să văd dacă pot ajunge la Salem pe jos. Încă mai am rucsacul pe care l-am cumpărat pentru Săptămâna Sălbăticiei de pe Muntele Hood. Am câteva păstăi uscate și stafide de la Cartela mea Verde Super Valoroasă pentru Târgul Federal din Februarie — mi-a trebuit toată rația — iar Phil Drum mi-a construit un arzător micuț portabil, alimentat cu o celulă solară. N-am vrut să iau Primus-ul, e prea voluminos, și am vrut să-mi pot căra viola. Max mi-a dat o jumătate de pintă de brandy. Când o să se termine, o să înghesui acest carnețel în sticlă și o să-i pun bine capacul și o să-l las pe o coastă de deal undeva pe drumul către Salem. Mi-ar place să fie ridicat încetul cu încetul de apă și să se legene și să plece către largul mării întunecate.

Unde ești?
Noi suntem aici. Unde ai plecat?

Traducere de ŞTEFAN GHIDOVEANU

PISICA LUI SCHRODINGER

Cum lucrurile păreau să ajungă la un fel de culme, m-am retras în locul ăsta. E mai răcoare aici și nimic nu se mișcă repede.

Pe drum încoace am întâlnit un cuplu căsătorit care se rupea. Ea se împrăștiase destul de rău, dar el părea, cel puțin la prima privire, destul de inimos. În vreme ce el îmi spunea că nu are nici un fel de hormoni, ea s-a adunat și, sprijinindu-și capul pe încheietura genunchiului drept și sărind pe vârful piciorului drept, s-a apropiat de noi strigând:

— Ei, ce-i rău dacă cineva vrea să se exprime?

Piciorul stâng, brațele și trunchiul, care rămăseseră în grămadă, se răsuceau și se zbăteau la unison.

— Grozave picioare, arătă soțul, privind către încheietura subțire a piciorului. Nevastă-mea are niște picioare grozave.

Sosi o pisică, întrerupându-mi povestirea. E un motan dungat cu galben, cu pieptul și lăbuțele albe. Are mustăți lungi și ochi galbeni. N-am observat până acum că pisicile au mustăți și deasupra ochilor; asta e normal? Nu se poate spune. Când o să adoarmă pe genunchii mei, o să continui.

Unde?

Nicăieri, evident. Cu toate astea, impulsul de a povesti rămâne. Multe lucruri nu merită făcute, dar aproape totul merită povestit. Oricum, am un caz sever congenital de *Ethica laboris puritanica*, sau Sindromul lui Adam. Este incurabil, singurul tratament ar fi decapitarea. Îmi place chiar să visez când dorm, apoi să încerc să-mi reamintesc visele: asta mă asigură că nu mi-am pierdut șapte sau opt ore numai zăcând acolo. Acum iată-mă-s aici, zăcând. Destul de dur.

Ei bine, cuplul despre care vă povesteam s-a rupt până la urmă. Bucăţile din el săreau primprejur şi piuiau ca nişte puişori de găină, dar ea era redusă în sfârşit la numai o masă de nervi: mai degrabă ca un fel de carne de pasăre, dar amestecată până a fi imposibil de recunoscut.

Aşa că am intrat, am călcat cu atenţie şi am bocit. Încă mai sunt trist. Mi-e teamă că astă face parte din mine, ca piciorul sau şalele sau ochiul, sau poate că ăsta sunt chiar eu: pentru că se pare că nu am un alt eu, nimic mai mult, nimic care să se găsească dincolo de tristeţe.

Cu toate astea nu ştiu pentru cine sunt trist: pentru soţia mea? pentru soţul meu? copilul meu sau chiar pentru mine? Nu-mi pot aminti. Cele mai multe vise le-am uitat, încerc să mi le amintesc. Cu toate astea apare muzica şi armonia răsună de-a lungul corzilor de mandolină ale minţii mele şi descopăr lacrimi în ochii noştri. Unele note mă fac să vreau să plâng; dar pentru ce? Nu sunt sigur.

Pisica galbenă, care poate că a aparţinut cuplului care s-a spart, visează. Lăbuţele i se strâng din când în când, şi odată a făcut o remarcă slabă, reţinută, cu gura închisă. Mă întreb la ce visează o pisică şi cui vorbea atunci. Pisicile rareori irosesc cuvinte. Sunt nişte fiare tăcute. Ţin sfat, reflectează. Reflectează ziua întreagă, iar noaptea ochii lor reflectă. Siamezele crescute peste măsură pot fi la fel de gălăgioase precum căţelandrii, şi atunci lumea spune "Vorbesc," dar zgomotul e mai departe de vorbă decât este tăcerea adâncă a dulăului sau a motanului.Tot ce poate spune pisica asta este miau, dar poate că în tăcerile ei îmi sugerează ce am pierdut, pentru ce sunt trist. Simt că el ştie. De aceea a venit aici. Motanul îl caută pe Numărul Unu.

Se făcuse teribil de cald. Adică, puteai să atingi din ce în ce mai puţin. De exemplu, aragazul. Acum ştiu că aragazele întotdeauna obişnuiesc să se încingă; asta e cauza lor finală, există doar pentru a se încinge. Dar se încingea fără să i se fi dat drumul. Butoanele şi clemele de gaz au să fie acolo când ai să intri în bucătărie să-ţi iei micul dejun, toate patru lucind depărtate, cu aerul de deasupra lor clătinându-se ca o gelatină limpede, odată cu valurile de căldură. N-avea nici un rost să le răsuceşti, pentru că

nu fuseseră deschise înainte. Apoi, butoanele erau și ele fierbinți, neplăcute la atingere.

Unii au încercat să le răcească. Tehnica favorită era să le deschidă. Uneori trucul funcționa, dar nu puteai să te bazezi pe asta. Alții investigau fenomenul, încercau să ajungă la rădăcina lui, la cauză. Aceia erau probabil cei mai înspăimântați, dar omul e cel mai uman atunci când este cel mai înspăimântat. Dinaintea aragazului încins se comportau cu un calm exemplar. Studiau, observau. Semănau cu tipul acela din **Judecata de pe urmă** a lui Michelangelo, care-și pocnise palmele peste figură de groază pe când diavolul îl trăgea după el în Iad — dar numai peste un ochi. Celălalt ochi e ocupat cu privitul. E tot ce poate face, dar o face. Observă. Într-adevăr, lumea se întreabă dacă ar exista Iadul dacă nu l-ar privi. Totuși, nici el, nici lumea cu care am vorbit despre asta nu au avut prea mult timp să facă ceva. Apoi mai erau și cei care nici n-au încercat, nici n-au gândit la asta deloc.

Când a țâșnit apa fierbinte pe țeava de apă rece într-o dimineață, totuși, chiar și cei care dăduseră toată vina pe Democrați au început să se simtă ceva mai stânjeniți. Multă vreme, furculițele și creioanele și cheile au fost prea fierbinți să le mânuiești fără mănuși; iar mașinile erau îngrozitoare. Să deschizi ușa mașinii tale era ca și cum ai fi deschis ușa unui cuptor încins la maxim. Atunci, alții aproape că și-au ars degetele. Un sărut era ca un fier înroșit. Părul copilului tău îți mângâia mâna ca limbile de foc.

Aici, după cum am mai spus, e mai răcoare; și, de fapt, animalul ăsta e răcoros. O pisică a naibii de răcoroasă. Nu-i de mirare că e o plăcere să-i mângâi blana. În plus, se mișcă încet, cel puțin în majoritatea timpului, lentoarea care se poate aștepta în mod rezonabil de la o pisică. Nu avea acea calitate frenetică pe care o capătă cele mai multe creaturi — nu știu să facă decât ZAP și să dispară. Le lipsește prezența. Bănuiesc că păsările întotdeauna au tins să fie în felul ăsta, dar chiar și păsările colibri obișnuiau să se oprească o clipă în plin centru al frenezici lor metabolice și să atârne, nemișcate ca buricul pământului, prezente, deasupra florii de cercelus — apoi dispar iarăși, dar știi că a fost ceva acolo în afară de strălucirea încețoșată. Dar chiar și turturelele

și porumbeii, acele păsări greoaie și imprudente, erau tot niște fragmente de ceață; în ceea ce privește rândunelele, spărgeau bariera sonoră. Știi că a trecut o rândunică numai după bubuitul micuț, curbat, sonic care trece pe deasupra coșurilor caselor vechi pe timp de seară.

Viermii țâșnesc ca niște metrouri prin pământul din grădină, printre rădăcinile încurcate ale trandafirilor.

Abia dacă poți pune mâna pe copii, și atunci: sunt prea iuți ca să fie prinși, prea fierbinți ca să-i ții locului. Cresc dinaintea ochilor tăi.

Se mai poate, însă, ca totul să fie adevărat.

Am fost întrerupt de motan, care s-a trezit și a spus miau o dată, apoi a sărit din brațele mele și s-a sprijinit leneș de picioarele mele. Ăsta-i un motan care știe cum să ceară de mâncare. Mai știe și cum să sară. Avea o anume fluiditate în salt, ca și cum gravitația l-ar fi afectat mai puțin decât pe alte creaturi. De fapt, existau câteva cazuri descoperite, chiar înainte ca eu să fi plecat, de dispariție a gravității. Dar prezența acestei calități în saltul unei pisici era cu totul altceva. Încă nu sunt într-o asemenea stare de confuzie încât să fiu alarmat de grație. Într-adevăr, mi se pare liniștitor. Pe când deschideam o cutie de sardele, sosi o persoană.

Auzind bătaia în ușă, mi-a trecut prin minte că ar putea fi poștașul. Îmi lipsește atât de mult poșta, așa că m-am grăbit la ușă și am spus:

— E poșta?

O voce a răspuns:

— Mda!

Am deschis ușa. El a intrat, aproape îmbrâncindu-mă deoparte în graba lui. A aruncat jos un sac enorm pe care-l ducea în spate, se îndreptă de șale, își masă umerii și spuse:

— Uau!

— Cum de-ai ajuns aici?

Se holbă la mine și repetă:

— Ham?

La asta, gândurile mele privitoare la limbajul uman și animal îmi reveniră și am hotărât că ăsta probabil nu era un om, poate un

cățelandru. (Câinii cei mari rareori fac ham, ham, decât dacă așa se cade la momentul acela.)

— Haide, amice, l-am înghiotit eu. Hai, hai, hai băiete, cuminte cățel!

Am deschis o conservă de carne de porc și fasole pentru el de îndată, pentru că părea pe jumătate mort de foame. Mâncă vorace, hăpăind și lipăind. Când termină, spuse "Uau!" de mai multe ori. Era timpul să-l scarpin între urechi când se înțepeni, cu colții afară și mârâi din adâncul gâtului. Zărise pisica.

Pisica îl observase cu câtva timp în urmă, fără să-i dea importanță, iar acum se odihnea pe o copie a cărții Clavirul Bine Temperat, spălându-și mustățile de uleiul de pește.

— Uau! câinele, pe care mă gândisem să-i spun Rover, lătră. Uau! Știi ce-i asta? E *pisica lui Schrodinger*!

— Nu, nu-i, nu mai e; e pisica mea, am spus eu, nefiresc de ofensat.

— Ei bine, Schrodinger a murit, e drept, dar tot pisica lui e. Am văzut o mulțime de poze de-ale ei. Erwin Schrodinger, marele fizician, știi. Uau! Cine s-ar fi gândit să dau peste ea aici!

Pisica îl privi cu răceală preț de o clipă și începu să-și lingă umărul stâng cu o energie neglijentă. O expresie aproape religioasă se abătu peste chipul lui Rover.

— A fost pus la cale, a spus el pe un ton coborât, lipsit de expresie. Mda. A fost pus la cale. Nu poate fi numai o coincidență. E prea improbabil. Eu, cu cutia; tu, cu pisica; să ne întâlnim — aici — acum. Ridică privirile spre mine, cu ochii strălucind de fervoarea fericirii. Nu-i minunat? spuse el. Am să aranjez cutia imediat.

Și începu să sfâșie învelișul sacului.

În vreme ce pisica își spăla lăbuțele din față, Rover despachetă. În vreme ce pisica își spăla coada și pântecul, regiuni greu de atins cu grație, Rover monta ceea ce despachetase, o treabă complicată. Când el și pisica își terminară simultan operațiile și priviră către mine, eram impresionat. Terminaseră odată, în aceeași clipă. Într-adevăr, se părea că aici era implicată mai mult decât șansa. Speram să nu fi fost cu acela.

— Ce-i asta? am întrebat, arătând cu degetul către protuberanța din afara cutiei. N-am întrebat ce e cutia, pentru că era în mod clar o cutie.

— Arma, spuse Rover cu mândrie.

— Arma?

— Să împuști pisica.

— Să împușc pisica?

— Sau să *nu împuști* pisica. Depinde de foton.

— Foton?

— Da! Este Gedankenexperiment-ul lui Schrodinger. Vezi, aici e un mic emițător. La Momentul Zero, cinci secunde după ce se închide capacul cutiei, va emite un foton. Fotonul va lovi o semi-oglindă de argint. Cuantumul probabilității mecanice ca fotonul să treacă prin oglindă este exact jumătate, nu? Deci! Dacă fotonul trece dincolo, mecanismul va fi activat și arma va trage. Dacă fotonul va fi reflectat, mecanismul nu va fi activat și arma nu va trage. Acum, pune pisica înăuntru. Pisica e în cutie. Închizi capacul. Te îndepărtezi! Stai departe! Ce se întâmplă?

Ochii lui Rover erau strălucitori.

— Pisica flămânzește?

— Pisica e împușcată — sau nu e împușcată, spuse el, luându-mă de braț, deși nu, din fericire, cu dinții. Dar arma e silențioasă, perfect silențioasă. Cutia e izolată fonic. N-ai de unde să știi dacă pisica a fost sau nu împușcată, până ce nu ridici capacul. N-ai cum! Nu vezi cât de esențial este asta pentru întreaga teorie cuantică? Înaintea Momentului Zero, întregul sistem, la nivel cuantic sau la nivelul nostru, este drăguț și simplu. Dar după Momentul Zero, întregul sistem poate fi reprezentat doar printr-o combinație liniară de două unde. Nu putem prezice comportarea fotonului, și de aceea, odată ce s-a comportat, nu putem prezice starea sistemului pe care a determinat-o. N-o putem prevedea! Dumnezeu joacă zaruri cu lumea! Așa că este frumos demonstrat că dacă dorești siguranță, orice fel de siguranță, trebuie să ți-o creezi singur.

— Cum?

— Ridicând capacul cutiei, firește, spuse Rover, privindu-mă cu o bruscă dezamăgire, poate cu un punct de suspiciune, ca un

baptist care descoperă că a vorbit probleme de-ale bisericii nu cu un alt baptist, ci cu un metodist sau chiar, doamne ferește, cu un episcopalian. Să descoperi dacă pisica a murit sau nu.

— Vrei să spui, am rostit eu grijuliu, că până ce nu deschid capacul cutiei, pisica nu e nici împușcată, nici ne-împușcată?

— Aha! spuse Rover, radiind de ușurare, ca un salut de bunvenit adresat mie. Sau poate, înțelegi, amândouă.

— Dar de ce dacă deschizi capacul cutiei și privești, reduci din nou sistemul la o singură probabilitate, pisică vie sau pisică moartă? De ce nu suntem și noi incluși în sistem atunci când ridicăm capacul cutiei?

Se lăsă o pauză.

— Ham? lătră Rover, neîncrezător.

— Ei bine, ne-am implica și noi în sistem, vezi, suprapunerea celor două unde. Nu e nici un motiv ca ele să existe numai înăuntrul cutiei deschise, nu? Așa că atunci când ajungem să ne uităm, amândoi ne-am uita la o pisică vie și amândoi ne-am uita la o pisică moartă. Înțelegi?

Un nor negru se lăsă peste ochii și pometii lui Rover. Lătră de două ori cu glas slab, aspru și se îndepărtă. Cu spatele la mine, spuse pe un ton ferm și trist:

— Nu trebuie să complici rezultatul. Este destul de complicat și-așa.

— Ești sigur?

Dădu din cap. Întorcându-se pe călcâie, vorbi rugător:

— Ascultă. Asta-i tot ce-avem — cutia. Pe bune. Cutia. Și pisica. Și amândouă sunt aici. Cutia, pisica, în sfârșit. Pune pisica în cutie. Vrei? Vrei să pun eu pisica în cutie?

— Nu, am spus eu șocat.

— Te rog. Te rog. Doar un minut. Doar o jumătate de minut! Te rog să mă lași să pun pisica în cutie!

— De ce?

— Nu pot suporta această nesiguranță îngrozitoare, spuse el și izbucni în lacrimi.

Am rămas o vreme nehotărât. Deși mi-era milă pentru ticălosul ăla, eram pe cale să-i spun, cu blândețe, Nu; când se petrecu un lucru curios. Pisica se apropie de cutie, o adulmecă, își

ridică coada și stropi un colț ca să-și marcheze teritoriul, apoi blând, cu acele minunate mișcări fluide, sări înăuntru. Coada ei galbenă șterse marginea capacului în salt și-l închise, căzând cu un clinchet ușor, decisiv.

— Pisica e în cutie, am spus.

— Pisica e în cutie, a repetat Rover șoptit, căzând în genunchi. Uau, uau, uau.

Se lăsă tăcerea: o tăcere adâncă. Ne uitam amândoi fix, eu în picioare, Rover îngenunchiat, la cutie. Nici un sunet. Nimic nu se întâmpla. Nimic nu avea să se întâmple. Nimic nu s-ar întâmpla niciodată până ce nu ridicam capacul cutiei.

— Ca Pandora, am spus cu o șoaptă slabă.

Nu prea îmi aduceam aminte de legenda Pandorei. Ea dăduse drumul tuturor molimelor și relelor din cutie, firește, dar mai era și altceva. După ce toți dracii fuseseră scăpați, mai rămăsese ceva, ceva cu totul și cu totul diferit, cu totul neașteptat. Ce să fi fost? Speranța? O mâță moartă? Nu-mi mai amintesc

Nerăbdarea mă făcea să fierb. M-am întors către Rover. El îmi întoarse privirea cu ochi căprui expresivi. Să nu-mi spuneți că nu au suflet câinii.

— Exact, ce vrei tu să dovedești? i-am cerut.

— Că pisica are să fie moartă sau nu, murmură el. Cu siguranță. Vreau numai siguranța. Să știu *cu siguranță* că Dumnezeu *chiar* joacă zaruri cu lumea.

L-am privit o vreme cu o incredulitate fascinată.

— Dacă e sau nu, am spus, crezi c-o să-ți lase el vreun bilet în cutie?

M-am îndreptat către cutie și cu un gest destul de dramatic, am ridicat capacul. Rover sări în picioare, icnind, să privească. Pisica, firește, nu era acolo.

Rover nici nu lătră, nici nu leșină, nici nu înjură, nici nu plânse. Suportă chiar foarte bine.

— Unde e pisica? întrebă el până la urmă.

— Unde e cutia?

— Aici.

— Unde e aici?

— Aici e acum.

— Așa obișnuiam să credem, am spus, dar cred c-ar trebui să folosim cutii mai mari.

Privi împrejurul lui cu o uimire mută și nici măcar nu clipi când acoperișul casei fu ridicat aidoma capacului cutiei, lăsând să intre lumina inconștientă, dezordonată a stelelor. Abia avu timp să respire.

— Uau!

Am identificat nota care continuă să se audă. Am verificat pe mandolină înainte să se topească cleiul. Este nota do, cea care l-a făcut pe compozitorul Schumann să înnebunească. E un ton clar, frumos, mult mai clar acum că stelele se văd. O să-mi lipsească pisica. Mă întreb dacă o să descopere ce a pierdut?

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

NORD

DOUĂ ÎNTÂRZIERI PE LINIA DE NORD

1. Mergând spre Paraguananza

Râul ieșise din albie, stavile aflate sub apă jalonau drumul dintre Brailava și Krasnoy. O călătorie de două ore cu trenul se lungise la o după-amiază de ocolișuri, așteptări, târâșuri dintr-un sat în altul printre dealurile din provincia Molsen de sus, pe o ploaie grea, neobosită. Ploaia aducea un crepuscul prematur peste șine, peste ciulini, peste acoperișurile de tablă, peste hambarul îndepărtat și peste plopul singuratic de la ferma aflată în afara unui sat fără nume, situat undeva la vest de capitală, unde această scenă, care rămăsese nemișcată cu o răbdare enigmatică și mulțumită de sine preț de 15 minute, fu eclipsată de o năvală scârțâitoare de negură.

— Uite locomotiva! Acum o să putem pleca, a spus comis-voiajorul care le știa pe toate, iar familia din Mesoval se bucură.

Când șinele, ciulinii, acoperișurile și copacul apărură din nou, trenul chiar porni să miște și, în tăcere, neschimbate, indiferente, lucrurile acelea dispărură în urmă pentru totdeauna în amurgul ploios. Familia din Mesoval și comis-voiajorul se felicitară unul pe celălalt.

— Acum am plecat, nu poate să dureze mai mult de jumătate de oră, în sfârșit Krasnoy.

Eduard Orte își redeschise cartea. După ce ridică privirile după ce citise o pagină sau două, afară se făcuse destul de întuneric: Luminile unei mașini singuratice pe o șosea îndepărtată se răsuciră

și se pierdură. În întuneric, departe în ploaia lucitoare, văzu linia perdelei verzi și dedesubt figura lui.

Își privi cu încredere chipul. La douăzeci de ani îi displăcuse. La patruzeci, îi aparținea. Linii adânci, nas lung, bărbie lungă, așa era Eduard Orte; se privi ca pe un egal, fără admirație sau mulțumire. Dar văzu în forma sprâncenelor ceea ce vedeau ceilalți când obișnuiau să spună prostește "Cum mai semeni cu ea", "Eduard are ochii maică-sii", de parcă aceia n-ar fi fost ochii lui, ca și cum n-ar fi avut dreptul să vadă lumea pentru el. Dar în ultimii douăzeci de ani, își câștigase acest drept.

În ciuda divagațiilor și a pornirilor false din călătoria de astăzi, știa unde merge și ce avea să se întâmple. Fratele lui, Nikolas, avea să-l întâlnească la Gara de Nord, să-l conducă spre est prin orașul ploios către casa unde se născuseră. Mama lor avea să stea în pat în capul oaselor, în lumina lămpii rozalii. Dacă ăsta fusese un atac ușor, avea să arate ca un copil și vocea avea să-i fie subțire; dacă fusese destul de sever ca s-o înspăimânte într-atât încât să opună rezistență, avea să fie trează și veselă. Aveau să-și pună unul altuia întrebări și aveau să-și răspundă. Apoi cina de jos, și pălăvrăgeala cu Nikolas și soția lui tăcută, apoi în pat, ascultând ploaia pe ferestrele dormitorului unde dormise primii douăzeci de ani ai vieții lui. Aproape sigur că sora lui, Retsia, nu avea să fie acolo; avea să-și amintească că lăsase trei copii în Solariy și avea să se grăbească să ajungă la ei. Nikolas nu i-ar fi dat niciodată o telegramă, i-ar fi telefonat pur și simplu după atac, ca să-i comunice raportul medicului, dar Retsia s-ar fi neliniștit, ar fi zburat până la patul mamei, ar fi împrăștiat telegrame, VINO DE ÎNDATĂ, cu mai mult simț pentru dramatism decât pentru ridicol. Mama lor, pe deplin mulțumită cu cele două vizite pe săptămână ale lui Nikolas, nu avea nici cea mai mică dorință să-i "vadă" pe Eduard sau Retsia, să-și întrerupă rutina și vitalitatea ei pentru a arăta interes pentru ce făceau ei, care nu fuseseră interesați de ea ani de zile. Dar Retsia avea nevoie de previzibil, de convențional, atât de rău încât în mod regulat accepta inconveniența de a o duce la bun sfârșit. Când cineva primește o telegramă VINO DE ÎNDATĂ lângă patul mamei bolnave, acela chiar vine. La anumite mișcări din șah se poate răspunde numai cu anumite alte mișcări

de răspuns. Eduard Orte, un adept mai puternic și mai conștiincios al convenționalului decât sora lui, își supusese voința regulilor fără să se plângă. Dar era ca o partidă de șah fără tablă, acest dute-vino pentru nimic: aceeași călătorie fără rost de trei ori în doi ani, sau să fi fost trei ani de la primul atac? — atât de fără rost, o asemenea pierdere de vreme încât abia dacă-i mai păsa dacă trenul avea să meargă toată noaptea așa cum o făcuse toată după-amiaza, trecând printre dealuri, de pe o șină pe alta, niciodată pe cea principală, fără să se apropie; nu era nici o diferență.

Când coborî din tren și descoperi că pe platforma udă, în lucirea și ecourile Gării de Nord nimeni nu-l aștepta, se simți părăsit, trădat. Emoția era cu totul nepotrivită. Nikolas n-ar fi așteptat un tren care avea întârziere de cinci ore. Eduard se gândi să sune acasă, să spună că a sosit, apoi se întrebă cum de îi venise ideea asta. Îi venise din dezamăgirea lui prostească pentru că nu fusese întâmpinat. Ieși să ia un taxi. La stația de autobuz de lângă stația de taxiuri, aștepta un 41; fără să ezite, se apropie de el și urcă.Cât să fi fost, zece ani, 15, nu, mai mult de-atât, de când nu mai mersese cu autobuzul prin oraș, pe străzile zgomotoase ale Krasnoy-ului, întunecate și sclipitoare în noaptea de martie, cu lămpile întinzând reflexii pe râurile de asfalt negru, ca pe vremea când era student, întorcându-se acasă după cursurile târzii de la Universitate. 41 opri la o stație veche la piciorul Dealului și două studente coborâră, palide, serioase. Râul Molsen de sub Podul Vechi era umflat în albia lui de piatră; cu toții se aplecară să-l privească și cineva dinapoia lui spuse:

— A inundat depozitele dincolo de Podul de Cale Ferată.

Autobuzul mormăi, se clătină, se opri, se strecură pe străzile lungi și drepte din Transfluve. Orte fu penultimul care coborî. Autobuzul cu pasagerul lui solitar gâfâi când închise ușa și plecă, lăsându-l în liniștea suburbiei. Ploaia cădea constant. La colțul de lângă stâlpul de lumină, un copac tânăr stătea mirat de lumină, cu frunzele lui noi apărând verzi. Nu mai existau întârzieri și schimbări de rută. Orte străbătu ultima jumătate de stradă până acasă.

Bătu încet, împinse ușa descuiată și intră. Dintr-un anume motiv, holul era puternic luminat. O voce puternică vorbea în

sufragerie, o voce străină. Era vreo petrecere? Pe când își scotea haina să o atârne pe cuierul din hol, apăru un băiețel, se opri la distanță și-l privi cu ochi luminoși, îndrăzneți.

— Cine ești? întrebă Orte, pe când băiețelul puse aceeași întrebare, iar când răspunse, Eduard Orte, băiatul îi dădu același răspuns.

Pentru o clipă, ameți de spaimă, simți deschizându-se abisul, căzând.

— Sunt unchiul tău, spuse el, scuturându-și apa de pe pălărie și atârnând-o în cuier. Mama ta e aici?

— În camera cu pianul. Cu cei de la înmormântare.

Băiatul continua să-l privească, să-l studieze, sigur de el, ca și cum ar fi fost în casa lui. De ce nu se dădea în lături? Nu pot trece de el, gândi Orte.

Retsia apăru în hol, îl văzu, strigă:

— O, Eduard! și izbucni pe dată în lacrimi. Săracu' Eduard!

Îl trase după ea, dându-i drumul numai lângă Nikolas, care-i scutură mâna ușor și serios, spunând cu vocea lui calmă:

— Ai plecat. N-am mai putut da de tine. Foarte ușor, mult mai iute decât ne așteptam, dar foarte ușor la sfârșit...

— Înțeleg, da, spuse Orte. Cu abisul sub picioare, se prinse de mâna fratelui. Trenul, spuse el.

— La ora două, aproape exact, spuse el.

— Am sunat la gară toată după-amiaza. Toată calea ferată de mai sus de Aris este sub apă. Trebuie să fii epuizat, săracul de tine! Și fără să știi nimic, toată ziua, toată după-amiaza!

Lacrimile curseră pe fața ei la fel de mult și de simplu, ca ploaia curgând pe ferestrele trenului.

Orte intenționase să-l întrebe câte ceva pe Nikolas înainte să urce să-și vadă mama: Fusese într-adevăr un atac sever? Lua aceleași medicamente? Angina durase mult? Încă mai voia să-i pună întrebările astea la care nu se răspunsese. Nikolas continua să-i spună despre moarte, dar el nu întrebase despre asta. Nu era corect. Încă se simțea amețit, dar asta din pricina călătoriei. Abisul se închisese și dăduse drumul mâinii lui Nikolas. Retsia se apropie, zâmbind, plină de lacrimi. Nikolas, observă el, părea încordat și obosit, cu ochii învinețiți înapoia ochelarilor. Cum oare arăta el

însuși? Se vedeau pe fața lui ceva semne de jale? Oare chiar jelea? Privi în sine, cercetă, fără să găsească nimic în afara unei ușoare amețeli neplăcute. Asta nu se putea numi jale. N-ar fi trebuit să fi dorit să plângă?

— E sus?

Nikolas îi explică noile reglementări guvernamentale.

— Au fost foarte eficienți și eleganți, spuse el.

Trupul a fost dus la Crematoriul Districtului de Est; a venit un ins cu actele, să aranjeze ceremonia; tocmai terminaseră de aranjat când a sosit Eduard. Cu toții se mișcară, intrară în camera de muzică, unde bărbatul îi fu prezentat. Vocea lui fusese aceea pe care o auzise Orte prima dată când intrase în casă, vocea puternică, parcă dintr-o petrecere. Nikolas îl conduse afară.

— L-am întâlnit, spuse Eduard Orte către sora lui, apoi ezită — pe tânărul Eduard.

Apoi îi păru rău că vorbise, pentru că nepotul cu numele lui nu putea fi băiatul acela, care era mult prea mare și care spusese că numele îi era Orte, nu? când ar fi trebuit să fie Paren; numele de după măritiș al Retsiei era Paren. Atunci, cine să fi fost băiatul acela?

— Da, am vrut să fie copiii aici, spuse Retsia. Tomas va veni cu mașina mâine dimineață. Sper să înceteze ploaia, străzile trebuie să fie îngrozitoare.

Îi remarcă dinții puternici de culoarea fildeșului. Trebuia să aibă, imposibil, 38. N-ar fi recunoscut-o dacă ar fi trecut pe lângă ea pe stradă. Ochii ei erau albaștri-verzui. Îl privea:

— Ești obosit, spuse ea în felul acela care îl enerva, când spunea oamenilor cum se simt; dar cuvintele veniră bine.

Nu era conștient de oboseala deosebită, dar dacă părea obosit, sau era obosit fără s-o știe, poate că atunci avea și sentimente de care nu-și dădea seama, sentimente potrivite cu ocazia.

— Hai și mănâncă ceva, dacă tot a plecat omul acela. Probabil că ești lihnit! Copiii mănâncă în bucătărie. O, Eduard, e așa de ciudat totul! spuse ea, grăbindu-l.

Bucătăria era caldă și plină de lume. Vera, bucătăreasa-menajeră care venise acolo după ce plecase el, dar care se afla acolo de ceva ani, îl întâmpină cu un mormăit. Era

supărată și el o înțelegea; cum avea o femeie bătrână cu picioare proaste să capete o altă slujbă? Dar, fără îndoială, Nikolas și Nina aveau s-o angajeze ei. Copiii Retsiei stăteau cu toții la masa de bucătărie; băiatul pe care-l întâlnise în hol, și sora mai mare și băiețelul pe care-l strigau Riri ultima dată când îi văzuse Orte, dar pe care îl stigau acum Raul; și mai era cineva, sora sau verișoara bărbatului lui Retsia, care locuia cu ei, o fată zveltă de vreo 20 de ani. Soția lui Nikolas, Nina, veni să-l întâmpine cu o îmbrățișare. Pe când vorbea, el își aminti lucrul la care nu se gândise de la scrisoarea lui Nikolas de acum două săptămâni, că Nikolas și Nina adoptaseră un copil — îi scrisese oare Nikolas că e un băiat? Îi părusc totul atât de artificial încât citise scrisoarea fără să-i dea atenție, catalogând problema drept fără gust și jenantă, iar acum nu-și putea aminti ce-i scrisese Nikolas. N-avea s-o întrebe pe Nina despre asta. Bătrâna Vera insistă să facă ceai pentru el, ca să arate că era necesară, iar el trebui să se așeze în bucătărioara micuță, luminată puternic și gălăgioasă și să mănânce puțin, să aștepte ceaiul și să-l bea. Zgomotul acoperea totul. Nimeni nu-i vorbea mult; Nina îi aruncă o privire cu ochii ei triști, întunecați. Începu să-și dea seama cu ușurare că seriozitatea lui obișnuită putea fi luată drept emoție controlată, îi putea servi drept fațadă în spatele căreia putea ține pentru sine lipsa lui de părere de rău, ca într-o cameră încuiată și goală.

Nu i se permise să doarmă în camera lui veche de la etaj. Nimic dintre cele la care se așteptase nu se întâmplau. Casa era plină. Se părea că de la adopțiune încoace, Nikolas și Nina renunțaseră la apartamentul lor din Vechiul Cartier și se mutaseră aici până când aveau să găsească un apartament mai mare. Stăteau în camera cea veche a lui Eduard, iar copilul stătea în fosta cameră a lui Nikolas; Retsia și cei trei ai ei stăteau în camera copiilor; vărul dormea pe canapeaua din sufragerie; nu-i mai rămăsese decât canapeaua de piele din antreul cu glasvand al camerei de muzică, de jos. Doar camera mamei era goală. N-o văzuse. Nu urcase. Retsia îi adusese pături, apoi o învelitoare, apoi niște haine de noapte călduroase de-ale lui Nikolas.

— E îngrozitor aici, îngrozitor, sărăcuțul de Eduard. Dacă dormi aici, trebuie să-ți fie cald. O, cât de ciudat e totul!

Retsia își legase părul pentru noapte și purta un halat roz de lână. Părea deschisă, competentă, maternă, frumoasă: fața îi era luminată de parcă ar fi ascultat muzică. Asta înseamnă să jelești, își spuse el.

— E bine, spuse el.

— Dar întotdeauna ai picioarele reci noaptea. E groaznic să rămâi aici. Nu știu ce-o să facem când o să vină Tomas. O, Eduard, tare aș vrea să te căsătorești și tu, nu-mi place să fii singur! Știu că ție nu-ți pasă, dar mie da. N-o să trag perdelele, da? O, Doamne, am rupt legătoarea. Ei, aici n-ai de ce să te ferești decât de ploaie.

Lacrimile îi stăteau gata să țâșnească din ochi; căldura ei și puterea îl învăluiră o clipă atunci când îl îmbrățișă.

— Noapte bună! spuse ea și plecă, închizând ușa de sticlă cu perdea înapoia ei, după care auzi vocea ei și a vărului în camera de alături.

Retsia urcă la etaj. Casa deveni liniștită. Aranjă din nou păturile și învelitoarea și se întinse pe canapea. Citi din cartea pe care o avusese în tren, un proiect de alocare de fonduri în departamentul care avea să ajungă, în mai, sub administrația biroului lui. Ploaia ștergea ferestrele de deasupra canapelei. Mâinile i se răciră. În tăcere și brusc, lumina din camera de alături se stinse, înnegrind ușa de sticlă cu perdea, iar lumina venind de la veioza lui deveni foarte slabă. În camera aceea era vărul. Casa era plină de oameni pe care nu-i cunoștea. Acest antreu, rece, în noapte și ploaie, îi părea ciudat. Nu foloseau antreul decât vara sau în zilele foarte calde. Asta nu era călătoria în care plecase. Să vină acasă, asta era o direcție precisă, dar acum își pierduse sensul, ajunsese într-un loc ciudat. Confuzia asta o numeau ei jale? A murit, gândi el, a murit, stând întins, sprijinit de brațul canapelei, cu cartea deschisă pe genunchii ridicați sub învelitoare, privind în gol către paginile 144, 145 și așteptă reacția. Dar plecase de acasă cu atât de mult timp în urmă. 144, 145. Ochii i se întoarseră la paragraful pe care-l citise. Citi până la sfârșitul secțiunii. Ceasul lui arăta două și jumătate. Stinse veioza cu abajur arămiu și se ghemui sub pături; auzi ploaia ștergând tăcută ferestrele.

— Merg spre Paraguay, îi spusese comis-voiajorului, plictisit de întrebările lui. Către Paraguananza, capitala națiunii.

Dar dădură peste întârzieri lungi pe linie din pricina inundațiilor, iar când ajunsese acolo, peste abisuri teribile, la Paraguananza, aceasta nu diferea deloc de locul ăsta.

2. Metempsihoza

Când sosi scrisoarea avocatului, Eduard Russe nu se gândi deloc la început la casa care-i fusese cedată prin testament, ci încercă doar să scoată la iveală din grămezile în continuă schimbare de amintiri, vreun fragment cât de mic, un craniu, un deget al acelui unchi de-al doilea, frate al tatălui mamei lui, care crezuse de cuviință sau care fusese forțat de lăcomia supraviețuitorilor, să-i lase casa din Brailava. Trăise toată viața în Krasnoy; pe când avea 9 sau 10 ani, o însoțise pe maică-sa în vizită la rudele din nord, dar din ziua aceea nu-și mai amintea decât lucrurile cele mai triviale — o cloșcă cu puii ei în curtea din spate într-un coș, un bărbat stând în picioare și cântând cu glas tare la colțul străzii, chiar sub (așa văzuse el cu ochi de copil) un munte uriaș, albastru închis. Cât despre bunicul care stăpânea peste casă, despre unchiul care o moștenise, nu mai rămăsese decât un disconfort de camere întunecoase și voci puternice și bătrâne. Bătrâni, surzi, nu din aceeași specie cu el, nu din aceeași rasă. Săbii încrucișate cu mânere cu apărători și lame curbate, atârnând deasupra șemineului: săbii. Nu văzuse niciodată o sabie. Nu i se dădea voie să se joace cu ele. Bătrânul nu făcea nimic cu ele, nici măcar nu le lustruia. Dacă l-ar fi lăsat să le dea jos, le-ar fi lustruit. Îi era rușine acum de ingratitudinea care-i lăsase în minte doar poftele de copil și nici o imagine a omului care-i dăruise casa — chiar dacă nu dorea casa și ar fi dorit ca și bătrânul să-l fi uitat. Ce să facă el cu o casă în Brailava? Cum să răspundă la scrisoarea avocatului? Angajat la Biroul de Locuințe, cu un salariu modest, nu avusese niciodată nevoie de avocați și se ținuse departe de cei de teapa asta. Soția lui ar fi știut cum să răspundă la scrisoare; avea bun simț față de asemenea lucruri, ca și bune maniere. Urmând cele pe care și le imagina că le-ar fi scris Elena, formulă un răspuns scurt, civil, la comunicarea avocatului, îl trimise și, în aceeași clipă, uită de unchi, de moștenire, de proprietatea din Brailava. Era ocupat, pentru că-și luase de treabă acasă, din aceea la care se

pricepea, o reorganizare și o simplificare a sistematizării dosarelor. Lumea spunea că încearcă să se piardă în muncă, dar deși îi plăcuse întotdeauna munca lui, știa că nu putea să se piardă cu totul în ea. Mai degrabă, se regăsea constant în ea, se întâlnea cu sine în munca pe care o făcea, în oamenii cu care lucra. La fiecare colț de stradă, pe drum către Birou, se întâlnea pe sine întorcându-se acasă de la lucru în apartamentul de pe strada Sidres, acolo unde Elena, care preda la Colegiul de Arte Aplicate, avea să fi ajuns deja, în afară de vineri seară, când avea ore de la patru la șase...

Zilele îi erau punctate de aceste virgule, nu puncte ci spații, spații goale în care se oprea pe sine din a-și termina gândul, sau din a încerca să-și termine gândul, care nu mai avea sfârșit, pentru că în acest caz Elena nu mai avea ore de la patru la șase vinerea, pentru că murise de un anevrism cardiac și asta de trei luni, și oricum toate gândurile îl duceau în același loc fără sfârșit unde era, ca în focul crematoriului, distrus.

Știa că-și putea rezolva tristețea într-un mod mai înțelept, fără aceste pauze și repetiții teribile, dacă ar fi putut să doarmă bine. Dar nu mai putea să doarmă mai mult de două, trei ore odată, după care se trezea și stătea treaz tot atâta cât dormise. Încercase să bea și mai încercase pastilele de dormit pe care i le recomandase un prieten de la serviciu. Ambele îi dăduseră cinci ore de somn, două ore de coșmar și o zi de mahmureală disperată. Se întorsese la lecturile din timpul nesomnului de noapte. Citea orice, dar prefera istorie, istoria altor țări. Uneori, la trei dimineața, plângea, pe când citea isoria Renașterii spaniole, fără să ia în seamă lacrimile. Nu visa niciodată. Ea îi luase visele, și plecase cu ele prea departe ca să-și mai găsească drumul înapoi. Se pierduseră și se ofiliseră, undeva în acea beznă groasă, densă în care intrase încet Elena, săpându-și tunelul înainte, cu greu, fără să respire. O simțea că trecuse de zidul acela de beznă și că intrase într-o altă regiune pe care nu și-o mai putea imagina.

O a doua scrisoare sosi de la biroul avocatului din Brailava. Plicul era de două ori mai greu, important. Resemnat, îl deschise. Scrisoarea avocatului era scurtă și doar moderat de obscură, părând să sugereze, cu grijă, că în felul în care stăteau lucrurile (și,

fără îndoială, datorită afiliației sale profesionale, era mai bine informat decât cel care scrisese asupra subiectului), că, dacă se hotăra să vândă casa, era posibil să obțină un preț bun pe ea; disociindu-se prompt, avocatul, pe care Eduard și-l închipuia aproape sigur ca pe un bărbat la șaizeci de ani, proaspăt bărbierit, cu buza de sus lungă, continua să remarce că există câțiva agenți imobiliari reputați în Krasnoy, ținând de ramura nordică, asta dacă nu voia să se necăjească singur să rezolve afacerea. Totuși, obiectele personale lăsate în casă ar fi necesitat, cel puțin pentru scurt timp, prezența lui, pentru a hotărâ care dintre mobile, acte, cărți, etc, erau de valoare, fie monetară, fie sentimentală. Odată cu scrisoarea, veniseră și niște documente, liste, descrieri, toate privitoare la proprietate și, într-o pungă de piele veche, moale, un inel de oțel cu șase chei.

Era curios faptul că îi fuseseră trimise fără să se aștepte hotărârea lui, fără o identificare mai precisă. Din pricina cheilor era plicul atât de greu și de deformat. Eduard le desfăcu în evantai în palma stângă cu arătătorul drept și le cercetă cu o curiozitate stânjenitoare. Două, identice, păreau niște chei de model vechi, respectabile, de la intrare. Celelalte patru erau complet diferite: una s-ar fi potrivit într-un lacăt mare, una cu butoiaș, ca o cheie de pendulă, una de oțel, plată, care s-ar fi potrivit la orice, poate la ușa de la pod sau de la pivniță și una cu model delicat, poate cheia de la un dulap vechi sau de la un pupitru de scris. Își imagină, cu stânjeneală continuă, gaura cheii din lemnul de mahon, rafturi înapoia ușii de sticlă, hârtii fără înțeles în sertare pe jumătate goale.

Ceru două zile liber de la serviciu la sfârșitul lunii. Avea să plece cu trenul la Brailava vineri seară și să se întoarcă duminică. Eficiență. Să consulte avocatul, să vadă casa, să aranjeze golirea ei și vânzarea. În acest timp, ar fi putut să vadă ceva din orașul în care i se născuse mama și unde trăise pe când era copilă. Cu banii obținuți din vânzarea casei, avea să plece în Spania. Banii necâștigați prin muncă trebuiau cheltuiți de îndată, altfel se pierdeau. Cât l-ar fi costat să ajungă în Egipt? Întotdeauna își dorise să vadă piramidele. Îmbrăcați în roșu, clătinând săbii, soldați englezi atacau peste un pustiu de aur, în spatele Sfinxului indiferent și dispăreau ca apa turnată în nisip. Sahara, un cuptor,

un pustiu. Trenul tresări și se opri din nou. Nu era nimeni deocamdată în compartiment; cuplul care cumpărase locurile din față se afla acum pe coridor. În gară, glumiseră cu prietenii. Acum țipau și făceau din mână și băteau în fereastră copilărește, pe când trenul, liniștit și hotărât, începu să alunece înainte. Ochii lui Eduard se umplură de lacrimi și răsuflarea i se impiedică într-un oftat. Albit de ambuscada, de avantajul copleșitor pe care-l avea tristețea asupra lui, își încleștă mâinile, închise ochii, se făcu că doarme, deși chipul îi era fierbinte și respirația agitată. Înjură Egiptul, la naiba cu Egiptul, la naiba cu Toledo și Madrid. Lacrimile i se uscară. Privi suburbiile nordice alunecând dincolo de viaducte în lumina blândă, amniotică a după-amiezii de septembrie.

Tânărul cuplu se întoarse în compartiment, fără să mai zâmbească sau să vorbească; agitația lor fusese pentru prietenii din Gara de Nord. Eduard continuă să privească afară pe fereastră pe când trenul se îndrepta în continuare către nord pe lângă albia râului Molsen. Râul era larg, liniștit, de un albastru palid mătăsos îmbrățișat de malurile joase. Sălcii stăteau în lumina târzie a soarelui lângă râu. Ceața se îndesea; se părea că-i aștepta ploaia înainte, în nord, o îngrămădire grea de nori. Plecase de la serviciu devreme ca să prindă expresul de ora cinci. Avea să ajungă în Brailava la șase și jumătate, urmărind tot timpul râul. Se simți puțin îmbibat tot privind apa mătăsoasă.

La șase fără un sfert se auzi un zgomot îngrozitor, apoi o liniște absolută. Pe când Eduard se ridica de pe podeaua compartimentului unde, dintr-un anume motiv, ajunsese, tânărul îl lovi în umăr.

— Fii atent! spuse furios Eduard și-și culese servieta care și ea căzuse la podea.

Se auzea acum un amestec ciudat, slab de voci pe coridor.

— O, o, o, o, spunea tânăra cu o voce prosteasçă.

Larma crescu până la nivelul celei scoase de spectatorii aflați în pauza spectacolului, și în vagon, și afară pe șine, strigăte, exclamații, descrieri, comparații, plângeri. Deveni limpede că locomotiva lovise o căruță cu paie prinsă la o încrucișare de drumuri și că nu fusese nimeni rănit în afară de căruțaș, care fusese ucis, locomotiva deraiase și avea să treacă ceva timp până să aducă

o altă locomotivă de la Brailava. O altă pauză, o virgulă, nu un punct; ne-sosirea. Eduard se plimbă în sus și-n jos pe șine în lumina soarelui târziu. Era aproape șapte când sosi locomotiva de rezervă, dinspre sud, nu dinspre nord, și trase trenul pe o linie secundară într-o haltă numită Isestno, care nici măcar nu era anunțată în programul cursei dintre Krasnoy și Brailava pe Linia de Nord; și acolo așteptă, în vreme ce noaptea căzu și veni ploaia, până ce șinele fură aranjate și locomotiva din Brailava veni și-i remorcă, sosind la Stația Sumeny, la zece și jumătate.

Nu se găsise nimic de mâncat în tren și nici nu existaseră vânzători cu tarabe în Isestno, dar Eduard nu simțea foamea pe când pășea sub cupola puternic luminată, cavernoasă a gării Sumeny, ducându-și servieta, singurul bagaj pe care-l avea. Coborâse, în sfârșit, din tren, se simțea zguduit. Plănuise să ajungă la șase și jumătate, să găsească un hotel în apropierea stației, să cineze, dar acum nu mai voia să stea printre străini și să mănânce, voia să meargă acasă. Alți oameni treceau grăbiți pe lângă el, prin ușile înalte, în noaptea ploioasă.

— Un taxi?

— Da, spuse el.

— Unde, domnule?

— Strada Kamenny, numărul 14.

— Asta e tocmai dincolo de Deal, spuse șoferul, confirmând amintirile lui Eduard despre numele districtului și despre piscurile albastre din cârca cântarețului, un om sub deal, și plecă, cu ploaia bătând în ferestre și portiere. Era întuneric în taxi și mirosea plăcut. Eduard se trezi, confuz, din ațipeală, apoi căzu înapoi în amorțeală.

— La 14 ați spus?

— Da.

— Cam pe aici. Ăsta-i 12.

Nu vedea nici un număr. Era o casă; ploaie, copaci, beznă. Plăti șoferul, care-i spuse noapte bună cu un glas uscat, civil, nordic:

Trei trepte de piatră, flancate de tufe și de un fel de grilaj de fier: "14" pe canatul ornat al ușii. Un oraș ciudat, o stradă ciudată, a cui casă? Prima dintre cheile gemene se potrivi în încuietoare.

Deschise ușa, privi înăuntru, făcu doi pași, dar lăsă ușa deschisă înapoia lui, ca să fie sigur că poate scăpa.

Întuneric beznă; uscăciune; răcoare. Sunetul ploii pe acoperișul de deasupra. Nici un alt sunet.

Întrerupătorul îi veni sub mână la dreapta ușii. Simți că trebuie să spună "Sunt aici". Cui? Aprinse lumina.

Holul era mult mai mic decât părea în întuneric. Acum își dădu seama că se simțise într-un spațiu aproape nelimitat, dar nu era decât holul înghesuit de la intrarea unei case vechi într-o noapte ploioasă. Carpeta de pe lespezile negre și cenușii era uzată și nu foarte curată. Pălăria cuiva, pălăria unchiului, veche, stătea uitată pe o comodă mică. Abajurul lămpii era din sticlă gălbuie mată.

Ușa era încă deschisă larg înapoia lui. Se întoarse și o închise și, din reflex, puse inelul cu chei în buzunarul pantalonilor. Către stânga, urcau niște trepte. Holul continua dincolo de ele: o ușă către dreapta și una în fundul holului, amândouă închise. Sufrageria trebuia să fie cea de la dreapta, cea din capăt probabil ducea în bucătărie. Era o sală de mese în drum către bucătărie; într-o sală de mese întunecată auzise el vocile bătrânilor. Ar fi trebuit să arunce o privire în încăperi, dar era obosit. Dormise foarte prost în ultimele nopți, iar călătoria cu trenul, cu șocurile ei și cu moartea pe care n-o simțise și cu întârzierea lungă, îl slăbiseră. Holul era în regulă, pălăria cea veche era în regulă, dar nu mai putea suporta. Lumina gălbuie lumina treptele și holul. Urcă treptele, sprijinindu-se cu mâna dreaptă de balustrada îngustă și lăcuită. Apoi se întoarse și merse către ușa de la capătul holului, o deschise și aprinse lumina. Nu știa de ce alesese această ușă, nici dacă urcase vreodată scara pe când fusese copil. Aici era dormitorul din față, probabil cel mai mare. Putea să fie camera în care dormise unchiul, poate chiar în care murise, doar dacă nu murise la spital, sau poate că fusese camera bunicului, sau poate că nu fusese folosită de 30 de ani. Era curată și largă, cu un pat, o masă, un scaun, două ferestre și un cămin. Patul era făcut, bine întins și curat, acoperit cu o cuvertură albastră veche. Lumina de deasupra era slabă și nu era nici o lampă.

Eduard lăsă servieta jos lângă pat.

Baia era la celălalt capăt al holului. Se gândi la început că apa fusese întreruptă, pentru că țeava mormăi când deschise robinetul, scuipă rugină, se scurse roșie, apoi se limpezi. Îi era sete. Bău de la robinet. Apa avea gust de rugină, de frig și de nord.

Pe hol era o vitrină veche cu rafturi de sticlă și se opri în fața ei o clipă, dar lumina era slabă și tutlurile cărților nu-i spuneau nimic: Nu putea să citească. Se întoarse în dormitorul din față și dădu deoparte cuvertura albastră. Patul era făcut cu cearșafuri grele și o pătură neagră. Își scoase hainele, își puse haina și pantalonii în dulapul gol, stinse lumina, intră în patul rece în încăperea întunecată care părea să tremure din pricina unei lămpi de stradă depărtate, care lumina printre umbrele frunzelor; se întinse, își lăsă capul pe perna tare și adormi.

Se trezi în lumina dimineții, pe o parte, privind săbiile, săbii de cavalerie, atârnate încrucișat deasupra șemineului.

Erau niște unelte, gândi el, dedicate unui scop la fel de simplu ca un ac sau un ciocan, scopul lor, rațiunea lor de a exista, fiind moartea; erau făcute pentru a ucide oameni cu ele; curbele ușoare și lamele încă nelustruite însemnau moarte, însemnau de fapt propria sa moarte, pe care o văzu cu limpezime și relaxare; pentru că în timp ce ochii îi erau ocupați să privească asta, mintea îi rătăcea prin celelalte încăperi, pe care nu le văzuse noaptea trecută, camere ale căror uși, pentru care avea chei, l-ar fi dus către viață, cererea lui pentru un transfer la Biroul de aici, din Brailava, înflorirea cireșilor sălbatici din munți în martie, a doua lui căsătorie, toate astea, dar pentru moment, camera asta, săbiile, lumina soarelui; ajunsese.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

SQ

Cred că ceea ce a făcut doctorul Speakie e minunat. E un om minunat. Cred asta. Cred că oamenii au nevoie de credință. Dacă n-aș avea credința mea, nu știu ce s-ar întâmpla.

Și dacă doctorul Speakie n-ar fi crezut cu adevărat în munca sa, n-ar fi reușit să facă ce a făcut. De unde să fi luat atâta curaj? Ceea ce dovedește sinceritatea lui.

A existat o vreme când o mulțime de oameni au încercat să arunce umbra îndoielii asupra lui. Spuneau că umblă după putere. Nu era adevărat. De la început, tot ce dorise fusese să ajute oamenii și să facă o lume mai bună. Cei care-i spuneau că-i flămând după putere și că-i dictator erau aceiași care obișnuiau să spună că Hitler a fost nebun și că Nixon a fost nebun și că toți liderii lumii au fost nebuni și cursa înarmărilor a fost nebună și proasta gestiune a resurselor naturale a fost un semn de nebunie și că întreaga civilizație umană e nebună și sinucigașă. Întotdeauna spuneau asta. Și au spus-o și despre doctorul Speakie. Dar el a oprit toată nebunia, nu? Deci, el a avut tot timpul dreptate, și a avut dreptate să creadă în ceea ce credea.

Am început să lucrez pentru el pe când fusese numit Șeful Biroului Psihometric: Lucram la Națiunile Unite și când Guvernul Mondial a preluat clădirea Națiunilor Unite din New York, m-au transferat la etajul 35 ca să fiu secretarul principal al doctorului Speakie. Am știut de prima dată că e o muncă de mare responsabilitate și am fost foarte surexcitat toată săptămâna de dinainte de a-mi prelua noua slujbă. Eram atât de curios să-l întâlnesc pe doctorul Speakie, pentru că, firește, era deja faimos. Am fost acolo la ora nouă fix în dimineața de luni, și când a intrat

a fost minunat. Parea așa de bun. Puteai să vezi că greutatea responsabilităților sale îi stătea tot timpul în minte, dar părea atât de sănătos și de bine dispus și avea un mers săltat — obișnuiam să gândesc că avea bile de cauciuc în tocurile de la pantofi. A zâmbit și mi-a strâns mâna și a spus cu o voce atât de prietenoasă și de încrezătoare:

— Dumneata trebuie să fii domnul Smith! Am auzit lucruri frumoase despre dumneata. O să facem o echipă minunată aici, domnule Smith!

Mai târziu, firește, mi-a spus pe numele mic.

În primul an am fost ocupați cel mai mult cu Informația. Prezidiul Guvernului Mondial și toate Statele Membre trebuiau să fie pe deplin informate despre natura și scopul Testului SQ, înainte ca implementarea și aplicarea sa să fie pusă în discuție. Asta a fost bine și pentru mine, pentru că, pregătind toată această informare, am aflat totul despre mine. Deseori, scriind după dictare, am învățat direct după buzele doctorului Speakie. Prin mai eram destul de "expert" încât să pot pregăti Broșura de Informare despre Bazele SQ pentru publicare, chiar din notițele doctorului Speakie. A fost o muncă atât de fascinantă. De îndată ce am început să înțeleg Planul Testului SQ, am început să cred în el. Asta era adevărat pentru toți cei din Birou. Sinceritatea doctorului Speakie și entuziasmul științific era molipsitor. Chiar de la început, a trebuit să luăm Testul la fiecare trimestru, firește, și unele dintre secretare erau nervoase înainte de asta, dar eu n-am fost niciodată. Era atât de clar că Testul era *corect*. Dacă făceai un punctaj sub 50 era drăguț să afli că erai sănătos, dar dacă punctajul trecea de 50, și asta era bine, pentru că puteai fi *ajutat*. și întotdeauna e bine să știi adevărul despre tine.

De îndată ce serviciul de Informații funcționă bine, doctorul Speakie transferă principala parte a atenției sale implementării unui antrenament Evaluator și a unui plan pentru structuralizarea Centrelor de Vindecare, numai că le-a schimbat numele în Centre de Împlinire SQ. Chiar din aceea perioadă părea o treabă dificilă. Cu siguranță că nu știam pe atunci cât de grea avea să fie cu adevărat treaba asta!

Așa cum a spus-o de la început, eram o echipă foarte bună. Cu toții munceam mult, dar întotdeauna eram răsplătiți.

Îmi amintesc una dintre zilele minunate. Îl însoțisem pe doctorul Speakie la Întâlnirea Comitetului Biroului Psihometric: Emisarul Statului Brazilia a anunțat că Statul lui adoptase Recomandările Biroului pentru Testarea Universală — știam că asta avea să fie anunțat. Dar atunci delegatul din Libya și delegatul din China au anunțat că și Statele lor adoptaseră Testul! O, chipul doctorului Speakie arătă ca un soare preț de o clipă, *strălucea*. Aș vrea să-mi amintesc exact ce a spus, mai ales delegatului chinez, pentru că, firește, China era un Stat foarte mare și hotărârea ei avea marc influență. Din nefericire, nu am cuvintele lui exacte, pentru că tocmai atunci schimbam caseta în reportofon. A spus ceva de genul:

— Domnilor, asta e o zi istorică pentru omenire.

Apoi a început să vorbească despre implementarea eficientă a Centrelor de Aplicare, unde lumea să facă Testul, și a Centrelor de Împlinire, unde să meargă dacă treceau de 50 de puncte, și cum să stabilească infrastructura de Administrare și Evaluare a Testului pe o asemenea scară largă, și tot așa. Era întotdeauna modest și practic. Prefera să vorbească despre cum să facă treaba decât să vorbească despre importanța ei. Obișnuia să spună:

— Odată ce știi ce ai de făcut, singurul lucru la care trebuie să te gândești este cum să faci.

Cred că ăsta e un adevăr profund.

De atunci, am putut să înmânăm programul de Informație unui subdepartament și să ne concentrăm la Cum Să Facem. Acelea erau vremuri frumoase! Atât de multe State se alăturau Planului, unul după altul. Când mă gândesc la câte trebuia să facem, mă mir că nu am înnebunit cu toții! O parte din personalul biroului a căzut la Testul trimestrial. Dar cei mai mulți dintre noi care lucram la Biroul Executiv cu doctorul Speakie am rămas pe loc, chiar dacă uneori stăteam la serviciu toată ziua și o jumătate de noapte. Cred că prezența lui ne inspira. Era întotdeauna calm și bine dispus, chiar și atunci când aveam de aranjat lucrurile pentru a pregăti, de exemplu 113000 de Evaluatori chinezi în trei luni.

— Întotdeauna poți descoperi "cum" dacă știi "de ce"! spunea el.

Și noi am descoperit întotdeauna.

Când mă gândesc în urmă, mi se pare uimitor ce muncă grea era — mai grea decât își închipuise cineva, chiar și doctorul Speakie. A schimbat totul. Îți dai seama numai când te gândești cum era înainte. Poți să-ți imaginezi, când am început să planificăm Testarea Universală a Statului China, ni s-a permis să avem doar 1100 de Centre de Împlinire, cu 6800 de oameni în personal? Pare o glumă! Dar nu e. Am răsfoit niște dosare vechi ieri, ca să fiu sigur că totul e în ordine, și am găsit primul Plan de Implementare Chinez, cu cifrele acelea scrise negru pe alb.

Cred că motivul pentru care chiar doctorul Speakie realiza cu greu dimensiunea acestei operațiuni era că, deși era un savant de talie, mai era și optimist. Continua să spere degeaba că scorul mediu avea să coboare, iar asta îl ferea să vadă că aplicarea universală a Testului SQ avea să implice până la urmă pe toată lumea fie ca Intimi, fie ca Personal.

Când majoritatea rușilor și toate Statele Africane au adoptat Recomandările și se ocupau cu implementarea lor, dezbaterile din Adunarea Generală a Guvernului Mondial s-au aprins. Era o perioadă când se spuneau atât de multe lucruri rele despre Test și despre doctorul Speakie. Mă înfuriam când citeam rapoartele dezbaterilor din revista World Times. Când mergeam ca secretar cu doctorul Speakie la întâlnirile Adunării Generale, trebuia să stau jos și să ascult cu urechile mele lumea insultându-l personal, aruncând acuze asupra motivațiilor și punându-i la îndoială integritatea științifică și chiar sinceritatea. Mulți dintre acei oameni erau foarte dezagreabili și în mod clar dezechilibrați. Dar el nu și-a pierdut niciodată firea. Se ridica doar și le demonstra, iarăși, că Testul SQ arăta clar științific dacă persoana testată era sau nu sănătoasă, iar rezultatele puteau fi dovedite, și toți psihometriștii le acceptau. Așa că Respingătorii Testului nu puteau decât să țipe despre libertate și să-i acuze pe doctorul Speakie și Biroul Psihometric de încercarea de a " transforma lumea într-un azil uriaș de nebuni". Întotdeauna le răspundea liniștit și ferm, întrebându-i cum cred ei că o persoană poate fi "liberă" dacă nu

este sănătoasă mental. Ceea ce numeau ei libertate putea fi foarte bine un sistem iluzoriu, fără nici un contact cu realitatea. Pentru a afla, tot ce aveau de făcut era să se supună testului.

— Sănătatea mentală înseamnă libertate, spunea el.

— Vigilența eternă este prețul libertății, spuneau ei, iar acum avem un câine de pază etern vigilent: Testul SQ. Numai cei testați pot fi cu adevărat liberi!

Nu puteau răspunde în nici un fel la asta. Mai devreme sau mai târziu, delegații chiar și din Statele Membre în care mișcarea de respingere a Testului era puternică s-au oferit să se supună Testului SQ, ca să dovedească că intergritatea lor mentală era adecvată responsabilităților lor. Apoi, cei care trecuseră Testul și rămaseră în birou, au început să lucreze pentru Aplicarea Universală în Statele lor. Revoltele și demonstrațiile, și lucruri ca incendierea Casei Parlamentului din Londra din Statul Angliei (unde era găzduit Centrul SQ Nor-Eurp) și Rebeliunea Vaticană și Bomba H Chiliană au fost opera fanaticilor nebuni, care apelau la cele mai instabile elemente ale populației. Asemenea fanatici, după cum au subliniat doctorul Speakie și doctorul Waltraute în Memorandumul către Prezidiu, se ridicau în mod deliberat și se foloseau de instabilitatea dovedită a populației, "psihoza mafiotă". Singurul răspuns la rătăcirea maselor de acest gen a fost implementarea imediată a Programului de Testare în Statele cuprinse de tulburări și amplificarea imediată a Programului Azilului.

Că veni vorba, schimbarea denumirii Centrelor de Împlinire SQ în aceea de Azile a fost decizia personală a doctorului Speakie. A luat cuvântul chiar din gura dușmanilor lui. A spus:

— Azil înseamnă adăpost, un loc pentru vindecare. Să nu se prindă stigmatul de cuvântul "nebun", de cuvântul "azil", de cuvintele "azil de nebuni"! Nu! Pentru că azilul este raiul sănătății mentale — locul vindecării, unde neliniștitul capătă pacea, unde cel slab se întărește, unde prizonierii unei realități nepotrivite își câștigă libertatea! Să folosim cu mândrie cuvântul "azil". Să mergem mândri la azil, să muncim ca să recăpătăm sănătatea mentală dată de Dumnezeu, sau să muncim cu alții mai puțin norocoși ca să-i ajutăm să-și capete iarăși dreptul inalienabil la

sănătate mentală. Şi să existe câte o mare pancardă deasupra uşii fiecărui azil din lume pe care să stea scris "BUN VENIT!"

Cuvintele astea sunt din marele discurs de la Adunarea Generală în ziua în care a fost decretată de către Prezidiu Aplicarea Mondială Universală. O dată sau de două ori pe an ascult caseta cu discursul acela. Deşi sunt prea ocupat să fiu deprimat, uneori am nevoie de un stimulent micuţ, aşa că dau drumul la casetă. Întotdeauna mă ajută să mă întorc la treburile mele inspirat şi înviorat.

Luând în consideraţie toată treaba care trebuia făcută, după cum scorul Testului continua să fie mereu ceva mai ridicat decât estimau analiştii Biroului Psihometric, Prezidiul Guvernului Mondial a făcut o treabă grozavă în cei doi ani în care a administrat Testarea Universală. A fost perioadă lungă, şase luni, când scorul a părut să se stabilizeze, cam cu jumătate din cei testaţi sub 50 de puncte şi cealaltă jumătate peste 50 de puncte.La acea vreme se credea că dacă 40 la sută dintre cei sănătoşi mental erau desemnaţi ca Personal al Azilului, ceilalţi 60 la sută puteau să rezolve treburile de rutină ale lumii, ca agricultura, furnizarea de energie, transportul, etc. Această proporţie a trebuit să fie inversată atunci când au descoperit că peste 60 la sută dintre cei sănătoşi mental se ofereau voluntari pentru munca de Personal, ca să fie alături de cei dragi din Azil. Atunci au existat ceva necazuri cu treburile de rutină ale lumii. Cu toate astea, chiar şi atunci se făceau planurile pentru includerea fermelor, a fabricilor, a uzinelor electrice, etc, în Teritoriile Azilului, iar muncile de rutină ale lumii erau trecute ca Terapie de Reabilitare, aşa încât Azilele să poată deveni independente. Asta a fost grija specială a preşedintelui Kim şi a muncit la asta pe toată durata mandatului său. Evenimentele au dovedit înţelepciunea planurilor lui. Părea un om atât de drăguţ şi de deştept. Îmi mai amintesc încă ziua în care doctorul Speakie a intrat în birou şi am ştiut imediat că ceva e în neregulă. Nu că era supărat sau că reacţiona cu o emoţie inoportună, dar bilele de cauciuc din tocurile lui erau parcă mai slabe. Vocea i-a tremurat uşor de tristeţe adevărată când a spus:

— Mary Ann, mi-e teamă că avem veşti proaste.

Apoi a zâmbit ca să mă liniștească, pentru că știa sub ce tensiune lucram cu toții și, cu siguranță că nu voia să dea cuiva vreun șoc care să-i ridice scorul de la Testul de trimestrul următor.

— E vorba despre președintele Kim, a spus el și am știut de îndată — am știut că Președintele nu era nici bolnav, nici nu murise.

— Peste 50? am întrebat eu, iar el a spus liniștit și trist:

— 55.

Săracul Președinte Kim, să muncească atât de eficient în astea trei luni în vreme ce nebunia i se cuibărea în minte! Era foarte trist și, în același timp, un avertisment util. Imediat, au început consultările la nivel înalt, de îndată ce Președintele Kim a fost destituit; și s-a luat hotărârea de a se testa lunar și nu trimestrial, pe oricare aflat într-o poziție executivă.

Chiar și înainte de această hotărâre, scorul Universal începuse să se ridice iarăși. Doctorul Speakie nu era supărat. Prevăzuse deja că această creștere avea să fie foarte probabilă în timpul perioadei de tranziție la Însănătoșirea Lumii. Pe măsură ce numărul celor sănătoși mental din afara Azilelor ajunse tot mai mic, apăsarea asupra lor a devenit tot mai mare și erau tot mai ușor de doborât sub greutate — așa cum se întâmplase cu bietul Președinte Kim. Mai târziu, a prezis el, când Reabilitații aveau să înceapă să iasă în număr tot mai mare din Azile, acest stress avea să scadă. Avea să scadă și înghesuiala din Azile, în așa fel încât Personalul să aibă mai mult timp să lucreze la terapia orientată individual, iar asta avea să ducă la o creștere și mai dramatică a numărului de Reabilitați eliberați. Până la urmă, când procesul de terapie avea să fie perfectat, nu va mai fi nici un Azil în lume. Toată lumea avea să fie sănătoasă mental sau Reabilitată sau "neonormală", după cum spunea doctorul Speakie.

Necazul din Statul Australiei a fost cel care a precipitat criza Guvernului. Câțiva oficiali ai Biroului de Psihometrie au acuzat Evaluatorii australieni de falsificarea rezultatelor Testului, dar asta e imposibil, pentru că toate computerele sunt legate la Banca Centrală de Date Computerizate a Guvernului Mondial din Keokuk. Doctorul Speakie a bănuit că Evaluatorii australieni falsificau Testul însuși și a insistat ca ei să fie testați de îndată.

Firește că avea dreptate. Fusese o conspirație, iar procentele suspect de scăzute la Testul australian au rezultat din folosirea unui Test fals. Mulți dintre conspiratori au avut un scor mai mare de 80 când au fost obligați să treacă un Test original! Guvernul Satal din Canberra fusese prea iertător. Dacă ar fi recunoscut-o, totul ar fi fost în regulă. Dar au devenit isterici și au mutat Guvernul Statal într-o stațiune de creșterea oilor din Queensland și a încercat să se retragă din Guvernul Mondial. (Doctorul Speakie spunea că asta e o psihoză de masă tipică: evadarea din realitate, urmată de retragerea autistă). Din nefericire, Prezidiul părea să fie paralizat. Australia s-a separat cu o zi înainte ca Președintele și Prezidiul să-și facă Testul lunar și probabil că le-a fost teamă să-și încordeze coeficientul SQ cu decizii brutale. Așa că Biroul de Psihometrie s-a oferit să rezolve el incidentul. Doctorul Speakie a plecat în persoană cu avionul care ducea bombele H și a ajutat la împrăștierea fluturașilor cu informații. Nu i-a lipsit niciodată curajul.

Când incidentul australian s-a terminat, s-a descoperit că cea mai mare parte a Prezidiului, inclusiv Președintele Singh, aveau un scor de peste 50. Așa că Biroul de Psihometrie a preluat funcțiile lui pentru o vreme. Chiar și pentru o durată lungă, asta avea rost, de vreme ce problemele cu care se confrunta Guvernul mondial nu aveau nimic de-a face cu administrarea și evaluarea Testului, pregătirea Personalului și ajutarea Azilelor de a deveni independente.

Asta însemna că doctorul Speakie, fiind Șeful Biroului Psihometric, era acum Președinte Interimar al Statelor Unite ale Lumii. Ca secretară personală ce-i eram, mă simțeam trebuie s-o recunosc, teribil de mândră de el. Dar lui nu i s-a urcat asta niciodată la cap.

Era atât de modest. Uneori, obișnuia să spună oamenilor, atunci când mă prezenta:

— Ea e Mary Ann, secretara mea, și dacă nu era ea, făceam demult peste 50 de puncte!

Au fost vremuri, când scorul SQ Mondial creștea și creștea, iar eu eram puțin descurajată. Odată, când au sosit rezultatele Testului săptămânal și cifrele arătau o medie de 71, am spus:

— Doctore, sunt momente când cred că toată lumea înnebunește!

Dar el a spus:

— Gândește așa, Mary Ann. Uită-te la oamenii aceia din Azile — 3,1 miliarde internați, și 1,8 miliarde de lucrători — uită-te la ei. Ce fac? Își urmează terapia, fac muncă de reabilitare la ferme și fabrici și-și petrec tot timpul să-i ajute pe ceilalți să ajungă sănătoși mental. Coeficientul invers al sănătății preponderent este cu siguranță foarte mare în acest moment; cei mai mulți sunt nebuni, da. Dar trebuie să-i admiri. Cu toții luptă pentru sănătatea mentală. Au să câștige până la urmă!

Apoi cobora tonul și spunea, ca pentru sine, privind pe fereastră și sărind ușor pe bilele de sub tocuri:

— Dacă n-aș crede asta, n-aș putea continua.

Și știam că se gândește la soția lui.

Doamna Speakie avusese un scor de 88 la primul Test Universal American. Se afla de ani de zile în Azilul Teritorial din Marele Los Angeles.

Oricine crede că doctorul Speakie nu era sincer, ar trebui să se mai gândească! Renunțase la totul pentru credința lui.

Și chiar când Azilele mergeau foarte bine și epidemiile din Africa de Sud și foametea din Texas și Ukraina erau sub control, munca doctorului Speakie nu se ușura, pentru că în fiecare lună personalul Biroului de Psihometrie se micșora, de vreme ce unii dintre ei ratau Testul lunar și ajungeau la Bethesda. Nu mai puteam păstra secretarii mai mult de o lună sau două. Era din ce în ce mai greu și să găsesc înlocuitori, pentru că cei mai mulți tineri sănătoși se ofereau voluntari pentru munca de Personal în Azile, de vreme ce viața era mult mai ușoară și mai sociabilă în interiorul Azilelor decât afară. Totul era atât de convenabil și erau atâția prieteni și cunoștințe! Le invidiam pe fetele acelea! Dar eu știam unde mi-e munca.

Măcar era mai puțină învălmășeală aici, în Clădirea Națiunilor Unite sau Turnul Psihometriei așa cum fusese redenumită cu mult timp în urmă. Uneori, nu era nimeni prin preajmă în toată clădirea întreaga ziuă în afară de doctorul Speakie și de mine și poate de îngrijitorul Bill (Bill făcea întotdeauna 32,

precis ca un ceas). Toate restaurantele erau închise, de fapt cea mai mare parte a Manhattan-ului era închisă, dar ne distram mergând la picnic în vechea Clădire a Adunării Generale. Și mai erau și telefoanele ciudate din Buenos Aires sau Reykjavik, cerându-i doctorului Speakie sfatul ca Președinte Interimar asupra unor probleme.

Dar anul trecut, pe 8 noiembrie, n-am să uit niciodată data asta, în timp ce doctorul Speakie dicta Referendumul pentru Creșterea Economică Mondială pentru următorul cincinal, s-a întrerupt brusc

— Că veni vorba, Mary Ann, a spus el, cum a fost ultimul tău rezultat?

Făcusem amândoi Testul cu două zile în urmă, pe șase. Întotdeauna dădeam Testul în prima luni din lună. Doctorul Speakie nici nu visa să se abată de la reglementările Testării Universale.

— Am avut 12, am spus, înainte să mă gândesc la cât de ciudat era că mă întrebase. Sau, nu numai că a întrebat, pentru că deseori ne spuneam unul altuia scorul; dar să mă întrebe chiar atunci, în mijlocul unei afaceri de interes mondial?

— Minunat, a spus, clătinând din cap. Ești minunată, Mary Ann! Mai puțin cu două puncte decât luna trecută, nu?

— Întotdeauna fac între 10 și 14, am spus. Nu-i nimic curios în asta, doctore.

— Odată, a spus el, iar fața îi căpătă expresia pe care o lua în discursurile lui mărețe de la Azile, odată, această lume va fi guvernată de oamenii potriviți. Oameni cu scorul SQ Zero. Zero, Mary Ann!

— Doamne, Doctore, am spus eu în glumă — intensitatea lui mă alarmase puțin — chiar și dumneata nu faci niciodată mai puțin de 3, iar la scorul ăsta n-ați mai ajuns de mai bine de un an!

M-a privit de parcă nici nu mă vedea. Era destul de stânjenitor.

— Într-o zi, a spus el cu același ton, nimeni în lume nu va mai avea coeficient mai mare de 50. Într-o zi, nimeni în lume nu va mai avea coeficient mai mare de 30! Mai mare de 10! Terapia va fi perfectată. Eu am fost numai cel care a pus diagnosticul. Dar Terapia va fi perfectată! Tratamentul va fi găsit! Într-o zi!

Și a continuat să mă privească, apoi a spus:

— Știi care a fost scorul meu luni?

— 7, am ghicit eu promptă. Ultima dată îmi spusese că scorul lui fusese 7.

— 92, a spus el.

Am râs, pentru că părea un lucru de râs. Avea intotdeauna un umor ciudat. Dar m-am gândit că ar fi trebuit să ne întoarcem la Planul de Creștere Economică Mondială, așa că i-am spus râzând:

— Asta-i o glumă foarte proastă, Doctore!

— 92, a spus el, și tu nu mă crezi, Mary Ann, dar asta-i din cauza cantalupului.

— Ce cantalup, Doctore? am spus eu și atunci a sărit peste birou și a încercat să mă muște de jugulară.

Am folosit o figură de judo și am strigat la îngrijitorul Bill. Când a venit am chemat o robo-ambulanță să-l ducă pe doctorul Speakie la Azilul din Bethesda.

Asta a fost cu șase luni în urmă. Îl vizitez pe doctorul Speakie în fiecare sâmbătă. Este foarte trist. Este în Zona McLean, care este Rezerva Violenților și de fiecare dată când mă vede țipă și face spume. Dar n-o iau ca pe o jignire. Nimeni n-ar trebui să ia drept jignire nebunia. Când va fi perfectată Terapia, va fi complet reabilitat. În timpul ăsta, stau pe-aici. Bill ține podelele curate, iar eu conduc Guvernul Mondial. Nu e chiar atât de greu pe cât vi s-ar părea.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

MĂRUNȚIȘ

— Mărunțiș, spuse mătușa mea când i-am pus obolul meu pe limbă. Am nevoie de mult mai mult acolo unde mă duc

E drept că bănuțul era foarte mic Mătușa arăta exact ca acum câteva ore, numai că nu respira.

— La revedere, Mătușă, am spus eu.

— Încă nu plec! izbucni ea. Întotdeauna o enervam. Sunt camere în casa asta la care nici n-am deschis vreodată ușa!

Nu știu despre ce vorbea. Casa noastră avea doar două camere.

— Obolul ăsta are un gust ciudat, spuse ea după o tăcere lungă. De unde-l ai?

N-am vrut să-i spun că era o monedă norocoasă, un țechin de aramă, că nu era un ban decât pentru că era rotund. Îl cărasem mai bine de un an în buzunar, de când îl găsisem lângă poarta fabricii de cărămizi. Firește, îl curățasem, dar mătușa mea avea o limbă sensibilă și simțise gustul noroiului, al rahaților de câine, al prafului de cărămidă și al interiorului buzunarului meu, odată cu acela de sânge uscat al aramei. M-am prefăcut că nu-i înțeleg întrebarea.

— O minune că-l ai întreg, spuse mătușa mea. Dacă ai un bănuț în buzunar după o lună fără mine sunt surprinsă. Sărăcuțul!

Ar fi oftat dacă ar fi respirat. Nu știam că avea să continuie să fie îngrijorată din pricina mea și după moarte. Am început să plâng.

— Asta-i bine, spuse mătușa mea cu satisfacție. Numai să n-o faci prea mult. Am să plec departe acum. Vreau doar foarte mult să descopăr în ce încăpere duce ușa asta.

Păru mai tânără când se ridică, mai tânără decât era atunci când m-am născut eu. Traversă tăcută încăperea și deschise o ușă de existanța căreia nu știusem până atunci.

Am auzit-o spunând cu o voce plăcut surprinsă:

— Lila!

Lila era numele surorii ei, mama mea.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Lila, spuse mătușa mea, doar n-ai așteptat aici vreme de unsprezece ani?

N-am putut să aud ce-a răspuns mama mea.

— Îmi pare tare rău să las fetița, spuse mătușa. Am făcut ce-am putut, am dat tot ce-i mai bun. E o fată bună. Dar ce-o să se aleagă de ea?

Mătușa mea nu plângea niciodată, și nici acum nu avea lacrimi în ochi; dar neliniștea ei mă făcu să plâng din nou de panică și de milă pentru mine.

Mama ieși din camera aceea nouă în formă de fluture și mă văzu plângând. Lacrimile sunt sărate pentru cei în viață, dar dulci pentru cei morți, și la început au poftă de dulce. Asta n-o știam pe atunci. Mă bucuram s-o am pe mama alături, chiar și sub formă de fluture.

Asta era tot ce mai rămăsese din mama în casă și ca căpătase ceea ce dorise; așa că mătușa mea a mers mai departe.

Încăperea în care intrase era largă și destul de umbroasă, luminată doar de o lumină de sus, ca printr-o fereastră din acoperiș. De-a lungul unui zid se înșirau fuioare de lână, iar în locul în care cădea lumina din cer se găsea un război de țesut. Mătușa mea fusese o bună torcătoare și țesătoare și era acum tentată de jurubițele fine, cu fir subțire, atît de bine tors de parcă ar fi fost opera ei; războiul de țesut era întins și suveica pregătită. Dar țesutul e o artă care necesită atenție. Dacă începea un fir acum, ar fi avut treabă mult timp și oricât de mult și-ar fi dorit, niciodată nu începuse ca mai apoi să lase treaba neterminată. Așa că a continuat să se îngrijoreze de soarta mea. Dar, deja se hotărâse să plece din casă lăsând treaba neterminată (de vreme ce treaba în casă nu se termină niciodată) și acum recunoscu că trebuia să lase pe alții să aibă grijă în locul ei de rufărie. Spera că poate avea încredere în mine să aleg un cearșaf curat, cel puțin, și bine călcat. Dar nu

rezistă să nu prindă între degete capătul unui fir și să nu-i încerce netezimea și rezistența; continuă să țină firul între degete pe când mergea.

A fost bine că a făcut așa, pentru că încăperea cea nouă s-a deschis către un coridor cu multe uși, fiecare ducând către alte holuri și uși, un labirint în care cu siguranță că s-ar fi pierdut dacă n-ar fi avut firul călăuzitor.

Camerele erau curate, puțin prăfuite și nemobilate. În una dintre ele, mătușa mea a găsit o jucărie pe podea, un căluț de lemn. Era cioplit grosolan, cu picioarele din față și cele din spate la fel, un fel de cal cu două picioare și ochi rotunzi și plați, despre care-și amintea, deși nu era foarte sigură.

În altă încăpere, lungă și îngustă, găsi multe unelte de bucătărie nefolosite, crătiți pe o tejghea și trei bumbi de os înșirați.

La capătul unui coridor lung în care fusese atrasă de o reflexie venind din capătul îndepărtat, se găsea o mașinărie așa cum nu mai văzuse mătușa mea.

Într-o încăpere mică, fără luminator, un miros intens, înțepător, umplea aerul ca o creatură prinsă în cameră. Mătușa mea părăsi încăperea în grabă, supărată.

Deși curiozitatea o împingea să descopere toate acele încăperi pe care nu le știa în casa ei, explorările și liniștea îi dădură un sentiment de opresiune și stânjeneală. Rămase o clipă dinaintea ușii încăperii din care venea mirosul, chibzuind. Asta nu-i lua niciodată mult timp. Începu să urmeze firul înapoi, strângându-l peste degetele mâinii stângi. Acest proces necesita mai multă atenție decât îi dădea și, ridicând ochii dintr-o încurcătură de fire, se miră să se vadă într-o cameră prin care nu-și amintise să fi trecut, dar pe care n-ar fi putut s-o traverseze fără s-o observe, pentru că era foarte mare. Pereții erau din piatră frumos șlefuită, cu o nuanță cenușie palidă, în care erau încrustate cu fire de aur anumite figuri, ca niște hărți astrologice cu constelații, cu linii fine legând stele sau grupuri de stele. Tavanul era luminat și înalt, podeaua din marmură tocită și întunecată. Era ca o biserică, gândi mătușa mea, dar nu una religioasă (așa a gândit ea). Modelele de pe ziduri erau ca ilustrațiile din cărțile de școală, iar camera era ca holul unei mari biblioteci; nu erau cărți, dar locul era majestuos și odihnitor,

având strâns în el o liniște foarte plăcută spiritului mătușii mele. Era obosită de atâta mers și se hotărî să se odihnească aici.

Se așeză pe jos, de vreme ce nu era mobilă, în colțul cel mai apropiat de ușa la care o condusese firul. Mătușa mea era o femeie căreia îi plăcea să aibă un zid la spate. Invaziile o lăsaseră în spații deschise, privind mereu peste umăr. Deși acum cine mai putea să-i facă vreun rău? și-a spus ea, stând pe jos. Dar, și-a spus în continuare, niciodată nu poți fi sigură.

Liniile de aur de pe pereți îi conduseră privirea. Unele figuri îi păreau familiare. Începu să creadă că aceste desene sau modele erau o hartă a labirintului în care se afla, firele reprezentând pasaje, iar stelele, încăperi; sau poate că stelele însemnau uși ale încăperilor ale căror ziduri nu erau trasate. Putea să refacă ușor drumul din primul coridor înapoi în camera cu fuioare; dar în partea cealaltă a ei, acolo unde ar fi trebuit să fie partea veche a casei, modelul continua, părând să fie constelațiile de pe cer de la începutul iernii. Nu era sigură că înțelegea harta, dar continuă să o studieze, să-și lase mintea să urmeze liniile din stea în stea, până când avea să-și vadă drumul. Atunci se ridică și porni înapoi, urmând firul și luându-l în mâna stângă, până când se întoarse.

Eu mai eram în aceeași cameră, continuând să plâng. Mama plecase. Fluturii efemeri așteaptă ani de zile să se nască, dar trăiesc numai o zi. Cei de la pompe funebre plecau și a trebuit să-i urmez, așa că mătușa mea a venit la propria înmormântare, deși n-ar fi vrut să plece din casă. Încercă să-și ia ghemul cu ea, dar firul s-a rupt când a trecut pragul. Am auzit-o înjurând în barbă, așa cum făcea de fiecare dată când rupea un fir sau când vărsa zahărul — "La dracu!", șoptit.

Niciuneia nu-i plăcea înmormântarea. Mătușa mea intră în panică atunci când începură să arunce pământ peste groapă. A strigat tare:

— Nu pot să respir! Nu pot să respir!

Lucru care m-a speriat atât de rău încât am crezut că eu am fost aceea care vorbise, că eu mă sufocam și am căzut jos. Lumea a trebuit să mă ajute să mă ridic și să mă ducă acasă. Eram atât de rușinată și confuză pentru că-mi pierdusem mătușa.

Uneia dintre vecine, care nu ne fusese deosebit de simpatică, i s-a făcut milă de mine și s-a purtat cu multă bunătate. A vorbit atât de înțelept încât mi-a dat curajul să mă ridic și s-o întreb:

— Unde-i mătușa mea? Se mai întoarce?

Dar ea nu știa și mi-a spus doar lucruri care să mă liniștească. Nu sunt atât de isteață ca alții, dar știam că nu mă pot liniști.

Vecina s-a asigurat că-mi pot purta singură de grijă, și în seara aceea mi-a trimis unul dintre copii cu o farfurie cu mâncare. Am mâncat și a fost foarte bun. Nu mai mâncasem de când plecase mătușa în altă parte a casei.

Noaptea, după ce se lăsă întunericul, m-am întins singură în dormitor. La început m-am simțit bine și veselă, din pricina mâncării și m-am prefăcut că mătușa doarme în aceeași cameră, așa cum fusese întotdeauna. Apoi m-am înspăimântat și spaima a crescut în întuneric

Mătușa mea a ieșit din mijlocul podelei. Parchetul roșu se umflă și crăpă. Părul și capul se strecurară printre plăci, apoi trupul. Părea foarte întunecată, parcă murdară și era cu mult mai mică decât înainte.

— Lasă-mă să exist! a spus ea.

Eram prea îngrozită ca să vorbesc

— Lasă-mă să plec! a spus mătușa mea.

Dar nu era cu adevărat mătușa mea; nu era decât o parte veche a ei, care se întorsese pe sub pământ din cimitir, pentru că așa dorisem eu. Nu-mi plăcea partea aceea a ei și nici n-o voiam acolo. Am strigat:

— Pleacă! Pleacă! și mi-am ascuns fața în brațe.

Mătușa mea a scos un scârțâit ușor ca un coș de răchită. Am ținut ochii atât de mult închiși încât aproape am adormit. Când m-am uitat, nu mai era nimeni acolo, poate doar un loc mai întunecat în aerul de acolo, iar parchetul nu era crăpat. M-am culcat.

În dimineața următoare când m-am trezit, soarele bătea în fereastră și toate erau la locul lor, dar n-am putut păși peste partea aceea de podea unde se ridicase mătușa mea din parchet.

Mi-a fost teamă să mai plâng după noaptea aceea, de vreme ce plânsul o putea aduce înapoi ca să guste dulceața lacrimilor mele

sau să mă necăjească. Dar eram singură în casă acum când ea era îngropată și plecată. N-aveam nici o idee ce să fac fără ea. Vecina a venit în vizită și a vorbit despre o slujbă și mi-a dat din nou să mănânc; dar în ziua următoare a venit un bărbat care a spus că fusese trimis de către un creditor. A luat cufărul cu haine și așternuturi. Mai târziu, seara, s-a întors, pentru că văzuse că eram singură. Am ținut ușa închisă de data asta. A vorbit calm la început, încercând să mă facă să-l las înăuntru, apoi a început să spună cu voce joasă c-o să-mi facă rău, dar eu am ținut ușa încuiată și nu i-am răspuns. În ziua următoare a venit altcineva, dar eu am împins patul la ușă. Poate că era copilul vecinei, dar mi-a fost frică să mă uit. M-am simțit în siguranță în ultima cameră. Alți oameni au venit și au bătut, dar eu n-am răspuns și ei au plecat.

Am rămas în camera din spate până când, într-o zi, am văzut și eu ușa prin care trecuse mătușa mea. M-am dus și am deschis-o. Eram sigură c-o să fie acolo. Dar camera era goală. Războiul de țesut dispăruse, ca și fuioarele și nu era nimeni acolo.

Am continuat către coridorul de dincolo, dar nu mai departe. Nu mai aveam să găsesc drumul înapoi prin toate holurile și încăperile acelea, nici să înțeleg modelul cu stele. Mi-a fost atât de frică încât m-am întors și m-am târât în gaura mea și m-am ascuns acolo.

Mătușa mea a venit să mă ia. Era foarte hotărâtă. Întotdeauna o scoteam din sărite. N-a spus decât:

— Haide!

Și m-a tras de mână. Odată, a spus:

— Să-ți fie rușine!

Când am ajuns pe malul râului, s-a uitat la mine foarte serioasă. M-a spălat pe față cu apa întunecată din râul acela și mi-a netezit părul cu palmele. A spus:

— Ar fi trebuit să știu.

— Îmi pare rău, mătușă, am spus.

— O, da, spuse ea. Acum, haide. Privește atentă!

Barca traversase râul și se lega la ponton. Am mers spre ponton printre trestii în asfințit. Soarele dispăruse și nu erau nici stele, nici lună, nici nu bătea vântul. Râul era atât de larg încât nu i se putea vedea celălalt mal.

Mătușa mea se tocmi cu barcagiul. Am lăsat-o s-o facă, pentru că lumea tot timpul mă înșela pe mine. Își luase obolul de pe limbă și vorbea repede.

— Nepoata mea, nu vezi cum este? Firește că nu i-au dat bani de drum! Nu-i ea de vină! Am venit să am grijă de ea. Uite plata pentru ea. Da, pentru amândouă. Nu, ia mâna, și se trase înapoi, abia arătându-i o clipă bucățica de aramă. Nu până ce nu ajungem tefere pe malul celălalt!

Barcagiul mârâi, dar începu să-și mai piardă din tărie.

— Atunci, haide! a spus mătușa mea. A pășit în barcă și mi-a ținut mâna să urc și eu. Așa că am urmat-o.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

EST

PRIMUL RAPORT AL STRĂINULUI

NAUFRAGIAT CĂTRE KADANH DIN DERB

Ceea ce-mi ceri, stăpâne, este cu totul imposibil. Cum poate cineva să descrie o lume? Se poate folosi un creion mic pentru a descrie un cerc mare, dar dacă cercul e atât de mare încât nu s-ar putea vedea curba sa nici din vârful unui turn, atunci creionul s-ar termina înainte de a-şi începe bine treaba. Câte tonuri poate lua vocea cuiva? Cum aş putea eu descrie chiar şi o singură piatră, şi care piatră să o descriu? Dacă aş începe prin a-ţi spune că Pământul este a treia planetă dintr-un sistem de nouă, orbitând în jurul unui soare galben de dimensiuni mijlocii la o distanţă medie de 93 de milioane de mile, cu o perioadă de revoluţie de 365 de zile şi o perioadă de rotaţie de 24 de ore şi că are un satelit care îl însoţeşte, e ca şi cum ţi-aş fi spus că un an e un an, că o lună e o lună şi că o zi e o zi, ceea ce deja ştii.

Dar de vreme ce eu ştiu ca tu ştii că ceea ce mi-ai cerut este imposibil, şi totuşi n-ai întrebat nici în glumă, nici cu cruzime, nu pot decât să răspund; ştiind că tu ştii că răspunsul meu, în toate cuvintele sale, s-ar putea să nu însemne nimic până la urmă: iartă-mă.

Acum o clipă, când am zărit cu coada ochiului sarcina enormă care mă aşteaptă, ca un munte care aşteaptă să fie urcat, mi-a venit în minte că ar putea exista un motiv ulterior pentru cererea ta. Cerându-mi să-ţi descriu lumea mea, poate că nu cauţi informaţii despre lumea mea deloc Poate că nu ai de gând să-mi asculţi

cuvintele, ci doar tăcerile dintre fraze, din care sa înveți multe despre lumea ta. Dacă e așa, nu am nici o obiecție; într-adevăr, prefer acest aranjament. Atunci, treaba mea nu ar fi să-ți descriu lumea mea în termeni generali, care s-ar aplica oricărei lumi, limba astronomiei, a fizicii, a chimiei, a biologiei, etc, ci mai degrabă să cochetez cu individualul și trecătorul, cu cele fortuite și cele deosebite; nu să descriu clasa plantelor cu flori, ci să menționez mirosul acru al unui trandafir Cecile Brunner pe un balcon ce dă peste un golf mare, încercuit de luminile orașelor într-o seară blândă, cețoasă de septembrie; nu să-ți descriu evoluția inteligenței sau cursul istoriei umane, ci să-ți spun, poate în mare detaliu, despre mătușa mea din partea bunicilor, Elizabeth. Nici o poveste istorică generală, nici măcar o privire atentă asupra migrației către vest a oamenilor albi, care a culminat și s-a încheiat cu drumețiile pionierilor peste Marile Câmpii, peste Munții Stâncoși, peste Sierra, către țărmul Pacificului, nu ți-ar da convingerea cinstită a necesității existenței mătușii mele Elizabeth. Chiar dacă aș duce povestirea până la detalii precum soarta familiilor întemeietorilor din Wyoming, existența mătușii mele ar continua să-ți apară fortuită. Doar dacă ți-aș descrie viața ei, moartea ei, ți-ai da seama atunci de absoluta necesitate a existenței ei și, prin asta, poate ai înțelege oarecum mișcarea milenară către vest, care s-a încheiat pe țărmul unei mări imense și cețoase; și, prin asta, poate ai mai înțelege unele migrații vechi ale poporului tău, sau lipsa oricăror mișcări migratorii în istoria poporului tău; sau natura eșecului, sau caracterul propriei tale mătuși sau propriul tău suflet.

Stăpâne, văd că, în loc să-ți cer scuze și să mă plec în fața ta, ar trebui pur și simplu să-ți mulțumesc pentru nespus de neașteptata și binevenita oportunitate de a vorbi despre mătușa mea și am să încep de îndată. Nu este o ocazie des întâlnită de secundul unei nave a Flotei Interstelare Terestre.

Dar nu cred că am să încep cu mătușa mea. Este un subiect dificil și mi-a trecut prin minte că, odată ce am avut curajul să arunc o privire direct spre munții înfricoșători pe care urmează să-i urc (și de pe acele piscuri, ce ocean învăluit în ceață voi vedea?), nu contează de unde încep și nu este necesar nici măcar să fiu foarte precis. Orice ți-aș spune, dacă asculți tăcerile dintre fraze, vei auzi

adevărul. Ca și în muzică, când ai prins ritmul, modelul sunetelor și al tăcerilor, atunci începi să auzi melodia. Oricum, nu pot cânta decât o singură melodie. Așa că am să încep cu o poveste.

A fost odată ca niciodată un oraș. Toate celelalte orașele din toate timpurile și locurile semănau în multe privințe. Acest oraș nu semăna cu niciunul; și totuși manifesta mai mult decât oricare altul Ideea de oraș. Era populat de păsări, pisici, oameni și lei înaripați, cam în proporții egale. Toți leii erau cunoscători de carte. Rareori vedeai un leu fără o carte în labe. Pisicile erau analfabete, dar foarte civilizate. Observând un mare grup familial în largul lui în tufele unei grădini umbroase apărată de garduri, sau o confruntare rituală a motanilor pe caldarâmul luminat de lună dintr-o piață, sau înaintarea dezinvoltă de pe un acoperiș pe altul a unei pisici mătăsoase și argintii, s-ar putea trage concluza că nu numai că orașul fusese construit pentru ele, dar și că arta de a trăi în el fusese adusă la perfecțiune de către pisici. Dar de îndată ce te uitai la un leu, toate astea treceau sub semnul întrebării; pentru că, în ciuda asemănării lor cu pisicile ca formă, liniștea totală a leilor, expresia lor universală de mândrie binevoitoare și măiestrie de conștiință indicau cu siguranță o stare mentală transcendentă simplei fericiri, apropiindu-se de bucurie. Puteai vedea cadavrul unei pisici plutind pe sub un pod, alături de sticle de suc și de portocale putrede, dar ridicând privirile de la această priveliște tristă, puteai să vezi lângă treptele podului un leu încruntându-se cuprins de fericire, cu aripile lui de piatră strânse; către ce alt loc mai bun ar fi putut să zboare?

Este ușor de presupus că păsările erau cei mai puțin fericiți locuitori ai orașului. Multe dintre ele trăiau în colivii. Acești prizonieri nu păreau să fie nefericiți, cântând cadențe ornate în stil Vivaldi din zori până-n seară peste străduțele înguste, ciugulind semințe și privind tâmp la imaginea lor reflectată de globurile de pom de Crăciun atârnate în coliviile lor largi. Cu toate astea, trăiau în colivii. Porumbeii trăiau liberi, dar numai ca niște cerșetori. Zilnic, răspundeau chemării clopotelor la masă, iar între mese necăjeau turiștii pentru alte bunătăți. Poate că acest resentiment de a fi reduși la statutul de dependenți, nebăgați în seamă, furia lor ascunsă pentru că li se dăduseră câțiva copaci să se așeze și câteva

turnuri din care să zboare, tocmai astea să le fi făcut excrementele atât de corozive. Oricare ar fi fost motivul, porumbeii distrugeau unele dintre cele mai deosebite elemente ale orașului, murdărind persistent și ruinând pietrele perisabile ale cornișelor, sculpturilor. Nici măcar leii nu puteau scăpa de porumbei. În această muncă de distrugere, porumbeii erau, totuși, depășiți de oameni, ale căror fabrici din apropiere emiteau vapori mult mai corozivi decât gălnațul porumbeilor, iar ale căror bărci cu motor se angajaseră furioase în încercarea de a scufunda orașul înainte să se prăbușească.

Pentru că acea calitate prin care Veneția diferea în mod clar de toate celelalte orașe și totuși prin care le exemplifica și le descria pe toate, pe fiecare în parte, cel mai exact, era fragilitatea.

Un oraș, un splendid, vechi, aglomerat, activ oraș plin de mii de suflete ocupate, care putea fi distrus de un porumbel — sau de o barcă cu motor — sau un vânticel? Ridicol!

Dar, până la urmă, ce distruge orașele? De ce se prăbușește măreția? Privește și ai să găsești un căluț de jucărie; o cheie de mobilă; doi oameni pălăvrăgind la un pahar; o schimbare de vreme; sosirea câtorva spanioli. Absolut nimic. Un porumbel, o barcă cu motor, un clic dintr-un contor Geiger.

Asta înseamnă că prima lecție a Veneției este mortalitatea.

Prost înțeleasă de către germani și de alți barbari din nord (orașul a fost întotdeauna asediat de către germani fiind de fapt fondat aici în partea cea mai adâncă a lagunei în efortul de a se feri de vizitele nedorite ale turiștilor longobarzi — un efort care nu a fost încununat de succes până la urmă), acest mesaj clar a fost interpretat, cu toată magnifica obtuzitate a gândirii teutone, că de vreme ce Veneția e mult mai mortală decât alte orașe, înseamnă că Veneția este un oraș al morții, al bolii, decadent, un oraș nesănătos, supraviețuind ca și porumbeii săi ca un parazit pe seama vizitatorilor, un delir morbid de febră, un loc în care pederaștii bătrâni vin să moară. Astea sînt, firește, prostii. Ceea ce e mai muritor, e mai viu. Nu există nici un loc în lume în care valurile mâloase verzi, frumoase de viață să ajungă atât de sus, în care să simți atât de puternic prezența păsărilor vii, a pisicilor, a leilor, a oamenilor mergând, vorbind, cântând, certându-se, închizând și

deschizând paravane de metal în fața prăvăliilor, pregătind cina, mâncând micul dejun, căsătorindu-se, organizând înmormântări, transportând Coca-Cola și zucchini din loc în loc în bărci de Coca-Cola și de zucchini, ținând discursuri, ascultând radioul sau cântând la instrumente, vânzând yo-yo-uri electrice, care lucesc ca licuricii când se rostogolesc în sus și-n jos pe firul lor în penumbra ușilor marii catedrale, chiulind de la școală, lovind cu piciorul mingi de fotbal, bătându-se, pescuind, sărutându-se, aruncând gaze lacrimogene în demonstranți, demonstrând, scurtându-și speranța de viață suflând bule fragile de sticlă colorată, etc, etc — cu alte cuvinte, trăind. Dacă aș fi un pederast neamț bătrân, cu dorință de moarte, m-aș simți teribil de prost în Veneția. Până în străfunduri.

Am auzit două gospodine venețiene discutând, pe treptele unui canal verde, despre calitățile diferitelor mărci de aparate de gătit electric preț de 20 de minute încheiate, în detaliu și cu o enormă vigoare. Din conversație nu reieșea extazul bântuit de sentimentul morții. Într-adevăr, un motiv pentru care viața este atât de puternică este că o poți auzi. În alte orașe, zgomotul ei este copleșit de acela al motoarelor. În celelalte orașe auzi zgomotul motoarelor. Cel mai adesea, în Veneția, auzi zgomotul pe care-l fac oamenii. Și păsările; pisicile, când sunt îndrăgostite; leii nu fac nici un zgomot care să merite amintit, deși cartea pe care o țin spune încet, Pax tibi, Marce, evangelista meus. și de aceea liniștea Veneției este cea mai zgomotoasă liniște pe care ți-o poți închipui.

Când am fost în vidul dintre stele și l-am ascultat și m-am îngrozit, am găsit o cale de a mă elibera de teroarea copleșitoare (pe care Pascal a pomenit-o, chiar dacă n-a zburat niciodată într-o navă spațială) și de a mă veseli: am pretins că mă trezesc devreme dimineața într-o cameră de hotel din Veneția. La început este liniște, liniște profundă, nemișcarea lagunei plate, cețoase, verde-albăstruie, nemișcarea micului canal dintre casele de piatră. Știu că podul din apropierea intrării hotelului se reflectă, arcada lui descriind un cerc perfect în acea nemișcare. Dincolo de acel pod se află altul și încă unul dincolo de acesta, fiecare prins de propria reflexie: aer, apă, piatră, sticlă, toate una. Un porumbel pe pervazul geamului de la dormitor gângurește. Ăsta e primul sunet;

ăsta și zbaterea plăpândă din aripi. Pași trec pe stradă pe lângă intrarea hotelului, peste podul arcuit, apoi dispar; al doilea sunet, sau modelul de sunete și tăceri. Cineva sparge niște sticlă în curtea hotelului. Întotdeauna se sparge sticlă în curțile hotelurilor venețiene dimineața; poate că este un ritual de zori, sau o cale de a scăpa de sticla nevândută turiștilor în prăvălie ieri, nu știu. Poate că așa spală ei vasele în Veneția. Un sunet care te face să tresari, dar nu lipsit de muzicalitate, urmat de înjurături puternice și de un râs. Deja sunt aproape ferit de groaza stârnită de golul igienic. Jos în curte cântă un radio, în vreme ce se mătură sticla. Cineva pe unul dintre poduri strigă ceva, ce nu prea pot înțelege, în dialectul venețian către altcineva de pe alt pod; apoi clopotele cele mari ale Campanilei și cele mici de la trei biserici din apropiere pornesc mai mult sau mai puțin simultan să cheme enoriașii la masa de dimineață. Totul este muzică și eu mă aflu acasă, în siguranță, ascultând profunda, extraordinara liniște a orașului vieții.

Nu m-am născut acolo și nici n-am trăit vreodată în el. Când spun "acasă, în siguranță" folosesc o metaforă din jocul de baseball.

Am vizitat Veneția de patru ori, de fiecare dată pentru numai câte patru zile. De fiecare dată era mai mult sub apă.

Dacă ai să mă întrebi direct (așa cum mi-ai cerut să-ți descriu Pământul) dacă vreau să mă întorc pe Pământ și de ce, ți-aș putea răspunde, "Da: să văd Veneția pe timp de iarnă". Am văzut-o numai primăvara târziu și vara. Iarna, mi s-a spus, este teribil de frig, iar muzeele sunt închise chiar și mai des decât vara, așa că nu te poți încălzi în fața focurilor roșii și aurii ale lui Tițian și Veronese. Ceața albă se scurge printre pietre. În furtunile de iarnă, piața Sfântul Marcu, cel mai frumos loc construit vreodată, al cărui tavan este cerul opalescent, este descori inundată. Catedrala însăși este invadată de către mare, valurile și mozaicurile schimbând între ele reflexii, cele cinci cupole de aur plutind ca baloanele, cei patru cai de bronz ai lui Neptun pufnind și tremurând la mirosul elementului lor nativ. Fără nici o îndoială că leii continuă să privească în jos cu aprobare detașată și încruntați, abia deranjându-se să-și miște aripile strânse. Gondolele, cred, plutesc legate chiar de vârfurile stâlpilor lor cu dungi sau sunt puse

deoparte, ciocnindu-se de tavanul docurilor; sau poate că alunecă peste marea piață de la picioarele cailor și de sub baloanele de aur, procesiunea Îngerului și a Celor Trei Regi, clopotnița care s-a prăbușit în 1903 dar a fost din nou ridicată, porumbeii agitați căutând porția lor zilnică pe valurile mici, reci, cenușii? Sub valuri, seara, yoyo-urile electrice sclipesc pe sforile lor în sus și-n jos, atrăgând fantomele longobarzilor demult înecați?

Iarna și vara, gondolele sunt negre. Au fost odată vopsite în negru pentru un doliu — pierderea unei bătălii, căderea Republicii, moartea unui copil — nu-mi amintesc de ce gondolele jelesc. Erau bărcile cele mai elegante pe care le-au construit vreodată oamenii, chiar mai elegante decât barca ce m-a adus aici. Strigătul de avertizare al gondolierului, în vrem ce-și dirijează nava către soarele de la capătul unui canal lateral, pe sub balcoane și poduri arcuite, prin tremuratul umbrelor, era încet și totuși dus departe, clar, pe căile de apă și piatră: "Hoi-i-i", striga el, iar pisicile și leii de pe colțurile încălzite de soare ale podurilor ascultau și nu spuneau nimic, așa cum tu, stăpâne, faci acum.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

JURNALUL UNUI TRANDAFIR

30 August

Doctorița Nades îmi recomandă să țin un jurnal al muncii mele. Ea spune că dacă îl ții cu grijă, atunci când îl recitești poți să-ți aduci aminte de observațiile pe care le-ai făcut, să observi greșelile și să înveți din ele și să observi progresul sau devierea de la calea cea bună, păstrând astfel un curs corect al muncii printr-un proces de feed-back.

Am promis să scriu în acest carnet în fiecare seară și să-l recitesc la sfârșitul fiecărei săptămâni.

Aș fi vrut să-l fi avut pe vremea când eram asistentă, dar este și mai importantă acum că am pacienții mei.

Așa cum am avut ieri șase pacienți, o zi plină pentru un *scopist*, dar patru dintre ei sunt copii autiști cu care am lucrat tot anul pentru studiul doctoriței Nades pentru Biroul Psi. Nat'l (notițele mele asupra lor se află în fișele clipsi). Ceilalți doi sunt noi:

Ana Jest, 46, ajutor brutar, căsăt., fără copii, diag. depresie, trimitere de la poliția orașului (încercare de sinucidere).

Flores Sorde, 36, inginer, necăs., fără diag., trimitere de la TRTU (Comportament psihopatic — Violent).

Doctorița Nades spune că e important să scriu lucrurile astea în fiecare seară, așa după cum mi s-au întâmplat la muncă: tocmai spontaneitatea este cea mai informativă în auto-examinare (ca în autopsihoscopie). Ea spune că este mai bine să scrii, nu să dictezi în reportofon, și să păstrezi notițele pentru tine, ca să nu fie influențate. Este greu. Niciodată n-am scris ceva personal. Încă mai am senzația că scriu pentru doctorița Nades! Poate că dacă

jurnalul îmi este util, am să pot să-i arăt ceva din el mai târziu și să-i cer sfatul.

Bănuiesc că Ana Jest este în plină depresie de menopauză și că terapia hormonală va fi suficientă. Acum, să vedem cât de prost prognostician sunt.

Am să lucrez cu amândoi pacienții sub *scop* mâine. Este palpitant să ai proprii tăi pacienții . Sunt nerăbdătoare să încep. Deși, firește, munca de echipă a fost foarte educativă.

31 August

O ședință de o jumătate de oră de scopie cu Ana la 8:00. Analizat materialul scopiei, 11:00-17:00. N.B.: Reglează citirea din creierul drept, data viitoare! Concret vizual slab. Foarte puțină aură, sensibilitate slabă, imaginea trupului instabilă. O să facem analize de laborator asupra echilibrului hormonal.

Este uimitor cât de banală poate fi mintea celor mai mulți oameni. Firește că biata femeie are o depresie severă. Intrările în dimensiunea Con erau cețoase și incoerente, iar dimensiunea Incon era profund deschisă, dar obscură. Dar lucrurile care ieșeau din obscuritate erau atât de banale! O pereche de pantofi vechi și cuvântul "geografie"! Iar pantofii erau neconturați, abia o schemă de pereche de pantofi, poate bărbătești, poate femeiești, poate albaștri închis, poate maro. Deși este în mod limpede din categoria celor vizuali, femeia asta nu vede nimic cu claritate. Puțină lume vede. E întristător. Când eram studentă în primul an, obișnuiam să mă gândesc la cât de minunată trebuia să fie mintea altora, cât de minunat ar fi să simți toate lumile diferite, culorile diferite ale pasiunilor și ideilor lor. Ce naivă eram!

Am realizat asta pentru prima dată la ora doctorului Ramia, când studiam cu toții o înregistrare de la o persoană celebră, și am observat că subiectul nu privise niciodată la vreun copac, nici nu atinsese vreunul, nu știa care e diferența între stejar și plop, nici chiar aceea dintre margaretă și trandafir. Pentru el, toate erau "copaci" sau "flori", luate schematic. La fel era și cu fețele oamenilor, deși avea trucurile lui prin care le deosebea: cel mai adesea, el vedea numele, ca pe o etichetă, nu fața. Asta era o minte Abstractă, firește, dar poate fi și mai rău cu Concreții, ale căror

percepții vin ca un fel de talmeș-balmeș — supă de mazăre cu o pereche de pantofi înăuntru.

Oare nu cumva mă "molipsesc"? Am studiat toată ziua gânduri depresive și am căpătat și eu o depresie. Uite, am scris aici, "Este deprimant". Deja am început să văd valoarea jurnalului. Știu că sunt ușor impresionabilă.

Firește, tocmai de aceea sunt un bun psihoscopist. Dar e primejdios.

Astăzi nu fac ședință cu F. Sorde, pentru că nu au dispărut încă semnele sedării. Referințele TRTU sunt deseori atât de atacate de medicamente încât nu pot fi scopate zile întregi.

Scopare REM cu Ana J. mâine la ora 4:00. Mai bine să mă culc!

1 septembrie

Dr. Nades spune că felul de lucruri pe care l-am scris ieri seamănă destul de mult cu ce are ea în minte și m-a invitat să-i arăt din nou jurnalul când am vreo îndoială. Gânduri spontane — nu date tehnice, care oricum sunt trecute în fișe. Să nu înlătur nimic. Candoarea este foarte importantă.

Visul Anei a fost interesan,t dar patetic. Lupul care s-a transformat în clătită! Și încă într-una grețoasă, slabă, păroasă. Vizualitatea îi este mai bună în vis, dar tonul simțirilor rămâne coborât (Nu uita: tu ești cea care contribuie la afect — nu îl citești numai). Azi a început tratamentul cu hormoni.

F. Sorde s-a trezit, dar e încă prea confuz ca să-l duc în camera de scopie pentru o ședință. Speriat. Refuză să mănânce. Se plânge de dureri laterale. Cred că nu-i este foarte clar ce fel de spital este ăsta și i-am spus că nu are nimic fizic. A spus "De unde dracu' știi?", destul de corect, de vreme ce era îmbrăcat într-o jachetă simplă, datorită notării cu V de pe fișa lui. L-am examinat și am descoperit vânătăi și contuzii și am cerut o radiografie, care a arătat două coaste crăpate. Am explicat pacientului că fusese într-o stare, care necesitase imobilizarea lui forțată, pentru a-l feri de a se răni singur. A spus: "De fiecare dată când unul pune o întrebare, celălalt mă lovește". A repetat asta de mai multe ori, cu furie și confuzie. Sistem iluzoriu paranoid? Dacă nu scade pe măsură ce scade efectul medicamentelor, am să plec de la această

presupunere. Îmi răspunde destul de bine, m-a întrebat cum mă cheamă când m-am dus să-l văd la radioscopie și a fost de acord să mănânce. Am fost nevoită să-mi cer scuze față de el, ceea ce nu este un început bun cu un paranoid. Coastele afectate ar fi trebuit să fie marcate pe fișa lui de către agenția care l-a trimis, sau de către medicul care l-a primit. Neatenția asta este supărătoare.

Dar am și vești bune. Rina (Studiul Autist nr. 4) a văzut astăzi prima propoziție la persoana întâi. A văzut-o: cu litere groase, negre, brusc în prim-planul Con: *Vreau să dorm în camera mare.* (Doarme singură din pricina problemelor de feces). Propoziția a rămas limpede timp de vreo 5 secunde. O citea în minte la fel cum o citeam și eu pe holoecran. Exista o slabă subverbalizare, dar nu subvocalizare, nimic în sectorul audio. Încă nu vorbise, nici chiar către sine, la persoana întâi. I-am spus lui Tio de îndată și el a întrebat-o după ședință, "Rina, unde vrei să dormi?" — "Rina dorm în camera mare". Fără pronume, fără conativ. Dar într-una din zilele astea, o să spună *Vreau* — cu glas tare. Și-o să construiască pe asta o personalitate, poate, în sfârșit: pe această bază. Vreau, deci exist.

Atâta teamă. De ce există atâta teamă?

4 septembrie

Am mers în oraș, în concediul meu de două zile. Am stat cu B. în apartamentul ei nou, de pe malul nordic. Trei camere numai pentru ea!!! Dar nu prea îmi plac clădirile acelea vechi, sunt șobolani și gândaci și totul pare atât de vechi și de ciudat, de parcă anii de foamete mai stau încă acolo, așteptând. Am fost bucuroasă să mă întorc în cămăruța mea de aici, singură dar alături de ceilalți pe același etaj, prieteni și colegi. Oricum, mi-a fost dor să mai scriu în caietul ăsta. Îmi formez obiceiuri foarte repede. Tendință compulsivă.

Ana a avansat mult: îmbrăcată bine, cu părul strâns, arăta perfect. Dar ședința a fost plicticoasă. I-am cerut să se gândească la clătite și toată dimensiunea Incon s-a umplut cu clătita păroasă, oribilă, plată, a lupului, în vreme ce în Con asculta, încercând să vizualizeze o plăcintă cu brânză. Nu-i rău: culorile și trăsăturile erau deja mai puternice. Încă mai cred în tratamentul hormonal simplu. Firește că îmi vor sugera TEC, iar o co-analiză a

materialului scopic ar fi perfect posibilă, o să începem cu clătită de lup, etc. Dar are vreun rost? A fost ajutor de brutar vreme de 24 de ani, iar sănătatea ei fizică e slabă. Nu-și poate schimba viața. Cel puțin, cu un bun echilibru hormonal, ar putea fi în stare să o îndure.

F. Sorde: odihnit, dar încă suspicios. Reacție extremă de teamă când am spus că a venit vremea pentru prima lui ședință. Pentru a-l liniști, m-am așezat și am vorbit despre natura și operarea psihoscopului. M-a ascultat atent și, în sfârșit, a spus, "Ai de gând să folosești psihoscopul?"

Am spus: — Da.

El a spus: — Fără electroșocuri?

Am spus: — Nu.

El a spus: — Îmi promiți?

I-am spus că sunt un psihoscopist și că nu folosesc niciodată echipamentul terapeutic electroconvulsiv, care este în cu totul alt departament. I-am spus că munca mea cu el este acum de a diagnostica, nu de a trata. M-a ascultat cu atenție. Este o persoană educată și înțelege distincția dintre "diagnostic" și "tratament". E interesant faptul că mi-a cerut să-i *promit*. Asta nu se potrivește cu modelul paranoid, nu poți cere promisiuni de la cineva în care nu ai încredere. A venit la mine docil, dar când am intrat în camera scopului s-a oprit și s-a albit la vederea aparatelor. Am făcut gluma doctoriței Aven despre scaunul dentistului, pe care o folosea întotdeauna cu pacienții nervoși. F.S. a spus, "Câtă vreme nu-i un scaun electric!"

Cred că, cu subiecți inteligenți este mult mai bine să nu creezi false mistere și să-ți impui o falsă autoritate și un sentiment de neajutorare a subiectului (vezi T.R. Olma, Tehnica Psihoscopiei). Așa că i-am arătat scaunul și coroana de electrozi și i-am explicat operația. Știa câte ceva despre psihoscop și întrebările lui reflectau și educația inginerească. S-a așezat pe scaun atunci când i-am cerut-o. În vreme ce-i fixam coroana și clipsurile, transpira profund de teamă, iar mirosul îl deranja în mod clar. Dacă ar fi știut cum miroase Rina după ce termina de pictat un tablou cu rahat. A închis ochii și a strâns brațele fotoliului până ce i s-au albit

mâinile până la încheieturi. Și ecranul era aproape alb. După o vreme, a spus pe un ton de glumă:

— N-o să doară, nu?

— Nu știu. Doare?

— Adică a pornit deja?

— De vreo 90 de secunde.

Și-a deschis ochii și a privit împrejur, atât cât putea cu clipsurile pe el. A întrebat:

— Unde e ecranul?

I-am explicat că subiectul nu privește niciodată ecranul, pentru că obiectificarea ar putea fi sever tulburată, iar el a spus:

— Ca feed-back-ul de la microfon?

Era exact imaginea pe care o folosea dr. Aven. F.S. este cu siguranță o persoană inteligentă. N.B.: Paranoizii inteligenți sunt primejdioși!

A întrebat:

— Ce vezi?

Și eu am spus:

— Taci, nu vreu să văd ce spui, vreau să văd ce gândești.

Iar el a spus blând, ca o glumă:

— Dar asta nu-i treaba dumitale.

Între timp, albeața de frică s-a transformat în convulsii întunecate, intense, de voință, apoi, cu câteva secunde înainte să se oprească din vorbit, apăru un trandafir pe toată dimensiunea Con: un trandafir roz înflorit, frumos simțit și vizualizat, clar și continuu, în întregime.

El a spus:

— La ce mă gândesc, doctore Sobel?, iar eu i-am spus:

— La urșii de la grădina zoologică.

Mă întreb acum, de ce i-am dat răspunsul ăsta. Auto-apărare? Împotriva a ce? Scoase un râs și Incon deveni întunecat ca un cristal, eliberat, iar trandafirul se întunecă și tremură. Am spus:

— Glumeam. Poți să aduci înapoi trandafirul?

Asta l-a făcut să revină la albeața de frică. Am spus:

— Uite ce-i, e foarte prost să vorbim în timpul acestei prime ședințe, trebuie să înveți multe, până să poți co-analiza, iar eu am

o mulțime de aflat despre tine, așa că să nu mai glumim, te rog. Relaxează-te și gândește-te la orice ți-ar place.

În dimensiunea Con apăru agitația și subverbalizarea, iar Incon-ul fu suprimat și trecu în cenușiu. Trandafirul s-a întors, slab, de câteva ori. Încerca să se concentreze asupra lui, dar nu putea. Am văzut câteva imagini rapide: pe mine, uniforma mea, uniformele TRTU, o mașină cenușie, o bucătărie, izolarea (imagini aurale puternice — țipete), un birou, actele de pe birou. S-a agățat de ele. Erau planurile unei mașini. A început să le răsfoiască. Era un efort deliberat de a se abține și destul de eficient. Până la urmă, am spus:

— Ce fel de mașină e asta?

Și el a început să răspundă cu voce tare, dar s-a oprit și m-a lăsat să primesc răspunsul subvocal în cască:

— Planurile unui utilaj rotativ pentru tracțiune.

Sau ceva de genul ăsta, firește, cuvintele exacte se află pe bandă. Am repetat cu glas tare și am spus:

— Nu sînt planuri secrete, nu?

— Nu, a spus el tare și a adăugat: Nu cunosc nici un secret.

Reacția lui la întrebare este intensă și complexă, fiecare propoziție este ca o ploaie de pietricele aruncate într-o piscină, stârnind cerculețe care se amestecă între ele și se lărgesc repede peste Con și Incon, răspunsurile apărând la toate nivelele. În câteva secunde, tot ce fusese ascuns de o pancardă mare, care a apărut în primplanul Con-ului, fu vizualizat intenționat ca un trandafir și planurile, întărit cu suport sonor. Pe când el, citea iar și iar: NU INTRAȚI! NU INTRAȚI! NU INTRAȚI!

Începu să se încețoșeze și să clipească, semnalele somatice predominară, iar curând spuse cu voce tare:

— Am obosit, și am închis ședința (12,5 min.)

După ce i-am scos coroana și clipsurile, i-am adus o cană cu ceai de la chioșcul personalului de pe hol. Când i-am oferit-o, a părut surprins și i-au apărut lacrimi în ochi. Mâinile îi fuseseră atât de încleștate pe brațele scaunului, încât îi veni greu să ia cana. I-am spus să nu mai fie atât de încordat și temător, că încercăm să-l ajutăm, nu să-i facem rău.

A privit în sus spre mine. Ochii sunt ca ecranele scopului și, cu toate astea, nu-i poți citi. Am dorit să mai fi avut coroana pe cap, dar se pare că niciodată nu prinzi momentul pe care-l dorești cel mai mult pe scop. A spus:

— Doctore, de ce sunt în spitalul ăsta?

— Pentru diagnostic și tratament, am răspuns.

— Pentru ce diagnostic și tratament? a întrebat.

Am spus că poate nu-și mai amintește episodul, dar că se comportase ciudat. M-a întrebat cum și când, și i-am răspuns că o să-și aducă aminte clar, atunci când terapia o să-aibă efect. Chiar dacă ar fi știut care fusese episodul psihotic, i-aș fi răspuns la fel. Asta era procedura corectă. Dar am căzut într-o poziție falsă. Dacă raportul TRTU nu era secret, i-aș fi vorbit în cunoștință de cauză. Atunci i-aș fi răspuns mai bine la ceea ce a spus mai departe:

— Am fost trezit la două dimineața, închis, interogat, bătut și drogat. Cred că m-am comportat puțin cam ciudat în timpul ăsta, nu-i așa?

— Uneori, o persoană supusă stressului interpretează fals acțiunile altor oameni, am spus. Bea-ți ceaiul și am să te duc înapoi în rezervă. Ai temperatură.

— Rezerva, a spus el cu un soi de chircire, apoi, aproape disperat: Chiar știi de ce sunt aici?

Asta era ciudat, de parcă m-ar fi inclus în sistemul lui de iluzii, de "partea lui". De verificat această posibilitate în Rheingeld. Cred că ar implica o oarecare transferare și n-ar fi timp pentru asta.

Am petrecut amiaza analizând hologramele lui Jest și Sorde. N-am mai văzut o asemenea realizare psihoscopică, nici măcar halucinațiile induse de droguri, atât de fină și de vie ca acel trandafir. Umbrele unei petale peste alta, textura moale și umedă a petalelor, culoarea roz plină de soare, corola galbenă centrală — sunt sigură că ar fi avut miros dacă aparatul l-ar fi putut prinde — nu era ca un fapt mental, ci un lucru adevărat, înrădăcinat în pământ, viu și în creștere, cu țepi puternici.

Sunt foarte obosită. Trebuie să mă culc.

Tocmai am recitit. Chiar țin corect acest jurnal? Tot ce-am scris a fost ce s-a întâmplat și ce s-a spus. Asta înseamnă să fii spontan? Dar a fost *important* pentru mine.

5 septembrie

Am discutat problema rezistenței conștiente cu doctorița Nades astăzi la prânz. I-am explicat că am lucrat cu blocuri inconștiente (copii și depresivi precum Ana J.) și am oarecare îndemânare la citit gândurile, dar n-am mai întâlnit până acum un bloc conștient ca anunțul NU INTRAȚI! al lui F.S. sau chestia pe care a folosit-o astăzi, care a fost eficientă timp de o ședință completă de 20 de minute: concentrarea asupra respirației, ritmurilor interne, durerii în coaste și analizării încăperii scopului. Ea a sugerat să folosesc o legătură de ochi pentru ultimul truc și să fiu atentă la dimensiunea Incon, pentru că acolo nu putea preveni apariția materialului. Este surprinzător, totuși, cât de largă este zona de întrepătrundere dintre Con și Incon și cât de mult rezonează una în cealaltă. Cred că acea concentrare a lui asupra respirației îi permite să ajungă la o stare de "transă". Deși, firește, cele mai multe "transe" sunt niște biete fakirisme oculte, o trăsătură primitivă fără interes pentru știința comportamentală.

Ana a gândit prin "o zi din viața mea" pentru mine astăzi. Totul era atât de cenușiu și de plicticos, sărăcuța de ea! Nici măcar la mâncare nu se gândea cu plăcere, deși trăia cu rație minimă. Singurul lucru care a apărut o clipă a fost un chip de copil, cu ochi limpezi și negri, cu căciuliță roz tricotată, cu obraji rotunzi. Mi-a spus în discuția de după ședință că întotdeauna trece pe lângă un teren de joacă în zilele de lucru, pentru că "îi place să-i vadă pe cei mici fugind și țipând". Soțul ei a apărut pe ecran ca un costum mare umflat și un mormăit amenințător. Mă întreb dacă știe că nu i-a văzut fața și nici nu i-a auzit cuvintele de ani de zile? Dar n-are rost să-i spun asta. S-ar putea să nu știe.

Am observat astăzi că împletește o căciuliță roz.

Am citit Dezafectarea: Un studiu de De Cams, la recomandarea dr. Nades.

6 septembrie

În mijlocul ședinței (iar respirat), am spus tare: "Flores!"

Ambele dimensiuni psi s-au curățat, dar realizarea somatică abia dacă s-a schimbat. După patru secunde a răspuns tare. Asta nu era "transă", ci autohipnoză.

— Respirația ta este monitorizată de aparate, am spus. N-am nevoie să știu că mai respiri încă. E plictisitor.

— Îmi place să mă urmăresc singur, doctore, a răspuns el.

M-am apropiat, i-am scos legătura de la ochi și l-am privit. Are o figură plăcută, e felul de om pe care-l vezi deseori lucrând la mașinării, sensibil, dar răbdător, ca un măgăruș. Asta e o tâmpenie. N-am s-o șterg. Trebuie să fiu spontană în acest jurnal. Măgărușii chiar au figuri frumoase. Se presupune că sunt proști și blegi, dar arată a fi înțelepți și calmi, ca și cum ar fi îndurat multe dar fără să fie ranchiunoși, de parcă ar avea ei un motiv să nu se supere. Iar cercul alb din jurul ochilor îi face să pară fără apărare.

— Dar cu cât respiri mai mult, am spus, cu atât gândești mai puțin. Am nevoie de cooperarea ta. Încerc să aflu de ce te temi.

— Dar știu de ce mă tem, a spus el.

— De ce nu-mi spui și mie?

— Nu m-ai întrebat niciodată.

— Asta nu e un lucru rațional, am spus, o chestie amuzantă acum când mă gândesc la ea, să mă indignez în fața unui pacient pentru că nu e rațional:

— Ei bine, acum te întreb.

— Mi-e teamă de electroșoc, a spus el. Să mi se distrugă mintea. Să fiu ținut aici. Sau să fiu lăsat afară, unde nu-mi pot aminti nimic.

Ofta în timp ce vorbea.

— Bine, am spus, de ce nu te gândești la asta în vreme ce privesc ecranele?

— De ce?

— De ce nu? Mi-ai spus-o, de ce să n-o și gândești? Vreau să văd culoarea gândurilor tale!

— Culoarea gândurilor mele nu te privește, a spus el furios, dar eram dincolo de ecran pe când vorbea și am văzut activitatea nepăzită. Firește că am înregistrat și atunci când vorbeam și am studiat înregistrările toată după-amiaza. Este fascinant. Sunt două nivele subverbale care merg alături de cuvintele vorbite. Toate reacțiile senzoarial-emotive și distorsiunile sunt puternice și complexe. Mă "vede", de pildă, în cel puțin trei feluri diferite, poate în mai multe, analiza este imposibil de dificilă! Și

corespondențele Con-Incon sunt atât de complicate, iar întrepătrunderea dintre senzațiile memorate și cele curente e atât de rapidă, cu toate că întregul este unificat în complexitatea sa. E ca o mașinărie pe care o studiază el, foarte intrigată ca un tot în armonie matematică. Aidoma petalelor unei roze.

Când și-a dat seama că-l observam, a strigat:

— Voyeur! Voyeur nenorocit! Lasă-mă în pace! Ieși afară! și a cedat nervos și a plâns.

Preț de câteva secunde a existat o fantezie clară pe ecran, în care el rupea brațul scaunului și smulgea clipsurile de pe cap și sfărâma aparatul și fugea afară din clădire și acolo, afară, era o culme largă acoperită cu iarbă scurtă și uscată, sub un cer de seară, iar el stătea singur. În vremea asta, stătea în scaun smiorcăind.

Am încheiat ședința, i-am scos coroana și l-am întrebat dacă vrea ceai, dar el a refuzat să-mi răspundă. Așa că i-am eliberat brațele și i-am adus o ceașcă. Azi era zahăr, o cutie plină, i-am spus asta și i-am mai spus că i-am pus două cuburi înăuntru.

După ce a băut puțin ceai a spus, cu un ton ironic, elaborat, pentru că îi era rușine că plângea:

— Știi că-mi place zahărul? Cred că psihoscopul tău ți-a spus că-mi place zahărul.

— Nu spune prostii, am spus, oricui îi place zahărul, numai să-l poată căpăta.

— Nu, doctoriță mică, a spus el, nu-i așa. A întrebat pe același ton câți ani aveam și dacă eram căsătorită. Era înciudat. A spus:

— Nu vrei să te căsătorești? Ești măritată cu munca ta? Să-i ajuți pe cei dereglați mental să ajungă înapoi la o viață constructivă în serviciul Națiunii?

— Îmi place munca mea, am răspuns, pentru că e grea și interesantă. Ca și a ta. Îți place munca ta, nu?

— Îmi place, a spus el. Dar îi spun adio.

— De ce?

A bătut cu degetul pe cap și a spus:

— Zzzzzzt! — S-a dus tot. Așa-i?

— De ce ești atât de convins că o să ți se prescrie electroșocuri? Încă nu te-am diagnosticat.

— Diagnosticat? a spus el. Uite ce e, termină cu teatrul, te rog. Diagnosticul meu e pus. De către doctori învățați de la TRTU. Caz sever de dezafect. Prognostic: Prost! Terapie: Închide-l într-o cameră plină de epave care țipă și fac mizerie și apoi trece-i prin minte în același fel în care îi răsfoiești actele, apoi arde... arde tot. Așa-i, doctore? De ce trebuie să treci prin tot teatrul ăsta, diagnostic, căni de ceai? Nu poți termina odată? Chiar trebuie să-ți bagi nasul prin toate ale mele înainte să le arzi?

— Flores, am spus eu foarte răbdătoare, tu spui "Distruge-mă" — nu te auzi? Psihoscopul nu distruge nimic. Și nu mă folosesc de el ca să capăt dovezi. Asta nu-i un tribunal, nu ești la o judecată. Iar eu nu sunt judecător. Sunt doctor.

— Dacă ești doctor, m-a întrerupt el, de ce nu vezi că nu sunt bolnav?

— Cum să văd ceva când tu mă tot blochezi cu indicatoarele tale idioate cu NU INTRAȚI? am strigat eu.

Chiar am strigat. Răbdarea mea era teatru și a cedat. Dar am văzut că ajunsesem la el, așa că am continuat.

— Pari bolnav, te comporți ca un bolnav — două coaste rupte, temperatură, lipsa poftei de mâncare, plâns — asta-i sănătate? Dacă nu ești bolnav, dovedește! Lasă-mă să văd ce ai pe dinăuntru!

A lăsat ochii în jos către cană, a scos un fel de râs și a ridicat din umeri.

— Nu pot să câștig, a spus. De ce-ți vorbesc? Pari atât de cinstită, la naiba!

M-am îndepărtat. E șocant cum te poate răni un pacient. Necazul este că sunt obișnuită cu copiii, a căror respingere este absolută, ca animalele care înlemnesc, sau se tem, sau mușcă de groază. Dar cu omul ăsta, inteligent și mai în vârstă ca mine, mai întâi este comunicare și încredere, apoi te lovește. Doare mai mult.

Este dureros să scriu asta. Mă doare din nou. Dar e util. Acum înțeleg mult mai bine unele lucruri pe care le-a spus. N-am să-i arăt doctoriței Nades până ce n-o să am un diagnostic complet. Dacă e vreun adevăr despre arestarea lui și suspectarea de dezafect (și spune asta fără nici o teamă) doctorița Nades ar putea să creadă că trebuie să preia cazul, datorită lipsei mele de experiență. Aș regreta. Am nevoie de experiență.

7 septembrie

Ce proastă sunt! De aceea mi-a dat cartea lui De Cams. Firește că știe. Ca Șefă de secție, are acces la dosarul TRTU al lui F.S. Mi-a dat intenționat acest caz.

Este cu siguranță educativ.

Ședința de azi: F.S. era încă furios și răuvoitor. A fantazat intenționat o scenă de sex. Era o amintire, dar pe când ea se lupta mai bine sub el, brusc a lipit o caricatură a figurii mele pe chipul ei. A fost eficient. Mă îndoiesc că vreo femeie ar fi făcut-o, amintirile femeilor despre sex sunt de obicei mai întunecate și mai grandioase și celălalt nu devine o păpușă de carne ca aici, cu figuri care se pot schimba. După o vreme, s-a plictisit de spectacol (cu toată claritatea imaginii, participarea somatică era slabă, nici măcatr o erecție) și mintea a început să-i rătăcească. Pentru prima dată. Unul dintre desenele de pe birou s-a întors. Probabil că este desenator, pentru că l-a modificat cu un creion. În același timp se auzea o melodie de la radio, în tonuri mentale curate; iar în zona suprapusă a Incon-ului, o cameră largă, întunecată, văzută de la înălțimea unui copil, cu ferestrele la mare înălțime, cu lumina de seară dincolo de ferestre, umbrele ramurilor unui copac și înăuntrul încăperii un glas de femeie, blând, poate citind cu voce tare, uneori alăturându-se melodiei de la radio. În acest timp, târfa din pat continua să apară și să dispară în valuri de voință, scăzând în intensitate de fiecare dată, până ce nu a mai rămas din ea decât un sfârc. Asta am analizat după-amiază, prima secvență de peste 10 sec. pe care am analizat-o limpede și pe de-a-ntregul.

Când am încheiat ședința, a spus pe un ton satiric:

— Ce-ai aflat?

Am fluierat puțin din melodie.

A părut speriat.

— E o melodie drăguță, am spus. N-am mai auzit-o. Dacă e a ta, n-am s-o mai fluier în altă parte.

— E dintr-un cvartet, a spus el, abordând din nou figura "măgărușului", fără apărare și răbdător. Îmi place muzica clasică. Țic nu...

— Am văzut fata, am spus. Cu fața mea. Știi ce mi-ar place să văd?

El clătină din cap.

— Copilăria ta.

Asta l-a surprins. După o vreme, a spus:

— Bine. Poți avea copilăria mea. De ce nu? Oricum, o să capeți totul. Ascultă. Înregistrezi totul, nu? Pot să văd și eu? Vreau să văd ce vezi tu.

— Sigur, am spus. Dar n-o să însemne atât de mult pentru tine pe cât crezi. Mi-au trebuit opt ani ca să învăț să observ. Începi cu propriile tale înregistrări. Pe ale mele le-am privit luni de zile înainte să recunosc ceva.

L-am dus pe scaunul meu, i-am pus căștile și i-am dat ultimele 30 de secunde din ultima secvență.

După aceea, a fost foarte grijuliu și respectuos. A întrebat:

— Ce erau toate acele mișcări în sus și-n jos din fundal — cred că așa-i spui?

— Scanare vizuală — ochii îți erau închiși — și reacție proprioceptivă subliminală.Dimensiunea Inconștientă și cea a Trupului se suprapun în mare măsură tot timpul. Noi separăm cele trei dimensiuni, pentru că ele rareori coincid, în afară de copii. Imaginea luminoasă triunghiulară din stânga hologramei este probabil durerea ta din coaste.

— Eu n-o văd așa!

— N-o vezi deloc: nici măcar nu o simțeai conștient. Dar nu putem traduce o durere de coaste pe holoecran, așa că i-am dat un simbol. La fel cu alte senzații, afecte, emoții.

— Tu poți descifra toate astea dintr-o dată?

— Ți-am spus că mi-au trebuit opt ani. Și-ți dai seama că ăsta e numai un fragment. Nimeni nu poate pune un psihic întreg pe un ecran de patru picioare. Nimeni nu știe dacă există vreo limită a psihicului. În afară de limitele universului.

După o vreme a spus:

— Poate că nu ești chiar prostuță, doctore. Poate chiar ești foarte absorbită de munca ta. Asta ar putea fi primejdios, înțelegi?

— Îmi place munca mea și sper că duce la ceva bun, am spus eu.

Îmi dădeam seama de simptomele de dezafect.

El a zâmbit puțin și a spus, cu o voce tristă:

— Tâmpenii.

Ana se refacc. Încă mai are probleme cu hrana. Am introdus-o în grupul de terapie mutuală al lui George. Ce are ea nevoie, sau un lucru de care are nevoie, este tovărășia. De ce-ar mânca? Cine are nevoie ca ea să trăiască? Ceea ce numim psihoză este uneori realism. Dar oamenii nu pot trăi numai din realism.

Modelul lui F.S. nu se potrivește niciunui model clasic paranoid psihoscopic din Rheingeld.

Cartea lui De Cams este greu de înțeles pentru mine. Terminologia politică este atât de diferită de cea a psihologiei. Totul pare de-a-ndoaselea. Trebuie să fiu foarte atentă de acum înainte la ședințele P.T. de duminică seara. Am fost leneșă. Sau nu, după cum spune F.S., prea absorbită de munca mea — și atât de neatentă la contextul ei, asta voia el să spună. Nu m-am gândit pentru ce muncesc.

10 septembrie

Am fost atât de obosită în ultimele două seri, încât am sărit peste notițele din jurnal. Toate datele se află pe bandă și în notele mele de analiză, firește. Am lucrat mult la analiza lui F.S. E foarte pasionant. E o minte într-adevăr neobișnuită. Nu strălucită, testele lui de inteligență sunt medii, nu e original, nici artist, nu are analize de schizofrenie, nu pot spune ce e, mă simt onorată că mi-a împărtășit copilăria. Nu pot spune ce este. Există durere și frică, firește; moartea tatălui lui din pricina cancerului, luni de zile de mizerie pe când F.S. avea 12 ani. Asta a fost îngrozitor, dar până la urmă nu reiese durerea, nu a uitat-o, nici nu a reprimat-o, dar s-a schimbat totul din dragostea lui pentru părinți și soră și pentru muzică și pentru forma și greutatea și potrivirea lucrurilor și mintea lui întotdeauna lucrează în liniște, ajungând să cuprindă totul.

Încă nu se pune problema co-analizei formale, e mult prea devreme, dar cooperează atât de inteligent, încât astăzi l-am întrebat dacă era conștient de chipul Fratelui Întunecat, care îl însoțea în câteva amintiri Con din dimensiunea Incon. Când i l-am descris ca având părul aspru, m-a privit uimit și a spus:

— Adică, Dokkay?

Acest cuvânt a venit pe calea audio subverbală, deşi nu am făcut legătura cu figura aceea.

Mi-a explicat că atunci când avea 5 sau 6 ani, Dokkay fusese denumirea lui pentru un "urs" pe care-l visa, uneori noaptea, uneori cu ochii deschişi. A spus:

— Îl călăream. Era mare, eu eram mic. Distrugea totul, dobora pereţii, lucrurile rele, înţelegi, pe cei proşti, spionii, oamenii care o speriau pe mama, închisorile, aleile întunecate pe care mi-era fircă să trec, poliţiştii cu arme, omul cu ipoteca. Trecea peste ei. Apoi urca peste pietriş până în vârful dealului. Cu mine în spate. Acolo era linişte. Era întotdeauna seară, chiar înainte să apară stelele. E ciudat că-mi amintesc. Acum 30 de ani! Mai târziu, s-a transformat într-un fel de prieten, un băiat sau un bărbat, cu părul ca de urs. Continua să distrugă lucruri, iar eu mergeam cu el. Era distractiv.

Am scris asta din amintire, pentru că nu am înregistrat; şedinţa se oprise din pricina unei căderi de curent. E exasperant faptul că spitalul se află atât de jos pe lista de priorităţi a Guvernului.

Am făcut Poz. Şedinţă de meditaţie în seara asta şi notiţe. Dr. K. a vorbit despre primejdiile şi falsurile liberalismului.

11 septembrie

F.S. a încercat să mi-l arate pe Dokkay în dimineaţa asta, dar nu a reuşit. A râs şi a spus tare:

— Nu-l mai pot vedea. Cred că pe undeva m-am transformat în el.

— Arată-mi când s-a întâmplat, am zis, iar el a spus:

— Bine, şi a început să-şi amintească un episod din adolescenţa timpurie.

Nu avea nimic de-a face cu Dokkey. A văzut o arestare. I s-a spus că omul împărţise tipărituri ilegale. Mai târziu a văzut una dintre acele broşuri, al cărei titlu îl păstra în banca lui vizuală, "Există Dreptate Egală?" A citit-o, dar nu-şi mai amintea textul, nici să mi-l povestească. Arestarea îi era foarte clară în minte. Detalii precum cămaşa albastră a tânărului şi tusea pe care o scotea şi sunetul loviturilor, uniformele agenţilor TRTU şi maşina îndepărtându-se, o maşină mare, cenuşie, cu sânge pe portieră. Maşina s-a tot întors, a venit şi a plecat. Era un incident traumatic

pentru F.S. și poate explica teama exagerată de violența justiției naționale, justificată de securitatea națională care poate că l-a făcut să se comporte irațional, atunci când a fost investigat și astfel a părut să aibă o tendință de dezafectare, falsă după câte cred.

Am să arăt de ce cred asta. Când episodul s-a terminat, am spus:

— Flores, gândește-te la democrație pentru mine, te rog.

El a spus:

— Doctoriță mică, nu prinzi câinii bătrâni chiar așa ușor.

— Nu vreau să te prind. Te poți gândi la democrație sau nu?

— Mă gândesc la ea o mulțime, a spus el.

Și a trecut pe activitatea creierului drept, muzică. Era corul din ultima parte a simfoniei a IX a de Beethoven, am recunoscut-o de la cursurile de Artă din liceu. O cântam cu niște versuri patriotice. Am strigat:

— Nu cenzura! și el a spus:

— Nu striga, te aud bine.

Firește că încăperea era perfect liniștită, dar sunetul cules era uriaș, ca o mie de oameni cântând împreună. El a continuat cu glas tare:

— Nu cenzurez. Mă gândesc la democrație. Asta e democrația. Speranță, fraternitate, fără ziduri. Toate zidurile dărâmate. Tu, noi, eu facem universul! Nu auzi?

Apoi apăru din nou coama dealului, iarba scurtă și sentimentul de a fi sus și vântul și tot cerul. Muzica era cerul.

Când am terminat și i-am scos coroana, i-am spus:

— Mulțumesc.

Nu văd de ce un doctor n-ar putea mulțumi unui pacient pentru o revelație de frumusețe și înțeles. Firește că autoritatea doctorului este importantă, dar nu trebuie să se transforme în dominație. Înțeleg că în politică autoritățile trebuie să conducă și să fie urmate, dar medicina psihologică este altceva, doctorul nu poate "vindeca" pacientul, ci pacientul se "vindecă" singur cu ajutorul nostru, asta nu contrazice Gândirii Pozitive.

14 septembrie

Sunt supărată după discuția lungă cu F.S. de astăzi și am să încerc să-mi limpezesc gândurile.

Din pricină că rana de la coaste îl ține deoparte de terapia prin muncă, este neliniștit. Sectorul Violenților îl tulbură atât de mult încât m-am folosit de autoritatea mea să i se scoată V-ul din fișă și să fie mutat la sectorul Bărbați B, cu trei zile în urmă. Patul lui era cel de lângă al bătrânului Arca, iar când m-am dus să-l iau la ședință, vorbeau, el stând pe patul lui Arca. F.S. a spus:

-Dr. Sobel, îl cunoști pe vecinul meu, profesorul Arca de la Facultatea de Arte și Litere de la Universitate?

Firește că-l cunoșteam pe bătrân, era acolo de ani de zile, cu mult înainte mea, dar F.S. a vorbit atât de curtenitor și de grav, încât am spus:

— Da, ce mai faceți profesore Arca? și am strâns mâna bătrânului.

M-a salutat politicos ca pe un străin — deseori uită figurile de la o zi la alta.

Pe când mergeam spre camera scopului, F.S. a spus:

— Știi câte electroșocuri are la activ? iar când am spus că nu, a răspuns: 60. Îmi spune asta în fiecare zi. Cu mândrie. Apoi a întrebat: Știi că era un savant cu reputație internațională? A scris o carte, Ideea de Libertate, despre ideile secolului 20 asupra libertății politicii și artei și științei. Am citit-o pe când eram la școala de ingineri. Exista pe atunci. Pe rafturi. Nu mai există. Nicăieri. Întreabă-l pe dr. Arca. N-a auzit de asta niciodată.

— Întotdeauna apar pierderi de memorie după terapia electroconvulsivă, am spus, dar materialul pierdut poate fi învățat din nou și deseori este regăsit spontan.

— După 60 de ședințe? a spus el.

F.S. este un bărbat înalt, puțin adus de spate, dar chiar și în pijamaua de spital are o înfățișare impresionantă. Dar și eu sunt înaltă, nu pentru că aș fi scundă îmi spune el "doctoriță mică". A spus-o mai întâi când a fost furios pe mine, acum o spune când e trist, dar nu vrea să mă rănească cu vorbele lui. A spus:

— Doctoriță mică, nu te mai preface. Știi bine că mintea omului ăsta a fost distrusă intenționat.

Acum am să încerc să scriu exact ce am răspuns, pentru că este important:

— Nu sunt de acord cu utilizarea terapiei electroconvulsive ca instrument general. N-aș recomanda folosirea ei pe pacienții mei, în afară de anumite cazuri de melancolie senilă. Am ales psihoscopia pentru că este un instrument integrativ, mai degrabă decât distructiv.

E adevărat, cu toate că nu am spus-o niciodată conștient.

— Mie ce-mi recomanzi? a întrebat el.

Am explicat că odată ce diagnosticul meu este complet, recomandarea mea va fi supusă aprobării Șefului Secției și Asistentei Șefe. Am spus că până acum nimic din istoricul lui sau structura personalității lui nu trimitea la folosirea TEC, deși încă nu avansasem prea mult.

— Hai să mai lăsăm să treacă încă mult timp, a spus el, pășind pe lângă mine cu umerii aplecați.

— De ce? Îți place?

— Nu. Deși îmi place de tine. Dar aș vrea să întârzii sfârșitul inevitabil.

— De ce insiști că ar fi inevitabil, Flores? Nu vezi că gândirea ta este irațională?

— Rosa, a spus el, nu mai folosise niciodată prenumele meu. Rosa, nu poți fi rațional față de răutatea pură. Există fațete pe care rațiunea nu le poate vedea. Firește că sunt irațional, în fața iminentei distrugeri a memoriei mele — a eului meu. Dar nu sunt lipsit de precizie. Știi că n-or să-mi dea drumul de aici ne... A ezitat mult timp și a spus până la urmă: Neschimbat.

— Un episod psihotic...

— Nu am avut nici un episod psihotic. Trebuie să fi aflat asta până acum.

— Atunci, de ce te-au trimis aici?

— Am câțiva colegi care preferă să se considere rivali, adversari de-ai mei. Am aflat că au informat TRTU că sunt un liberal subversiv.

— Ce dovezi aveau?

— Dovezi? Intrasem deja în camera scopului. Și-a prins fața în mâini pentru o clipă și a râs uimit. Dovezi? Ei bine, odată la o întâlnire a secției mele am vorbit mult timp cu un străin aflat în vizită, unul din aceeași ramură de activitate, un designer. Și am

prieteni, știi, dintre aceia neproductivi, boemi. Iar vara asta i-am arătat șefului de secție de ce un design aprobat de Guvern nu mergea. A fost o tâmpenie. Poate pentru asta mă aflu eu aici, din pricina imbecilității mele. Și am citit. Am citit cartea profesorului Arca.

— Dar nimic din toate astea nu contează, tu gândești pozitiv, îți iubești țara, nu ești lipsit de afect!

— Nu știu, a spus el. Iubesc ideea de democrație, speranța, da. Îmi plac toate astea. N-aș putea trăi fără asta. Dar țara? Vrei să spui chestia aia de pe hartă, liniile, adică tot ce se află înăuntrul liniei este bun și nimic din afară nu contează? Cum ar putea iubi un adult o asemena idee copilărească?

— Dar nu ai trăda națiunea unui dușman din afară.

— Ei bine, a spus el, dacă ar exista vreo alegere între națiune și omenire, sau dintre națiune și un prieten, poate că da. Dacă tu numești asta trădare, eu o numesc moralitate.

Este într-adevăr un liberal. Exact despre ce vorbea Dr. Katin duminică.

Este o psihopatie clasică: absența afectului normal. A spus fără nici o emoție — "poate".

Nu. Nu-i adevărat. A spus-o cu greutate, cu durere. Eu eram atât de șocată încât n-am simțit nimic — rece, pustiu.

Cum să tratez felul ăsta de psihoză, o psihoză politică? Am citit de două ori cartea lui De Cams și cred că acum o înțeleg, dar încă mai există această neconcordanță între politică și psihologie, astfel încât cartea îmi arată cum să gândesc, dar nu-mi arată cum să mă comport pozitiv. Văd cum ar trebui F.S. să gândească și să simtă, și diferența dintre asta și starea lui mentală prezentă, dar nu știu cum să-l educ ca să poată gândi pozitiv. De Cams spune că dezafectul este o condiție negativă care trebuie umplută cu idei pozitive și emoții, dar asta nu i se potrivește lui F.S. Neconcordanța nu se află în el. De fapt, în această neconcordanță din De Cams între politic și psihologic se aplică ideile lui. Dar dacă sunt idei greșite?

Vreau neapărat un sfat, dar nu-l pot căpăta de la Dr. Nades. Când mi-a dat cartea lui De Cams mi-a spus:

— Ai să găsești ceea ce ai nevoie aici.

Dacă îi spun că n-am găsit, e ca și cum mi-aș recunoaște neajutorarea și o să-mi ia cazul. Cred că este un caz de testare a mea. Dar am nevoie de această experiență, învăț, apoi pacientul are încredere în mine și-mi vorbește liber. Face asta pentru că știe că păstrez secret tot ce vorbește cu mine. De aceea nu pot arăta jurnalul ăsta, nici nu pot discuta aceste probleme cu nimeni până ce nu survine vindecarea și până ce încrederea nu mai este esențială.

Dar nu-mi dau seama când o să se petreacă asta. Am senzația că încrederea o să fie întotdeauna esențială între noi.

Trebuie să-l învăț să-și ajusteze comportamentul la realitate, altfel va fi trimis la TEC atunci când Secția o să revadă cazurile din noiembrie. A avut tot timpul dreptate.

9 octombrie.

Am încetat să mai scriu în acest caiet de când materialul de la F.S. a început să pară "periculos" pentru el (sau pentru mine). Nu fac decât să-l recitesc în fiecare seară. Acum știu că n-o să-l pot arăta niciodată Dr. N. Așa că am să continui să scriu ce-mi place. Asta mi-a și spus să fac, dar cred că s-a așteptat întotdeauna să i-l arăt, a crezut că asta vreau, ceea ce am și făcut la început sau, că, dacă îl cere, eu o să i-l dau. A întrebat despre el ieri. I-am spus că am abandonat ideea, pentru că nu făceam decât să repet lucruri pe care le scriam în fișele de analiză. Nu a fost de acord, dar n-a spus nimic. Relația noastră stăpân-stăpânit s-a schimbat de câteva săptămâni. Nu mai simt atât de tare nevoia de a fi dirijată, iar după ce am terminat cu Ana Jest lucrarea despre autism și analiza mea încununată de succes a înregistrărilor lui T.R. Vinha, nu a mai putut insista asupra dependenței mele. Am scos coperțile caietului și țin paginile disparate în învelitoarea coperții cărții lui Rheingeld. Ar trebui o cercetare foarte minuțioasă pentru a le găsi cineva acolo. În vreme ce făceam asta, mi-a venit rău de la stomac și m-a apucat o durere de cap.

Alergie: O persoană poate fi expusă la polen sau mușcată de purici de o mie de ori fără nici un efect. Apoi capătă o infecție virală sau o traumă psihică sau este înțepat de o albină și data viitoare când se întâlnește cu fânul sau puricele începe să strănute,

să tușească, să se scarpine, să lăcrimeze, etc. La fel și cu alți iritanți. Apare hipersensibilitatea.

" De ce atâta frică?" am scris. Ei bine, acum știu. De ce nu există intimitate? Este nedrept și sordid. Nu pot citi dosarele "secrete" din biroul ei, deși eu lucrez cu pacienții aceia, nu ea. Dar nu mi se permite să am materiale "secrete" ale mele. Doar persoanele autorizate pot avea secrete. Toate secretele lor sunt bune, chiar și atunci când sunt minciuni.

Ascultă. Ascult-o pe Rosa Sobel. Doctor în medicină, licențiată în Psihoterapie, specializată în Psihoscopie. Te-ai sălbăticit?

Gândurile astea sunt chiar ale tale?

Ai muncit între 2 și 5 ore pe zi, timp de 6 săptămâni în mintea unuia. O minte generoasă, integrată, sănătoasă. N-ai mai lucrat cu așa ceva până acum. Ai lucrat numai cu ologi și speriați. Niciodată n-ai întâlnit un egal.

Cine e medicul, tu sau el?

Dar dacă el n-are nimic, eu ce să vindec? Cum îl pot ajuta? Cum îl pot salva?

Învățându-l să mintă?

(Nedatat)

Mi-am petrecut ultimele două seri, până la miezul nopții, revăzând scopiile de diagnostic ale profesorului Arca, înregistrate atunci când a fost internat, cu 11 ani în urmă, înaintea tratamentului electroconvulsiv.

În dimineața asta, Dr. N. m-a întrebat de ce "m-am întors înapoi să răscolesc prin fișe". (Asta înseamnă că Selena îi raportează despre fișele care sunt folosite. Cunosc fiecare centimetru pătrat din camera de copie, dar o verific totuși în fiecare zi). I-am răspuns că m-a interesat dezvoltarea dezafectării ideologice la intelectuali. Am fost amândouă de acord că intelectualismul tinde să genereze gândire negativă și poate duce la psihoză, iar cei suferind de asta ar trebui tratați ideal, așa cum a fost tratat prof. Arca, apoi eliberați dacă mai sunt competenți. A fost o discuție foarte interesantă și armonioasă.

Am minţit. Am minţit. Am minţit. Am minţit deliberat, cu bună ştiinţă, bine. Ea a minţit. E o mincinoasă. Este şi intelectuală! E minciuna în persoană. Şi o lasă, o fricoasă.

Am vrut să privesc înregistrările lui Arca pentru a căpăta perspectivă. Să-mi dovedesc că Flores nu este nici original, nici unic. E adevărat. Diferenţele sunt fascinante. Dimensiunea Con a dr. Arca era splendidă, arhitecturală, dar materialul Incon era mai puţin integrat şi mai puţin interesant. Dr. Arca ştia mult mai multe, iar forţa şi frumuseţea imaginilor gândurilor lui erau mult superioare celor ale lui Flores. Flores este deseori extrem de confuz. E un element al vitalităţii sale. Dr. Arca a fost şi este, un gânditor Abstract, ca şi mine, de aceea mi-au plăcut mai puţin înregistrările lui. Mi-a lipsit soliditatea, realismul spaţiotemporal şi intensa claritate senzorială a minţii lui Flores.

În camera de scopie în dimineaţa asta i-am spus ce am făcut. Reacţia lui a fost (ca de obicei) alta decât m-am aşteptat. S-a ataşat de bătrân şi credeam că o să-i facă plăcere. A spus:

— Adică, vrei să spui că au păstrat înregistrările şi i-au distrus mintea?

I-am spus că toate înregistrările sunt păstrate ca material didactic şi l-am întrebat dacă nu-l bucură să ştie că exista o înregistrare a gândurilor dintr-o perioadă anterioară lui Arca. Nu era în definitiv ca o carte, partea rămasă a unei minţi care, mai devreme sau mai târziu ar fi ajuns senilă şi ar fi murit? El a spus:

— Nu! Nu atâta vreme cât cartea e scoasă în afara legii şi înregistrarea este secretă! Nici libertate, nici intimitate nici măcar în moarte? Asta-i cel mai rău!

După şedinţă, m-a întrebat dacă o să pot fi în stare să distrug înregistrările lui, în cazul în care este trimis la TEC. Am spus că asemenea lucruri ar putea fi rătăcite şi pierdute cu uşurinţă, dar că ar fi o pierdere crudă. Eu am învăţat de la el şi ar putea s-o facă şi alţii, mai târziu. A spus:

— Nu vezi că nu folosesc la nimic celor cu permis de securitate? N-o să fiu folosit, asta-i tot. Tu nu m-ai folosit niciodată. Am lucrat împreună. Am ispăşit împreună.

Închisoarea a fost deseori prezentă în mintea lui în ultima vreme. Fantezii, vise cu ochi deschişi la închisoare, la lagăre de

muncă. Visează la închisoare așa cum un om închis visează la libertate.

Într-adevăr, pe măsură ce văd drumul îngustându-se, îmi vine tot mai mult să-l trimit la închisoare dacă aș putea, dar de vreme ce se află aici, nu există nici o speranță. Dacă aș raporta că, de fapt, este periculos din punct de vedere politic, l-ar băga înapoi la Violenți și l-ar trece prin TEC. Acolo nu există nici un judecător care să-i dea sentință pe viață. Numai doctori care dau sentință de moarte.

Nu pot decât să lungesc diagnosticul cât pot și să cer co-analiza completă, cu un prognostic puternic de vindecare completă. Dar am scris raportul de trei ori și îmi vine foarte greu să mă exprim. Reiese foarte clar că știu că boala este ideologică (așa că or să treacă peste diagnosticul meu de îndată) dar dacă îl fac să pară blând și destul de tratabil, m-ar lăsa să continui cu psihoscopul. Apoi, de ce ar cheltui un an întreg, folosind echipamente scumpe, când este la îndemână un tratament simplu și ieftin? Indiferent ce-aș spune, au argumentele lor. Mai sunt două săptămâni până la Revizia Secției. Trebuie să scriu raportul în așa fel încât să le fie imposibil să treacă peste el. Dar dacă Flores are dreptate? Atunci toate astea nu sunt decât teatru, minciună despre minciună, și înseamnă că ei au ordine de la început de la TRTU, "pe ăsta îl ștergeți"...

(Nedatat)

Revizia Secției astăzi.

Dacă rămân aici, am ceva putere, aș putea face ceva Nu nu nu dar nu dar nu chiar și așa chiar și așa ce pot face acum cum pot opri

(Nedatat)

Noaptea trecută m-am visat călărind în cârca unui urs printr-o trecătoare adâncă dintre munți abrupți, sub un cer întunecat. Era iarnă, era gheață pe stânci

(Nedatat)

Mâine dimineață am să-i spun lui Nades că demisionez și că cer transferul la Spitalul de Copii. Dar ea trebuie să aprobe transferul. Dacă nu, atunci mă trezesc afară în ger. Mă aflu deja în

ger. Ușa încuiată să scriu asta. De îndată ce termin de scris, mă duc la centrală și ard tot. Nu mai este nici un loc.

Ne-am întâlnit pe hol. Era cu un infirmier.

L-am luat de mână. Era mare și osoasă și foarte rece. A spus, cu o voce joasă:

— Acum urmează, Rosa — electroșocul?

Nu voiam să-și piardă speranța înainte să urce treptele și să străbată coridorul. E drum lung pe coridor. Am spus:

— Nu. Doar niște teste suplimentare — EEG probabil.

— Deci te văd mâine? a întrebat și eu am spus da.

Și așa a fost. M-am dus în seara asta. Era treaz. Am spus:

— Eu sunt dr. Sobel, Flores. Eu sunt Rosa.

El a spus:

— Încântat să vă cunosc, mormăind.

Are o ușoară paralizie facială pe stânga. Asta o să-i treacă.

Eu sunt Rosa. Eu sunt roza. Roza. Eu sunt roza. Roza fără flori, roza numai spini, mintea plămădită de el, mâna atinsă de el, roza de iarnă.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

MĂGĂRUȘUL ALB

Erau șerpi în locul cu pietre vechi, dar iarba era atât de verde și de mare încât ea aducea în fiecare zi caprele acolo.

— Caprele par grase, spuse Nana. Unde le duci la păscut, Sita?

Și când Sita a răspuns:

— La pietrele cele vechi, în pădure.

Nana a spus:

— E cale lungă până acolo, iar unchiul Hira a spus:

— Ferește-te de șerpi acolo, dar se gândeau la capre, nu la ea; așa că ea nu i-a mai întrebat despre măgărușul alb.

Văzuse măgărușul prima dată pe când punea flori pe piatra roșie de sub smochin la marginea pădurii. Îi plăcea piatra aceea. Era Zeița, foarte bătrână, rotundă, așezată confortabil între rădăcinile copacului. Toți cei care treceau pe acolo lăsau Zeiței niște flori sau turnau puțină apă pe ea, iar în fiecare primăvară era reînnoită vopseaua roșie. Sita dăruia Zeiței o floare de rhododendron când privi împrejur, gândind că una dintre capre intrase în pădure; dar nu era o capră. Era un animal mic pe care-l văzuse cu coada ochiului, mai alb decât un taur brahman. Sita l-a urmărit ca să vadă ce era. Când i-a văzut șezutul rotund și coada ca o funie cu moț în capăt, a știut că era un măgăruș; dar un măgăruș atât de frumos! Al cui? Erau trei măgărași în sat, iar Chamdra Bose avea doi, cu toții cenușii, osoși, morocănoși, muncitori. Acela era un măgăruș înalt, subțirel, delicat, un măgăruș minunat. Nu putea aparține lui Chandra Bose, nici altuia din sat, nici din alte sate. Nu avea nici căpăstru, nici șa. Trebuie să fi fost sălbatic; trebuie că trăia singur în pădure.

Destul de sigură, când a adus caprele fluierând la isteața Kala și a urmat cărarea pe care intrase măgărușul în pădure; mai întâi a fost o cărare, apoi au ajuns la pietrele cele vechi, unde erau blocuri de piatră mari cât casele pe jumătate îngropate și cotropite de ierburi și liane de Kerala; și acolo stătea măgărușul privind în urmă către ea din umbra copacilor.

Atunci a gândit că măgărușul era un zeu, pentru că avea un al treilea ochi în frunte, ca Shiva. Dar când s-a întors, a văzut că nu era un ochi, ci un corn — nu curbat ca al vacii sau al caprei, ci drept ca al căprioarei — un singur corn, între ochi, ca ochiul lui Shiva. Așa că ar fi putut fi un zeu măgăruș; iar în cazul în care ar fi fost, ea a cules o floare galbenă de pe o liană kerala și i-a oferit-o, întinzându-i-o în palma deschisă.

Măgărușul alb a stat o vreme cugetând la ea, la capre și la floare; apoi s-a întors încet printre pietrele cele mari, către ea. Avea copite despicate ca ale caprelor și mergea mai stabil decât ele. A acceptat floarea. Nasul îi era alb-rozaliu și foarte moale când a suflat în palma Sitei. Ea a cules iute o altă floare și măgărușul a acceptat-o și pe asta. Dar când a vrut să-l mângâie pe față în jurul cornului scurt, alb, răsucit și în jurul urechilor albe, nervoase, s-a îndepărtat, privind-o dintr-o parte cu ochii lui negri și alungiți.

Sita se temea puțin de el și s-a gândit că și lui îi e puțină teamă de ea; așa că s-a așezat pe una dintre pietrele îngropate pe jumătate și s-a prefăcut că urmărește caprele, care erau cu toate preocupate să pască cea mai bună iarbă de luni de zile încoace. Acum, măgărușul s-a apropiat din nou și a stat lângă Sita, și-a odihnit bărbia cu barbă cârlionțată în poalele ei. Răsuflarea din nările lui mișca mărgelele micuțe de sticlă de la încheietura mâinii ei. Încet și foarte ușor, ea a mângâiat baza urechilor albe, nervoase, părul fin și răvășit de la baza cornului, botul mătăsos; și măgărușul alb a rămas lângă ea, cu răsuflarea lungă și caldă.

În fiecare zi de atunci încoace aducea caprele acolo, pășind cu grijă din pricina șerpilor; și caprele se îngrășau; și prietenul ei măgărușul ieșea din pădure în fiecare zi și-i accepta oferta și-i ținea de urât.

— Un bou și 100 de rupii bani gheață, a spus Unchiul Hira, ai înnebunit dacă ai impresia că o putem mărita pentru mai puțin!

— Moti Lal este un leneș, a spus Nana. Murdar și leneș.

— Deci vrea o femeie care să-i muncească și să-i curețe! Și o s-o ia doar pentru un bou și 100 de rupii!

— Poate că o să se potolească după ce se căsătorește, a spus Nana.

Așa că Sita a fost dată lui Moti Lal din celălalt sat, care o tot privise aducând acasă caprele pe seară. Ea îl văzuse cum o privea pe când trecea ulița, dar nu-l privise niciodată. Nu voia să se uite la el.

— Asta-i ultima zi, i-a spus ea măgărușului alb, în vreme ce caprele păștcau iarba dintre pietrele mari, sculptate, căzute, iar pădurea stătea împrejurul lor, în pacea cânturilor. Mâine am să vin cu fratele mai mic al lui Uma să-i arăt calea. El o să fie ciobanul satului acum. Poimâine e ziua căsătoriei mele.

Măgărușul alb rămasc liniștit, cu barba cârlionțată, mătăsoasă în mâna ei.

— Nana îmi dă brățara ei de aur, spuse ea măgărușului. Am să port un sari roșu și o să am tălpile și palmele vopsite cu henna.

Măgărușul rămase liniștit, ascultând.

— O să fie orez dulce de mâncat la nuntă, a spus Sita; apoi începu să plângă. Adio, măgărușule alb, a spus ea.

Măgărușul alb a privit-o dintr-o parte și încet, fără să se uite înapoi, s-a îndepărtat de ea și a intrat în umbra copacilor.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

PHOENIX

Radioul de pe comoda cu rafturi șuieră și sfârâi ca acidul arzător. Printre sfârâituri, o voce declama victorii.

— Măcelari! mârâi ea către voce. Măcelari, mincinoși, nebuni!

Dar în ochii bibliotecarului era o expresie care îi scurtă furia, asemenea unui câine în lanț, sfâșiind cu ghearele în aer, gâtuindu-se.

— Nu poți fi un Partizan!

Bibliotecarul nu spuse nimic. Ar fi putut foarte bine să tacă și dacă ar fi fost în stare să spună ceva.

Ea dădu radioul la minim — nu-l puteau închide, ar fi pierdut ultimul act, denunțarea — și se apropie de bibliotecarul care stătea în pat. Se obișnuise cu figura lui rotundă, pământie, cu ochii lui întunecați cu albul injectat, cu părul lui negru, sârmos de pe cap, cu acela de pe brațe, de pe dosul palmei și de pe degete, și de pe piept și de pe burtă și de pe picioare și cu tot trupul lui îndesat, asudat, suferind, de care încerca să aibă grijă de 30 de ore încoace, de când orașul s-a distrus stradă cu stradă și nerv cu nerv și radioul trecea de la minciuni la pârâituri și iar la minciuni.

— Haide, să nu-mi spui asta! făcu ea ca răspuns la tăcerea lui. Nu erai cu ei. Erai împotriva lor.

Fără o vorbă, cu mare economie, el schiță o negație.

— Dar te-am văzut! Am văzut exact ce ai făcut. Ai încuiat biblioteca. De ce crezi c-am venit aici să am grijă de tine? Doar nu crezi că am traversat strada să ajut pe unul dintre ei!

Un râs monoton de batjocură, așa răsplăti ea momentul de liniște care fusese răspunsul lui. Radioul șuieră încet,

întorcându-se la pârâituri. Ea se așează la piciorul patului, direct în linia privirii bibliotecarului, în față și centrat.

— Te cunosc din vedere de nu știu cât timp — vreo doi ani, trebuie să fie. Cealaltă cameră a mea, dă către parc. Chiar peste drum de bibliotecă. Te-am văzut dimineața deschizând de sute de ori. De data asta te-am văzut închizând, la ora două după-amiaza. Trăgând ușile cu bare de fier peste intrare, în grabă. M-am gândit la ce aveai de gând. Apoi am auzit mașinile și motocicliștii aceia blestemați. Am tras perdeaua. Dar am stat în spatele ei și am privit. A fost ciudat, știi? Aș fi jurat că m-aș fi ascuns sub patul ăsta de îndată ce i-aș fi știut aproape. Dar eu am stat și m-am uitat. Ca și cum aș fi urmărit un joc! a spus ea cu lărgimea dată de lipsa de acurateţe.

De fapt, trăgând cu ochiul între perdea și fereastră, cu emoția terorii lipsite de dezagreabil, simțea inevitabil că păzea casa. Ce fusese această înviere a emoției care o făcuse să miște imediat după aceea, să acționeze?

— Mai întâi au dat jos steagul. Cred că până și teroriștii trebuie să facă lucrurile în ordine. Probabil, de fapt, poate că nimeni nu-i mai convențional ca ei. Trebuie să facă tot ce se așteaptă de la ei... Ei bine, te-am văzut ocolind ușa laterală și apoi la intrarea în pivniță, după ce ai încuiat porțile. Cred că ți-am observat haina, fără să-mi dau seama că am observat-o; culoarea aceea brun-gălbuie. Deci, după ce au ajuns pe treptele din față, au spart ușa laterală — ca furnicile atrase de carne, tot îmi vine în minte imaginea asta — și până la urmă au ieșit afară iar și s-au urcat pe motocicletele lor blestemate și au plecat în trombă să mai spargă ceva, m-am întrebat dacă era doar fum sau doar praf ce ieșea pe ușa aceea. Apoi m-am gândit la haina ta, din pricina culorii fumului acela, brun-gălbui. M-am gândit că n-am să mai văd niciodată haina aceea. Nu-l scoseseră și pe bibliotecar cu ei. M-am gândit că probabil te-au împușcat, înăuntru, printre cărți. Dar mă tot gândeam cum ai încuiat ușile și porțile și apoi te-ai întors înăuntru. Nu am știut de ce ai făcut asta. Puteai să fi încuiat și să fi plecat, să fi dispărut. Mă tot gândeam la asta. Și nu era nici un suflet în parc. Numai noi, șobolanii, pitiți în găurile noastre de șobolani. Deci, până la urmă m-am gândit. Ei bine, nu pot trăi cu gândul ăsta

și am traversat să văd de tine. Am traversat parcul. Era gol ca la patru dimineața. Era liniștit. Nu mi-a fost teamă. Mi-era teamă doar să nu te găsesc mort. Să nu văd răni, sânge. Sângele mă face să leșin, îl detest. Așa că am intrat și gura mi-era uscată și urechile îmi țiuiau și atunci te-am văzut venind cu un braț de cărți!

Ea râse, dar de data asta vocea îi hârâi. Întoarse profilul stâng către el, privindu-l din cap până în picioare.

— De ce te-ai întors înăuntru? Și când au intrat acolo, tu ce-ai făcut? Te-ai ascuns, presupun. Și când te-au lăsat să ieși ai încercat să stingi focul.

El clătină încet din cap.

— Ba da, spuse ea. Ai stins focul. Era apă pe podea și o găleată.

El nu negă.

— Nu m-aș fi gândit că se aprind ușor cărțile. Sau au scos niște ziare, ori vreun catalog sau un dosar? Sigur au ars ceva. Tot fumul acela, a fost îngrozitor. M-am înecat de cum am intrat, nu știu cum de puteai respira. Oricum ai stins focul, și a trebuit să ieși afară din pricina fumului sau nu erai sigur că focul chiar se stinsese; așa că ai luat la repezeală niște cărți valoroase și te-ai îndreptat către ușă...

Din nou, el scutură din cap. Zâmbea?

— Ba da! Te târai către trepte, te târai în genunchi, încercai să cari cărțile acelea, când am apărut eu. Nu știu dacă ai fi ieșit sau nu, dar știu că încercai.

El dădu din cap și încercă să șoptească ceva.

— Lasă. Nu vorbi. Spune-mi, ba nu-mi spune, cum ai putea fi tu un Partizan după toate astea. După ce erai gata să-ți dai viața pentru câteva cărți!

El se forță să șoptească, ca o perie de sârmă pe metal, cu tot fumul care-i mai rămăsese în voce:

— Fără valoare, spuse el.

Ea se aplecase în față ca să-i prindă vorbele. Se îndreptă, își netezi fusta, apoi vorbi cu oarecare dispreț:

— Nu știu dacă suntem foarte calificați să judecăm dacă viața noastră este sau nu valoroasă.

Dar el clătină din nou din cap și șopti, fără glas, fără înțeles, încăpățânat:

— Cărțile.

— Vrei să spui, cărțile nu erau valoroase?

El dădu din cap, cu figura relaxată, ușurat să se fi explicat și clarificat.

Ea îl privi, neîncrezătoare, mai furioasă decât fusese față de radio, apoi furia se dădu peste cap ca o monedă lovită cu degetul mare și ea râse:

— Ești nebun! spuse punându-și mâna peste a lui.

Mâna îi era îndesată ca și restul trupului lui, fermă dar nu țeapănă, ca mâna unui lucrător la birou. Era fierbinte.

— Ar trebui să fii în spital, spuse ea cu remușcare. Știu că n-ar trebui să vorbești, eu nu mă pot opri, dar tu nu răspunde. Știu că ar trebui să fii la spital. Dar cum să ajungi acolo, nu sunt taxiuri, și Dumnezeu știe cum mai arată spitalele acum. Sau pe cine vor să interneze. Dacă se mai liniștește treaba și o să funcționeze din nou telefonul, am să încerc să chem un doctor. Dacă au mai rămas ceva doctori. Dacă mai rămâne ceva până ce se termină.

Liniștea o făcuse să spună asta. Era o zi liniștită. În zilele liniștite aproape că îți doreai să auzi motocicletele, mitralierele.

Ochii lui erau închiși. Ieri seară, și din când în când toată noaptea, avusese spasme și se luptase să respire, ca în astm sau în atacurile de cord, îngrozitor. Respira scurt și greu chiar și acum, dar chiar și așa, dărâmat și neconfortabil, se odihnea; trebuia să se simtă mai bine. Ce-ar fi putut face, oricum, un doctor contra inhalării de fum? Probabil foarte puțin. Doctorii nu prea erau de folos pentru chestii ca respirație grea sua bătrânețe sau dezordine civilă. Bibliotecarul suferea de aceeași boală de care murea țara lui, boala lui era dovada cetățeniei lui. De săptămâni de zile, megafoanele, mitralierele, exploziile, elicopterele, focurile, tăcerile; trupul politic era incurabil, agonia continua. Mergeai mile întregi să dai de o varză, de un kilogram de mâncare. Apoi, a doua zi, magazinul de dulciuri de la colț era deschis și copiii cumpărau oranjadă. Și a doua zi se termina totul, colțul era aruncat în aer, ars. Carcasa politică. Fețele oamenilor ca fațadele clădirilor din oraș, marile hoteluri, goale și furișate, cu toate storurile trase. Și

sâmbăta trecută, noaptea, aruncaseră o bombă în Phoenix. 30 de morți, a spus radioul, mai târziu 60 de morți, dar nu morțile o înfuriau pe ea. Oamenii riscau. Merseseră să vadă o piesă de teatru în plin război civil, riscaseră și pierduseră. Aici era galanterie și dreptate laolaltă. Dar vechiul Phoenix, casa în sine: scena unde jucase roluri de menajeră, de soră mai mică, de confidentă, de văduvă, Olga Prozorova și, timp de trei săptămîni mărețe, Nora; cortina roșie, scaunele de pluș roșu, candelabrul murdar și ghipsul, toată grandoarea aceea falsă, cutia aceea de jucării, acel loc fără apărare și de neapărat pentru suflet — era o crimă să lovești în acel loc. Mai bine să-și arunce bombele blestemate în biserici. Acolo măcar, sufletul surprins ar fi ajuns direct în rai, înainte să-și dea seama că trupul i s-a transformat în friptură. Cu Dumnezeu de partea ta, în casa Domnului, ce se putea întâmpla? Dar nu exista nici o protecție într-un teatru mort și o mulțime de ajutoare de scenă și de actori nebuni. Totul putea să meargă prost și așa mergea întotdeauna. Luminile stinse și țipete și ghionturi, împiedicări și o duhoare imposibilă de canal și gata cu Moliere și Pirandello sau cu oricare l-ar fi jucat sâmbătă seara la Phoenix. Dumnezeu nu fusese niciodată de partea aceea. El e în stare să-și asume gloria, dar nu și vina. Dumnezeu era, de fapt, un doctor, un chirurg faimos: nu întreba nimic, că nu-ți răspund, plătește onorariul, am să te salvez dacă am chef, dar dacă nu reușesc, e vina ta.

Ea se ridică să aranjeze masa de lângă pat, reprimându-se pentru vulgaritatea gândurilor. Trebuia să se înfurie pe cineva; acolo nu era nimeni decât Dumnezeu și bibliotecarul și nu voia să se înfurie pe bibliotecar. Ca și orașul, el era prea bolnav. Și furia ar fi tulburat puritatea atracției ei erotice către el, care-i dăduse mare plăcere. Nu se mai bucurase atât să privească un bărbat de ani de zile; crezuse că-și pierduse această fericire. Vârsta ei profita de boala lui. Dacă lucrurile ar fi decurs normal, el n-ar fi văzut-o ca pe o femeie, ci ca pe o bătrână, iar orbirea lui ar fi orbit-o și pe ea: ea nu s-ar fi uitat la el. Dar, dezbrăcându-l și îngrijindu-i trupul, se lipsise de ipocrizie și putuse admira trupul acela îndesat și inocent cu bucuria inocentă a dorinței. Despre mintea și spiritul lui nu știa nimic, doar că avea curaj, ceea ce era un lucru bun. Nu avea nevoie să știe mai multe. De fapt, nici nu voia. Îi părea rău

că-l lăsase să vorbească, că-l lăsase să spună două cuvinte idioate, "Fără valoare", referindu-se fie la viața lui, fie la cărțile pe care încercase să le salveze cu riscul vieții lui. În amândouă cazurile, voise să spună că pentru un Partizan nimic nu e mai valoros decât cauza. Existența unui bibliotecar, existența câtorva cărți — gunoi. Nimic nu conta în afară de viitor.

Dar dacă era un Partizan, de ce încercase să salveze cărțile?

Ar fi fost în stare un Loialist să stea singur în această încăpere îngrozitoare, brun-gălbuie de fum încercând să stingă focul, să ferească de incendiu cărțile?

Firește, își răspunse ea. După părerile lui, teoriile lui, credințele lui, da, sigur, firește! Cărți, statui, clădiri, stâlpi cu becuri, nu cu spânzurați, Moliere la opt jumătate, conversație la cină, școlăriță cu ghiozdan, ordine, decență, trecutul care pune baza viitorului, toate astea le apără Loialistul. Stătea neclintit. Dar s-ar fi târât el pe podea, scuipându-și plămânii, încercând să țină câteva cărți — nici măcar valoroase, asta încercase să spună bibliotecarul, acum îl înțelegea, nici măcar valoroase; probabil că nu exista nici o carte valoroasă în biblioteca asta. Doar cărți, orice fel de cărți, nu pentru că ar fi avut păreri, credințe, ci pentru că era un bibliotecar. O persoană care avea grijă de cărți. Cel responsabil.

— Asta ai vrut să spui? îl întrebă ea, încet, pentru că el adormise. De asta te-am adus eu aici?

Radioul șuieră, dar ea nu avea nevoie de aplauze. Somnul lui îi era publicul.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

ZENIT

INTRACOM

CĂPITANUL: Bună dimineaţa, bună dimineaţa, bună dimineaţa tuturor. Câţi suntem aici, la bordul acestei nave spaţiale? Ei, să vedem. Firește, e Căpitanul care vă vorbește. Este Primul Ofiţer, care are ceva, să-i zicem diferit. Dar nu urechile. Am văzut Ofiţeri Primi cu urechi caraghioase, dar nu asta e problema lui. Apoi este Inginerul Şef, al cărui vocabular este limitat la simptomele malfuncţiei valvulare. Apoi, Nebuna de Ofiţer Secund, care este închisă în Sala de Recreere a Echipajului, preocupată să scoată umplutura din scaune şi sofale şi să arunce cu bile de biliard în lămpile cu lumină indirectă. Apoi este Ofiţerul de Comunicaţii, purtând veşnic căşti şi aplecat peste radioul care fâşâie. Înţeleg că fâşâitul ăsta e sunetul pe care-l scot stelele. E un zgomot destul de puternic aici. Ăştia suntem toţi? Nu-mi vine în minte altcineva. E un echipaj mic, dar select, fiind compus numai din ofiţeri. La câţi am ajuns? La şase, nu?

PRIMUL OFIŢER: Cinci.

CĂPITANUL: Doar cinci? Sunteţi sigur de asta, domnule Ouţ?

PRIMUL OFIŢER: Afirmativ.

CĂPITANUL: Foarte bine, cinci. Ştiu că te pricepi la matematică. Dar continui să am sentimentul că mai este cineva.

PRIMUL OFIŢER: Probabil, domnule, vă gândiţi la dumneavoastră în calitate de Bucătar.

CĂPITANUL: Nu-mi spune mie "domnule", domnule Ouţ. Bine. Iată-ne, personalul navei spaţiale Mary Jane Hawett, Clasa F, b-1951, Tip 36-25-38, Mărime 13, plecată de pe Pământ (Terra, 3 Solis) într-o călătorie de explorare în direcţia Braţului Sudic al

Orionului, cu o încărcătură de copaci de pâine. Am călătorit deja o distanță uriașă, ani și ani lumină, deși sunt momente când parcă abia ne mișcăm.

Scuzați-mă. Trebuie să merg să fac de mâncare.

Nu e ușor să o hrănești pe Nebuna de Ofițer Secund:, de vreme ce a îndesat accesul de la bucătărie cu umplutură de la sofa. Am tăiat o gaură mică în ușa Sălii de Recreere a Echipajului, ca o fantă de poștă. Așteptăm până ce Nebuna de Ofițer Secund adoarme, pentru că atunci când e trează, dacă ne aude la ușă, bagă mâna prin fantă și face gesturi obscene cu degetul mijlociu de la mâna stângă, sau aruncă bile de biliard în noi. Când doarme, sau când e supărată, îi strecurăm în grabă mâncarea prin fantă. După ce a trecut un anume timp, dacă pui urechea în partea de jos a ușii, o poți auzi pe Nebuna de Ofițer Secund mestecând. Părțile nemâncate se întorc prin fantă. În ultima vreme, se întoarce foarte puțin. Evident, mănâncă tot sau face altceva cu hrana. Din când în când m-am întrebat dacă ar mai putea fi cineva cu ea acolo. Pare să mănânce nemăsurat Nebuna de Ofițer Secund pentru o femeie de dimensiuni medii.

Inginer Șef, înainte să merg la bucătărie, aș vrea să am raportul zilnic pentru Jurnalul Navei.

INGINERUL ȘEF: Da, containerul de hidrogen comprimat A-30 se scurge. Scurgerea nu este deocamdată rezolvată. Blocajul din conducta anterioară CA-599 continuă, producând creșterea presiunii în zona de depozitare la rece centrală DRC-2. Crăpătura fină din carcasa Izolatorului de Antimaterie este investigată cu intenția de a prezenta raportul viabilității implementării procedurilor de reparație.

CĂPITANUL: Ce procedură este indicată dacă implementarea reparației se dovedește de neaplicat?

INGINERUL ȘEF: Auto-distrugerea Automată.

CĂPITANUL: Doamne Dumnezeule.

INGINERUL ȘEF: Înregistrarea Jurnalului continuă: Vana Unu a suferit stricăciuni extensive din pricina meteoriților și nu funcționează acum la capacitate maximă. Vana Doi a fost scurtată cu 81.000 de mile pentru a regla rotația lentă dată de dezechilibrul de funcționare al vanelor. Rezultatele vor fi vizibile în 5-13 zile

(Timpul Navei). Unităţile de Autodistrugere Automată nu mai funcţionează, datorită unui scurt-circuit care a cauzat auto-distrugerea automată a unităţilor de autodistrugere automată.

CĂPITANUL: Vrei să spui că unităţile de autodistrugere automată sunt toate autodistruse?

INGINERUL ŞEF: Mda, cam asta e, Căpitane.

CĂPITANUL: Adică nu putem distruge nava dacă crăpătura din Izolatorul de Antimaterie se lărgeşte? Dar dacă nu ne putem autodistruge şi Izolatorul de Antimaterie sare în aer, o să luăm cu noi cele 50 de stele din apropiere cu tot cu planete — o să aruncăm în aer toată regiunea asta a spaţiului — iar dacă antimateria ajunge la o stea F-2, distrugerea poate deveni o reacţie în lanţ şi întreaga Galaxie ar putea fi distrusă!

INGINERUL ŞEF: Ei, o să muncim din greu la crăpătura aia, Căpitane.

CĂPITANUL: O să? Cum adică o să? Nu e decât unu jos acolo în Camera Motoarelor. Nu?

INGINERUL ŞEF: Da. Dar aş fi vrut să fim mai mulţi.

CĂPITANUL: Ştiu, "Bolţ", la vremuri din astea. Dar avem nespusă încredere în tine. Eşti un Inginer Şef: fantastic de bun pentru o femeie.

INGINERUL ŞEF: Mulţumesc, Căpitane. Mă întorc la crăpătura mea acum.

CĂPITANUL: Foarte bine, iar eu mă întorc la bucătărie.

E ciudat. Chiar acum am privit peste umăr şi aş putea să jur că am văzut pe cineva mergând pe Coridorul G.. Acum, Coridorul G duce la o secţiune complet nefolosită a navei, Camera de Depozitare a Suporterilor de Atletism. Cine să aibă vreo treabă acolo? Domnul Ouţ? Domnule Ouţ, eşti acolo?

PRIMUL OFIŢER: Sunt în Centru Computerului, domnule.

CĂPITANUL: Te rog să nu-mi mai spui "domnule", domnule Ouţ. Îmi pare ciudat. "Fâşâit", unde eşti? "Fâşâit"? Raportează Punţii prin intracom de îndată. "Fâşâit"?

OFIŢERUL DE COMUNICAŢII: Şşşş. Ascult radioul. Am înţeles. Terminat.

CĂPITANUL: Bine. Şi "Bolţ" este jos la Izolatorul de Antimaterie; iar eu sunt aici pe Punte, încercând să ajung la

bucătărie. Deci, patru. Cinci, cine e cinci? A, da. Nebuna de Ofiţer Secund, raportează acţiunea curentă către Punte prin Intracom de îndată.

NEBUNA DE OFIŢER SECUND: Mă ţin cu pielea dinţilor mei şi cu unghiile de la degetele mari de la picioare de o stâncă aplecată peste o mare de sare furioasă, biciuită de vânturi mari şi transformată în valuri mai albe şi mai grele decât a avut vreodată apa. Dacă-mi dau drumul o să cad şi o să mă zdrobesc de stânci şi o să fiu îngropată sub tone de sare furioasă, am să mă înec în marea uscată. Dacă nu-mi dau drumul o să trebuiască să tot stau aici şi să stau, să stau, pentru ce? Sunt atât de plictisită încât aş putea să ţip. Ţip tare dar nu mă aude nimeni prin urletul vântului şi tunetele sării prăbuşindu-se. Sper că restul dintre voi vă distractaţi.

CĂPITANUL: Ce?

NEBUNA DE OFIŢER SECUND: Înainte să se autodistrugă nava, sper să vă petreceţi timpul cu distracţii distractabile. Cred c-o să-mi dau drumul.

CĂPITANUL: Aşteaptă! Ascultă, "Liliac", mai e cineva cu tine în Camera de Recreere a Echipajului?

NEBUNA DE OFIŢER SECUND: Gata. Iuuu-uuhuuu! Isuse! e zahăr.

CĂPITANUL: Ei, înseamnă că suntem toţi şase. Nu putea fi cineva în Coridorul G. Mi s-a părut.

PRIMUL OFIŢER: Căpitane, la bord sunt numai cinci persoane.

CĂPITANUL: Ce te face atât de sigur, domnule Ouţ?

PRIMUL OFIŢER: Matematica. Adunare simplă de numere reale. Dumneata, 1, eu, 1, "Bolţ", 1, "Fâşâit", 1, "Liliac" 1. 1 plus 1 plus 1 plus 1 plus 1 egal 5.

CĂPITANUL: S-ar putea. Poţi demonstra orice cu statistici. Dar dacă mai este un 1 pe care nu l-ai numărat?

PRIMUL OFIŢER: Pe cine?

CĂPITANUL: Asta te întreb eu, domnule Ouţ.

PRIMUL OFIŢER: Căpitane, aş putea să sugerez cu respect că e vremea prânzului sau a cinei sau orice vreme ar fi?

CĂPITANUL: Dar despre numerele iraţionale ce spui, domnule Ouţ? Ei?

PRIMUL OFIȚER: Căpitane, aș putea să sugerez cu respect să lăsați matematica în sarcina mea și a computerului?

CĂPITANUL: Bine, bine. Ce vrei la masă?

PRIMUL OFIȚER: Orice dorești dumneata, Căpitane.

CĂPITANUL: M-am săturat să mă tot gândesc la asta, să planific mesele tot timpul. Am să deschid o conservă de Supă de Orez cu Roșii Campbell și dacă nu-ți place, n-am ce-ți face. De fiecare dată când sunt pe punctul de a înțelege cu adevărat ceva, de fiecare dată când zăresc un dedesubt, de fiecare dată când îmi dau seama cu adevărat că eu sunt Căpitanul unei nave mari, trebuie să mă întorc și să hotărăsc dacă o să fie macaroane cu brânză sau pilaf de orez. De ce nu poate altcineva să gătească o vreme?

PRIMUL OFIȚER: Nimeni nu se pricepe.

CĂPITANUL: Oricine se pricepe la fel de bine ca și mine să încălzească o conservă de supă.

PRIMUL OFIȚER: Vă amintiți când a încercat Ofițerul Secund?

CĂPITANUL: Ei, aproape oricare dintre voi poate. Și un robot ar putea s-o facă. De ce nu avem roboți de bucătărie? De ce n-am fost echipați cum se cuvine? Necazul adevărat este că avem un echipaj leneș, necoordonat, incoerent. Și necazul central, adevărata sursă de dezintegrare, piatra de care se împiedică toate eforturile mele de a conduce bine această navă, este o persoană, un singur membru al echipajului, și cred că știți la cine mă refer.

PRIMUL OFIȚER: Afirmativ.

INGINERUL ȘEF: O, da.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Eu nu. Dar bietu Tom e rece.

CĂPITANUL: "Fâșâit", asculți? "Fâșâit", răspunde, te rog.

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Șșșș. Ascult radioul. Recepționat. Terminat...

CĂPITANUL: Nu! Scoate-ți căștile alea blestemate și ascultă-mă o clipă, "Fâșâit".

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Căpitane, aș vrea să pot da jos căștile. Uneori, chiar mi-aș dori să închid radioul. Dar nu pot. Câteodată slăbește în intensitate. Sunt zile, săptămâni, luni când nu pot prinde nimic, nici măcar fâșâitul stelelor. Dar trebuie să

continui să ascult, în caz că se întoarce, în caz că vine vreun mesaj. Asta-i acum. N-am mai prins un mesaj de cinci zile (Timpul Navei). Dar dacă tocmai vine unul? Dacă vine și eu sunt în bucătărie încălzind supa? Dacă vine chiar acum și eu îl ratez pentru că vorbesc la intracom? Nu că aș avea ceva împotriva voastră, nici n-aș vrea să fiu o piedică, dar asta e natura unui OFIȚER DE COMUNICAȚII: Terminat...

CĂPITANUL: Nu. Acum stai la intracom și ascultă mesajul *ăsta*. și alte nave au Ofițeri de Comunicații, dar ei nu se comportă ca tine. Nu stau acolo toată ziua cu căștile alea blestemate pe urechi și cu gura deschisă tot timpul. Ei *comunică*. Vorbesc cu alte nave ale Flotei. Primesc vești și directive, și schimbă tot felul de informații și chestii prietenești ca să alunge interminabila plictiseală a spațiului. Tu de ce nu faci asta? Nu-ți dai seama că noi ceilalți am vrea să vorbim cu restul Flotei din când în când?

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Dar nu ascult pe lungimea de undă a Flotei.

CĂPITANUL: De ce nu?

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Pentru că încerc să prind mesajul.

CĂPITANUL: Care mesaj?

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Cel pe care nu l-am mai auzit până acum.

CĂPITANUL: De ce?

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Ar putea să indice unde mergem — noi și restul Flotei.

CĂPITANUL: Ce contează unde mergem, câtă vreme mergem? Ascultă, "Fâșâit". nu-mi place să-ți spun asta. Ne-ar place să avem încredere nețărmurită în tine. Ești un Ofițer de Comunicații fantastic de bun pentru o femeie. Dar...

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Scuză-mă, Căpitane, prin fâșâitul stelelor. Terminat.

CĂPITANUL: La dracu. Domnule Ouț, vrei să vii pe Punte? Eu o să fiu în bucătărie, să încălzesc supa.

PRIMUL OFIȚER: Căpitane, așteaptă. E ceva ciudat în aer. Ceva în sistemul de circulație a atmosferei.

CĂPITANUL: Probabil că e scurgerea de hidrogen a lui "Bolț".

PRIMUL OFIȚER: Nu miroase a hidrogen. E un miros ciudat. Sau e o vibrație? Sau e un sunet?

CĂPITANUL: Domnule Ouț, te simți bine? Nu pari în apele tale.

PRIMUL OFIȚER: Afirmativ. Căpitane, aș vrea să raportez prezența suspectă a unui alien la bord.

CĂPITANUL: Un alien?

PRIMUL OFIȚER: Afirmativ. Alarmă. Alarmă. Alarmă Roșie. Cu toții la posturile de luptă. Prezență alienă suspectată pe navă. Inginer Șef, raportează condițiile din Camera Motoarelor.

INGINERUL ȘEF: Păi, nuuu, totu-i bine în Camera Motoarelor, domnule.

CĂPITANUL: Și cu Izolatorul de Antimaterie cu e?

INGINERUL ȘEF: Am legat crăpătura cu leucoplast și e ca nouă.

CĂPITANUL: Și cu capacitatea de autodistrugere a navei cum stăm?

INGINERUL ȘEF: Păi, nuuu, la asta mai lucrăm încă. Dar aș putea zice că în Camera Motoarelor n-am stat niciodată mai bine.

PRIMUL OFIȚER: Alarmă Roșie! Alarmă Roșie! Inginer Șef: pornește de îndată să repari unitățile de autodistrugere automată în Zona de Propulsie Centrală și cum s-au terminat reparațiile, pune unitățile de autodistrugere automată pe poziția de Iminență.

CĂPITANUL: Domnule Ouț, ce tot strigi acolo?

PRIMUL OFIȚER: E un alien la bordul navei, Căpitane!

CĂPITANUL: De unde știi?

PRIMUL OFIȚER: Un alien, alunecos, de nedescris!

CĂPITANUL: L-ai văzut, domnule Ouț? E în Camera de Depozitare a Suporterilor de Atletism?

PRIMUL OFIȚER: Nu, nu l-am văzut. Nu vreau să-l văd. Îl simt. E aici, Căpitane. E în navă — ceva care nu aparține locului ăsta. Nu e unul dintre noi. A venit din Spațiu. De afară. Ca să ne cucerească. Așteaptă, așteaptă ceva în cala navei așteaptă și crește...

CĂPITANUL: Doamne. Stăpânește-te, domnule Ouț.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND. Ți-am zis eu că bietu' Tom e rece. Acum bietu' Tom e trăznit.

PRIMUL OFIȚER: E acolo, în Camera de Recreere a Echipajului, cu tine, nu, "Liliac"? Ai știut de zile întregi, de săptămâni. L-ai ascuns de noi. Trădătoareo! Eu intru. Vin la tine, "Liliac", și am să ucid creatura aia, Creatura aceea amorfă, de neînchipuit pe care o ascunzi de noi și o hrănești cu mâncarea noastră...

CĂPITANUL: Domnule Ouț! Unde ești? Ce faci?

PRIMUL OFIȚER: Sparg ușa Camerei de Recreere a Echipajului, Căpitane. Nu te teme. Am eu grijă. Tu vezi-ți de treabă pe Punte, ține cursul navei, chestii din astea.

CĂPITANUL: Nu sunt pe Punte. Sunt în bucătărie.

PRIMUL OFIȚER: Pentru numele lui Dumnezeu, Căpitane, treci înapoi pe Punte! Creatura o să încerce să pună stăpânire pe navă dacă-mi scapă! — Bine, "Liliac", unde e? Unde l-ai ascuns. Arată-mi Creatura sau — Ah! Aaaaggghhh! Uau!

INGINERUL ȘEF: Căpitane? Căpitane Bucătar? E niscai necaz pe-acolo?

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Vă rog să fiți mai liniștiți. Recepționez.

CĂPITANUL: Domnule Ouț, raportează situația din Camera de Recreere a Echipajului. Domnule Ouț, raportează, te rog.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Vorbește Nebuna de Ofițer Secund. Primul Ofițer este temporar incapacitat.

CĂPITANUL: Raportează, Ofițer Secund.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Ei, a dat buzna strigând ce-o să-i facă alienului și eu i-am stat în cale și el a încercat să-mi dea karate. Dar, după cum știți, Căpitane, eu sînt extraordinar de puternică, chiar și pentru un NEBUNA DE OFIȚER SECUND. L-am lovit în cap cu un volum de I Ching și a căzut.

CĂPITANUL: Raportează starea PRIMUL OFIȚER, te rog.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Zace pe podea și respiră.

CĂPITANUL: Foarte bine. "Liliac", cred c-ar fi mai bine să urci pe Punte și să ai grijă de zbor. Ultima dată când m-am uitat,

mi s-a părut că Arcturus deviase puțin. Dacă nu pregătesc masa, o să se enerveze lumea.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Am înțeles, Căpitane.

CĂPITANUL: Că veni vorba, chiar e vreun alien la bord?

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: O, da, Căpitane.

CĂPITANUL: Am știut eu. Am știut eu că domnul Ouț nu poate să numere. Mai bine l-ai lua pe Punte cu tine și l-ai supraveghea.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Căpitane, nu pot. Trebuie să-l las aici, în Camera de Recreere a Echipajului.

CĂPITANUL: De ce?

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Păi, pare că se portivește cu locul ăsta. Îl putem hrăni prin fanta din ușă. Cinstit, mă bucur să ies. Aici s-a cam înghesuit. După cum observa domnul Ouț, chestia asta crește. N-ai să crezi. La început a fost doar un punctuleț.

CĂPITANUL: Și ce face domnul Ouț?

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: S-a ridicat acum, dar pare puțin catatonic: E șocul. Am să-l duc înapoi în camera lui.

PRIMUL OFIȚER: O, Doamne, nu pot suporta să văd urâtania ca un vierme uriaș, unsuros, aruncându-se spre noi, umflându-se spre noi, invadându-ne, un vampir, un parazit, folosindu-se de noi crescând, crescând CRESCÂND scoteți-mă scoteți-mă Alarmă Roșie Autodistrugere AUTODISTRUGERE!

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Gata, gata, Ouț. Termină. Haide. Am ajuns la cămăruța ta drăguță, vezi? Și poți să încui ușa și să-l ții afară și să faci matematică singur.

PRIMUL OFIȚER: Doamne, ești mai rea decât El! Ieși afară! Afară! Căpitane Bucătar! Ofițerul ăsta e nebun!

CĂPITANUL: Care ofițer?

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Eu.

CĂPITANUL: Ei, ți-am spus așa pentru că nu folosești procesele secundare de gândire.

PRIMUL OFIȚER: Căpitane Bucătar! Ordonă personalului din Camera Motoarelor să activeze unitățile de autodistrugere automată! Anulează misiunea! Anulează misiunea!

CĂPITANUL: Cum ai spus?

PRIMUL OFIȚER: Anulează! Anulează! Suntem invadați de un alien cu scopuri neclare! Pune stăpânire pe mințile ofițerilor! Nava e o primejdie pentru Univers!

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Doamne, vorbește aproape ca mine.

CĂPITANUL: E destul de interesant, dacă privești fără să te implici. Mă întreb dacă domnul Out resimte prezența alienului pentru că, într-un fel, și el a fost întotdeauna o prezență alienă pe această navă. Psihologii numesc acest fenomen "proiecție", cred.

PRIMUL OFIȚER: Nu-ți dai seama cât de oribil este, oribil, oribil, oribil!

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Căpitane, te rog să-i ordoni Primului Ofițer să tacă. Țipetele astea sunt tare supărătoare. Tocmai capăt un material interesant prin radio.

CĂPITANUL: De unde? Mi-ar trebui un sfat.

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Nu sunt sigur. Pare foarte apropiat. Un semnal puternic:

CĂPITANUL: Ce spune?

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Nu vorbește engleza.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Aici "Liliac" raportez către Punte. Aici e totul bine.

CĂPITANUL: Bine. Gata, toți, ora mesei. Gura la supapa de supă, ofițeri! Gata?

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Gata.

INGINERUL ȘEF: Gata.

PRIMUL OFIȚER: Gata.

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Gata.

CĂPITANUL: Supa a plecat!

INGINERUL ȘEF: Ahh.

PRIMUL OFIȚER: Mmmm.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Miam.

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Miam.

CĂPITANUL: Miam.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Și cu alienul cum rămâne?

INGINERUL ŞEF: O să am eu grijă de animăluţul ăla. Mai trimite o tură de supă, Căpitane, o s-o prind într-o cutie de ulei şi să i-o torn pe gât. A, uite-l. Aşa. Eşti gata, animăluţ? Uite!

A. Num, num.

INGINERUL ŞEF: Aşa, băieţel cuminte. Acum mergi la culcare. Căpitane, cum crezi c-a ajuns animăluţu' la bord?

CĂPITANUL: Mă gândeam la asta.

• NEBUNA DE OFIŢER SECUND: N-a "ajuns" la bord. E autohton. E al nostru, numai al nostru.

CĂPITANUL: Nu s-a întâmplat aşa, "Liliac". Nu în nave atât de avansate ca a noastră. Oricum, nu fără o Dispensă Specială. Personal, cred că singura cale de a pătrunde în Camera de Recreere a Echipajului a fost prin tuburi, când ne-am întâlnit cu crucişătorul acela de lângă Deneb. Sasurile s-au deschis de câteva ori, dacă-ţi mai aminteşti, în timpul schimbului.

INGINERUL ŞEF: A, da, drăguţă navă, crucişătorul ăla. Fin şi subţire şi solid şi de forţă.

OFIŢERUL DE COMUNICAŢII: Da, la naiba, continuă să interfereze cu recepţia mea. Mi-a înecat radioul cu o mulţime de tâmpenii sentimentale pentru o săptămână. Continuă să ne semnalizeze ca "Borcanul cu Miere".

PRIMUL OFIŢER: Vrei să spui, Căpitane, că acel crucişător a plasat deliberat acest monstru la bordul navei noastre? Un crucişător al Flotei?

CĂPITANUL: Ei, nu deliberat. Chestii din astea se mai întâmplă, uneori, dacă nu se iau măsuri de precauţie. Dacă Ofiţerul Secund, de exemplu, nu activează câmpurile de forţă ale sasului şi nu-mi reaminteşte să trec prin procedurile de decontaminare — ceea ce s-a mai întâmplat -

NEBUNA DE OFIŢER SECUND: Nu-mi place să activez câmpurile acelea de forţă. Nu sunt naturale. Mă scot din minţi. Toate vibraţiile alea. Şi grija să ţin fazele corect. Nu sunt bune pentru nave multă vreme. "Bolţ" o să mă susţină.

INGINERUL ŞEF: Aha, forţează motoarele. Apoi, de ce să luăm atâtea măsuri de precauţie?

NEBUNA DE OFIŢER SECUND: Aşa că am uitat să le activez.

CĂPITANUL: Vezi?

PRIMUL OFIȚER: Sunteți nebuni cu toții — subumani. Ne lăsați să fim infectați, invadați, cuceriți de către alieni. Ați lăsat-o intenționat să se întâmple, și acum că s-a întâmplat, îi permiteți să continuie — și stă acolo și crește, crește -

INGINERUL ȘEF: Gata, gata, sărăcuțu de Ofițer Prim.

PRIMUL OFIȚER: Căpitane Bucătar! Ascultă-mă! Întotdeauna m-ai ascultat uneori, întotdeauna ai fost superb de rațional, mai mult sau mai puțin. Gândește-te, gândește-te — primejdia, primejdia asupra navei. Ne cucerește, nu vezi? Și noi avem o misiune! Cât timp o s-o permiți? Cu cât acționăm mai curând, cu atât mai ușor și mai sigur o să fie —

CĂPITANUL: Bine, de cât timp e la bord?

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Cam de 50 de zile (Timpul Navei). Oricum, atunci a plecat crucișătorul.

CĂPITANUL: Ne mai rămân, deci, 50 scăzut din 280 -

PRIMUL OFIȚER: 230.

CĂPITANUL: Așa. Da. Bine. Ne mai rămân cam 230 de zile (Timpul Navei). Dacă mergem pe schema obișnuită. Asta nu-i prima oară când ajunge un alien la bordul unei Nave a Flotei, știi, domnule Ouț. Nici ultima. Știm, în afară de accidente, la ce să ne așteptăm. Poate că ar trebui să arunci o privire peste Manualul Alienilor la Bord ca să-ți împrospătezi informațiile asupra subiectului.

PRIMUL OFIȚER: Căpitane, nu ești nici măcar speriat?

CĂPITANUL: Domnule Ouț, am făcut pe mine. Dar ce pot face?

PRIMUL OFIȚER: Scapă de el! Acum! Repede! Cât mai putem! Înainte să crească și mai mult! Lasă-mă să-i înghesui în Sasul de Gunoi! Descuie-mi ușa — lasă-mă să ies — n-o să dureze deloc — restul Flotei nici n-o să știe —

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Ascultă, Oușor micuț. Eu sunt acum pe Punte. Și cred că o să continui să fiu pe Punte pentru următoarele 230 de zile (Timpul Navei). De Căpitan avem nevoie la bucătărie. Ușa ta este încuiată și o să rămână încuiată până ce o să reglăm situația. S-ar putea să nu-ți placă felul în care am să dirijez. Știu că mă consideri nedemnă de încredere și utilă numai

într-o poziție subordonată. Și în condiții normale și în cele mai multe situații asta e adevărat. Sunt nedemnă de încredere, imprevizibilă și malefică. Nu pot conta nici măcar pe mine însămi. Când sar într-un ocean furios de sare se dovedește a fi zahăr pudră. Când mă uit pe ecranul de pe Punte nu văd stelele, văd dragoni, lebede, balene, scorpioni, urși, vânători, care, cruci, semne, și înscrisuri cu cuvinte uriașe strălucitoare pe care nu le pot citi. Când îmi pun degetul pe butonul Panoului Principal de Control, butonul se transformă în labele din spate ale unui câine și degetul meu explodează ca o pocnitoare. Când traversez Puntea să verific datele afișate de computer, nu văd podeaua; văd un abis, puțul întunecat unde tremură forme palide, răsucind vaste chipuri rudimentare, ochi, guri, în sus către mine, țăranca lor, trecând peste Punte, mult deasupra lor, pe firul meu subțire, prinsă de trapezul meu. Nu aparțin Punții unei nave de această clasă, decât în schimbul de noapte când tu și Căpitanul dormiți — și în timpul unor situații excepționale, ca aceasta. De fapt, datorită particularităților mele, în această clipă eu sunt singura care ne poate scoate din belea.

PRIMUL OFIȚER: Căpitane, Căpitane Bucătar, ascultă-mă. N-o asculta pe maniaca aia, pe răzvrătită. Ascultă-mă pe mine, Căpitane, știi că eu am nețărmurită încredere în tine, aproape. Ești un căpitan fantastic de bun, pentru o femeie. Nu-l lăsa pe Ofițerul Secund să preia Puntea!

CĂPITANUL: N-o pot opri, domnule Ouț. Cred că e influența alienului. Nu vezi că ne-am schimbat cu toții?

PRIMUL OFIȚER: Schimbat?

CĂPITANUL: Da. "Liliac" a căpătat o putere uriașă — după cum ai observat când te-a lovit cu volumul din I Ching — și un simț deosebit al scopului. "Bolț" nu se mai plânge de stricăciunile motorului; e fericită ca un pui de găină acolo și cântă. "Fâșâit" a devenit de neatins — așa-i "Fâșâit"? — "Fâșâit"? — Vezi? În ceea ce mă privește, nu știu exact cum m-am schimbat, decât că acum Ofițerul Secund îmi place mai mult ca de obicei și tu nu; dar știu că de când avem alienul la bord am simțit că mai e o persoană.

PRIMUL OFIȚER: Dar eu, Căpitane? Eu nu m-am schimbat.

CĂPITANUL: Nu. Ăsta-i necazul, domnule Ouţ. Tu nu. Nu eşti făcut pentru situaţia asta. Dar nu-i vina ta; şi s-ar putea ca până la urmă să fie un lucru bun. Menţine o anumită continuitate la bord. Nu vrem să devenim complet alienaţi.

PRIMUL OFIŢER: Căpitane, nu eşti atât de civilizat pe cât sunt eu, dar eşti până la urmă un produs al civilizaţiei — nu ca restul echipajului ăsta. Nu înţeleg cum, fiind o persoană civilizată, poţi suporta umilinţa. Să fii folosit — ca o găleată, ca un vas Petri. Nu suntem un vehicul ordinar, o navă în care să se îngraşe un teren de cultură! Suntem o navă, o Navă a Flotei, complet independentă, pornită în Marea Călătorie către Capătul Necunoscut.

CĂPITANUL: Dar ştii, domnule Ouţ, că de fapt probabil nici n-o să ajungem acolo.

PRIMUL OFIŢER: Ştiu. Dar există o şansă. Acum nu mai e. N-o să ajungem acolo, n-o să ajungem nicăieri, îngreunaţi de alienul ăsta şi dacă nu mai dăm atenţie la ce se petrece în afara navei. Pun pariu că acum Ofiţerul Secund nu ne poate da nici măcar o coordonată. Care e înclinaţia noastră faţă de Arcturus, "Liliac"?

NEBUNA DE OFIŢER SECUND: Păi, să vedem. Stai să apăs pe laba asta din spate a câinelui şi să potrivesc râma asta. Aşa. Arcturus? Nu sunt sigură; dar văd sigur o regină moartă stând cu picioarele în sus într-un scaun la babord.

PRIMUL OFIŢER: Vezi? Vezi?

CĂPITANUL: Da. Şi eu nu-s nebună că stau în bucătărie tot timpul. Dar trebuie să avem răbdare, domnule Ouţ. Alienul n-o să mai stea mult timp la bord. Nu mai avem decât vreo opt luni. După asta, ştii, n-avem decât să-l remorcăm vreo câţiva ani.

PRIMUL OFIŢER: Să-l remorcăm? Să-l remorcăm?

CĂPITANUL: Păi, firește. E responsabilitatea noastră acum.

INGINERUL ŞEF: Doar n-o să părăsim sărăcuţu de animăluţ la aproape zero absolut în spaţiul interstelar, nu, domnule Ouţ?

PRIMUL OFIŢER: Ba da! La gunoi cu el! Acum! La gunoi! La gunoi!

NEBUNA DE OFIŢER SECUND: Închide trapa, Ouţ.

PRIMUL OFIŢER: Căpitane. Acum vorbesc foarte liniştit, nu? Vrei să spui că atunci când o să scăpăm în sfârşit de monstrul

ăsta, când o să ajungă prea mare pentru navă și o să-și croiască drum afară, provocând stricăciuni teribile tubulaturii, poate chiar sfărâmând toată Camera Motoarelor — te-ai gândit la asta, "Bolț"? — și poate chiar să distrugă întreaga navă — că, dacă supraviețuim carnajului ăsta, ai de gând să te întorci, să iei creatura asta fără minte, neajutorată la remorcă și să șchiopătăm spre Flotă la jumătate din viteză timp de cinci ani, zece ani, douăzeci de ani (Timpul Navei) — în vreme ce ea continuă să crească mai mare, mai puternică, mai deșteaptă, mai sălbatică? Căpitane! nu-ți dai seama că lucrul ăsta înseamnă moartea noastră?

CĂPITANUL: Ba da, domnule Ouț. Dar știi, dacă nu era asta, se întâmpla altceva. Un meteorit, un spor interstelar de ciumă, un puț gravitațional irezistibil în jurul unei stele neutronice, un dușman distrugător extra-galactic, o coliziune cu altă Navă a Flotei... Într-un fel sau altul, domnule Ouț, tot am fi pățit-o. Uneori, undeva în continuumul spațio-temporal, există un punct-moment care poartă numele nostru. Deci ce putem face decât să continuăm?

PRIMUL OFIȚER: Dar nu suntem obligați să târâim chestia asta după noi —

CĂPITANUL: Dacă nu-i dăm o șansă la început, cine o să care copacii de pâine până la Capătul Necunoscut atunci când o să rămânem fără combustibil?

INGINERUL ȘEF: M-am chibzuit, Căpitane, că poate crucișătorul ăla ne-ar putea da o mână de ajutor cu animăluțu, dac-ar ști că avem unu.

CĂPITANUL: Ne-ar ajuta cu siguranță la remorcare. Dar problema e să o facem pe "Fâșâit" să trimită un mesaj către crucișător. De-am avea un Ofițer de Comunicații normal!

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Ia vă rog să faceți liniște. Recepționez.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: De la regina aia moartă cu picioarele în sus de colo?

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Nu; ea nu zice nimic. Cred că e de la alien.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Deja? Ha! Întotdeauna am fost de părere că o navă ar putea să comunice cu alienii ei, dacă ar asculta cu atenție. Ce zice?

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Încă nu vorbește în engleză.

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Atunci, care-i mesajul?

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Sughițuri.

CĂPITANUL: Sughițuri?

OFIȚERUL DE COMUNICAȚII: Sughiță. Poate din pricina supei de roșii. Uite, am să vă pun la intracom. Ascultați.

ALIENULI: Hâc! Hâc!

INGINERUL ȘEF: Căpitane, se aude o bătaie în țevile din față și crește presiunea în navă. Să încerc cu praf de copt?

CĂPITANUL: Nu, nu, să nu folosești niciodată praf de copt când ai un alien la bord, n-ai citit Manualul? Încearcă cu amoniac.

INGINERUL ȘEF: Am înțeles, Căpitane.

ALIENUL: Hâc!

INGINERUL ȘEF: Hai, hai, ia de-aici, animăluțule.

PRIMUL OFIȚER: O, Doamne, de-aș putea ajunge la bordul unui crucișător, unde mi-e locul! Înnebunesc aici! Toți sunteți nebuni. Și eu sunt nebun..

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Domnule Out. Ascultă. Te-ai simți mai bine dacă ar mai fi la bord un bărbat?

PRIMUL OFIȚER: Un alt bărbat? Firește. Putere! Sănătate! Logică! Curățenie! Zeitate! Virilitate! Da! Da!

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Chiar dacă ar fi un alien?

PRIMUL OFIȚER: Un alien?

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Ar putea să fie un alien mascul.

CĂPITANUL: Da, e mai bine decât o șansă de 50 la sută.

PRIMUL OFIȚER: Doamne. S-ar putea. Ai dreptate. S-ar putea.

CĂPITANUL: A fost o idee bună, "Liliac".

NEBUNA DE OFIȚER SECUND: Ei, nu că ar fi preferința mea, dar dacă asta îl stabilizează pe domnul Out...

PRIMUL OFIȚER: Un alien mascul. Un bărbat. Drăcie! S-ar putea. Hei. Alienule! Unde ești?

ALIENUL: Hâc!

PRIMUL OFIȚER: Ce ești, alienule? Hmm? Ești băiețel, alienule? Hmm?

CĂPITANUL: Te rog, domnule Ouţ, n-o fă, sau dacă vrei, ieşi peste bord. Ţine-ţi minte datoriile şi obscura demnitate a poziţiei tale. Avem nevoie de tine. Mai bine ai face ceva matematică chiar acum. În ceea ce mă priveşte, am să încep să pregătesc cina. Ofiţer Secund, cum stau lucrurile pe Punte?

NEBUNA DE OFIŢER SECUND: Splendid, Căpitane. Urşi vânjoşi şi scorpioni trec ca spuma luminoasă pe lângă prova noastră glorioasă. Pe sub noi, deasupra noastră, din toate părţile este abisul, silenţios, plin de orori de neimaginat, de dezastre de neprevăzut, de frumuseţi nemeritate şi de morţi neaşteptate. Ca o rândunică ţâşnim înainte, dacă asta însemnă înainte, prin golfurile probabilităţii.

CĂPITANUL: Foarte bine. "Bolţ"?

INGINERUL ŞEF: Gigel, Căpitane. Suntem pe Warp Cinci şi amoniacul merge bine.

CĂPITANUL: Foarte bine. Am să pregătesc cina acum. Ceva uşor, dar hrănitor. Supă Chinezească de Flori de Ouă, cred.

OFIŢERUL DE COMUNICAŢII: Vă rog. Vreţi să tăceţi un minut? Recepţionez ceva din Surse Cosmice.

NEBUNA DE OFIŢER SECUND: O, le-am auzit uneori fără să am nevoie de radio. Ce spun?

ALIENUL: Hâc!

OFIŢERUL DE COMUNICAŢII: Şşş. Ei bine, uite un mesaj care vine de la o navă soră a Flotei. Zice: Ţţţ ţţţ.

CĂPITANUL: Lasă asta. Ce zic Sursele Cosmice?

OFIŢERUL DE COMUNICAŢII: Nu prea îmi dau seama. E o mulţime de fâşâit stelar şi codul se tot schimbă. S-ar putea să fie Felicitări. Sau s-ar putea să nu fie deloc: Tăceţi, vă rog. Ascult.

Traducere de ŞTEFAN GHIDOVEANU

ILUZIA OPTICĂ

Miriam se opri lângă fereastra cea mare a infirmeriei, privi afară și gândi: de 25 de ani stau la fereastra asta și privesc afară. Și niciodată n-am văzut ce-am vrut să văd.

De te-aș uita, Ierusalime —

Durerea era uitată, da. Ura și teama, uitate. În exil nu-ți amintești zilele cenușii și anii negri. Îți amintești soarele, grădinile, orașele albe. Chiar și când încerci să-l uiți, îți amintești că Ierusalimul era de aur.

Cerul de dincolo de fereastră era înceţoșat. Dincolo de coama joasă numită Ararat, soarele apunea; apunea încet, pentru că Noul Zion avea o rotație mai lentă decât a Bătrânului Pământ, și o zi de 28 de ore; se așeza, mai degrabă decât apunea, greoi pe un orizont greoi. Nu existau nori care să culeagă culorile apusului. Rareori existau nori. Când ceața se aduna mai multă, putea să pornească o ploaie leneșă, ceţoasă; când ceața era subțire, ca acum, atârna sus și vag, fără formă. Niciodată nu era senin cu totul. Niciodată nu vedeai culoarea cerului. Niciodată nu vedeai stelele. Și prin ceață soarele, nu, nu soarele, ci NSC 641 (Clasa G) ardea umflat și vaporos, ca o portocală — îți mai aduci aminte de portocale? de sucul dulce pe limbă? de grădinile din Haifa? — NSC641 se holba, ca un ochi bolnav de albeață. Te puteai uita direct la ei. Nici o strălucire nu te orbea. Doi imbecili holbându-se unul la celălalt.

Umbrele se întinseră peste vale către clădirile Așezământului. În umbră, câmpurile și pădurile erau negre; în lumină, erau brune, purpurii și roșu închis. Culori murdare, culori dintre acelea pe care le capeți după ce amesteci preamult acuarelele și vine profesorul și spune: Mai bine ai folosi niște apă curată, Mimi, devine

noroioasă. Pentru că profesorul a fost prea bun să spună unui copil de 10 ani: Tabloul e o ruină, Mimi, aruncă-l și începe unul nou.

Se mai gândise la asta și înainte — și-a regândit toate gândurile de dinainte stând la fereastră — dar de data asta și-a reamintit de Genya, din pricina tabloului, și s-a întors să vadă ce face. Simptomele de șoc aproape că trecuseră, chipul nu-i mai era atât de palid și pulsul i se stabilizase. Pe când îl ținea de încheietură, el oftă și deschise ușor ochii. Avea ochi frumoși, cenușii pe chipul tras. Niciodată nu avusese prea multe în afară de ochi, săracul Genya. Cel mai vechi pacient al ei. Timp de 24 de ani îi fusese pacient, chiar din momentul nașterii lui, cu o greutate de cinci livre, roșu-albăstrui ca un pui de șoarece, cu o lună mai devreme și pe jumătate mort de cianoză: al cincilea copil născut pe Noul Zion, primul din Așezarea Ararat. Un localnic. Un indigen slab și nepromițător. Nu avusese nici măcar puterea sau ideea să plângă la prima respirare a aerului ăsta străin. Ceilalți copii ai Sofiei fuseseră sănătoși și născuți la termen, două fete, amândouă măritate acum și mame, și grasul Leon care putea ridica un sac de 70 de kilograme la vârsta de 15 ani. Colonișți buni și tineri, marfă puternică. Dar Miriam îl iubise întotdeauna pe Genya, și mai mult după atâția ani de avorturi și copii morți și după ultima naștere, fata care trăise două ore, ai cărei ochi fuseseră la fel de cenușii și limpezi ca ai lui Genia. Copiii nu au niciodată ochi cenușii, ochii noilor născuți sunt albaștri, asta era o prostie sentimentală. Dar cum puteai fi sigur de culoarea lucrurilor sub cerul ăsta bletemat portocaliu? Nimic nu arăta cum trebuie.

— Așadar, Gennady Borisovich, spuse ea, iată-te din nou acasă.

Asta fusese gluma lor pe când era copil; petrecuse atât de mult timp în infirmerie încât, de fiecare dată când își revenea din febră sau leșinuri sau astm, spunea: "M-am întors acasă, mătușică doctor..."

— Ce s-a întâmplat? întrebă el.

— Ai leșinat. Pe Câmpul de Sud. Aaron și Tina te-au adus aici cu tractorul. Poate că ai făcut insolație? Te simțeai bine, nu?

El ridică din umeri și dădu din cap.

— Amețit? Te sufoci?

— Din când în când.

— De ce n-ai venit la clinică?

— N-are nici un rost, Miriam.

De când crescuse mare, îi spunea Miriam. Îi era dor să-i mai spună "tanti doctor". Crescuse departe de ea în ultimii ani, retras în tablourile lui. Întotdeauna făcuse schiţe şi pictase, dar acum tot timpul lui liber şi cu toată energia care-i mai rămânea după ce-şi termina treaba pentru aşezare, o petrecea în mansarda generatorului unde-şi făcuse un fel de atelier, râcâind culori de pe pietre şi amestecând nuanţe din plantele indigene, meşterind pensule din codiţe pe care le cerşea de la fetiţe, şi pictând — pictând pe coji de la gater, pe bucăţele de cârpă, pe bucăţi preţioase de hârtie, pe dale netede de piatră de la cariera din Ararat, dacă nu-i cădea ceva mai bun în mână. Pictând portrete, scene din viaţa Aşezării, clădiri, maşinării, naturi moarte, plante, peisaje, viziuni mentale. Pictând oricè, totul. Portretele lui fuseseră apreciate — oamenii erau întotdeauna buni cu Genya şi cu alţi bolânzi — dar în ultima vreme nu mai făcuse portrete; se apucase de amestecuri de forme noroioase şi linii întunecate, ca nişte lumi pe jumătate create. Nimănui nu-i plăcea să privească asemenea tablouri, dar nimeni nu-i spusese vreodată lui Genya că-şi pierdea vremea. Era un bolând; era un artist; bine. Oamenii sănătoşi nu aveau timp să fie artişti. Era prea mult de muncă. Dar era bine să ai prin preajmă un artist. Era uman. Era ca pe Pământ. Nu?

Erau buni şi cu Toby, care avea necazuri cu stomacul atât de mari încât la 16 ani cântărea 84 de livre; buni şi cu micuţa Shura, care abia învăţa să vorbească la şase ani şi ai cărei ochi plângeau şi plângeau toată ziua, chiar şi când zâmbea; buni cu toţi bolânzii lor, cei ale căror trupuri nu se puteau adapta la lumea asta străină, ale căror stomacuri nu puteau digera proteinele de aici nici măcar cu ajutorul pastilelor metabolizante pe care le lua orice colonist, de două ori pe zi, toată viaţa, pe Noul Zion. Oricât de grea era viaţa în cele Douăzeci de Aşezări, oricât de mult trebuiau să muncească, erau blânzi cu neajutoraţii lor, cu năpăstuiţii lor. În năpastă se vedea mâna Domnului. Îşi aminteau de cuvintele "civilizaţie", "omenire". Îşi aminteau de Ierusalim.

— Genya, dragul meu, cum adică "n-are nici un rost"?

Vocea lui liniştită o speriase. "N-are nici un rost", spusese el, zâmbind. Iar ochii lui cenuşii nu erau limpezi, ci voalaţi, ceţoşi.

— Medicamente, spuse el. Pastile. Leacuri.

— Firește că ştii mai multe despre medicină decât mine, spuse Miriam. Eşti un doctor mult mai bun decât mine. Sau renunţi? Ce s-a întâmplat, Genya? Renunţi?

O apucase furia atât de brusc, din adâncuri, din neliniştea atât de mult şi de adânc ascunsă, încât îi scuturâ trupul şi-i făcu vocea să se spargă.

— Renunţ la un lucru. La Meta.

— La Meta? Renunţi? Ce tot vorbeşti?

— Nu le-am mai luat de două săptămâni.

Furia disperării se umflă în ea. Îşi simţi faţa luându-i foc şi de două ori mai mare.

— Două săptămâni! De aici, de aia, de aia eşti aici! Unde crezi c-o să ajungi, nebunule? Ai noroc că n-ai murit!

— Nu mi-a mai fost rău de când m-am oprit să le iau, Miriam. Mai bine în ultima săptămână. Până azi. Nu poate să fie din cauza asta. Probabil a fost o insolaţie. Am uitat pălăria...

Şi el se înroşise uşor în furia explicaţiilor sau de ruşine. Fusese prost să lucreze pe câmp fără pălărie; cu toată aparenţa lui leneşă, NSC 641 putea lovi un om neacoperit la fel de tare ca vajnicul Sol, iar Genya se scuza pentru neatenţia lui.

— Vezi, m-am simţit bine în dimineaţa asta, chiar foarte bine, am muncit cot la cot cu ceilalţi. Apoi m-am simţit puţin ameţit, dar n-am vrut să mă opresc, era atât de bine să pot munci cu ceilalţi, nici nu m-am gândit la insolaţie.

Miriam îşi descoperi lacrimi în ochi şi asta o făcu să devină furioasă în ultimul hal, de nu reuşi să scoată nici un cuvânt. Se ridică de pe patul lui Genya şi trecu printre celelalte paturi, câte patru de fiecare parte. Se întoarse şi rămase privind pe fereastră la lumea noroioasă, fără formă şi urâtă.

Genya spunea ceva,

— Miriam, cinstit, nu s-ar putea ca Meta să fie mai rele pentru mine decât proteinele locale? — dar ea nu asculta: jalea şi mânia şi teama creşteau în ea şi izbucniră şi ea strigă:

— O, Genya, Genya, cum ai putut? Nu, tu, să renunți, după ce ai luptat atâta timp — Nu pot suporta! Nu pot suporta!

Dar nu strigă cu voce tare. Nici un cuvânt. Niciodată. Strigă în minte și câteva lacrimi apărură și se scurseră pe obraji, dar era întoarsă cu spatele la pacient. Privi printre lacrimile distorsionante către valea netedă și către soarele lipsit de strălucire și le spuse, tăcută, "Vă urăsc". Apoi, după o vreme, putu să se întoarcă și spuse cu voce tare:

— Întinde-te — pentru că el se ridicase, deprimat de lunga ei tăcere — întinde-te și liniștește-te. O să iei două Meta înainte de cină. Dacă ai nevoie de ceva, Geza e în cabinet.

Și plecă.

După ce părăsi infirmeria, o văzu pe Tina urcând pe cărare de pe câmp, venind să vadă ce face Genya, fără îndoială. Din pricina sufocărilor și febrelor, Genya nu-și dorise niciodată o prietenă. Tina și Shoshanna, Bella și Rachel, ar fi putut să aleagă dintre ele. Dar anul trecut pe când trăia cu Rachel, luaseră anticoncepționale de la spital regulat și apoi se despărțiseră; nu se căsătoriseră, deși la vârsta lui, la 24 de ani, copiii din Așezare erau căsătoriți deja și aveau copii. El nu se căsătorise cu Rachel, iar Miriam știa de ce. Din respect pentru genetică. Gene proaste. Nu voia să le dea mai departe generației următoare. Să zămislească un bolând. Nu voia să procreeze și de aceea nici să se căsătorească; nu-i putea cere lui Rachel să trăiască stearpă, doar pentru dragostea lui. Așezarea avea nevoie de copii, o mulțime de tineri localnici sănătoși care, cu ajutorul pastilelor Meta să poată supraviețui pe planetă.

Rachel nu se luase cu altul. Dar avea numai 18 ani. Avea să-i treacă. O să se mărite cu un băiat din altă Așezare, cel mai probabil, și o să se mute departe, departe de ochii mari și cenușii ai lui Genya. Ar fi fost lucrul cel mai bun pentru ea. și pentru el.

Nu era de mirare că Genya era un sinucigaș! Miriam gândi și alungă gândul departe, cu putere, neliniștită. Era foarte neliniștită. Avusese de gând să meargă în camera ei și să se spele, să-și schimbe hainele și dispoziția înainte de cină; dar camera era atât de pustie acum când Leonid era plecat în Așezarea Salem și nu avea să se întoarcă pentru cel puțin încă o lună, putea suporta.

Traversă piața centrală a Așezării și intră în Sufragerie. Ca să scape, să se limpezească de ceața lipsită de adiere și de cerul cenușiu și de soarele urât.

Nu era nimeni în Sufragerie în afară de Comandantul Marca, adormit la repezeală pe una dintre canapelele de lemn și de Reine, care citea. Cei doi bătrâni ai Așezării. Comandantul Marca era de fapt cel mai bătrân din lumea asta. Avusese 44 de ani atunci când pilotase Flota Exilului de pe Bătrânul Pământ pe Noul Zion; acum avea 70 de ani și era foarte fragil. Oamenii nu îmbătrâneau bine aici. Îmbătrâneau devreme, mureau la 50-60 de ani. Reine, biochimista, avea 45 acum, dar arăta cu 20 de ani mai bătrână. E un blestemat de club geriatric, gândi Miriam amărâtă; și era adevărat că tinerii, născuții Zionului, rareori foloseau Sufrageria. Veneau aici să citească, de vreme ce aici se păstra biblioteca de cărți și casete și microfilme a Așezării, dar nu mulți citeau cum se cuvine, sau nu aveau timp să citească. Și poate că lumina lui aprilie și imaginile îi stânjeneau oarecum. Erau niște tineri atât de morali, de severi, de serioși; nu exista lux în viața lor, nici frumusețe în lumea lor; cum să poată aproba luxul de care aveau nevoie bătrânii lor, raiul acesta, locul ăsta care semăna cu acasă...

Sufrageria nu avea ferestre. Avram, un vrăjitor în cele electrice, făcuse lumină indirectă, reproducând deliberat culoarea și calitatea luminii solare — nu lumina lui NSC 641, ci aceea a soarelui — așa încât a intra în Sufragerie însemna să intri într-o cameră de pe Pământ, într-o zi caldă și însorită de aprilie sau începutul lui mai, să vezi toate lucrurile în lumina aceea clară, curată, drăguță. Avram și alți cițiva au lucrat la imagini, mărind fotografii color cam la un metru pătrat: scene de pe pământ, fotografii și tablouri aduse de coloniști — Veneția, domurile Kremlinului, o fermă în Portugalia, Marea Moartă, Hampstead Heath, o plajă din Oregon, o câmpie din Polonia, orașe, păduri, munți, Van Gogh, Munții Stâncoși ai lui Bierstadt, nuferii lui Monet, peșterile albastre misterioase ale lui Leonardo. Toți pereții din încăpere erau acoperiți cu imagini, zeci de imagini, toată frumusețea Pământului. Astfel încât cel născut pe Pământ să poată vedea și să-și poată aminti, astfel încât cel născut pe Zion să poată vedea și afla.

•

Fuseseră niște discuții referitoare la aceste imagini, cu 20 de ani în urmă când Avram începuse să le așeze: Era oare înțelept? Trebuia să privim în urmă? și tot așa. Apoi a venit în vizită Comandantul Marca, a văzut Sufrageria Așezării Ararat și a spus "Aici am să stau". Din toate Așezările care îl doreau, el a ales Ararat. Din pricina imaginilor Pământului, din pricina luminii terestre din acea încăpere, lucind peste câmpii, peste piscurile înzăpezite, peste pădurile aurii de toamnă, peste zborul pescărușilor deasupra mării, peste albul și roșul și trandafiriul nuferilor din iazuri albastre — culori limpezi, adevărate, pure, culorile Pământului.

Acum, el dormea acolo, un bătrân chipeș. Afară, în lumina tare, lipsită de strălucire, portocalie, ar fi părut bolnav și bătrân, cu obrajii pătați și pământii. Aici puteai vedea cum arăta cu adevărat.

Miriam se așeză lângă el, cu fața la imaginea ei favorită, un peisaj liniștit de Corot, cu copaci aplecați peste un pârâu argintiu. Era atât de obosită încât ar fi vrut doar să se așeze, fără nici un gând. Prin neatenția ei trecură, slab, cuvintele. Nu se putea... sigur nu se putea ca Meta să fie mai rele... cinstit, Miriam, cinstit, oare nu s-ar putea...

— Crezi că eu nu mă gândesc la asta? răspunse ea în gând. Idiotule! Crezi că nu știu că Meta sunt greu de suportat pentru tine? N-am testat eu 50 de alte combinații pe când erai puști, încercând să scap de efectele secundare? Dar nu-i atât de rău ca a fi alergic la întreaga asta planetă blestemată! Știi mai bine decât doctorul, nu? Lasă-mă cu asta. Încerci să —

Dar întrerupse dialogul mental brusc. Genya nu încerca să se sinucidă. Nu. Avea curaj și minte.

— Bine, spuse ca celui tăcut din mintea ei. Bine. Dacă stai în infirmerie, sub observație — timp de două săptămâni și faci exact ce spun eu — bine, o să încercăm!

Pentru că, spuse cealaltă voce, chiar mai slabă decât a ei în minte, nu contează. Orice faci sau nu faci, el tot o să moară. Anul ăsta, anul viitor. Două ore, 24 de ani. Bolânzii nu se pot adapta acestei lumi. și nici noi, și nici noi. N-am fost făcuți să trăim aici,

Genya, dragule. Am fost făcuți din Pământ, de către Pământ, să trăim pe Pământ, sub cerul albastru și soarele auriu.

Gongul de cină începu să sune. Pe drum încoace, se întâlnise cu micuța Shura. Copila ducea o legătură de buruieni urâte, purpurii, negricioase, așa cum în lumea veche ar fi dus în brațe un buchet de margarete, de maci roșii de pe câmp. Ochii lui Shura erau înlăcrimați ca de obicei, dar zâmbi în sus către tanti Doctor. Buzele ei păreau palide în lumina portocalie roșiatică a apusului care venea prin ferestre. Buzele tuturor păreau palide. Fețele tuturor păreau obosite, hotărâte, stoice, după ziua lungă de muncă, pe când se îndreptau către sala de mese a Așezării, cu toții, cei 300 de exilați ai Araratului din Zion, al 11-lea trib rătăcit.

Îi mergea foarte bine. Trebuia s-o recunoască.

— Îți merge foarte bine, spuse ea, iar el, cu un rânjet:

— Ți-am zis!

S-ar putea să fie din pricină că nu faci nimic, istețule, spuse ea.

— Nu fac nimic? Am completat fișele medicale pentru Geza toată dimineața, m-am jucat cu Rosie și Moishe timp de două ore, am făcut culori toată după-amiaza — auzi, am nevoie de mai mult ulei mineral, mai pot căpăta un litru? E un dizolvant de pigment mult mai bun decât uleiul vegetal.

— Sigur. Dar ascultă. Am ceva pentru tine mult mai bun. Micul Tel Aviv a pus în funcțiune moara de tocat toată ziua. Au trimis un camion cu hârtie ieri -

— Hârtie?

— O jumătate de tonă! Am luat 200 de coli pentru tine. Sunt în birou.

El ieși ca din pușcă și ajunse în legătura de hârtie cu mult înaintea ei.

— O, Doamne, spuse el, ridicând o foaie de hârtie, ce frumoasă e!

Și ea se gândi de câte ori îl auzise spunând "frumos!" pentru un lucru de nimic. Nu știa ce înseamnă frumusețea; nu o văzuse niciodată. Hârtia era groasă, mată, cenușie, în coli mari, făcută

pentru a fi tăiată și folosită cu grijă, firește; dar lasă-l să aibă și el pentru pictură. Nu avea ce să-i dea altceva mai bun.

— Când ai să-mi dai drumul de aici, spuse Genya, legănând legătura în brațe, am să mă duc la Tel Aviv și am să le pictez moara, am să le imortalizez moara!

— Mai bine te-ai întinde.

— Nu, ascultă, i-am promis lui Moishe că-l bat la șah. Ce are?

— Pete, edeme.

— E ca mine?

Miriam ridică din umeri.

— A fost sănătos până anul trecut. Pubertatea i-a declanșat ceva. Niște simptome alergice neobișnuite.

— Ce înseamnă alergic?

— Un fel de eșec de adaptare. Acasă, lumea obișnuia să hrănească copiii cu lapte de vacă, din sticle. Unii copii se puteau adapta, dar alții căpătau eczeme, tulburări de respirație, colici. Cheia bovină nu se potrivea lacătului lor metabolic. Ei bine, proteinele Noului Zion nu ni se potrivesc; așa că trebuie să ne schimbăm metabolismul cu ajutorul pastilelor Meta.

— Eu sau Moishe am fi fost alergici pe Pământ?

— Nu știu. Cei născuți prematur sunt deseori. Irving, a murit, acum 20 de ani, era alergic la o mulțime de lucruri de pe Pământ, nu ar fi trebuit să-l lase să vină, săracul, își petrecea viața pe Pământ pe jumătate sufocat și a venit aici să moară de foame chiar și după o doză cvadruplă de Meta.

— Aha, spuse Genya, n-ar fi trebuit să-i dai deloc Meta. Doar ciuperci de Zion.

— Ciuperci de Zion?

Doar o singură plantă indigenă merita să fie cultivată și aceasta producea o hrană cleioasă care nu putea fi coaptă.

— Am mâncat trei farfurii la prânz.

— Stă pe lângă spital și se plânge toată ziua, spuse Miriam, și apoi se ghiftuiește cu porcăria aia. Cum poate un artist să mănânce chestia aia care pare gelatinoasă?

— O dădeai copiilor bolnavi din spital! Eu am mâncat doar ce-a mai rămas.

— Uită-te la tine.

— Mă uit. Vreau să pictez cât mai e soarele sus. Pe o bucată nouă de hârtie, pe o bucată întreagă...

Fusese o zi lungă la clinică, dar nimeni nu era nerăbdător. Îl trimisese pe Osip acasă, noaptea trecută, în ghips și după ce-l mustruluise bine că fusese atât de neatent încât răsturnase tractorul, punând în pericol nu numai viața lui ci și tractorul, care era tot mai greu de înlocuit. Și tânărul Moishe se întorsese la grădiniță, deși nu-i plăcea cum arăta eczema lui. și Rosie depășise criza de astm, iar inima Comandantului era bine, atât cât se putea aștepta; așa că salonul era gol, în afară de clientul ei permanent din ultimele două săptămâni, Genya.

Stătea întins pe pat sub fereastră, atât de moale și de liniștit încât pentru o clipă fu alarmată; dar avea culoare bună, respira regulat, era pur și simplu adormit, adormit profund, așa cum dorm oamenii după o zi grea de muncă la câmp, epuizați.

Pictase. Spălase cârpele și pensulele, întotdeauna le curăța cu grijă, iar tabloul lui stătea pe suport. De obicei era secretos cu tablourile lui, le ascundea, de vreme ce oamenii nu le mai admirau. Comandantul îi șoptise: "Ce urâțenie, săracu băiat!" Dar îl auzise pe tânărul Moishe spunând în vreme ce îl privea pe Genya pictând: "Cum reușești, Genya, de le faci atât de frumoase?" și pe Genya răspunzând "Frumusețea e în ochi, Moishe".

Asta era adevărat și ea se apropie să privească tabloul în lumina stearsă a după-amiezii. Genya pictase peisajul care se vedea pe fereastra salonului. Nimic vag și pe jumătate de data asta: realistic, prea realistic. Hidos de ușor de recúnoscut. Se vedea coama plată a Araratului, copacii cu nuanțe noroioase și câmpurile, cerul cețos, hambarul și un colț al școlii în primplan. Ochii ei trecură de la imaginea pictată la cea reală. Să petreci ore, zile, tot pictând asta! Ce pierdere de vreme.

Lui Genya îi era greu, i se părea trist să tot ascundă tablourile, știind că nimeni nu avea să le vadă, în afară doar de copiii de teapa lui Moishe fascinați de îndemânare.

În noaptea aceea, pe când Genya o ajuta să pună în ordine fiolele — era mult de muncă prin infirmerie pe atunci — ea spuse:

— Îmi place tabloul pe care l-ai pictat azi.

— Azi l-am terminat, o corectă el. Tâmpenia aia mi-a luat o săptămână. Abia am început să învăț să văd.

— O pot pune în Sufragerie?

O privi peste o tăviță cu ace hipodermice, cu ochii liniștiți și puțin mirați.

— În Sufragerie? Dar acolo sunt doar tablouri de Acasă.

— Poate că ar fi timpul să aibă și câteva de la noua noastră casă.

— Un gest moral, nu? Sigur, dacă îți place.

— Îmi place foarte mult, spuse ea de-a dreptul.

— Nu-i rău, spuse el. Deși o să fac și mai bune când o să învăț să mă înscriu în schemă.

— Ce schemă?

— Știi, trebuie să te uiți până ce vezi schema, până ce ți se limpezește, apoi trebuie să o prinzi.

Făcu un gest larg, vag, conturat, cu o sticlă de alcool pur în mână.

— Oricine i se adresează unui pictor cu cuvinte merită să capete ce capătă, cred, spuse Miriam. Palavre. O să iei tabloul mâine și o să-l atârni. Artiștii sunt atât de pretențioși unde își atârnă tablourile și cum bate lumina pe ele. Apoi, e vremea să ieși din infirmerie. Puțin. O oră sau două pe zi. Nu mai mult.

— Atunci, o să pot mânca la sala de mese?

— Bine. Am să o țin deoparte pe Tina să nu mai vină aici să-ți țină de urât și să mănânce rațiile infirmeriei. Fata asta mănâncă de parcă-i aspirator. Ascultă, dacă ai să ieși în miezul zilei, o să te obosești să-ți iei pe cap o pălărie?

— Crezi, deci, c-am avut dreptate.

— Dreptate?

— Că a fost chiar o insolație.

— Asta a fost diagnosticul meu, dacă-ți mai amintești.

— Bine: dar eu am adăugat că m-aș simți mai bine fără Meta.

— Nu știu. Te-ai descurcat bine câteva săptămâni, apoi ai căzut iar. Nu se poate dovedi.

— Dar s-a stabilit o schemă! Am trăit o lună fără Meta și m-am îngrășat șase livre.

— Și edemul de pe cap, domnule Știe Tot?

L-a văzut a doua zi stând cu Rachel, chiar înaintea cinei, pe panta de sub hambar. Rachel nu venise să-l vadă la infirmerie. Stăteau alături, foarte aproape, fără să miște, fără să vorbească.

Miriam intră în Sufragerie. O jumătate de oră acolo, înainte de cină devenise o obișnuință pentru ea în ultima vreme. Părea s-o odihnească după oboseala zilei. Dar sala era mai puțin liniștită ca de obicei în seara aceea: Comandantul era treaz și vorbea cu Reine și Avram.

— Ei, de unde a venit atunci? spunea el cu accent greu italian — nu învățase ebraica decât la 40 de ani, în Tabăra de Tranzit. Cine l-a pus acolo? Apoi, văzând-o pe Miriam, o salută ca de obicei cu mare cordialitate în glas și-n gesturi. Ah, doctore! Te rog, vino, hai, să rezolvăm misterul. Cunoști fiecare tablou din încăperea asta, ca și mine. De unde crezi, și când l-am căpătat pe ăsta nou? Vezi?

Este al lui Genya, era gata să spună Miriam, când văzu tabloul cel nou. Nu era al lui Genya. Era un tablou, corect, un peisaj, dar un peisaj de pe Pământ: o vale largă, câmpurile verzi și aurii, livezi în floare, panta dulce a unui munte la distanță, un turn, poate o fermă sau un castel medieval în prim plan și peste tot cerul pur, subtil, luminat. Era un tablou complex și vesel, o sărbătoare a primăverii, un act de slavă.

— Ce frumos, spuse ea cu vocea gâtuită. Nu l-ai pus tu, Avram?

— Eu? Eu pot să fotografiez, nu să pictez. Uită-te, nu e o reproducere. Un fel de tempera sau ulei, vezi?

— Cineva l-a adus de Acasă. L-a avut în bagaj, sugeră Reine.

— Timp de 25 de ani? spuse Comandantul. De ce? Și cine? Cu toții știm ce are fiecare!

— Nu. Cred — Miriam era confuză, doborâtă — cred că l-a făcut Genya. L-am rugat să-și atârne unul dintre tablouri aici. Nu pe ăsta. Cum de-a reușit?

— L-a copiat după o fotografie, sugeră Avram.

— Nu nu nu nu, imposibil, spuse bătrânul Marca, înfuriat. Ăsta e un tablou, nu o copie! E o operă de artă care a fost văzută, văzută cu ochii și cu inima!

Cu ochii și cu inima.

Miriam privi și văzu. Văzu ceea ce lumina lui NSC 641 îi ascunsese, ceea ce lumina artificial pământeană a camerei îi dezvăluise. Văzu ceea ce văzuse Genya: frumusețea lumii.

— Cred că trebuie să fie centrul Franței, Auvergne, spunea Reine cu competență iar Comandantul:

— O nu nu nu, e în prejma lacului Como, sunt sigur, și Avram:

— Mie-mi pare ca locul în care am crescut în Caucaz.

Se întorseseră cu toții către Miriam. Ea scoase un sunet ciudat, un oftat sau un râs sau un sughiț.

— E aici, spuse ea. Aici. Ăsta-i Araratul. Muntele. Astea-s câmpurile, câmpurile noastre, copacii noștri. Ăsta e colțul școlii, turnul ăsta. Vedeți? E aici. Zion. Așa îl vede Genya. Cu ochii și cu inima.

— Dar uită-te, copacii sunt verzi, uită-te la culori, Miriam. E Pământul...

— Da! E Pământul. Pământul lui Genya!

— Dar el nu poate...

— De unde știm? De unde să știm ce vede un copil al Zionului? Vedem tabloul în lumina asta ca și cum ar fi Acasă. Scoteți-l afară, în lumină, și-o să vedeți ce vedeți tot timpul, culori urâte, planeta urâtă unde nu suntem acasă. Dar el e acasă! El! Noi suntem de vină; spuse Miriam, râzând cu lacrimi, privindu-i pe toți, cei neliniștiți, obosiți, îmbătrâniți, noi nu ne potrivim. Noi cu — cu — se împiedică ea și sări pe idee ca un cal peste un zid înalt, noi cu pastilele noastre Meta!

Se uitară cu toții la ea.

— Cu pastilele noastre Meta, noi putem supraviețui aici, da? Dar voi nu vedeți, el chiar trăiește aici! Eram atât de adaptați la Pământ încât nu ne mai potriveam nicăieri — el nu, nu-i nici alergic, nici nepotrivit — schema e greșită, nu vedeți? Schema. Dar sunt multe scheme, infinite, el se potrivește în asta mai bine decât noi...

Avram și Comandantul continuară să se holbeze. Reine aruncă o privire alarmată tabloului, însă întrebă pe un ton de joacă:

— Adică vrei să spui că alergiile lui Genya...

— Nu numai ale lui Genya! Poate a tuturor bolânzilor! De 25 de ani le dăm Meta, iar ei sunt alergici la proteinele de pe Pământ, pastilele îi îmbolnăvesc, ei se potrivesc unei alte scheme, ce proști suntem! O, Doamne, el și Rachel se pot căsători. Trebuie să se căsătorească, să aibă copii. Ce s-ar întâmpla dacă Rachel ar lua Meta cât e gravidă? Nici nu-mi pot închipui. Trebuie să-l sun pe Leonid. Și Moishe, slavă Domnului! poate că și el! Ascultați, trebuie să merg să vorbesc cu Genya și Rachel, imediat. Scuzați-mă!

Plecă, o femeie scundă, cenușie, ca un fulger.

Marca, Avram și Reine rămaseră privind în urma ei, apoi unul la altul, apoi în sfârșit la tabloul lui Genya.

Atârna acolo, în fața lor, senin și vesel, plin de lumină.

— Nu înțeleg, spuse Avram.

— Schema, spuse gânditoare Reine.

— E foarte frumos, spuse bătrânul Comandant al Flotei Exilate. Doar că-mi face dor de casă.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

LABIRINTURI

Am încercat din greu să-mi țin firea și să-mi păstrez curajul, dar acum știu că n-am să mai rezist mult torturii. Percepția timpului îmi este confuză, dar cred că au trecut câteva zile de când mi-am dat seama că nu-mi mai pot ține emoțiile sub control estetic, iar prăbușirea fizică este acum aproape completă. Nu mai pot îndeplini acele mișcări mari. Nu pot vorbi. Respirația, în acest aer străin și greu, îmi este tot mai dificilă. Când paralizia o să-mi ajungă la piept, o să mor: probabil în noaptea asta.

Cruzimea alienului este rafinată, deși irațională. Dacă a avut de gând tot timpul să mă înfometeze, de ce nu m-a ferit pur și simplu de mâncare? Dar în loc de asta mi-a dat o mulțime de hrană, munți de hrană, toate frunzele proaspete pe care mi le-am dorit. Doar că nu erau proaspete. Fuseseră culese; erau moarte; elementul care le făcea digerabile nouă a dispărut, puteam să mâncăm la fel de bine și pietriș. Cu toate astea erau acolo, cu mirosul și forma lor, irezistibile poftei mele uriașe de mâncare. Nu de la început, firește. Mi-am spus, nu sunt copil, să mănânc frunze culese! Dar stomacul e mai mare decât mintea. După o vreme mi s-a părut că e mai bine să mestec ceva, orice, care să-mi potolească durerea și golul din stomac. Așa că am mâncat, am mâncat și am făcut foamea. Acum sunt mai ușurat, sunt atât de slăbit încât nici nu mai pot mânca.

Aceeași cruzime elaborată, perversă îi marchează tot comportamentul. Și lucrul cel mai rău este tocmai acela pe care l-am primit cu cea mai mare ușurare și încântare la început: labirintul. La început am fost foarte dezorientat, după ce am fost prins. Faptul că eram manevrat de un uriaș, că am fost aruncat

într-o închisoare m-a zăpăcit; iar locul ăsta din jurul închisorii mă dezorientează, mă tulbură spațial. Ciudatul perete-tavan, neted, curbat, este făcut dintr-o substanță alienă și liniile sale n-au nici un înțeles pentru mine. Așa că atunci când am fost ridicat și pus aici, printre toate lucrurile astea ciudate, într-un labirint, un labirint ușor de recunoscut, aproape familiar, a fost o clipă de putere și speranță după marea deznădejde: Mi s-a părut destul de clar că fusesem pus în labirint ca într-un fel de test sau investigație, că se făcuse primul pas către comunicare. Am încercat să cooperez în toate felurile. Dar nu am putut să cred multă vreme că scopul creaturii era de a ajunge să comunice.

Este inteligent, foarte inteligent, reiese limpede din mii de dovezi.Suntem amândoi creaturi inteligente, amândoi suntem creatori de labirinturi: cu siguranță că ar fi destul de ușor să ajungem să vorbim! Dacă asta ar vrea alienul. Dar nu. Nu știu ce fel de labirinturi construiește pentru sine. Cele folosite pentru mine au fost instrumente de tortură.

Labirinturile au fost, după cum am spus, din cele obișnuite, deși pereții erau dintr-un material străin, mai rece și mai neted decât pământul bătătorit. Alienul a lăsat o grămadă de frunze culese la extremitatea fiecărui labirint, nu știu de ce; poate că e un ritual sau o superstiție. Primul labirint în care m-a pus era copilăresc de simplu și de scurt. Nimic expresiv sau măcar interesant nu putea ieși din asta. Al doilea, totuși, era un fel de versiune simplificată a Afirmației Nezăvorâte, destul de adecvat pentru declarația pe care voiam s-o fac. Și ultimul, labirintul cel lung, cu șapte coridoare și 19 conexiuni, împrumuta surprinzător de bine modelul Maluvian și avea aproape toate tehnicile Noului Expresionism. Trebuie făcute adaptări înțelegerii spațiale aliene, dar din aceste adaptări reies anumite calități de creativitate. Am lucrat din greu la problema labirintului acela, plănuind toată noaptea, reimaginând legături și spații, ocolișurile și pauzele, ocolitul, neobișnuitul și totuși frumosul curs al Adevăratului Drum. A doua zi, când am fost pus în labirintul cel lung și alienul a început să observe, am jucat pe de-a-ntregul Al 8-lea Maluvian.

Nu a fost un spectacol rafinat. Eram nervos și parametrii spațio-temporali erau doar aproximativi. Dar Al 8-lea Maluvian

se vede chiar și în cea mai slabă reprezentație din cel mai sărac labirint. Evoluțiile în a noua encatenare, unde tema "norului" se transpune atât de ciudat în vechiul motiv spiral, sunt indestructibil de frumoase. Am văzut asta jucată de unul foarte bătrân, atât de bătrân și de țeapăn, încât nu mai putea decât să sugereze mișcările, să se prefacă, cu umbre de gesturi, o slabă reflexie a temelor și toți cei care au privit au fost nespus de mișcați. Nu există o stare mai nobilă a ființei noastre. În timp ce jucam, eu însumi am fost mișcat de forța reprezentației și am uitat că sunt prizonier, am uitat ochii străini care mă priveau; am trecut peste erorile labirintului și peste propria mea slăbiciune și am dansat Al 8-lea Maluvian așa cum nu l-am mai dansat niciodată.

Când am terminat, alienul m-a luat și m-a pus în primul labirint — cel scurt, cel pentru copiii care încă n-au învățat să vorbească.

Umilința asta era deliberată? Acum a trecut totul, nu mai am cum să aflu. Dar îmi este foarte greu să pun gestul lui pe seama ignoranței.

Oricum, orb nu este. Are ochi ușor de recunoscut. Seamănă destul de mult cu ochii noștri, așa că trebuie să vadă destul de apropiat de felul nostru. Are o gură, patru picioare, se poate deplasa biped, are mâini apucătoare, etc.; cu tot gigantismul lui și felul ciudat în care arată, pare mai puțin diferit de noi decât peștii. Cu toate astea, peștii învață și dansează și, în felul lor, comunică!

Alienul nu a încercat niciodată să vorbească cu mine. A stat lângă mine, m-a privit, m-a atins, m-a manevrat, zile întregi; dar nici una dintre mișcări nu a avut scopul comunicării. Este, în mod evident, o creatură solitară, cu totul absorbită de sine.

Mi-ar trebui mult să explic cruzimea lui.

Am observat de la început că din timp în timp își mișcă gura lui curios de orizontală într-o serie de gesturi delicate, repetitive, ca și cum ar mânca. La început am crezut că-și bate joc de mine; apoi m-am întrebat dacă nu cumva comunică labial. Părea un limbaj limitat și neîndemânatic pentru cineva care are mâini, picioare, extremități, coloană flexibilă, toate astea; dar poate că așa era creatura asta perversă. I-am studiat mișcarea buzelor și am

încercat din greu să o reproduc. Nu a răspuns. S-a uitat la mine scurt și a plecat.

De fapt, singurul răspuns indubitabil pe care l-am primit vreodată de la el a fost pe calea esteticii interpersonale, la un nivel jalnic de scăzut. Mă necăjea cu apăsatul pe butoane, așa cum a făcut într-o zi. Am îndurat această rutină grotescă destul de răbdător în primele zile. Dacă apăsam pe unul, primeam niște senzații deranjante în picioare, dacă îl apăsam pe al doilea, primeam o grămadă urâtă de mâncare uscată, dacă îl apăsam pe al treilea, nu primeam nimic. În mod limpede, ca să-mi demonstrez inteligența, trebuia să apăs pe al treilea buton. Dar mi s-a părut că inteligența mea îl irita pe cel care m-a capturat, pentru că a doua zi a scos butonul neutru. Nu-mi pot imagina ce încerca să facă, decât să-mi arate că eu eram prizonierul lui și mult mai mic decât el. Când am încercat să plec de lângă butoane, m-a forțat să mă întorc la ele. Trebuia să stau acolo și să apăs, primind de la unul pedeapsa, de la celălalt batjocura. Urâțenia deliberată a situației, greutatea și densitatea de nesuferit a aerului, sentimentul de a fi permanent privit deși niciodată înțeles, toate s-au combinat ca să mă aducă într-o stare pentru care nu am nici o descriere. Cel mai apropiat lucru pe care-l pot sugera este ultimul interludiu al Visului Celei de-a X-a Porți, când toate căile de ocolit sunt închise și dansul se îngustează până când izbucnește teribil pe verticală. Nu pot spune ce am simțit, dar cred că semăna puțin cu asta. Dacă mă mai înțeapă din nou în picioare sau dacă mai mă lovește cu o bucată de hrană putredă, îmi vine să o iau pe verticală la nesfârșit... Am smuls butoanele din perete (au ieșit cu o bucată ascuțită de maretial, ca o floare), le-am lăsat în mijlocul podelei și am defecat pe ele.

Alienul m-a ridicat de îndată și m-a pus din nou în închisoare. Primise mesajul și acționase. Dar cât de necrezut de primitiv a trebuit să fie mesajul ca să-l înțeleagă! Și a doua zi iar m-a băgat în camera cu butoane și butoanele erau ca noi și a trebuit să aleg pedeapsa sau batjocura pentru distracția lui... Până atunci mi-am spus că acea creatură era alienă, și nu putea să înțeleagă, poate nu inteligentă în același fel cu noi, chestii din astea. Dar de atunci am

ştiut, deşi toate cele de mai înainte pot fi adevărate, că mai era şi de o cruzime bestială.

Când m-a pus în labirintul pentru copii, ieri, nu m-am putut mişca. Puterea de a vorbi îmi dispăruse (dansez asta, firește, în minte; "cel mai bun labirint este mintea", spune vechiul proverb) şi m-am ghemuit acolo, pur şi simplu, în tăcere. După o vreme, m-a scos din nou, destul de uşor. Asta era cea mai mare perversitate a comportamentului său: nu mă atingea niciodată cu cruzime.

M-a pus jos în închisoare, a încuiat poarta şi a umplut gaura cu mâncare de nedigerat. Apoi s-a ridicat în două picioare şi s-a uitat la mine o vreme.

Chipul lui era foarte mobil, dar dacă vorbeşte cu faţa nu pot înţelege, e un limbaj prea străin mie. şi trupul îi este tot timpul acoperit cu pânze umflate, ca un bătrân văduv care a făcut Jurământul Tăcerii. Dar m-am obişnuit cu mărimea lui şi cu poziţia înclinată a extremităţilor lui, care la început mi-au părut să rostească fraze incoerente şi prost pronunţate, un dans oribil al nonsensului, ca mişcările unui imbecil, până când am înţeles că erau strict mişcări utilitare. Acum am văzut ceva mai mult în poziţia lui. Nu erau cuvinte, cu toate astea, comunicarea exista. Am văzut, pe când mă privea, semnificaţia clară a tristeţii furioase — la fel de limpede ca Poziţia Sembriană. Aceeaşi imobilitate laxă, aplecare, recunoaşterea înfrângerii. Nici un cuvânt n-a ieşit limpede, cu toate astea am înţeles că era copleşit de resentiment, de milă, de nerăbdare şi frustrare. Mi-a spus că se săturase să mă mai tortureze şi că voia ca eu să-l ajut. Sunt sigur că am înţeles. Am încercat să răspund, am încercat să spun: "Ce vrei de la mine? Spune-mi ce vrei." Dar eram prea slab ca să vorbesc clar şi el nu a înţeles. Nu m-a înţeles niciodată.

Acum trebuie să mor. Fără îndoială ca o să vină să mă privească murind; dar n-o să înţeleagă dansul pe care-l dansez în moarte.

Traducere de ŞTEFAN GHIDOVEANU

CĂRĂRILE DORINȚEI

Tamara crezuse că el e pe afară la înregistrare, dar era în coliba lui întins pe pat, slab și înfrigurat.

— Iartă-mă, Ram! Căutam pozele alea ale copiilor.

— În cutia aia. Gestul cu care el arătă cutia fu atât de anemic și necaracteristic pentru el încât ea întrebă prevenitor:

— Te simți bine?

— Mi-ar putea fi și mai bine.

Din partea lui o astfel de recunoaștere echivala cu o înșiruire de nenorociri; dar ea nu-și coborî încă garda. Aștepță. Apoi el spuse:

— Diaree.

— Ar fi trebuit să spui.

— Umilire.

Deci Bob greșise. El avea simțul umorului.

— O s-o întreb pe Kara, spuse ea. Ei ar trebui să aibă ceva pentru deranjamentele de stomac.

— Orice în afară de hotdog și cocktail de lapte, spuse Ramchandra și ea râse pentru că descrierea era potrivită; hrana de bază a ndifilor era carnea fără os de poro și fructul zemos și dulce al copacului lamaba.

— Continuă să bei mult lichid. O să refac eu rezerva. Lomox nu te ajută?

— Nu mi-a rămas nici un medicament care să-și facă efectul. El o privi cu ochi mari, negri și limpezi. Aș fi vrut să cresc aici, spuse el, ca Bob.

Asta o luă pe nepregătite. La respingere și la rezervă se așteptase, dar nu la încredere și candoare. Era nepregătită și răspunsul ei fu nepotrivit.

— O, el e fericit aici.

— Dar tu?

— Urăsc locurile astea. Ea clătină vasul de apă din lut brut și caută să fie mai exactă. Nu chiar. E frumos. Dar... devin nerăbdătoare.

— Nimic de rumegat, spuse Ramchandra amar.

Ea râse iar și se duse să umple vasul cu apă de la un izvor aflat la câțiva metri mai încolo. Strălucirea soarelui, miresmele din aer, culorile scânteietoare ale copacilor lamaba, trunchiurile purpurii, frunzele roșii cu verde, fructele roșii și galbene, toate erau încântătoare; micul izvor țâșnea pur și inocent în albia lui de nisip brun curat. Dar ea se întoarse cu recunoștință în coliba în care se afla un lingvist suferind de diaree.

— Ia-o încet, Ram, spuse ea, și am să încerc să capăt ceva care să-ți folosească de la Kara și de la ceilalți.

— Mulțumesc, spuse el.

Drăguțe cuvinte, se gândi ea în timp ce cobora poteca printre lumini și umbre parfumate către râu; drăguțe spuse cu accentul moale și precis al bărbatului. Când a fost formată echipa lor de trei la baza de pe Ankara, fusese atrasă de Ramchandra cu o atracție sexuală puternică și inconfundabilă. Ea și-o înăbușise cu autoironie și o oarecare rușine, pentru că bărbatul era rece, ținându-se ostentativ de o parte, de neatins. Și mai era și Bob, zveltul, bronzatul și robustul Bob, eroul perfect al împlinirii bărbătești, irezistibil. De ce să reziști? Era mai ușor să-i dăruiești plăcerea pe care o aștepta; ușor plăcut și puțin deprimant, dar asta nu conta. Nu e bine să cazi pradă deprimării. Trăiește-ți viața așa cum e. Ea și Bob ar fi fost inevitabil împreună. Dar n-au fost; pentru că cei trei ajunseseră pe Yirdo și întâlniseră locuitorii de pe Yirdo, pe ndifi.

Tinerele femei ale ndifilor — toate fete între 12 ani și 22 sau 23 — erau disponibile sexual, dornice și inițiate. Aveau un păr ondulat strălucitor în nuanțe de aur sau roșcat, ochi alungiți și oblici, verzi sau violeți, talii și glezne zvelte. Purtau veșminte moi

din frunze tăiate de pandsu, atârnânde, dându-se modest la o parte pentru a dezvălui în fugă privirii o coapsă sau un sfârc. Cele sub 14 ani dansau dansul hipnotic saueya în șiruri lungi, cântând cu vocile lor blânde, ușoare, cu fețele rotunde răutăcios de serioase. Cele între 14 și 18 ani dansau balyia, sărind goale una câte una într-un cerc de bărbați care se legănau și băteau din palme, sucindu-și trupurile sinuoase în toate posturile erotismului în timp ce fetele ce își așteptau rândul la dans, intonau ritmul pulsatoriu, "Ah-ueh, ueh, ah-ueh, ueh...". După ce împlineau 18 ani nu mai dansau în public. Tamara îl lăsă pe Bob să afle ce făceau în particular. După 41 de zile pe Yirdo, era fără îndoială expert în așa ceva.

Își dădu seama acum că deși nu-l dorise, bruscheţea cu care își pierduse interesul pentru ea o durea. Chiar noaptea trecută flirtase cu el; se întrecuse cu el; încercase să fie o dansatoare, cu părul scurt și sârmos, cu ochi cenușiu-vărgați, înclinați de-a-ndoaselea, cu încheieturi mușchiuloase... Ce prostească era autobatjocura ei, umilința ei, eul șters acum, cum ștergea pânzele de păianjen în timp ce urma poteca din pădure spre locul de spălare la râu, gândindu-se. Cât de frumos era nasul lui Ram. El nu e cu mult mai greu decât mine, poate e chiar mai ușor; are oase mai fine.

— Askis, Muna! Ce mai face copilul? Askis; Vanna! Askis, Kara! "Ce frumos e nasul tău, iubitule, ca un promontoriu între două ochiuri de apă și apa din ele este peste măsură de rece și neagră. Mulțumesc, mulțumesc." Cald astăzi, nu?

— Cald astăzi, cald, aprobară entuziast toate Femeile de Vârstă Mijlocie, călcând cu picioarele rufele satului în apa puțin adâncă și gâlgâitoare.

— Bagă-ți picioarele în râu, o să te răcorești, o încurajă Vanna. Brella o bătu afectuos pe umăr, murmurând: Askis! în timp ce se ducea să-și pună porția de rufe la uscat pe o piatră.

Femeile de Vârstă Mijlocie erau între 23 (patruzeci? data era încă nesigură) și unele dintre ele, după părerea Tamarei erau mult mai frumoase decât cele tinere, o frumusețe care cuprindea dinți lipsă, sâni căzuți și pântece striate. Surâsurile știrbe erau vesele, sânii căzuți aveau în ei laptele bunătății umane, pântecele marcate

de sarcini tresăltau de râsete din buric. Femeile Tinere chicoteau; Femeile de Vârstă Mijlocie râdeau. Râdeau, se gândi Tamara uitându-se la ele, ca și cum ar fi fost eliberate.

Bărbații Tineri fuseseră la vânătoare de poro (în urmărirea hot-dogului cu colți, gândi ea și, fiind tot o Femeie de Vârstă Mijlocie, de 28 de ani, râse); sau stăteau holbându-se la dansatoarele de saueya și baliya; sau dormeau. Nu erau Bărbați de Vârstă Mijlocie. Bărbații erau Tineri până la 40 de ani, când nu se mai duceau la vânătoare, nu se mai uitau la dansatoare și deveneau Bătrâni. Și mureau.

— Kara, îi spuse ea celei mai bune informatoare, în timp ce-și scoase sandalele și-și băgă picioarele în apa rece, cum îi sugerase Vanna, prietenul meu Ram e bolnav la burtă.

— Vai de mine, ah dragă, askis, askis, murmurară femeile din apropiere. Kara, ce părea frumoasă pe lângă o Femeie Bătrână, cu părul ei înnodat, sur și subțire, întrebă cu simț practic: e gullaggh sau kafa-faka?

Tamara nu mai auzise nici unul dintre aceste cuvinte, dar n-aveau nevoie de traducere.

— Kafa-faka, spuse ea.

— Are nevoie de fructe puti, spuse Kara plesnind un șorț de un bolovan ud.

— Mâncarea de aici, spune el, e foarte bună, prea bună.

— Prea mult poro fript, spuse Kara încuviințând. Când copiii mănâncă prea mult și pe urmă petrec toată noaptea făcând în tufișuri, le dai puti și guo fiert vreme de o săptămână. Are gust bun dacă-i pui miere. Am să-i fierb lui Uvana Ram o oală de guo imediat ce termin de spălat.

— Kara e o persoană frumoasă și nobilă, spuse Tamara. Era expresia obișnuită ndif de a spune mulțumesc.

— Askis! spuse Kara rânjind. Aceasta era o expresie mult mai obișnuită, dar mai dificilă. Ramachandra nu reușise încă să-i găsească un echivalent. Bob sugerase germanul *bitte*, dar era mai mult decât *bitte*. Te rog, bine ai venit, îmi pare rău, așteaptă o clipă, n-are a face, bună, la revedere, da, nu, poate, toate acestea puteau fi la fel de bine conotații ale lui askis.

Cu întrebările ei despre kafa-faka, cum se înţarcă un copil, când trebuie să stai în Colibele Necurate sau care e cea mai bună oală de gătit, Tamara era totdeauna un pretext bine venit pentru o pauză de discuţii. Stăteau în cerc pe bolovanii fierbinţi, în apa rece şi lăsau râul să spele rufele, iar soarele să le usuce şi să le albească în timp ce ele tăifăsuiau. Cu o parte a minţii, Tamara îl asculta pe Heraclit spunând că nu te scalzi de două ori în apa aceluiaşi râu, iar cu cealaltă parte căuta să afle mijloacele de contracepţie ale ndifi-lor. Subiectul o dată deschis, femeile îl discutau cu plăcere, dar nu erau multe de spus. Nu erau nici un fel de mijloace de control al naşterilor. Natura o făcea pentru Femeile Tinere: cu toată dedicaţia lor pentru practicile erotice, nu deveneau fertile până după 20 de ani. Tamara era neîncrezătoare, dar femeile erau absolut sigure: graniţa dintre Tinere şi cele de Vârstă Mijlocie era, de fapt, fertilitatea. O dată trecută această graniţă singura protecţie împotriva sarcinii perpetue era abstinenţa, pe care ele o admiteau ca fiind plictisitoare. Despre avort sau pruncucidere nu se vorbea. Când Tamara le sugeră grijulie ideea, ele scuturară din cap.

— *Femeile* nu pot ucide *copii*, spuse Brilla oripilată. Kara observă mai sec:

— Dacă le prind că fac aşa ceva, bărbaţii le zmulg tot părul şi le trimit să rămână în Colibele necurate.

— Nimeni în satul nostru n-ar face aşa ceva, spuse Brilla.

— Nici una n-a fost prinsă făcând aşa ceva, adăugă Kara.

Un grup de Bărbaţi Tineri (între 9 şi 12 ani) veniră spre râu chiuind, să înnoate şi să pescuiască. Alergară chiar peste rufele puse la uscat; spălătoresele îi ocărâră, dar fără prea multă convingere; conversaţia încetă pentru ca urechile Bărbaţilor să nu fie pângărite de Vorbe Necurate. Femeile salvară rufele şi se întoarseră spre sat. Tamara trecu pe la Ramchandra, care dormea şi se duse să facă nişte fotografii ale Bărbaţilor Tineri jucând bhasto. După cină -— comună, gătită şi servită de Femeile de Vârstă Mijlocie -— le văzu pe Kara, Vanna şi pe bătrâna Binira intrând în coliba lui Ramchandra şi le urmă.

Îl treziră şi-i dădură guo fiert, o cereală roz, lipicioasă ca tapioca, îi frecară picioarele, i se aşezară pe umeri, îi puseră pietre încălzite pe burtă, îi rearanjară patul de campanie astfel încât să

stea cu capul spre nord, îi dădură să soarbă din ceva fierbinte, negru și mirosind a mentă; Binira îi cântă un timp; în cele din urmă îl lăsară cu o piatră proaspăt încinsă și plecară. El acceptă toate acestea cu aplomb etnologic sau cu satisfacția bolnavului cocoloșit. După ce plecară, el părea că stă comod, ghemuit pe piatra cea mare și pe jumătate adormit. Tamara tocmai ieșea, când el întrebă cu un glas îndepărtat și liniștit:

— Ai înregistrat cântecul bătrânei?

— Nu. Îmi pare rău.

— Askis, askis, șopti el. Apoi proptindu-se într-un cot: mă simt mai bine. Păcat că nu l-am înregistrat. Mi-au scăpat majoritatea cuvintelor.

— Vechea limbă ndif e o limbă diferită?

— Nu. Numai că e mai plină. Completă.

— Femeile de Vârstă Mijlocie par să aibă un vocabular mai bogat decât cele Tinere.

— La Buvuna, Femeile Tinere posedau în medie 700 de cuvinte; Bărbații Tineri, 1100 deoarece ei au și un vocabular de vânătoare; cred că Femeile de Vârstă Mijlocie de aici știu cel puțin 2500 de cuvinte. Nu știu câte or avea Bătrânii. Aștia sunt ciudați. Ramchandra se întinse din nou și se încolăci cu grijă în jurul pietrei fierbinți. Și tonul îi era precaut. Făcu o pauză scurtă.

— Vrei să dormi?

— Să vorbim, spuse el.

Tamara se așeză pe scaunul de trestie împletită. Dincolo ușa deschisă, noaptea devenea tot mai luminoasă, așa cum fusese și ziua; Uper, marea planetă gazoasă al cărui satelit era Yirdo, răsărea peste pădure ca un uriaș balon vărgat. Lumina sa argintie pătrundea fiecare crăpătură a solului și a pereților de împletitură ai colibei și se concentra incandescent în fața ușii. Crepusculul dinăuntrul colibei era străpuns de scânteieri, de fulgere, de săgeți orbitoare, o lumină care nu releva nimic, care dizolva trupurile și fețele în întunericul radiant.

— Nu e nimic real, spuse Tamara.

— Sigur că nu, spuse cealaltă umbră amuzată, sigură.

— Se poartă ca niște actori.

— Nu.

— Ba da. Nu mă refer la jocul conștient, amăgitor. Vreau să spun, artificial. Prea simplu. Oameni simpli, frumoși într-un paradis veșnic damic.

— Ha, spuse Ramchandra și un petec de lumină planetară se aprinse în părul lui când se ridică.

— De ce n-ar fi aici Lumea-din Mările-Sudului? se întrebă singură. De ce totul pare prea simplu, contrafăcut? Sunt o puritană, caut păcatul originar?

— Nu, nu, sigur că nu, prostii, protestă el. Toate astea-s teorii. Dar ascultă. Un minut nu spuse nimic, apoi rosti câteva cuvinte ndif: Vini, Pandsu, Bhasto. Askis -— Askis -— bhis iyava oe is-bhassa. Ce înseamnă în engleză?

— Păi, te rog, lasă-mă să vin lângă tine.

— Traducerea literală.

— Marea tradiție a învățăturii brahmane, spuse Tamara. Habar n-am, de unde să știu? Cuvintele au aici atâtea înțelesuri. "Pardon, vreau s-o iau pe aici"?

— N-ai auzit.

— Să aud ce?

— Oamenii nu-și aud limba maternă. Bine. Ascultă te rog, cu grijă! Era încântător când se aprindea; aroganța îi cădea ca noroiul uscat de pe pielea unui bivol. Am să spun o frază în engleză, așa cum ar fi rostit-o unchiul meu care n-a urmat Școala Guvernului Mondial. "Ischiuz pliz, ai hev tu gou bai dzis pas." [1] Repetă!

— Ischiuz pliz, ai hev tu gou bai dzis pas.

— Askis, bhis iyaia oe is-bhassa.

Un fior, ca o rază a luminii aceleiea reci, planetare care te orbea, urcă încet pe șira spinării Tamarei și o furnică la rădăcina părului.

— Straniu, spuse ea.

— Saueia, în engleză sway pronunțat suei — a se legăna. Baliya, în engleză belly dance pronunțat beli dans,

1 Redare aproximativ fonetică a propoziției Excuse please, I have to go by this path — pardon, vă rog, trebuie să merg pe poteca asta. N.T.

Bali — dans din buric. [2] Fini, în engleză vines pronunțat vains — vițe. Bhasto — baston, bâtă de baseball. Bhani — cabină. Șuușu, în engleză ocean, sea pronunțate oușăn, sii — ocean mare.

— Onomatopei.

— Oe, în engleză go — merg mergi. Itunu, în engleză, I return, pronunțat ai ritărn — mă întorc. Iutunu, în engleză you return, pronunțat iu ritărn — te întorci. Tiunusi, în engleză he returns, pronunțat hi ritărns — el se întoarce. Patu, a lovi. fatu — face, latinescul facere; factus, în engleză factori pronunțat fectciori — fabrică. Spune un cuvânt în ndif!

— Sikka. Undiță. Așteaptă. Nu, nu găsesc un echivalent. Spune altul, te rog.

— Fillisa.

— Colibele Necurate, în engleză filth pronunțat fils — murdar.

— Uvanai.

— Străini, vizitatori. Străini... singular iuvana. În engleză you foreigner, pronunțat iu forinăr.

— Ram, tu n-ai diaree, ai paranoia.

— Nu, spuse el atât de aspru și tare încât ea tresări. El își drese vocea. Ea nu-i putea vedea ochii, dar știa că o privește.

— Vorbesc serios Tamara. Sunt speriat.

— Speriat de ce? spuse ea batjocoritor.

— Speriat de moarte, zise el. Trebuie să iei cuvintele în serios. Ele sunt tot ce avem.

— *De ce anume* ți-e frică?

— Suntem la 31 de ani lumină de pământ. N-a mai ajuns nimeni de pe pământ înaintea noastră în acest sistem solar. Oamenii ăștia vorbesc engleza.

— Da de unde!

— Structura și vocabularul tinerilor ndif se bazează cel puțin 60 la sută pe structura și vocabularul englezei moderne.

Vocea îi tremura de frică sau de ușurare.

Tamara se așează zdravăn, cuprinzându-și genunchii și se cramponă de neîncredere. Un cuvânt ndif îi trecu prin minte, apoi

2 Aici autoarea face aluzie la insula indoneziană Bali în care dansurile lascive au mare popularitate. N.T.

altul şi altul, fiecare urmat de rădăcina sau de asemănarea sa fonetică cu corespondentul lui în engleză, umbră a cuvântului, umbre ce aşteptau lumina pentru a ieşi la lumină. Era însă absurd. N-ar fi trebuit să spună "paranoia". Era adevărat. Omul era bolnav. Săptămâni întregi de izolare şi acum această trecere bruscă la discuţii, pasiune, căldură. O schimbare de nebun, paranoică. Ndifii vorbind o engleză codificată, în scopuri misterioase, înţeleasă numai de experţi. One — one, unu. Te — englezescul two, doi. Ti — englezescul three, trei...

— Toate numele feminine, spuse Ramchandra îmbufnat, se termină cu "a". Aceasta este o constantă cosmică stabilită de H. Rider Haggard. Numele masculine nu se termină niciodată în "a". Niciodată.

Vocea lui uşor timbrată, încă puţin inegală, îi tulbură gândurile.

— Ascultă, Ram.

— Da.

El o asculta. Era în regulă. Nu putea să-l întrebe, aşa cum avusese de gând, dacă făcea cu ea o glumă complicată şi neplăcută. Încrederea lui trebuia căutată în blândeţe. Nu ştia cum să continue, iar el îi întrerupse brusc gândurile.

— Am înţeles asta într-o săptămână, Tamara. Mai întâi sintaxa. Atunci n-aş fi înţeles-o. Coincidenţă fără sens, etcetera, etcetera. Am spus că nu. Dar era da. Aşa e. E engleză.

— Chiar şi limba Bătrânilor?

— Nu, nu, aia e diferită, spuse el grăbit, recunoscător, aia nu e engleză, e o limbă proprie atunci când nu se bazează pe limba distorsionată a copiilor. Dar...

— Bine atunci. Limba Bătrânilor *este* cea veche, limba originală şi Tinerii au fost influenţaţi, corupţi de un contact cu cei din Serviciul Spaţial despre care noi nu ştim, de care nu ni s-a spus.

— Cum? Când? Ei spun că noi suntem primii. De ce ar minţi?

— Cei din Serviciul Spaţial?

— Sau ndifii. Şi unii şi alţii susţin că noi suntem primii!

— Bine, dacă noi suntem primii, atunci noi suntem de vină. Noi îi influienţăm pe ndifi. Ei vorbesc aşa cum ne aşteptăm noi în mod inconştient să vorbească oamenii. Telepatie. Sunt telepaţi.

— Telepați, spuse ea, prinzând ideea din zbor; și în timpul pauzei care urmă se lupta evident cu ea, încercând să o facă să se potrivească cu circumstanțele, pentru că el spuse în cele din urmă cu frustrare:

— Măcar dacă am fi știut ceva despre telepatie!

Între timp, Tamara ataca problema din altă direcție și întrebă:

— De ce n-ai spus nimic depre asta până acum?

— Credeam că nu sunt sănătos, spuse el cu tonul acela controlat cu precizie care suna arogant pentru că onestitatea lui nu i-ar fi permis să evadeze. Am fost nebun. Acum șase ani, când a murit nevastă-mea. Au fost două episoade. Lingviștii sunt adesea labili.

După puțin timp, când Tamara spuse aproape în șoaptă, "Ramchandra este o persoană nobilă, frumoasă..." spuse acest lucru în ndif.

Ah-ueh, ueh, ah-ueh, ueh continua cântecul dansatoarelor de baliya de pe locul de dans aflat la marginea satului. Un copil scânci într-o colibă din apropiere. Aerul întunecat și orbitor era plin de mireasma florilor care înfloreau noaptea.

— Ascultă, spuse ea. Un telepat nu știe ce gândești? Ndifi nu știu. Am cunoscut oameni care știau. Bunicul meu, era rus, totdeauna știa ce gândesc oamenii. Era înnebunitor. Nu știu dacă asta era telepatie, sau pentru că era bătrân, sau că era rus sau mai știu de ce. Dar în orice caz, ei prind *gândurile* nu *cuvintele*, nu-i așa?

— Cine știe? Poate. Tu ai spus că e ca o piesă, ca un film, o insulă a paradisului. Poate că ei simt ce așteptăm, ce dorim și joacă acest rol.

— De ce?

— Adaptarea, spuse el triumfător. Astfel încât ei să ne placă și noi să nu le facem nici un rău.

— Dar mie *nu-mi* plac! Sunt plictisitori! Nici un sistem de rudenie, nici o structură socială în afară de clasificarea după vârstă și o dominație masculină detestabilă, nici un fel de îndemânare reală, de artă — linguri sculptate groaznic ca suvenirurile hawaiene pentru turiști. Nici o idee — o dată ce cresc *sunt* plictisiți.

Kara îmi spunea ieri: "viața e prea lungă". Dacă încearcă să copieze dorințele sufletului cuiva, atunci nu sunt ale mele!

— Nici ale mele, spuse Ramchandra, dar ale lui Bob?

În întrebare era o asprime, un mers la țintă. Tamara ezită.

— Nu știu. La început, poate. Dar mai târziu a devenit fără astâmpăr. La urma urmelor, e un om al miturilor. Și ei nici măcar nu spun povești. Tot ce spun este cu cine s-au culcat noaptea trecută și câți poro au împușcat. El spune că ei vorbesc ca niște personaje din Hemingway.

— El nu vorbește cu Bătrânii. Iarăși acea duritate. Tamara luându-i apărarea lui Bob, spuse:

— Nici eu nu vorbesc prea mult. Tu? Ei nu participă, par mai mult niște umbre... lipsite de importanță.

— Bătrâna Binira a cântat un cântec de leac.

— Poate.

— Așa cred. Un cântec ritual, într-o limbă mai complexă. Dacă există o cultură mai avansată, atunci Bătrânii o au. Poate își pierd puterea telepatică pe măsură ce îmbătrânesc; așa se pot retrage; nu mai sunt influențați, forțați să se adapteze.

— Forțați de cine să se adapteze la ce? Ei sunt singura specie inteligentă de pe planetă.

— Alte sate, alte triburi.

— Dar atunci ar vorbi fiecare limba celuilalt, obiceiurile lor s-ar amesteca formând un tot...

— Exact! Asta și explică omogenitatea culturii! O soluție pentru turnul Babel!

Cuvintele lui sunau atât de mulțumitor și de plauzibil încât Tamara făcu tot ce putu ca să-i accepte ipoteza. Și tot ce putu fu ca în cele din urmă să admită:

— Ideea mă dezgustă, nu știu din ce cauză.

— Bătrânii au dezvoltat adevărata limbă, cea ne-telepatică. Ei sunt cei cu care trebuie vorbit. Mâine am să cer să fiu primit în Casa Bătrânilor.

— Va trebui să-ți crească puțin păr alb...

— E ușor! Mai e încă negru?

— Mai bine ai mai dormi puțin.

El tăcu o clipă, dar nu se întinse la loc.

— Tamara, tu nu mă prea răsfeți, nu?

— Nu, spuse ea țâfnoasă, șocată că el era atât de vulnerabil.

— Totul aduce atât de mult cu un sistem menit să creeze iluzii.

— Atunci asta e o *folie à deux*. [3]. Toată discuția asta despre limbă a adus restul în centrul atenției. Toate cele șase sate pe care le-am vizitat, toate sunt la fel. Aceleași lucruri lipsă, aceeași — improbabilitate — doar dacă nu e o supraprobabilitate.

— Telepatie *proiectată*, spuse el gânditor. *Ei* ne influențează pe *noi*. Ne fac percepțiile confuze obligându-ne la subiectivitate...

— Îndepărtându-ne de la Principiul Realității? spuse ea, de data asta luând o atitudine defensivă față de el. Prostii. Recunoscând citatul, râse. Vorbim mult prea serios ca să fim senili.

— Am vorbit strălucit și în spitale de psihiatrie, spuse el. În câteva limbi. Chiar și în sanscrită. Acum părea să se fi calmat. Ea se ridică.

— Mă duc să mă culc, spuse ea. O să dorm de minune. Îți mai trebuie o altă piatră fierbinte?

— Nu, nu. Ascultă, îmi pare rău...

— Askiös, askiös.

Cei răi nu cunosc odihna. Tocmai aprinsese lampa cu petrol și-și scuipa pe degete ca să apuce fitilul să nu mai scoată fum, când în ușa colibei se ivi Bob. Lumina planetei Uper îi învăluia într-o aură părul lui blond și des. Importanța întoarcerii lui umplu întreaga biosferă în timp ce trupul lui masiv umplu ușa.

— Tocmai m-am întors, anunță el.

— De unde?

— Din Gunda. Următorul sat din josul râului.

El intră și se așeză pe scaunul de trestie în timp ce ea ocăra grăsimea de poro încinsă de pe degete. Un anunț cutremurător sclipi iminent în privirea lui mânioasă. Ea i-o luă înainte.

— Ram e bolnav, spuse ea.

— Ce are?

— Dacă vrei, poți să-i spui durere de burtă.

3 Nebunie în doi — în l. franceză în original N.T.

— Cum se poate îmbolnăvi cineva aici?

— Au ei un leac. Dormi cu un bolovan încins.

— Christoase! Sună ca o cură pentru potență! spuse Bob și izbucniră amândoi în râs. Pe când râdeau, ea aproape că începu să-i spună lui Bob de descoperirea lingvistică deosebită a lui Ram, care pentru moment i se păru la fel de ridicolă, dar ar trebui să-l lase pe Ram s-o facă, chiar dacă era doar o glumă. Bob devenise iar serios și acum își făcea anunțul.

— Trebuie să mă lupt într-un duel. O singură luptă.

— O, Doamne! Când? De ce?

— O știu pe fata aia, Potita, roșcata. Unul dintre Bărbații Tineri din Gunda a pus ochii pe ea. Așa că m-a provocat.

— Un aranjament exogamic! E pretendentul ei?

— Nu, știi că ei n-au nici un fel de scheme de apartenență la o familie. Nu mai vânează pentru ei. Ea e doar un pretext pentru o luptă.

— Cred că ai dat de necazuri, spuse arogantă Tamara, deși nu gândea astfel. Nu te poți culca cu toate bășținașele tinere și să nu te trezești cu sulița unui sălbatic înnebunit în spate. Cu jumătate din ele, bine, dar nu cu toate.

— La dracu' spuse Bob descurajat. Știu. N-am mai intrat în chestii de astea înainte. Să dorm cu informatorii și toate celea. Se pare că nu reușesc să țin lucrurile în frâu aici. Dar ei asta *așteaptă*. Am mai vorbit despre-asta, când ne întorceam din Buvuna, îți amintești? Ram spunea că el n-ar face-o. O.K., el are 40 de ani, e bătrân pentru ele și oricum pare străin de ei. Dar eu arăt ca ei și dacă refuz, jignesc obiceiul local. Practic e singurul obicei pe care îl au. N-am de ales...

Tamara izbucni în râs, într-un râs din pântec, râs de Femeie de Vârstă Mijlocie. El o privi puțin mirat.

— Bine, bine, spuse el și izbucni și el în râs. Dar să-i ia naiba! Au spus totdeauna că aceste lupte sunt voluntare!

— Și nu sunt?

Bob dădu din cap.

— Eu reprezint satul Hamo împotriva satului Gunda. E singurul tip de război de aici. Toți Bărbații Tineri sunt stârmiți. N-au mai câștigat o luptă cu cei din Gunda de vreo jumătate de an

sau alt interval enorm din punct de vedere istoric ca ăsta. E Cupa Mondială. Mâine voi fi purificat.

— O ceremonie? Tamara găsi predica lui Bob caraghioasă dar trivială; ea trecu la pretextul unei ceremonii, unui ritual, orice ar fi avut o oarecare noimă și structură în viața socială rudimentară a ndifi-lor.

— Dansuri. Saueia și Baliya toată ziua.

— Puah!

— Ascultă, știu că ți-ar place să ai o schemă oarecare pe care s-o poți studia fiind o configuraționistă și altele, dar eu am o problemă mai urgentă. Poimâine trebuie să mă lupt cu un bărbat. Cu cuțitele. În fața întregii populații a celor două sate.

— Cu cuțitele?

— Exact. Luptă de vânători. Salenzii luptă cu cuțitele.

— Salenzii? Și folosind traducerea lui Bob, transliteră — englezescul challengers, pronunțat **celingers** — pretendenți...

După o scurtă tăcere, ea sugeră:

— N-ai putea să-i dai pur și simplu fata?

— Nu. Onoarea locală și toate celelalte.

— Și ea... ea e mulțumită să fie doar prada pentru premiant?

Bob încuviință.

— Schema mi-e familiară, spuse ea și apoi brusc: nimic, nimic nu e străin la oamenii aceștia. Nimic!

— Ce?

— Nu contează. Lasă-mă să mă gândesc la asta. Ram are o idee... Acultă Bob, cred că ar trebui să te retragi din treaba asta, chiar cu riscul de a-ți pierde reputația. Putem oricând să ne mutăm. Ar fi mai bine decât să-l omori pe tip! Sau să fii ucis.

— Mulțumesc pentru idee, spuse blând Bob. Nu-ți fie frică. O să trișez.

— Cu o seringă?

— Cu karate. Nu-mi pasă. E o prostie așa de mare. Luptă publică cu cuțitele pentru o fată. Ca niște adolescenți tâmpiți.

— E o societate de adolescenți, Bob.

— Extratereștri de debara! Își trecu mâna prin coama leonină și se ridică întinzându-se. Era foarte frumos. Nu-i de mirare că sătenii îl aleseseră drept apărătorul lor. Faptul că această

splendoare fizică era animată de un spirit intelectual nu mai prejos, o minte pasionată și educată care căuta poezia pentru ea însăși — acest fapt nu însemna nimic pentru ndifi sau chiar pentru mulți pământeni. Dar Tamara îl văzu pe tânăr în acel moment, așa cum era — un rege.

— Bob, zise ea, spune nu. Cere-le să nu fii tu acela. Putem merge mai departe.

— Nu-i nici o scofală! spuse el și drept recunoștință pentru grija ei o îmbrățișă cu afecțiune. O să-l trăznesc pe sărmanul prăpădit înainte de a-și da seama ce l-a lovit. Și apoi o să-i țin o lecție. Higiena începătorului: Crima e periculoasă pentru sănătate. Asta o să-i entuziasmeze.

— Vrei să fiu acolo cu tine sau nu?

— Acolo, spuse el. Doar pentru cazul în care și el e centură neagră.

În dimineața următoare era pe plaja spălătoreselor, având o interesantă discuție cu Kara și Libisa despre menopauză, când Ramchandra ieși pe plajă din pădurea colorată în toate culorile curcubeului. Privindu-l de pe piatra pe care stătea în apele învolburate ale râului, ea se gândi la cât de străin părea, cât de departe de aceste locuri, cum spusese Bob — ca umbra cuiva stând în fața șirului de culori care curgeau admirabil dintr-o poveste a junglei sau dintr-un film: prea mic, prea negru, prea solid. Kara îl văzu și ea și-l strigă:

— Ce-ți face burta, Uvana Ram?

Când fu destul de aproape ca să nu fie nevoit să strige, îi răspunse.

— Askiös, Kara, mult mai bine. Am terminat guo în dimineața asta.

— Bine, bine. O altă oală noaptea asta. Ești tot numai piele, spuse Kara fără să greșească prea mult.

— Poate dacă mănâncă destul guo, o să fie și el în rândul oamenilor colorați, spuse Brella studiindu-l; mențiunea despre piele a Karei, părea să fi atras atenția ei pentru prima dată asupra tenului oacheș al lui Ramchandra. Ndifii erau remarcabil de

neatenți la detalii. Acum Brella îi compară pe cei doi străini și spuse:

— Și tu, Tamara. Dacă voi ați mânca hrana oamenilor coloraţi, poate n-ai mai fi nici tu așa neagră și urâtă.

— Nu m-am gândit niciodată la asta, spuse Tamara.

— Tamara, suntem invitați la Casa Oamenilor Bătrâni.

— Amândoi? Când?

— Amândoi. Acum.

— Cum ai reușit asta? întrebă Tamara în engleză, sărind pe mal de pe bolovanul pe care îl împărțea împreună cu Kara, Libisa și o grămadă de rufe proaspăt spălate.

— Am cerut.

— Vin și eu anunță Kara sărind după Tamara. Askiös!

— Dar se cuvine s-o facă femeile, Kara?

— Sigur că da. E casa Bărbaților *Bătrâni*, nu?

Kara scutură nisipul de pe sânii ei mici și plați și înfășură veșmântul gen sari strâns în jurul lor.

— Luați-o înainte. O să mă opresc s-o culeg și pe Binira. Mi-a spus că merită să asculți ce se spune câteodată acolo. Ne vedem mai târziu.

Tamara, cu picioarele mânjite de nisipul argintiu al râului, i se alătură lui Ramchandra și intră împreună cu el pe poteca îngustă în pădurea multicoloră.

Era foarte conștientă de umărul lui brun lângă al ei, de trupul negru, binc croit și totodată fragil, de nasul minunat din profilul lui aspru. Își dădea seama că e conștientă de asta, dar nu ăsta era lucrul important acum.

— Fac o ceremonie pentru noi?

— Nu știu. Nu știu încă vreo câteva cuvinte cheie. Cererea mea de a merge acolo pare să fie un motiv suficient pentru a se strânge.

— Pot să iau asta cu mine? Ducea un magnetofon.

— Orice merge în țara Năzbâtiilor, spuse ea și profilul sever se șterse într-un zâmbet.

Doi dintre bătrânii ofiliți și rari printre ndifi îi precedară în casă, o construcție din lemn, mare, decrepită; înăuntru mai erau vreo 6 sau 7 care îi așteptau așezați. Se murmurară o grămadă de

"Askiös!" şi se simţea o duhoare de grăsime de poro. Cei doi străini se alăturară cercului diform, aşezându-se în ţărână. Nu ardea nici un foc. Nu erau vizibile nici o atmosferă specială sau ritual. Kara şi Binira veniră şi ele şi se aşezară murmurând "askiös!" şi schimbând glume nevinovate cu Bărbaţii Bătrâni. Cineva din cerc — locul era iluminat numai de gaura de ieşire a fumului şi era greu să vezi clar feţele — întrebă ceva pe Kara. Tamara nu înţelese întrebarea. Kara răspunse:

— Am îmbătrânit destul, nu? Urmă un râs general. Mai intră cineva, Bro-Kap, despre care se spunea că a fost odată un vânător vestit, încă un om mare, dar adus de spate, ridat, cu gura pungă ca a unei broaşte ţestoase din cauza pierderii dinţilor. În loc să stea jos, se duse spre vatra goală de sub gaura de fum şi se aşeză acolo, cu braţele pe lângă el. În jurul lui se făcu tăcere.

Se întoarse încet până când fu faţă în faţă cu Ramchandra.

— Ai venit să înveţi să dansezi?

— Dacă pot, răspunse limpede Ramchandra.

— Eşti bătrân?

— Nu mai sunt tânăr.

Dumnezeule, se gândi Tamara, asta-i o iniţiere — o putea Ram să-i facă faţă? Iar următoarea întrebare n-o înţelese deloc. Nu erau în ea cuvinte nici din limba Tinerilor nici din limba Bătrânilor. Ram, totuşi, păru s-o înţeleagă, pentru că răspunse prompt:

— Nu deseori.

— Când ai adus ultima oară prada acasă?

— N-am omorât niciodată un animal.

Răspunsul provocă vacarm, râsete şi discuţii critice.

— Trebuie că s-a născut acum 50 de ani! spuse Binira chicotind.

— Sau e groaznic de leneş, spuse un Bărbat Bătrân mai tinerel cu o privire simplă şi foarte deschisă.

Următoarele două întrebări şi răspunsuri, pe care Tamara nu le putu înţelege, apoi Bro-Kap întrebă, după părerea ei, cu asprime:

— Ce vânezi?

— Vânez peremensoe.

Orice ar fi fost asta, era bine. Aprobări vii, palme pe spate, relaxare. Bro-Kap încuviinţă o dată scurt, îşi şterse nasul cu dosul mâinii şi se aşeză în cerc lângă Ramchandra.

— Ce vrei să ştii? întrebă el într-o manieră nerituală şi simplă.

— Aş vrea să ştiu, spuse Ramchandra, cum a început lumea?

— O-ho-ho! se auziră o serie de exclamaţii din cerc. E prea bătrân pentru anii lui, tipul ăsta!

— Noi spunem, răspunse Bro-Kap, că omul a făcut lumea.

— Aş vrea să ştiu cum a făcut-o

— În capul său, între urechi, cum altfel? Totul este în cap. Nimic nu e lemn, nimic nu e piatră, nimic nu e apă, nimic nu e sânge, nimic nu e os; toate lucrurile sunt sanisukiarad.

În frustrarea ei că nu ştia niciodată cuvântul cheie, Tamara privi faţa lui Ram ca şi cum ar fi putut traduce observând-o; el zâmbi, astfel că trăsăturile lui se rotunjiră şi se îmblânziră.

— El dansează, spuse el, dansează.

— Poate, răspunse Bro-Kap. Poate Man dansează în capul lui şi asta face sanisukiarad.

Numai în această repetiţie auzi Tamara numele Man ca pe un nume sau ca un nume ndif sau cuvânt care din întâmplare, coincidea cu englezescul Man — om, bărbat, dar îl făcuse să coincidă ca înţeles...

Oare?

Pentru o clipă totul să prăbuşi pe două nivele, două ecrane sau văluri care se suprapuneau, unul dintre ele al sunetelor, celălalt al înţelesurilor, nici unul dintre ele real. Suprapunerea şi interacţiunea lor, alunecarea şi mişcarea lor făcea totul confuz, ascundea sau revela totul, în această curgere nefiind nimic de care să te apuci nici măcar când ai păşit în râu, afară numai dacă tu eşti râul. Lumea a început şi nimic nu s-a întâmplat, câţiva bătrâni ofiliţi şi femei veştejite vorbeau prostii cu Zeul Shiva într-o colibă puturoasă. Vorbesc, vorbesc, cuvinte, cuvinte care nu însemnau nimic.

Vălurile ce se dăduseră deoparte se închiseră iar.

Ea încercă să vadă dacă banda mergea în magnetofon şi dădu puţin mai tare volumul. Mai târziu, la redare, cu Ram care să interpreteze şi să explice, toate astea vor căpăta poate un sens.

În cele din urmă dansară. După multă pălăvrăgeală, Binira anunță:

— E destul peremenkiarad fără muzică, iar Bro-Kap, fără prea multe menajamente spuse:

— Bine, askiös, dați-i drumul. La care Binira începu să cânte cu o voce micuță nepământească și spartă; la început un bătrân, apoi altul se ridicară și începură să danseze, un dans lent, cu picioarele aproape de pământ, cu trunchiul fix și nemișcat, intensitatea concentrată în mâini, brațe și față. În ochii Tamarei apărură lacrimi, dansul umbrelor Bărbaților Bătrâni. Li se alăturară și alții; acum dansau toți, toți în afară de Kara și de ea. Uneori se atingeau unul pe altul, ușor și solemn sau se înclinau ca berzele. Toți? Da, Ram dansa cu ei. Lumina pudrată cu auriu ce venea din gaura de fum, curgea pe brațele lui; el ridica și-și lăsa picioarele goale ușor și cu blândețe. Un bătrân veni în fața lui.

— O komeya, O komeya, ama, O, O... suna trilul scârțâit de greere și mâinile Karei, mâinile Karei băteau ritmul pe țărâna brună. Mâinile bătrânului se ridicau ca într-o implorare. Ram se întinse spre el cu brațele curgânde, cu degetele întinse și ținute în echilibru; zâmbind îl atinse și se întoarse, dansând în continuare și bătrânul zâmbi și începu să cânte:

— O komeya, ama, ama O... spunea cântecul, iar mâinile Karei și ale Tamarei băteau ritmul. Mâinile bătrânului erau ridicate ca într-o implorare. Ranchandra îl ajunse atingându-l cu degetele. Zâmbind se întoarse încă dansând, iar bătrânul îi zâmbi și începu să cânte:

— O komeya, ama, ama O..

— Avem o înregistrare pentru tine pe bandă s-o asculți, spuse Tamara, dar o spuse mai mult ca să-l distragă pe Bob din starea lui mizerabilă în timp ce coborau poteca spre luminișul unde urma să aibă loc duelul. Poteca era murdară cu coji de fructe lamaba, ca și cele mai multe dintre potecile din sat pe care trecuseră.

— Tot cântece de dragoste?

— Nu. Ba da. Cântece de dragoste față de Dumnezeu... Știi care e numele lui Dumnezeu?

— Da, spuse Bob indiferent, Bătrânul din Gunda mi-a spus. Bik-Kop-Man.

Duelul începu repede, dar nu atât de repede pe cât se aşteptau părţile. Deoarece era un grup de Tineri ndif lângă dansatoarele saueia şi baliya totul părea un ritual veritabil. Tamara înregistră, filmă şi notă totul, inclusiv expresia de pe faţa roşcatei Potita (care aici era un fel de Miss America); împlântarea unui cuţit în coapsa lui Bob de către Pit-Wat, pretendentul Gunda; gestul splendid cu care Bob aruncă cuţitul său cu lama lungă (un arc strălucitor în tufele pline de flori roz de puti); şi figura de karate care-l aruncă pe Pit-Wat întins la pământ, aparent fără viaţă.

Bob nu rămase să mai ţină conferinţe despre aspectele neigienice ale crimei. Rana sa sângera tare şi Tamara opri camera de filmat pentru a se ocupa de trusa de prim ajutor. Astfel, bucuria satului Hamo şi dezamăgirea celor din Gunda au fost înregistrate numai pe banda de sunet; iar magnetofonul era oprit când şi-a revenit Pit-Wat spre dezamăgirea atât a celor din Hamo, cât şi a celor din Gunda. Sallenzii doborâţi nu se presupunea că mai sunt în stare să revină la viaţă clătinându-se dar fără răni. În timpul ăsta totuşi, Bob era pe drumul spre casă în Hamo, alb la faţă şi fără să renunţe la braţul Tamarei.

— Unde e Ram? întrebă el prima dată şi ea îi spuse că Ram nici măcar nu ştia că va avea loc un duel.

— Bine, spuse Bob. Ştiu ce-ar fi spus.

— Eu nu.

— Amestec iresponsabil în viaţa băştinaşilor...

Ea dădu din cap.

— Nu i-am spus pentru că nu l-am văzut astăzi şi pentru că... De fapt uitase de duel care i se păruse atât de prostesc, de ireal în comparaţie cu dansul acela din Casa Bărbaţilor Bătrâni; totul fusese o glumă stupidă şi plictisitoare, chiar în momentul în care ea văzuse culoarea, splendida şi teribila culoare a sângelui în soare; dar ca nu i-a spus asta lui Bob.

— A făcut un fel de progres. A intrat singur — şi-a petrecut toată ziua în Casa Bărbaţilor Bătrâni. Vreau să vorbeşti cu el diseară. După ce-ţi vei fi îngrijit piciorul. Şi el vrea să ştie ce a

spus poporul din Gunda despre Man. Despre Dumnezeu, vreau să spun. Ai grijă de viţa aia. Oh, Doamne, vin fanii. O trupă de Bărbaţi Tineri îi urmăreau aruncând cu nu prea multă tragere de inimă cu flori de puti spre Bob.

— Unde e Potita? murmură Bob, descleştându-şi dinţii.

— Nu e în grămada asta. Eşti cu adevărat topit după ea, Bob?

— Nu. Mă doare numai piciorul. Nu au fost doar distracţie şi jocuri. Mă întrebam doar dacă a câştigat-o Pit-Wat sau am câştigat-o eu.

S-a dovedit că Pit-Wat o câştigase, deoarece el rămăsese pe câmpul de luptă şi executase Dansul Victoriei. Bob răsuflă uşurat fiindcă Pit-Wat era mai potrivit pentru Potita. Cât despre Dansul Victoriei, acesta era o succesiune de două minute de paşi marcaţi şi de poze pe care o văzuseră în câteva filme cu campioni de lupte.

— Tot ce ne lipsea mai era un film cu *mine* bătându-mă cu pumnii în piept, spuse Bob. Christoase! Cu piciorul meu sângerând. Şi simţindu-mă ca un tâmpit tot timpul.

— Un tâmpit tot timpul, curioasă imagine spuse Ramchandra. Făcuseră un foc în coliba lui Bob. Ploua — pe Yirdo ploua numai noaptea şi Bob pierduse destul sânge pentru ca puţină căldură şi încurajare să-i facă bine. Aerul era plin de fum, dar lumina roşiatică era plăcută; o făcea pe Tamara să se gândească la iarnă, la ploaie şi la lumina focului în iarnă, un sezon necunoscut pe Yirdo. Bob zăcea întins pe patul său, iar ceilalţi doi stăteau pe pământ, alimentând focul cu coji de lamaba uscate care ardeau cu o flacără clară şi cu un miros de ananas.

— Ram, ce înseamnă peremensoe?

— Gândire. Idei. Înţelegere. Discuţie.

— Şi peremenkiarad, aşa e bine?

— Cam acelaşi lucru. Plus o conotaţie de... iluzie, decepţie, înşelăciune — joc.

— Este în vechiul ndif? fu curios Bob. Dacă faci dicţionare, să mi le arăţi şi mie, Ram. N-aş putea să înţeleg ce-mi spuneau bătrânii din Gunda.

— Cu excepţia numelui lui Dumnezeu, spuse Tamara.

Ramchandra ridică din sprâncene.

— Bik-Kop-Man a creat lumea cu urechile sale, spuse Bob. Şi asta e echivalentul ndif al Genezei, Cartea I-a.

— Între urechile sale, îl corectă Ramchandra cu răceală.

— Cu ele sau între ele, e o scuză cam săracă pentru un mit al creaţiei.

— De unde ştii dacă vocabularul tău e nepotrivit?

De ce luase tonul ăsta cu Bob? Arogant, pedant, ofensiv şi chiar vocea înaltă şi de învăţător de şcoală primară. În răspuns străluci prin contrast firea bună a lui Bob.

— Mi-au trebuit săptămâni ca să-mi dau seama că umblu după mituri sau poveşti pe care singurii care le ştiu sunt Bătrânii. Ar fi trebuit să verific cu voi mult mai din timp.

Ramchandra privi în foc şi nu spuse nimic.

— Ram, spuse Tamara, profund iritată de el, Bob ar trebui să ştie despre ce am discutat noaptea trecută. Originea limbii Tinerilor ndif.

El continuă să privească în foc, mut.

— Poţi să explici mai bine decât mine.

După un moment, aproape că dădu din cap.

— Ai hotărât că a fost o greşeală? întrebă ea, mai exasperată ca oricând, dar şi cu o umbră de speranţă.

— Nu, spuse el. Documentaţia e în caietul acela pe care ţi l-am dat.

Ea aduse caietul din coliba ei, aprinse lampa cu grăsime şi s-a aşezat pe podea lângă patul lui Bob astfel ca el să poată citi peste umărul ei. O jumătate de oră parcurseră dovezile exhaustive şi ordonate ale lui Ramchandra că limba Tinerilor ndif provine din Engleza Modernă Standard. La început, Bob râse luând totul ca o mare glumă şcolărească; apoi râse de nebunia ipotezei. Nu părea să-l tulbure aşa cum o tulburase pe Tamara.

— Dacă nu e escrocheria ta, Ram, e totuşi o escrocherie, una groaznică.

— Făcută de cine? Cum? De ce? întrebă Tamara, prinzând încă speranţe. O greşeală, o înşelătorie aveau sens.

— Perfect. Limba asta, şi el bătu cu degetele în coperta caietului, nu e autentică. E o contrafacere, o construcţie — e inventată, bine?

Ramchandra care nu scosese o vorbă în tot acest timp, fu de acord cu un ton îndepărtat, ușor reticent:

— Inventată. De un amator. Corespondențele cu engleza sunt naive, inconștiente, ca în "vorbirea în limbi" — Dar Vechea Limbă ndif este un limbaj autentic.

— Una mai veche. Un supraviețuitor arhaic...

— Nu. Ramchandra spunea adesea "nu", sec și cu satisfacție. Vechea limbă ndif este vie. Se bazează pe limba tânără ndif, a crescut din ea sau peste ea. Ca iedera pe un stâlp.

— Spontan?

— La fel de spontan ca orice altă limbă, sau la fel de deliberat: Când sunt dorite cuvinte, când sunt necesare, oamenii trebuie să le construiască. Asta "se întâmplă" ca și cântecul unei păsări, dar e ca și Mozart scriind muzică.

— Atunci spui că Bătrânii fac treptat o limbă adevărată din acest fals?

— Nu pot defini cuvântul "adevărat" și de aceea nu-l voi folosi. Ramchandra își schimbă poziția, prinzându-și genunchii cu mâinile, dar nu-și luă privirea de la foc. Aș spune că Bătrânii ndif par să fie ocupați cu crearea lumii. Oamenii primitivi fac asta la început prin limbă, muzică și dans.

Bob se uită la el, apoi la Tamara.

— Fii bun, te rog, dacă vrei să repeți.

Ramchandra rămase tăcut.

— Până acum, spuse Tamara, lucrând în trei localități aflate la mare distanță, am găsit aceeași limbă, fără variații dialectale majore și același set de modele sociale și culturale rudimentare. Bob n-a găsit nici un fel de legende, nici o expresie a arhetipurilor, nici o simbologie dezvoltată. Eu n-am găsit mai multă structură socială decât aș fi găsit într-o turmă de vite sau într-o hoardă de primate. Toate rolurile sunt determinate de sex și vârstă. Din punct de vedere cultural sunt subumani; ei nu există în întregime ca ființe umane. Bătrânii ndif încep. Așa e Ram?

— Nu știu, răspunse lingvistul, retras.

— Asta-i conversație de misionari! spuse Bob. Subumani? Haida-de! Stagnanți, sigur. Poate pentru că nu există nici o

provocare din mediul înconjurător. Hrana cade din pomi, o grămadă de jocuri și nu au complexe sexuale...

— Asta este *in*uman, interveni Tamara; Bob o ignoră.

— Nu există nici un stimul. O.K. Dar bătrânii ies din jocuri și distracții. Ei se plictisesc; ăsta e un stimul. Ei încep să se joace cu cuvinte și cu idei. Orice rudimente de mitopoetică și ritualuri or fi având, ele sunt creația lor. Nu este o situație neobișnuită. Tinerii sunt ocupați cu sexul și competiția fizică, bătrânii sunt transmițători ai culturii. Singurul lucru ciudat este această engleză-ndif. Asta cere o explicație. Nu iau în considerare telepatia, nu poți construi o explicație științifică pe o teorie ocultă. Singura explicație rațională este că acești oameni, întreaga societate, sunt o plantație. Una foarte recentă.

— Corect, spuse Ramchandra.

— Dar, ascultă, spuse Tamara furioasă, cum pot fi "plantați" un sfert de milion de oameni? Și cei de peste treizeci de ani? Avem călătorii spațiale mai rapide decât lumina doar de treizeci de ani! Sonda Exploratoare către acest sistem a fost fără oameni la bord și a fost acum 8 ani! Explicația ta rațională este curată absurditate!

— Corect, spuse din nou Ramchandra, cu privirea lui întunecată, clară și morocănoasă atintită asupra licăririi focului.

— Evident, pe această planetă a fost misiune cu oameni, o misiune de care Guvernul Mondial nu știe nimic. Am dat peste ceva care a început să mă sperie. Facțiunea So-Hem...

Bob fu întrerupt de intrarea neașteptată (ndifii niciodată nu băteau la ușă) a lui Bro-Kap, alți doi Bătrâni și două dansatoare baliya, două fete frumoase de 16 ani cu flori în părul lor brun închis. Ele îngenuncheară lângă patul lui Bob și începură să scoată sunete moi, tânguitoare. Bro-Kap stătea pe cât putea de majestuos în coliba acum supraaglomerată și privea în jos spre Bob. Era limpede că aștepta să tacă fetele, dar una dintre ele începu să ciripească voios în timp ce cealaltă trasa cercuri în jurul sfârcurilor lui Bob cu unghiile sale lungi.

— Uvana Bob! spuse Bro-Kap în cele din urmă. Tu ești Bik-Kop-Man?

— Dacă sunt — Askis, Wana! — Nu. Askis, Bro-Kap, Nu înțeleg.

— Câteodată Man vine, spuse bătrânul ndif. A venit la Hamo și la Farwe. Niciodată la Gunda sau la Akko. E înalt și puternic, cu părul de aur și cu pielea de aur, un mare vânător, un mare luptător, un mare iubitor. Vine de departe și pleacă iar departe. Ne-am gândit că tu ai fi El. Nu ești El?

— Nu, nu sunt, spuse Bob hotărât.

Bro-Kap făcu o respirație care îi ridică pieptul ridat.

— Atunci vei muri, spuse el.

— Să mor? întreBob fără să înțeleagă.

— Cum să moară? De ce? întrebă Tamara, ridicându-se astfel încât presiunea cauzată de mulțime în micuța colibă, o aduse față în față cu bătrânul. Ce vrei să spui Bro-Kap?

— Pretendenții Gunda folosesc cuțite otrăvite, spuse bătrânul. Pentru a afla care dintre Hamo este Bik-Kop-Man. Otrava nu-l ucide pe Bik-Kop-Man.

— Ce otravă?

— Ăsta e secretul lor, spuse Bro-Kap. Printre Gunda sunt mulți oameni răi. Noi Hamo, nu folosim otrăvuri.

— Pentru Dumnezeu, spuse Bob în engleză, apoi în ndif, de ce nu mi-ați spus?

— Bărbații Tineri credeau că tu știi. Ei credeau că tu ești Man. Apoi, când l-ai lăsat pe Pit-Wat să te rănească, când ți-ai aruncat cuțitul, când l-ai omorât dar el a reînviat, n-au mai fost siguri. Au venit la Casa Bărbaților Bătrâni să întrebe. Pentru că noi cei din Casa Bărbaților Bătrâni avem peremensoe despre Man. În vocea bătrânului se simțea mândria. Așa că am venit la tine. Askis, Uvana Bob. Bro-Kap se întoarse și-și croi drum afară; ceilalți bărbați îl urmară.

— Plecați, le spuse Bob fetelor zâmbitoare care îl mângâiau. Plecați acum. Ele plecară cam împotriva voinței lor, unduind, cu fețele lor frumoase tulburate.

— Mă duc la Gunda, spuse Ramchandra, să văd dacă există vreun antidot. Și ieși în fugă.

Fața lui Bob era albă ca moartea.

— Altă excrocherie afurisită, spuse el zâmbind.

— Ai pierdut o mulțime de sânge, Bob. S-ar putea să fi eliminat astfel și otrava, dacă o fi fost vreuna. Lasă-mă să mă uit la ea... Pare absolut curată. Nu e inflamată.

— Mă sufoc, spuse tânărul. Cred că e șocul.

— Da. Stai să aduc manualul de medicină.

În manual nu se făceau nici un fel de recomandări și Gunda nu aveau antidotul. Otrava acționa asupra sistemului nervos central. Crizele începură la două ore după vizita lui Bro-Kap. Ele crescură repede în frecvență și intensitate. Câtva timp după miezul nopții, cu mult înaintea zorilor, Bob muri.

Ramchandra aplică o lovitură inutilă pe inima oprită, ridică mâna să lovească din nou, dar nu mai lovi. Brațele ridicate ale dansatorului: creator, distrugător. Pumnul negru, strâns, se relaxă; degetele suspendate și separate se plimbară deasupra feții albe și a pieptului fără viață.

— Ah! strigă Ramchandra și căzând lângă pat, izbucni în plâns cu lacrimile șiroindu-i.

Vântul făcea ploaia să răpăie pe acoperiș. Trecu o vreme și Ramchandra era la fel de tăcut ca Bob, lângă care se ghemuise cu brațele întinse peste trupul lui și capul plecat între ele; epuizat, adormise. Ploaia slăbi pentru ca apoi să înceapă să răpăie iar cu putere. Tamara stinse lampa cu grăsime, mișcările ei fiind încete și sigure, pline de înțelegerea a ceea ce semnificau. Puse pe foc ultimile lemne și se așeză jos lângă mica vatră. Cineva trebuia să-l privegheze pe cel nou decedat și cel adormit nu trebuia să doarmă neprotejat. Rămase trează urmărind cum focul se stinge încet și cum mult timp după aceea renaște lumina cenușie.

Funeraliile ndif au fost, așa cum se așteptase ea, lipsite de orice fast. Era un cimitir, nu departe, în pădure, despre care nu vorbea nimeni și unde nu se duceau decât cu ocazia înmormântărilor. Săparea mormintelor era treaba Bărbaților Bătrâni. Ei săpaseră o groapă îngustă. Doi dintre ei împreună cu Kara și Binira au dus trupul lui Bob la mormânt. Ndifii nu foloseau sicrie, își puneau morții goi în pământ; era prea rece în felul ăsta, prea rece, gândi Tamara cu furie și pusese pe Bob cămașa lui albă

și pantalonii, îi lăsase ceasul elvețian de aur la încheetura mâinii deoarece el nu avea nici o altă bijuterie și-l învelise cu grijă în frunze lungi, mătăsoase, albăstrui de pandsu. Căptușise groapa cu frunze înainte ca ei să-l pună în ea. Cei patru bărbați și femei o priveau fără expresie. L-au pus pe o parte, cu genunchii ușor îndoiți. Tamara se întoarse căutând o floare pe care să i-o pună în mână, dar florile roze și purpurii o scârbeau; își rupse lanțul din jurul gâtului de care atârna o turcoază dăruită de mama ei, un fragment de pe Pământ, și-l puse în mâna mortului. Trebuia să se grăbească. Bătrânii începuseră deja să arunce pământ în groapă cu lopețile lor primitive. O dată terminată treaba, toți cei patru ndifi se întoarseră fără o vorbă și plecară fără să se mai uite înapoi.

Ramchandra îngenunchie lângă mormânt.

— Îmi pare rău că am fost gelos pe tine, spuse el. Dacă ne vom renaște, tu vei fi iar un rege, iar eu voi fi un câine la picioarele tale. Se înclină adânc atingând bulgării gloduroși de pe mormânt, apoi se ridică încet. Se uită la Tamara. Ea îi cunoștea privirea, ochii întunecați, limpezi și mâhniți, dar nu-i putea suporta și nu putea vorbi. Fu rândul ei să plângă. El păși peste mormânt venind la ea, ca și cum ar fi fost o bucată oarecare de pământ și o cuprinse în brațe, ținând-o astfel ca să poată plânge în voie. Când primul hohot trecu și ea putu să meargă, o luară încet în jos pe poteca pe jumătate înnecată în iarbă prin splendoarea multicoloră a pădurii, înapoi, spre sat.

— Incinerarea e mai bună, spuse Ramchandra. Spiritul e eliberat mai repede.

— Pământul e cel mai bun, spuse Tamara, foarte încet și răgușit.

— Tamara, vrei să comunicăm prin radio cu Baza Ankara ca să trimită după noi o navă?

— Nu știu.

— Nu e nici o grabă să ne hotărâm.

Culorile luxuriante ale lamabasurilor se învolburară ca să se limpezească iar. Ea se împiedecă deși brațul lui Ramchandra o ținea blând dar ferm.

— Am putea să continuăm și să terminăm ce am început aici.

— Etnologia visurilor.

— Visuri? Oh, nu... Asta e mai real decât a-şi fi vrut să fie.
— Aşa sunt toate visurile.

După trei zile trimiseră apelul lor regulat spre Ankara, planeta interioară pe care era stabilită baza centrală a diferitelor grupe de cercetare din sistemul solar Yirdo; raportară moartea lui Bob — "din neînţelegere, nu e vina nimănui" — în codul Corpului Etnografic. Nu cerură să fie eliberaţi.

Viaţa în satul Hamo continua ca înainte. Femeile de Vârstă Mijlocie nu spuseră nimic despre moartea lui Bob Tamarei, dar câteva seri, bătrâna Binira se aşeză chiar lângă coliba ei şi-i cântă un tril de greieire. O dată văzu două dintre micuţele dansatoare saueia lăsând o ramură înflorită la uşa colibei goale a lui Bob; ea se duse spre ele, dar ele fugiră chicotind. Curând după aceea Tinerii Bărbaţi dădură foc colibei intenţionat sau accidental, nimeni n-ar fi putut spune; ea arse complet şi după o săptămână nu mai rămăsese nici o urmă. Ramchandra îşi petrecu zilele şi nopţile cu Bătrânii din hamo şi Gunda, strângând o mulţime de date lingvistice şi mitice. Liniile lungi de dansatoare saueia se unduiau, dansatoarele baliya îşi aruncau sânii la dreapta şi la stânga, Cântăreţele cântau "Ah-ueh, ueh, ah-ueh, ueh" şi tufişurile verzi din jurul terenului de dans tresăreau de trupuri înlănţuite. Vânătorii se întorceau mândri cu poro ucişi, ca nişte purcei cu colţi bonţi şi curbaţi. În a douăsprezecea noapte după moartea lui Bob, Ramchandra veni la coliba Tamarei; ea încerca să citească nişte note, dar paginile puteau la fel de bine să fie goale; o durea capul şi nimic nu avea sens, totul nu însemna nimic. El veni în uşă, întunecat, zvelt, ca o umbră şi ea îl privi cu ochii goi. El spuse ceva fără sens despre singurătate şi o spuse iar cu întunericul înaintea şi îndărătul lui.

— E ca focul. Ca şi cum ai arde în foc. Dar spiritul e prins şi el, arde...

— Intră, spuse ea.

Câteva nopţi mai târziu stăteau vorbind în întuneric, ploaia blândă suflată de vânt bătând darabana în pădure şi pe acoperişul colibei în care erau.

— De prima dată de când te-am văzut, spuse el. Pe bune, din ziua în care ne-am întâlnit, în cantina de la Baza Ankara.

Râzând, Tamara spuse:

— Nu te-ai prea comportat așa cum...

— Nu mi-a plăcut! Am refuzat. Am spus, nu, nu, nu! — mi-a ajuns nevastă-mea, asta nu i se întâmplă unui bărbat de două ori în viață. Numai pe ea mi-o voi aminti.

— Ai făcut-o, murmură Tamara.

— Sigur. În mine însumi pot să-ți spun da și ție. Da, da... Ascultă, Tamara, m-ai eliberat, mâinile tale mă eliberează. Și mă leagă. Mai strâns de roată, niciodată în această viață nu voi fi liber, niciodată nu voi înceta să te doresc, nu *vreau* să încetez...

— E așa de simplu acum. Ce ne stă în cale?

— Frica mea. Gelozia.

— Gelozia? De Bob?

— Da, răspunse el cutremurat.

— Oh, Ram, niciodată — chiar de la început tu...

— Confuzie, șopti el. Iluzie...

Îi simțea căldura de-a-lungul corpului ei; și Bob era rece în pământ. Focul e mai bun decât pământul.

Ea se trezi; el îi mângâia părul și obrazul calmând-o, șoptindu-i:

— Culcă-te la loc, totul e bine, Tamara, cu vocea plină de somn și de tandrețe.

— Ce am...

— Un vis urât.

— Vis. Oh, nu — n-a fost rău — doar ciudat.

Ploaia încetase și lumina giganticei planete, cenușie și filtrată de nori era ca o ceață ușoară în colibă. Ea de abia putea deslușì curba ascuțită a nasului lui, întunecimea părului în pulberea aceea cenușie de lumină.

— Ce-ai visat?

— Un băiat — un tânăr — nu, un băiat, de vreo 15 ani. Stând în fața mea. Umplând cumva totul, tot spațiul, astfel încât nu puteam vedea dincolo de el sau în jurul lui. Dar un băiat obișnuit, cred că avea ochelari. Mă privea, nu mă amenința, nici nu mă vedea cu adevărat, dar continua să mă privească și să-mi spună:

"Fă-mi nota de plată, fă-mi nota de plată." Și cum nu știam să-mi datoreze ceva i-am spus: "Pentru ce?" Dar el continua să-mi ceară: "Fă-mi nota de plată!". Și atunci m-am trezit.

— Fă-mi nota de plată, ce caraghios, spuse Ramchandra adormit. În engleză 'Bill me'...'Me Bill'.

— Da. Asta e. Eu sunt Bill, asta voia să spună.

— Oh, zise Ramchandra suflând adânc și ea simți corpul lui relaxat tensionându-se. De la moartea lui Bob ea nu mai avea încredere în ndifi, sau mai degrabă, fără să fie neîncrezătoare față de nici unul dintre ei, își pierduse încrederea în lumea lor, îi era teamă să nu-i facă vreun rău. Își ridică repede capul pentru a vedea dacă nu intrase cineva în colibă.

— Ce s-a întâmplat?

— Nu s-a întâmplat nimic.

— Ce e?

— Nimic. Dormi la loc. Ai vorbit cu Dumnezeu.

— În vis?

— Da. ți-a spus numele lui.

— Bill? spuse ea și deoarece alarma trecuse și era încă adormită, iar Ramchandra râdea, izbucni și ea în râs. Numele lui Dumnezeu e Bill?

Da, da. Bill Kopman sau Kopfman sau Cupman.

— Bik-Kop-Man?

— "I"-ul se transformă în "k", ca în sikka, fibra din care își fac undițele, de la englezescul "silk" — mătase.

— Ce tot bați câmpii acolo?

— Bill Kopman, cel care a făcut această lume.

— Care ce? Cine?

— Care a făcut această lume. *Această* lume — Yirdo, poro, tufele de buti, ndifii. L-ai văzut în visul tău. Un băiat de 15 ani, cu ochelari, probabil și cu acnee și cu glezne slabe. L-ai văzut și așa îl văd și eu pentru un moment. Un băiat slăbănog, leneș, timid. El citește povești, visează cu ochii deschiși la marele erou blond care poate vâna, se poate lupta și face dragoste toată ziua și toată noaptea. Capul lui e plin de acest erou, de el însuși și așa totul intră în existență.

— Ram, oprește-te.

— Dar tu i-ai vorbit, nu eu! Tu l-ai întrebat "De ce?" Dar el nu ţi-a putut spune. Nu ştie. El nu înţelege dorinţa. El este în întregime prins în ea, înconjurat de ea. Nu vede şi nu cunoaşte nimic altceva decât imensa lui dorinţă. Şi aşa face lumea. Numai cel liber de dorinţă este liber de orice lume, ştii.

Tamara privi parcă peste umăr îndărăt în visul ei.

— El vorbeşte în engleză, spuse ea neîncrezătoare.

Ramchandra încuviinţă. Calmul său, tonul jucăuş, o mai liniştiră; era interesant să stea întinşi amândoi privind acelaşi vis prostesc.

— El pune totul pe hârtie, spuse ea, fanteziile sale despre ndif. Hărţi, totul. O mulţime de puşti fac asta. Şi unii adulţi...

— Poate are şi un carnet cu limba inventată de el. Ar fi interesant de comparat cu notele mele.

— E mult mai uşor să te duci, să-l găseşti şi să le împrumuţi pe ale lui.

— Da, dar el nu ştie vechea ndif.

— Ramchandra.

— Iubito.

— Tu spui că deoarece un băiat scrie prostii într-un caiet în — în Topeka, o planetă la 31 de ani lumină devine reală cu toate plantele, animalele şi oamenii săi. Şi că a existat din totdeauna. Din cauza băiatului şi a caietului. Şi atunci la fel ar fi şi cu un băiat cu un caiet din Schenectady? Sau din New Delhi?

— Evident.

— Absurditatea ta e mai mare decât aia cu Bill Kopman.

— De ce?

— Timpul... Şi nu e loc...

— Loc este. Este şi timp. Toate galaxiile. Toate universurile. Asta e infinitatea. Lumile sunt infinite, ciclurile sunt fără de sfârşit. E loc destul. Loc pentru toate visele, toate dorinţele. Asta nu are sfârşit. Lumi fără de sfârşit.

Acum vocea lui era îndepărtată.

— Bill Kopman visează, spuse el, şi Dumnezeu dansează. Şi Bob moare, iar noi facem dragoste.

Ea văzu faţa oarbă şi tânguitoare a băiatului umplând lumea, nelăsând nici un drum în jurul lui, nici o cărare.

— Tu doar te ţii de glume, Ramchandra, spuse ea; acum o cuprindeau fiorii.

— Glumesc numai, Tamara, spuse el.

— Dacă n-ar fi fost doar o glumă, n-aş fi suportat-o. Să fim prinşi aici, blocaţi în visul cuiva, o lume de vis, o lume alternativă, orice ar fi ea.

— De ce prinşi? Chemăm Ankara; ei trimit naveta pentru noi; la următoarea trimitere putem să ne întoarcem pe Pământ dacă vrem. Nimic nu s-a schimbat.

— Dar această idee, că asta-i lumea altcuiva. Ce s-ar întâmpla dacă — dacă — în timp ce noi ne aflăm aici — Bill Kopman se trezeşte?

— Un suflet se trezeşte o dată la o mie de mii de ani, spuse Ramchandra şi vocea lui era tristă.

Ea se întrebă de ce s-o fi întristat; ea găsea totul liniştitor. Meditând, găsi şi mai multă linişte.

— N-ar depinde totul de el, chiar dacă el a început, spuse ea. Toate locurile pustii, ar fi doar pete albe pe hărţile lui, dar ele mustesc de viaţă, animale şi copaci, ferigi şi musculiţe... realitatea e cea care funcţionează, nu? Şi femei şi bărbaţi bătrâni. Ei nu sunt, n-ar fi o parte a... visurilor erotice ale lui Bill. El probabil că nici nu cunoaşte vreun bătrân, nu-l interesează. Astfel că ei sunt liberi.

— Da. Ei încep să-şi imagineze propria lor lume pentru ei înşişi. Să gândească, să-şi făurească cuvinte. Să spună poveşti.

— Mă întreb dacă el se gândeşte vreodată la moarte.

— Se poate gândi cineva la moarte? întrebă Ramchandra. Ea nu se poate decât realiza. Cum a făcut-o Bob... Poate cineva visa somnul?

Lumina cenuşie, moale şi prăfoasă era mai intensă pe măsură ce norii se subţiau, alunecând tăcuţi spre est.

— El părea neliniştit în vis, murmură Tamara. Speriat. Ca şi cum... "Bill me..." Ca şi cum Bob ar fi plătit... datoria.

— Tamara, Tamara, tu totdeauna mergi înaintea mea, totdeauna în faţa mea. Fruntea lui se odihnea pe sânii ei; ea îi atinse uşor părul.

— Ramchandra, spuse ea, vreau să merg acasă, cred. Departe de locul acesta. Înapoi în lumea reală.

— Ia-o înainte, te voi urma.

— Oh, umilule ce ești, mincinosule, escrocule, dansatorule, ești atât de umil, dar de fapt nici nu-ți pasă, nu? Tu nu ești speriat.

— Nu mai sunt, spuse el dintr-o suflare, de abia auzit.

— De când ai înțeles acest loc? De când ai dansat cu Bro-Kap și cu ceilalți, atunci, prima dată?

— Nu, nu. Numai acum, de la visul tău, din noaptea asta, acum. Tu ai văzut. Eu nu pot decât să vorbesc. Dar, da, dacă-ți place, pot s-o spun pentru că am știut-o dintotdeauna. Eu vorbesc limba mea natală, deoarece tu m-ai adus acasă. Casa de sub copacii din fața templului lui Shiva dintr-o suburbie a Calcuttei, aia e casa mea? E asta? Lumea, lumea reală, care este? Și ce contează? Cine a visat Pământul? Un visător mai mare decât tine sau decât mine, dar noi suntem cei Fini, în engleză vines pronunțat vains — vițe. Bhasto — baston, bâtă de baseball. Bhani — cabină. Șuușu, în engleză ocean, sea pronunțate oușăn, sii — ocean mare. care visează, Shakti, și lumea va dura tot atât timp cât și dorința noastră.

(În această schiță autoarea face aluzie la o veche credință hindusă conform căreia universul nostru este de fapt visul unui zeu din panteonul hindus, iar noi suntem personajele acestui vis. N.T.)

Traducere de ALEXANDRU VILAN

VEST

HARPA LUI GWILAN

Harpa ajunsese la Gwilan de la mama ei, ca și măiestria ei, după cum spunea lumea.

— Ah, spuneau ei când cânta Gwilan, poți să-ți dai seama unde e mâna lui Diera, tot așa cum părinții ei spuseseră pe când cânta Diera:

— Ah, asta-i mâna lui Penlin!

Mama lui Gwilan căpătase harpa de la Penlin, darul unui muzician pe moarte pentru cel mai bun elev al său. Tot din mâinile unui muzician o primise și Penlin; nu fusese niciodată vândută sau închiriată, nu se pusese niciodată vreun preț pe ea. Era un instrument princiar și incredibil pentru un harpist sărac de teapa lui. Forma îi era perfectă, și fiecare parte a ei era puternică și fină. Lemnul tare și neted ca bronzul, butoanele de fildeș și de argint. Curbele cele mari ale ramei aveau incrustații de argint cu linii întrețesute care deveneau valuri și valurile deveneau frunze. Ochii zeilor și cerbii priveau printre frunzele care deveneau valuri și valurile deveneau din nou linii. Era lucrătura unor meșteri mari, îți dădeai seama de la prima privire și cu cât te uitai mai mult, cu atât o vedeai mai limpede. Dar toată frumusețea asta era practică, ascultătoare, modelată în serviciul sunetului. Sunetul harpei lui Gwilan era apă curgând și ploaie și soare peste apă, valuri spărgându-se și spuma de pe nisipul maroniu, păduri, frunzele și ramurile pădurii și ochii strălucitori ai zeilor și cerbii care priveau printre frunze când vântul sufla prin văi. Era toate astea și niciuna dintre ele. Când cânta Gwilan, harpa făcea muzică; și ce-i muzica decât un tremur mic al aerului?

Cânta oriunde dorea lumea. Vocea ei era adevărată, dar nu avea dulceață, așa că atunci când se voiau cântece și balade, ea îi acompania pe cântăreți. Vocile slabe erau întărite de cântarea ei, vocile fine căpătau glorie de la ea; cântăreții cei mai puternici și mai mândri se opreau câte un vers ca s-o audă cântând singură. Cânta alături de flaut și nai și tamburină, și muzică făcută doar pentru harpă, și muzică apărând spontan de sub degetele ei plimbate peste corzi. Era la logodne și nunți, "Gwilan o să fie aici să cânte" și la concursurile din ziua muzicii "Când o să cânte Gwilan?"

Era tânără; mâinile îi erau de fier și atingerea îi era mătasc; putea cânta toată noaptea și a doua zi. Călătorea din vale în vale, din oraș în oraș, oprindu-se ici, stând colo, plecând din nou cu alți muzicanți în rătăcirile lor. Mergeau pe jos sau li se dădea o căruță sau erau luați de câte un fermier în carul lui. Oricum ar fi mers, Gwilan ducea harpa în teaca de mătase și piele din spate, sau în mâini. Când călărea, călărea cu harpa, când mergea, mergea cu harpa, când dormea, nu, nu dormea cu harpa, dar o ținea aproape, unde să o poată ajunge și atinge. Nu era geloasă pe ea și ar fi schimbat instrumentele cu alt harpist bucuroasă; îi făcea mare plăcere când i se înapoia harpa ei, spunându-se cu invidie sobră "N-am mai cântat la un instrument atât de bun". O ținea curată, cu acordajul lustruit și o încorda cu corzile făcute de bătrânul Uliad, care costa fiecare cât un set întreg de corzi obișnuite de harpă. În căldura verii o ducea la umbra trupului ei, în iarna geroasă o adăpostea sub mantie. Într-o încăpere cu focul aprins nu stătea foarte aproape de foc, nici prea departe, pentru ca schimbările de temperatură să nu-i schimbe vocea și poate să-i strice rama. Nu avea grijă de ea numai pe jumătate. Nu avea nevoie. Știa că erau și alți harpiști și că aveau să mai fie; cei mai mulți nu atât de buni, unii mai buni decât ea. Dar harpa era cea mai bună. Nu mai fusese și nu mai avea să fie alta mai bună. Împletea delectarea cu serviciul. Ea nu era proprietara ei, ci cântăreața ei. Era muzica ei, bucuria ei, viața ei, acest nobil instrument.

Era tânără; călătorea din oraș în oraș; cânta "Viață lungă și bună" la nunți, și " Frunze verzi" la festivaluri. Erau funeralii, urmate de banchete și elegii, iar Gwilan cânta Lament din Orioth,

melodia care se sparge și strigă ca marea și pescărușii, aducând ușurare și lacrimi în inima întristată. Erau sărbători ale muzicii, cu întreceri între harpiști și cânturi tari de tenori. Trecea din oraș în oraș, pe soare și ploaie, cu harpa la spate sau în mâini. Așa merse într-o zi la sărbătoarea anuală a muzicii din Comin și proprietarul fermei Torm Vale a adus-o cu el, un bărbat care iubea într-atât muzica încât schimbase o vacă pentru un cal prost, pentru că vaca nu putea să-l ducă acolo unde ar fi putut asculta muzică. Gwilan și cu el mergeau într-o trăsurică trasă de căluț pe drumul stricat, scăldat în soare dinspre Torm.

Un urs în pădure, sau fantoma unui urs, sau umbra unui șoim: calul tresări de spaimă. Torm era absorbit în discuția cu Gwilan despre muzică, clătinând mâinile ca să dirijeze un cor de voci, încât se bâțâia tot. Calul sări ca o pisică și fugi. La curba ascuțită a drumului, trăsurica se răsuci și se zdrobi de peretele stâncos. O roată sări liberă și se rostogoli câțiva iarzi. Armăsarul continuă să fugă trăgând după el jumătate din trăsurică, apoi dispăru, iar drumul rămase tăcut în soarele dintre copaci.

Torm fusese aruncat din trăsurică și zăcu amețit un minut sau două. Gwilan strânsese harpa în brațe când tresărise calul, dar o pierduse în izbitură. Trăsurica se răsturnase și fusese târâtă pestea ea. Era în cutia de piele și mătase, dar când, cu o mână, trase cutia de sub roată și o deschise, nu scoase afară o harpă ci o bucată de lemn, apoi o alta, o încâlceală de fire și un acordaj de fildeș și o carcasă răsucită de argint, străbătută de linii și frunze și ochi, prinsă cu un cuișor de argint de un fragment de ramă.

Au trecut șase luni fără să cânte, de vreme ce își rupsese mâna de la încheietură. Încheietura se vindecase destul de bine, dar harpa nu fusese reparată; și, până atunci, fermierul din Torm o ceruse în căsătorie, iar ea acceptase. Uneori se întreba de ce spusese da, pentru că nu se mai gândise până atunci la căsătorie, dar dacă cerceta cu grijă în mintea ei, vedea motivul. Îl vedea pe Torm pe drum, în lumina soarelui, îngenunchiat lângă harpa ei spartă, cu fața numai sânge și praf, plângând. Când privise scena asta, își dăduse seama că vremea de rătăcit și hoinărit trecuse. O zi e ziua

de plecat, apoi vine noaptea și a doua zi nu mai e bine de plecat, pentru că ai ajuns acolo unde mergeai.

Gwilan a adus la căsătorie o monedă de aur, care fusese premiul ei anul trecut la sărbătoarea muzicii din Patru Văi; o cususe la rever ca pe o broșă, pentru că nu avea unde să cheltuiască atâta bănet. Mai avea două monede de argint, cinci de aramă și o pelerină bună de iarnă. Torm a venit cu casa, acareturile, câmpurile și pădurile, patru fermieri argați chiar mai săraci decât el, douăzeci de găini, cinci vaci și 40 de oi.

S-au căsătorit în felul vechi, singuri, lângă izvorul din care pornea râul, apoi s-au întors și au spus celorlalți. Torm nu sugerase niciodată o petrecere cu cânturi și harpe, n-a spus nici un cuvânt despre asta. Era un om în care puteai avea încredere.

Ceea ce începe în durere, în lacrimi, niciodată nu scapă de frica durerii. Cei doi erau blânzi unul cu celălalt. Nu că au trăit vreme de 30 de ani fără ceartă. Două pietre care ar sta față în față vreme de 30 de ani s-ar sătura una de alta și cine știe ce și-ar spune când nimeni nu le-ar asculta. Dar dacă oamenii au încredere unul în altul, se pot hârâi, iar hâra este combustibil pentru mânie. Certurile lor se întețiră și arseră ca bucățelele de hârtie, lăsând numai un puf de scrum, un râs în pat pe întuneric. Pământul lui Torm nu dădea niciodată mai mult decât trebuia și nu existau bani puși deoparte. Dar era o casă bună, iar soarele era dulce pe câmpurile acelea uscate de pe dealuri. Au avut doi fii care au crescut și au ajuns oameni sensibili și veseli. Unuia îi plăcea să rătăcească, celălalt era un fermier înnăscut; dar niciunul nu avea darul muzicii.

Gwilan nu a spus niciodată că dorește o altă harpă. Dar cam la vremea când i s-a vindecat încheietura, bătrânul Uliad trimisese un muzicant rătăcitor să-i aducă una cu împrumut; când avusese o ofertă de cumpărare care merita, trimisese înapoi după ea. La vremea aceea, Torm avusese grijă să fie bani, vânzând trei juncani buni fermierului de la Ferma Înaltă și cu banii a vrut să cumpere o harpă, ceea ce a și făcut. Un an sau doi mai târziu, un prieten, un cântăreț la flaut încă rătăcitor, i-a adus o harpă din sud. Harpa pe care dăduse trei juncani era un instrument obișnuit, brută și grea; cea din sud era sculptată delicat și dichisită, dar scârțitoare și cu

glas slab. Gwilan putea trage dulceață de la una și putere de la cealaltă. Când lua o harpă sau vorbea cu un copil, era ascultată.

Cântă la toate festivitățile și funeraliile din vecini și de la sărbătorile muzicii își adusese corzi bune; nu din acelea ale lui Uliad, pentru că Uliad se afla deja în mormânt înainte să i se nască al doilea copil. Dacă era o sărbătoare cu muzică prin apropiere, mergea cu Torm. Nu mai cânta la întreceri, nu din teama de a pierde, ci pentru că nu mai era harpistă acum, iar dacă ei n-o știau, ea da. Așa că au pus-o să judece întrecerile, lucru pe care-l făcea bine și cu milă. Deseori, la început, muzicanții se opreau din călătoriile lor și stăteau două, trei nopți la Torm; cu ei, Gwilan cânta Vânătorile din Orioth, Dansurile din Cail, muzica dificilă și înțeleaptă din nord și învăța cântecele noi de la ei. Chiar și în serile de iarnă era muzică în casa lui Torm: ea cânta la harpă — de obicei la cea cumpărată pe trei juncani, uneori la cea din sud — acompaniată de vocea bună, de tenor al lui Torm și de vocile băieților, la început cu tremurat dulce, apoi pe un ton bariton aspru. Unul dintre oamenii de la fermă era un scripcar bun; oierul Keth, când era acolo, cânta la nai, deși nu-l putea acorda.

— Azi e ziua muzicii la noi, spunea Gwilan. Mai pune un lemn pe foc, Torm și cântă: Frunze verzi" cu mine, iar băieții o să ne țină isonul.

Încheietura care se rupsese se întepenise puțin cu anii; apoi apăru artrita. Munca ei la fermă și în casă nu era ușoară. Dar cine spunea, când se uita la mână, că era făcută pentru lucruri ușoare? Se vedea după cum arăta că era făcută pentru lucruri grele, pentru că este umila și nobila servitoare a inimii și minții. Dar și cei mai buni servitori devin neîndemânatici după ani de zile. Gwilan mai putea cânta la harpă, dar nu atât de bine ca înainte și ei nu-i plăceau jumătățile de măsură. Așa că cele două harpe atârnau pe zid, deși ea le ținea bine acordate. Cam pe vremea aceea, fiul mai mic plecă în rătăcire să vadă cum arată lucrurile în nord, iar cel mare se căsători și-și aduse mireasa la Torm. Bătrânul Keth a fost găsit mort pe munte, pe o ploaie de primăvară, cu câinele ghemuit tăcut lângă el și oaia alături; și a venit seceta și ani buni și ani proști, și a fost de mâncare și haine de purtat și de spălat, ani proști și ani

buni. În mijlocul unei ierni, Torm s-a îmbolnăvit. A trecut de la tuse la febră mare, apoi la tăcere și a murit cu Gwilan lângă el.

30 de ani, cum poți să spui cât de mult fusese și totuși nu fuseseră mai mult de atât: 30 de ani. Cum să spui cât de grea era povara a 30 de ani, cu toate că-i puteai ține în mână, mai ușor decât scrumul, mai scurt decât un râset pe întuneric. Cei 30 de ani începuseră în durere: trecuseră în pace, în mulțumire. Dar nu se opriseră acolo. Se terminară acolo unde începuseră.

Gwilan se ridică de pe scaun și trecu în camera cu șemineu. Restul casei era adormită. În lumina lumânării văzu cele două harpe atârnate pe perete, cea de trei juncani și cea ornată din sud, muzica brută și cea falsă. Gândi: "Am să le dau jos în sfârșit și o să le sparg de șemineu, până ce n-or să mai rămână decât bucățele de lemn și grămezi de fire, ca harpa mea." Dar nu o făcu. Nu mai putea cânta la ele deloc, mâinile îi era înțepenite prea tare. Era o prostie să spargi un instrument la care nu mai poți nici măcar cânta.

"Nu mai există nici un instrument la care să pot cânta", gândi Gwilan, și gândul ăsta îi rămase în minte ca o coardă care vibrează îndelung, până ce își dădu seama ce notă cânta. "Am crezut că harpa sunt eu. Dar nu e așa. A fost distrusă, eu nu. Am crezut că sunt soția lui Torm, dar nu a fost așa. El a murit, eu nu. Nu mi-a mai rămas decât persoana mea. Vântul suflă din vale și o voce se aude în vânt, o bucată de melodie. Apoi vântul se oprește sau se schimbă. Munca trebuia făcută și noi am făcut-o. E rândul lor acum, al copiilor. Nu mi-a mai rămas decât să cânt din gură. N-am putut niciodată să cânt din gură. Dar cânți la instrumentul pe care-l ai." Așa că a rămas în picioare lângă șemineu și a cântat Tânguirea lui Orioth. Cei ai casei s-au trezit și au auzit-o cântând, toți în afară de Torm, dar el cunoștea deja melodia. Corzile neacordate ale harpelor de pe perete s-au trezit și i-au răspuns ușor, voce la voce, ca ochii care lucesc printre frunze când suflă vântul.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

ȚINUTUL NEFERICIRII

— Edward, spuse soacra, fii realist. Nu te poți retrage din viața ta. N-or să te lase oamenii. Ești prea folositor, prea plăcut, chiar prea arătos, deși nu pare să-ți dai seama de asta. Făcu o pauză să poată respira, apoi spuse cu o voce mai rece: Mă întreb dacă Mary și-a dat seama.

El rămase tăcut de partea cealaltă a șemineului, cu brațele lungi și picioarele strânse lângă el, ghemuit.

— Nu te poți retrage din ceva în care n-ai intrat! O, îmi pare rău, spuse ea sălbatic.

El zâmbi, dar părea puțin amețit de băutură.

— Indienii Navajo, spuse ea, cred, nu dau voie soacrelor și ginerilor să-și vorbească. E tabu. Un aranjament foarte sensibil. Suntem atât de sofisticați, fără tabuuri, fără apărare.

Tăcu tristă, o femeie cu păr sur, plinuță, la 60 de ani, stând dreaptă într-un fotoliu lângă foc. Întotdeauna stătea dreaptă. Țigara din mâna ei stângă și paharul de whisky din dreapta păreau elemente ale feminității ei aspre. Venea din Oregonul de răsărit, din Ținutul Nefericirii, ultima frontieră, dintr-o familie decentă care lăsase în urmă un secol de ferme părăsite, de bărbați care se sinuciseseră și de morminte de copii pe pământul de la Ohio până la Coastă, mergând întotdeauna, fără profit, către vest.

— Firește că știa că ești arătos, continuă ea gânditoare, era mândră de asta. Dar nu am văzut-o niciodată bucurându-se prea mult de asta. Nu așa cum te bucurai tu de ea.

Edward avea doar 27 de ani. Aplecându-se înainte să arunce ţigara în foc, Harriet Avanti văzu, prin gândurile ei amestecate cu diferite emoţii, chipul lui; şi restul apăru destul de clar.

— N-ar trebui să gândesc cu voce tare, spuse ea. N-am vrut să te rănesc.

— Nu ai făcut-o. Nu ai putea.

Îşi întoarse chipul blând, tânăr, către ea, liniştitor.

— Ba da. Eşti sensibil, iar eu nu. Te simţi vinovat şi eu nici măcar nu ştiu ce vină ai.

Dar din nou atinsese un punct sensibil; el se încruntă şi spuse:

— Nu, nu mă simt vinovat, Harriet. Nu a fost vina mea. Nu e vina mea că am supravieţuit. Doar că nu văd rostul.

— Rostul! făcu ea ţeapănă. Nu există nici un rost.

Privind către foc, el şopti:

— Ştiu.

Se lăsă tăcerea o bună bucată de timp. Harriet se gândea la fiica ei, Mary, frumoasa copilă nemulţumită. "El e Edward, mamă". Şi tânărul privi fata cu o pasiune incredibilă, plină de încântare; el fusese acela care o scosese pe Harriet din jalea ei lungă după moartea soţului ei, cel care-i arătase din nou, de pe câmpia dreaptă şi pustie, piscurile incredibile. El îi arătase că în viaţă mai exista şi altceva decât să înduri. Pentru că a îndura, ştia foarte bine Harriet, era felul ei de-a fi din naştere. Ar fi îndurat toată viaţa, neclintită ca o stâncă, dacă nu l-ar fi întâlnit şi nu s-ar fi căsătorit cu John Avanti, care o învăţase ce înseamnă bucuria. El murise, iar ea căzuse din nou în starea ei de a îndura şi n-ar mai fi cunoscut niciodată încântarea dacă fata ei n-ar fi venit într-o seară cu băiatul ăsta înalt şi radios: "El e Edward, mamă."

— Nu cred că ştii, spuse ea brusc. Lucrurile fără rost nu-ţi stau în fire. Ele sunt în firea mea. Am avut de gând să duc o viaţă fără rost, ca părinţii şi fraţii mei. Dintr-o greşeală am ajuns într-o viaţă plină de răsplată şi cu scop. Felul de viaţă pentru care eşti tu făcut. Apoi tu, dintre toţi oamenii, te întâlneşti cu beţivul acela pe autostradă, fără nici un rost, şi nu ai decât 25 de ani. O altă greşeală, fără îndoială. Dar nu e esenţial Edward. Moartea lui Mary n-o să fie un eveniment esenţial în viaţa ta. Ca să o accepţi ca pe ceva

esențial, ca pe ceva lipsit de sens ar fi — pentru tine — un act de lașitate.

— Poate, spuse el. De fapt, Harriet, în ultima vreme, se pare că mi-am atins limitele.

Era speriată de angoasa lui, cu toată nepăsarea lui. Nu știa prea multe despre angoasă, doar despre nefericire, despre durerea fără sfârșit și posibil de îndurat, care nu distrugea. Încercă acum să se tragă înapoi de lângă agonie, spunând:

— Ei, o limită e întotdeauna un început...

Se temea ca el să nu plângă. De două ori aici, în camera asta, lângă ea, cedase și plânsese, o dată atunci când se întorsese de la spital după accident, apoi la câteva luni după aceea. Se temea de lacrimile lui, de durerea căpătată prin intermediul ei. O făcea să-i fie atât de milă. Când el se ridică brusc de pe scaunul jos de lângă șemineu, ea se încordă. Dar el spuse doar:

— Mai vreau un pahar. Tu nu?

Edward îi luă paharul și plecă în bucătărie. Cum ieși, ceasul din spatele ei de pe poliță bătu solemn ceasul al 12-lea, fără să se grăbească; acum se aflau în noiembrie, nu în octombrie. Mai trăiseră o lună. Ea stătea acolo, lângă foc, Edward deschidea dulapuri în bucătărie, amândoi calzi și plini de Bourbon de calitate; apoi mai era și Mary, moartă de 18 luni. Să fi fost din pricină că fusese prea aspră și nu plânsese destul la moartea copilei ei? Dacă ar fi murit înaintea lui John, ar fi plâns după ea, gândi Harriet.

Edward se întoarse, se așeză, își întinse picioarele.

— Am încercat, spuse el atât de serios încât ei îi pieri orice frică de cedarea lui nervoasă și așteptă să audă ce voia să spună.

Era candid dar dezlînat, iar mintea lui, obișnuită cu rigorile chimiei, urmărea logica în locuri în care ea nu exista.

— Am încercat, serios, repetă el, apoi căzu în tăcere, își încrucișă gleznele, bău gânditor, apoi, în sfârșit, continuă: Tehnician într-un departament medical. Elinor Schneider. Destul de arătoasă, blondă, foarte inteligentă. E cam de vârsta mea (Mai în vârstă, gândi Harriet). Așa că... Edward făcu o pauză, ridică paharul într-un gest de salut autoironic. Am încercat.

— Ai încercat să?

— Să fiu interesat.

Săraca Elinor Schneider, stând întins,ă acum văzu poate în întuneric chipul lui. Durerea este auto-centrată. Harriet oftă ușor.

— Cred că un laborator este un loc pentru experimente...

— Oricum, a fost un efort dereconectare sau cum vrei să-i spui. N-a mers. Nu pot s-o fac. Nu vreau s-o fac. Știu că mă crezi slab.

— Tu? Cu siguranță că nu. Și chiar de-aș gândi așa, ce? Te cunoști mai bine.

— Nu, nu mă cunosc, Harriet. Ești cu adevărat prima persoană care pare să știe multe despre mine. Să mă judece obiectiv. Părinții mei...

Era copilul unui divorț, trecând de la un tată cu soție, la o mamă cu soț, un os de disputat. Trecu peste asta, dar adăugă:

— Iar Mary și cu mine ne purtam, într-un fel, prostește unul față de celălalt.

— Erați foarte tineri.

— Nu am avut timp, spuse el, atât de clar și de liniștit în afirmația lui referitoare la șansa pierdută încât Harriet rămase nemișcată, depășită.

— Deci, spuse el, urmărindu-și logica, în tine văd prima imagine a mea clară. Par slab.

— Oglinda e veche, deformează.

— Nu; tu vezi oamenii foarte just.

— Chiar vrei să știi cum te văd eu? întrebă ea, pentru că el îi turnase un al doilea pahar și ea nu era obișnuită cu două pahare înainte de culcare.

Edward voia să știe.

— Ca un bărbat strălucit și plin de noroc, spuse ea, după ce-și căută cuvintele. Plin de noroc, nu norocos. Nu ai prea mult noroc. Și totuși ai fost plin de noroc. Ți-ai căpătat libertatea devreme, prea devreme, dar multă lume n-o capătă niciodată. Ai cunoscut pasiunea adevărată, împlinirea, fără dezamăgire. N-ai să știi niciodată ce înseamnă dezamăgirea, ultimul nivel. Ai intrat liber în bărbăție și ai să continui liber, sau...

Dar "sau" o duse prea departe. Dacă ar fi fost mai tânără, egală cu el, ar fi putut termina fraza, "sau să te sinucizi". Dar între generații nu trebuie să se vorbească despre moarte. Despre moarte,

în general, da, dar nu despre a ta. Tabu, își spuse Harriet, dezgustată de întregul ei discurs. Cu toate astea, Edward părea plăcut impresionat sau mirat; rămase chibzuind o vreme, apoi spuse:

— Încă ceva despre Elinor, fata asta din laborator, îi plac copiii. Mă gândesc tot timpul la Andy.

— Andy mă are pe mine, Edward, o să supraviețuiască, slavă Domnului. Nimeni nu-ți cere să te căsătorești cu o bonă! Doamne ferește!

El păru ușurat, dar încet, prin ceața gândurilor și a băuturii, ea o zări întorcîndu-se pe Elinor.

— Când am spus că ai să descoperi că nu te poți retrage, n-ai să te poți dezangaja, deconecta, înțelegi, te avertizam. Ești într-o poziție foarte vulnerabilă. Poți fi prins. Nu vreau să te văd prins.

Așa cum ai fost de către Mary, gândi ea; deoarece credea că fiica ei se măritase mai puțin din dragoste decât din dorința de afirmare, chiar invidie. Știa că Mary, sub vivacitatea ei blândă și grația italiană, avea un germene distructiv, deznădejdea și lipsa de sens care-i doborâse pe toți ai ei în Ținutul Nefericirii. Nu fusese niciodată în stare să plângă mult pentru Mary, nu fusese niciodată în stare să o judece; cu toate astea, gândul era foarte amar, gândul pe care-l avusese înainte, că moartea prematură a lui Mary ar putea fi un eveniment norocos pentru omul care o iubise.

— Mă strici, Harriet, spuse tânărul cu gravitate.

— Firește. Dar nu-l stric și pe fiul tău. Fac deosebirea între incoruptibilitate și inocență. Râse scurt de plăcerea rostirii multisilabelor. O iau razna, mă duc la culcare. Noapte bună.

— Noapte bună, răspunse el nehotărât pe când ea urca scările, atât de nehotărât încât o făcu să se întoarcă. De parcă s-ar fi îngrijorat față de propria lui "reconectare". Nici în toiul celor mai mari dureri el nu se retrăsese, nu încetase să se ofere celor ce aveau nevoie de el. Ceea ce-i rămăsese, copilul și bătrâna, iubea cu perfectă generozitate.. Și nu putea să nege că toți trei erau destul de fericiți.

De la moartea soțului ei de acum patru ani nu mai dormise bine nopțile. Jumătate din orele de întuneric stătea trează și citea și se trezea înainte ca bebelușul să înceapă să chiăie. Așa că și-o

aminti pe mama ei pe când era bătrână, în bucătăria liniștită, luminată cu o lampă de petrol, privind tăcută pe fereastră la cerul uriaș pălind deasupra câmpiei cu ciulini. Dar în noaptea aceea Harriet adormi de îndată, căzând în capcana viselor lungi cât noaptea. Tot venea și-i spuneau că cineva a murit, dar nu-i spuneau exact cine, nici dacă el murea acum sau murise deja; o singură dată, într-o seră pe care n-o știa în grădina ei, îl găsise ghemuit pe podea, cu un braț lung întins, dar nu era decât mâneca goală a costumului cenușiu. Fugi îngrozită într-un coșmar mai vechi, cu 50 de ani mai vechi, la creatura aceea oarbă care o gonea prin deșert. În sfârșit, soarele sparse zidurile și orizontul viselor și o trezi, deși nu o îndepărtă și de frică. Își negă faptul că anxietatea ei fusese pentru Edward, dar fu destul de morocănoasă la micul dejun. Toată dimineața făcu curățenie în casă, îl lăsă pe bebeluș să se joace de unul singur, încercând să alunge frica aceea înainte să o accepte ca pe un lucru rațional.

Copilului nu i se putea rezista la nesfârșit. El era doi. Arăta ca un cimpanzeu micuț; frumusețea fizică a părinților lui, amestecată, dispăruse. Dispoziția lui era gânditoare și experimentală.

— Papa, papa, papa, strigă el, împleticindu-se în bucătărie. Ptic! Ptic!

— Nu-i ora mesei, îi spuse Harriet.

El zâmbi, privind-o cu ochi înțelepți de cimpanzeu.

— Ptic? Miam? Papa?

— Nimic până la prânz, lacomule, spuse supărată bunica.

— Papa, papa! spuse copilul, îmbrățișându-i nebunește piciorul.

Era un copil iubitor, foarte bun. În după-amiaza aceea lăsă baltă curățenia și duse copilul în vale la parc, în grădina plină de trandafiri tomnateci, galbeni ca lămâia, ca piersica, aurii, arămii, stacojii, urmându-l pe când tropăia și țipa pe cărările dintre tufele cu ghimpi, mirositoare, de sub soarele de toamnă.

Edward Meyer rămase în mașina lui parcată privind peste luminile din Berkley și peste golful întunecat, punctat cu sclipiri de diamnate, de la Golden Gate, centru mic și fragil al marelui

vârtej de lumini și bezne. Eucalipții fâșâiră deasupra mașinii în vântul uscat din nord, vântul de iarnă. Se întinse.

— La naiba, spuse el.

— De ce? spuse femeia de lângă el.

— Ce lucru de aici e pentru tine?

— Aici e tot ce vreau.

— Îmi pare rău, mormăi el și o luă de mâini.

Când se atinseră, tăcură amândoi. Grația ei era tăcerea. El bău nemișcarea ei ca apa dintr-un izvor. Vântul uscat de ianuarie sufla, oraș după oraș se aprinse dedesubt în jurul golfului străbătut de pod.

El își aprinse o țigară; Elinor murmură:

— Nu-i drept.

Renunțase recent la fumat pentru a cincea sau a șasea oară. Era o femeie nu prea sigură pe ceea ce făcea, previzibilă și tăcută, culegând ce avea la îndemână. Edward îi întinse țigara aprinsă. Ea o luă cu un oftat mic și o fumă.

— Asta e ideea cea bună, spuse el.

— Pentru moment.

— Dar de ce să ne oprim la jumătate?

— Nu ne oprim. Doar așteptăm.

— Așteptăm ce? Până ce mă hotărăsc sau tu te asiguri că nu mă răzgândesc. Între timp, facem dragoste în mașina mea pentru că tu ai o colegă de cameră și eu am o soacră și nu mergem la moteluri pentru că trebuie să așteptăm — numai că nu e așa. Toată chestia este lipsită de logică.

La vorbele astea, ea scoase brusc un oftat greu, uscat. Mânia lui nervoasă se transformă în alarmă, dar ea se trase deoparte, refuzându-i mângâierea. Nu-i mai refuzase nimic înainte. Încercă să se scuze, să se explice. Ea spuse:

— Te rog să mă conduci acasă, și pe tot drumul din Grizzly Peak la South Berkley, ea rămase tăcută, o tăcere întoarsă împotriva lui, o apărare.

Ea coborî din mașină înainte ca el să fi oprit complet în fața casei ei; ea îi șopti "Noapte bună" și plecă. El rămase în mașină, golit de gânduri, neliniștit, prostit. Porni motorul și furia lui se înteți odată cu ambalarea motorului. Când ajunse acasă zece

minute mai târziu era foarte furios. Harriet, ridicând privirile din carte de pe locul ei de lângă șemineu, părea mirată.

— Ei! spuse ea.

— Ei, spuse el.

— Scuză-mă, spuse Harriet. Să termin capitolul.

El se așeză, își întinse picioarele, privi către foc. Era furios pe încăpățânarea slabă a lui Elinor, de felul ei de-a fi nehotărâtă, de felul în care trăgea de timp. Harriet stătea acolo, slavă Domnului, ca o stâncă, un stejar, terminându-și capitolul. Dacă s-ar fi prăbușit casa din pricina unui cutremur, ar fi făcut un culcuș pentru copil, ar fi aprins un foc și-ar fi terminat capitolul. Nu era de mirare că Elinor nu se măritase înainte, nu avea caracter. El rămase acolo, plin de furie, răzbunător și fierbinte de satisfacția perfectă sexuală pe care i-o dăduse ea, gata pentru mai multă furie, mai multă pasiune, mai multă împlinire și, pentru prima dată în doi ani de zile, fericit. Harriet își termină capitolul.

— O băutură înainte de culcare? spuse el.

— Nu, mă culc fără.

Ea se ridică scurt, solidă; el o privi cu admirație.

— Arăți grozav, spuse el.

— Ce-ai pățit? spuse ea. Noapte bună, dragule.

Răcise. De obicei răcea în aprilie. Pieptul îi torcea ca motorul unui camion și o durea și o făcea să tușească; până la urmă puse mâna pe telefon și o rugă pe bătrâna Joan să vină să aibă grijă de Andy. Când Edward ajunse acasă și păru surprins, ea izbucni:

— N-am chef să fug după copil astăzi.

Apoi se întoarse în pat și se întinse, blestemându-se că se plânsese. Nimeni n-ar trebui să se plângă bărbaților. Femeile cel puțin înțelegeau durerea, dar el avea s-o interpreteze, avea să creadă că îngrijirea permanentă a copilului era o treabă prea grea pentru o femeie de 62 de ani; după asta, nimic din ceea ce avea să spună sau să facă ea nu va mai conta; Edward avea să capete ideea asta. Și copilul ar fi fost luat de lângă ea. Treptat sau brusc, ea avea să-l piardă, fiul care-i lipsise întotdeauna și față de care era o mamă mai grijulie decât fusese față de cele două fete ale ei. Chipul acela micuț de maimuțică, cântecul de dimineață, cămășile de călcat,

mașinile micuțe și revistele de chimie lăsate împrăștiate peste tot, prezența zi și noapte a fiului, a bărbatului, toate astea aveau să dispară.

Când Edward intră, ea nu întoarse fața către el. Rămase tristă, cu durerea până în măduva oaselor.

— Andy și-a vărsat laptele, spuse el și a aruncat oul pe jos. Îl auzi cum țipă după Papa? Se auzeau, într-adevăr, țipete tari, teatrale, de jos. Dacă nu-ți revii într-o zi sau două, o să trebuiască să-l trimit la o grădiniță.

— Am de gând să mă fac bine mâine, spuse ea, încă tristă, dar mai ușurată.

Bunătatea lui era exactă: atingea rana, parcă fără grijă, și vindeca.

— Urăsc boala, spuse ea după o vreme.

— Știu. Nu prea te pricepi. Uite, am invitat lumea aia vineri seară, o să le dau liber o săptămână.

— Prostii, o să fiu bine poimâine. Vine și prietenul tău jucătorul de șah?

Edward râse.

— Da. Vrea să fie iarăși pulverizat.

Auzise că tânărul din Philadelphia, care nu pierduse un meci de la vârsta de 15 ani, luase mat de șase ori la rând.

— Sunt o bătrână răzbunătoare, Edward, spuse ea, zăcând nemișcată, cu părul ei scurt și sur în dezordine.

— Nu-i pasă — încearcă să-și dea seama de felul în care joci.

— Mie nu-mi place să supralicitez. În ea vorbea Ținutul Nefericirii, frontiera fără speranță, sfârșitul drumului. Suntem destul de nebuni și fără asta, spuse ea dezolată.

— Ce spui de o băutură înainte de cină?

— Da. Aș vrea un whisky cu apă caldă. Dar fără cină, nu pot să mănânc când sunt răcită. Adu-mi o ploscă cu apă caldă și "Dombey și Fiul", vrei? Tocmai am început-o.

— De câte ori ai citit-o?

— Nu știu. Odată la câțiva ani, de pe la 20 de ani. Și pune copilașul ăla în pat, Edward, nu-i obișnuit cu Joan.

— Joan mă sperie și pe mine, spuse el.

— S-ar putea; cu ea n-o scoți la capăt cu farmec și insistență. Am o înțelegere cu ea, continuă Harriet, împinsă de o voință pe care nu se opri să o înțeleagă, ca atunci când tu și Andy o să plecați, ea să se mute la mine, dacă-i mai convine. Nu mai face curățenie și soțul ei a murit și fiul e la Marină. Și ne-am înțeles întotdeauna.

El rămase tăcut, relaxându-se. Ea ridică privirile spre el, figura înaltă care domina întreaga casă, vulnerabil și regesc, tânărul.

— Nu mai fi atât de lovit, spuse ea cu ușoară ironie. Nu mă pot gândi și eu la zilele negre? Acum du-te și adu-mi băutura, Edward, gâtul mi-e ca de șmirghel.

Să-l lase liber, asta era treaba ei. Și se pricepea la asta. Asta fusese vina ei ca mamă de fete, nu știuse dacă o fată trebuie lăsată liberă sau nu, așa că fusese nehotărâtă; Rose ieșise puțin cam slabă, iar Mary a ratat. Dar cu un băiat nu era nici o îndoială, el trebuia să aibă curaj, deci avea nevoie de libertate. Poate că o fată avea nevoie de răbdare, dar nu era sigură; în orice caz, ea însăși era prea nerăbdătoare — nu față de plăceri și posesiuni, ca Mary, ci pentru împliniri, pentru capătul lucrurilor: fără speranță și nerăbdătoare.

Îi plăcură noaptea și ziua petrecută în pat, întreținută de Dickens, cu ploaia în geam, cu Joan în bucătărie cântând imnurile acelea metodiste îngrozitoare și lungi. Se ridică mult împrospătată joi, spălă și călcă perdelele din dormitor și desțeleni răsadurile de irișI în adierea blândă de aprilie, în vreme ce copilul cercetă toate posibilitățile noroiului proaspăt și descoperi râma. Vineri noapte veniră prietenii lui Edward: două perechi căsătorite, Tom, expertul de șah, pe care ea îl bătu de două ori și îl lăsase o dată să câștige, și o femeiușcă pe nume Elinor. Elinor, auzise oare mai devreme ceva despre o Elinor? Era plăcută la înfățișare și, oricum, avea un păr des și o figură liniștită ca oglinda unei ape. Se uita la Edward. Apa lovită de soare. O strălucire incredibilă a soarelui adevărat.

— Nu sunt bună când joc cu roșiile, spuse Harriet, care nu se pricepea să piardă. Dar te las să păstrezi terenul, domnule Harris.

Și tânărul Tom Harris, uimit de faptul că o bătuse, se scuză cu accentul lui răsăritean până ce ea izbucni în râs. O vedea drept o femeie atât de minunată, o fiică de pionieri, încât dacă ea i-ar fi

spus că învățase să joace șah de la Chief Joseph, probabil că el ar fi crezut-o. Dar tot timpul privirile ei erau ațintite pe Elinor.

Nu era frumoasă. Timidă, deseori învinsă, apropiindu-se de treizeci de ani. Da, dar răbdătoare; o femeie răbdătoare: cu acea răbdare pasionată, inteligentă, care o lăsa să aștepte și zece ani, nu pentru un noroc, ci pentru o împlinire cunoscută de dinainte. Una dintre acele femei pline de noroc, care știau că aveau un țel. E nevoie și de noroc, strigă Harriet în minte: ai fi putut aștepta toată viața și totuși să treci pe alături! — Dar ea era ca Edward, plină de noroc. Nu se grăbeau, nu erau nerăbdători. Se mulțumeau cu ce aveau, și când vorbeau, primeau răspuns. Văzuseră piscurile și tragedia le folosise. Edward își întâlnise perechea.

Harriet nu urcă scările până ce nu vorbi puțin cu Elinor. Fiecare simțea dorința celeilalte de a se arăta binevoitoare, să ofere prietenie; niciuna nu o putea accepta pe de-a-ntregul; cu toate astea, se plăceau. Harriet urcă la ora zece, mulțumită. Traversă încăpereă în halat să privească fotografia soțului ei, un chip întunecat și viu, John Avati la 30 de ani, când îl cunoscuse. Inima porni să-i bată ca de obicei ca să primească provocarea lui. El o schimbase nespus de mult, de aceea trăise în sufletul ei; ea îi vorbi. Ei, John, am forțat lucrurile, spuse ea în gând. Merse în pat, termină Dombey, ascultă sunetele de veselie de jos și adormi.

Se trezi în lumina cenușie de dinaintea răsăritului și știu că pierduse. Aveau să plece acum, într-un an sau doi, bărbatul și copilul; toată grația, toată primejdia, toată împlinirea aveau s-o părăsească, așa cum nu o făcuse John când murise. Nu mai trebuia să fie nerăbdătoare. Chiar și asta se consuma până la urmă. Făcuse bine ceea ce făcuse, își făcuse datoria. Dar nu avea nici un rost pentru ea. De acum înainte nu mai avea nevoie decât de puterea de a îndura. Ajunsese la capăt. Se ridică în capul oaselor, cu părul sur în lumina cenușie, și plânse cu zgomot.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

APA E LARGĂ

— Tu AICI?

— Ca să te văd.

După o vreme, el spuse:

— Unde suntem?

Stătea întins, nu putea vedea prea multe în afară de tavan și de treimea de sus a Annei; oricum, privirile ei nu păreau ațintite asupra vreunui lucru.

— La spital.

O altă pauză. El spuse ceva de genul:

— Eu sunt ăsta de aici?

Cuvintele erau neclare. Adăugă destul de limpede.

— Asta nu ești tu. Arăți bine.

— Eu sunt. Tu ești aici. Și eu sunt aici. Să te văd.

Asta îl făcu să zâmbească. Zâmbetul unui adult întins pe spate seamănă cu acela al unui copil, în care gravitatea lucrează în favoarea lui, nu împotrivă.

— Mi se poate spune, făcu el, sau faptele or să mă ucidă?

— Dacă faptele te-ar putea ucide, ai fi fost mort de ani de zile.

— Sunt bolnav?

— Te simți bine?

El întoarse capul, prima mișcare îndrăzneață pe care o făcu.

— Mă simt bolnav. Cuvintele îi erau neclare. Plin de medicamente, un fel de medicamente. Capul îl mișcă din nou, neastâmpărat. Nu-mi place, spuse ea. Acum privi drept către ea. Nu mă simt bine, spuse. Ana, mi-e frig, mi-e frig.

Lacrimi umplură ochii și căzură în părul încărunțit. Asta se întâmplă în cazuri de suferință umană, când suferindul zace cu fața în sus și este de vârstă mijlocie.

Anna îi spuse pe nume și îi luă mâna. Mâna ei era ceva mai mică decât a lui, cu câteva grade mai caldă și foarte asemănătoare în structură și textură; chiar și forma unghiilor era similară. Ea îl ținu de mână. El o ținu de mână. După o vreme, mâna lui începu să se relaxeze.

— Un fel de medicamente, spuse el, cu ochii acum închiși.

Mai spuse ceva; mai spuse "Stai" sau "Greu". Anna răspunse la prima variantă, "Da", apoi se gândi că el se referise la greutatea care îl apăsa. Putea să-i vadă greutatea asta in felul în care respira, pe când dormea.

— Medicamentele, spuse ea, întreabă tot timpul dacă nu v-ați putea opri să-i mai dați medicamente. Nu puteți să-i scădeți doza?

— Chemoterapie, spuse doctorul și alte cuvinte, dintre care unele erau nume de medicamente, care se terminau în zil și ine.

— Spune că nu poate dormi, dar nici nu se poate trezi. Cred că are nevoie să doarmă și să fie treaz.

Doctorul spuse multe alte cuvinte. Le spuse într-un fel atât de rapid, de distinct și de fluent, cu atâta siguranță, încât Anna le crezu cel puțin timp de trei ore.

— E un ospiciu? întrebă Gideon cu perfectă limpezime.

— Mhm, făcu Anna împletind.

— Închis.

— Ei, aici sunt saloane particulare. E un loc drăguț. O casă de odihnă. Curată. Scumpă.

— Senil, incont.. incontinent. Nu pot să vorbesc. Anna.

— Mhm?

— Criză?

— Nu, nu. Puse împletitura pe genunchi. Ai obosit peste măsură.

— Tumoră?

— Nu. Ești bun ca un clopoțel. Doar puțin dărâmat. Ai obosit. Te purtai ciudat.

— Ce făceam? întrebă el cu priviri strălucitoare.
— Îți băteai joc de tine.
— Cum?
— Ei, ai spălat toate tablele. De la Institut. Cu apă și săpun.
— Asta-i tot?
— Ai spus că e timpul să o luăm de la capăt. L-ai făcut pe decan să prindă săpunul și gălețile. Izbucniră în râs amândoi în același timp. Nu mai contează restul. Le-ai dat ceva de treabă, crede-mă.

Cu toții înțelegeau acum că mult publicata lui scrisoare de Anul Nou trimisă ziarului Times, pe care o apărase cu o vehemență ce nu-i stătea în caracter, fusese un simptom. Fusese o ușurare pentru mulți, care se gândiseră jenați la scrisoare ca la o declarație morală. Privind în urmă, toată lumea de la Institut putea vedea acum că Gideon nu mai era el însuși de câteva luni. Într-adevăr, schimbările puteau fi zărite de acum trei ani, de la moartea soției lui, Dorothea, de leucemie. Suportase bine pierderea, firește, dar oare nu cumva se retrăsese treptat? Numai că nimeni nu și-a dat seama, din pricină că fuseseră atât de ocupați. Încetase să mai plece în concedii la cabana familiei de pe lac și vorbise mult în public în legătură cu organizația de pace al cărei vice-președinte era. Muncise mult prea mult. Era clar acum. Din nefericire, nu devenise limpede până în seara de aprilie când a început o lectură publică asupra Problemei Etice în Știință privind fix audiența timp de 35 de secunde (aprox.: unul dintre matematicienii filozofi prezent începuse să cronometreze tăcerea până când aceasta deveni dureroasă, deși nu de neândurat), apoi, cu o voce lentă, blândă, moale, aspră, pe care nimeni dintre cei care o auziseră nu o uitase, anunțase: "Cuantificarea Morții este acum problema majoră cu care se confruntă fizicienii teoreticieni în a doua jumătate a Emisferei Vestice". Apoi închisese gura și rămăsese privindu-i.

Hansen, care-l prezentase și stătea pe podium, era un bărbat solid și isteț. Fără prea multe necazuri, îl făcuse pe Gideon să meargă cu el în culise, într-o sală de seminar. Acolo, Gideon insistase ca ei să șteargă complet tablele. Nu devenise violent, deși

comportamentul lui fusese descris de către Hansen drept "extraordinar de hotărât". Mai târziu, în particular, Hansen se întrebase dacă comportamentul lui Gideon nu fusese întotdeauna hotărât, pentru că fusese întotdeauna îndreptat către sine și dacă n-ar fi trebuit să folosească calificativul "irațional". Acesta ar fi fost un termen așteptat. Dar acest fapt îl făcuse să se întrebe dacă comportamentul lui Gideon (ca fizician teoretician) fusese vreodată rațional; și de fapt, dacă propriul lui comportament (ca fizician teoretician și el) fusese posibil de descris adecvat drept "rațional". Nu spusese nimic, totuși, despre aceste speculații, și lucrase foarte mult în câteva week-end-uri la amenajarea unei grădini de pietre în spatele casei.

Deși nu era violent nici cu ceilalți, nici cu el însuși, Gideon încercase să scape. La un moment dat, păruse să înțeleagă brusc că fusese supus tratamentului medical. Acționase cu hotărâre. Spusese decanului, doctorului Hansen, doctorului Mehta și studentului Chew, tuturor celor care erau cu el (câțiva membri ai audienței și ai Institutului erau ocupați să-i țină pe reporteri afară), "Voi terminați cu tablele de aici, eu am să mă ocup de Camera 40", și luând un burete și o găleată, traversase iute holul și intrase într-o sală de clasă goală, unde Chew și Hansen, urmându-l de îndată, îl opriseră să deschidă fereastra. Sala era la parter, iar intenția lui fusese clară, spunând "Lăsați-mă să ies, vă rog, ajutați-mă să ies". Chew și Hansen fuseseră forțați să-l țină de brațe. El se luptase scurt timp să se elibereze; nereușind, devenise tăcut și aparent gânditor. Înainte ca personalul medical să apară, îi sugerase șoptit lui Chew, "Dacă ne așezăm pe podea aici, s-ar putea să nu ne vadă". Când personalul medical intrase în sală și se apropiase de el, spusese tare, "Bine, cum vreți voi", și de îndată începuse să țipe. Studentul Chew, un biofizician strălucit care nu prea avea experiență cu suferința umană, îi dăduse drumul la braț și izbucnise în lacrimi. Personalul medical, având poate prea multă experiență cu suferința umană, îi administrase la repezeală un sedativ sau un tranchilizant rapid cu o hipodermică. În 35 de secunde (aprox.), pacientul tăcu și deveni tractabil, acceptând cămașa de forță fără rezistență și doar cu o ușoară expresie (facială, nu verbală) de uimire sau, poate, de curiozitate.

— Trebuie să scap de aici.

— O, Gid, încă nu, trebuie să te odihnești. E un loc decent. Am mai redus din medicamente, se vede diferența.

— Trebuie să ies de aici, Anna.

— Încă nu ești bine.

— Nu sunt pacient. Sunt cuprins de impacientă. Ajută-mă să ies. Te rog.

— De ce, Gid? Pentru ce?

— N-au să mă lase să merg acolo unde trebuie să ajung.

— Și unde vrei să ajungi?

— Nebun.

Dragă Lin,

Continuă să mă lase să-l vizitez pe Gideon în fiecare după-amiază de la cinci la șase, pentru că sunt singura lui rudă, sora văduvă a celui văduv, iar eu profit de asta. Nu cred că doctorul este de acord cu vizitele mele, cred că e de părere că-i tulbur pacientul, dar nu are puterea să mă dea afară, cred, până ce Gideon capătă diagnosticul. Nu cred că are nici o putere într-o casă de odihnă particulară ca asta, dar mă face să mă simt vinovată. Niciodată n-am știut când trebuie să fiu ascultătoare. Ar trebui să fie cel mai bun în privința căderilor nervoase. În ultima vreme nu a fost de acord și a spus că Gideon se deteriorează, încetează să răspundă, dar el nu-i dă decât medicamente. Ce-ar trebui să răspundă la asta? Nu a mâncat de patru zile. Îmi răspunde mie, când nu e nimeni în preajmă, sau, oricum, el vorbește și eu răspund. A întrebat despre voi ieri. I-am spus despre divorțul lui Kate. Asta l-a întristat. "Toată lumea divorțează", a spus el. Eram și eu tristă și am spus, "Ei bine, noi nu. Tu și Dorothea, eu și Louis. Pe noi ne-a despărțit moartea. Care este preferabil, mă întreb?" El a spus "E cam la fel. Fisiune, fuziune. Rasa umană este o mare Familie Nucleară". Mă întreb dacă doctorul crede că în felul ăsta vorbește un nebun. Poate că ar crede că în felul ăsta vorbesc doi nebuni.

Mai târziu, Gideon mi-a spus la ce se referea greutatea. La toți aceia care mor. Mulți dintre ei sunt copii, mici, goi pe dinăuntru. Unii sunt bătrâni, foarte ușori, goi pe dinăuntru. Nu trag

prea mult la cântar fiecare în parte, dar sunt atât de mulți. Cei bătrâni îi zac pe picioare. Copiii îi stau într-o grămadă mare pe piept. Îi vine greu să respire.

Azi nu mi-a cerut decât să-l ajut să iasă și să meargă acolo unde trebuie. Când a vorbit despre asta a plâns. Întotdeauna mi-a displăcut să-l văd plângând atunci când eram copii, mă făcea și pe mine să plâng, chiar și când aveam 13 sau 14 ani. Nu plângea decât pentru lucruri serioase. Doctorul a spus că are o depresie acută și că poate fi vindecată cu chimicale. Dar Gideon nu e deprimat. Cred că jelește. De ce nu i se dă voie să jelească? Jalea lui are să ne distrugă pe noi ceilalți? Mi se pare că oamenii care nu jelesc sunt aceia care ne distrug.

— Uite-ți hainele. Trebuie să te ridici și să te îmbraci, Gideon. Dacă vrei să pleci cu mine. Nu am căpătat permisiunea. N-am reușit să trec de doctorul ăla, vrea să te vindece neapărat. Dacă vrei să mergi, trebuie să te ridici și să mergi.

— Să-mi iau și patul?

— Nu fi prost.

— Biblia.

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu deveni religios acum. Dacă ai s-o faci, te aduc cu mâna mea înapoi aici. Grăbește-te. Uite pantalonii.

— Vă rog să vă dați de pe mine puțin, spuse el către copii și bătrânii muribunzi.

— Of, ce slab ești. Lasă-mă să te închei. Bine. Te descurci? Ține-te. Nu! ține-te de mine. N-ai mâncat, ești amețit.

— Amețitul de Giddy.

— Ia mai taci! Încearcă să pari un tip obișnuit.

— Suntem obișnuiți.

Ieșiră din cameră și străbătură holul la braț, un cuplu obișnuit de vârstă mijlocie. Trecură pe lângă bătrâna în scaun cu rotile care avea grijă de păpușa ei și pe lângă camera tânărului care se tot holba. Trecură pe lângă recepție. Anna zâmbi și spuse cu voce deosebită recepționerului:

— Ieșim la o plimbare în grădină.

Recepționerul zâmbi și spuse:

— Drăguță vreme.

Ieșiră pe cărarea de cărămidă, trecură peste câmp până la poarta de fier. Trecură dincolo de poartă și făcură la stânga. Mașina Annei era parcată la jumătatea străzii, sub ulmi.

— Au, dacă o să am un atac de inimă, o să fie numai din pricina ta. Stai. Tremur atât de tare încât nu pot băga cheia. Te simți bine?

— Sigur. Unde mergem?

— La lac.

— A ieșit cu sora lui, doctore. Să se plimbe. Cam cu jumătate de oră în urmă.

— Plimbare, Doamne, spuse doctorul. Unde?

Eu sunt Anna. Eu sunt Gideon. Eu sunt Gideanna. Sunt fratele surorii, sora fratelui. Eu sunt Gideon care moare, dar mor moartea ta, nu a mea. Eu sunt Anna, care nu sunt nebună, dar eu sunt fratele tău, care este nebun. Ia-mă de mână, frate, în întuneric! Reich' mir das Hand, mein Leben, komm' in mein Schloss mit mir. O, dar în castelul acela nu vreau să intru. Are un turn întunecat. Cine crezi că sunt, Childe Roland? Un Roland pentru al tău Oliver? Nu, uite, noi știm locul ăsta, ăsta-i locul vechi, unde eram copii. Hai să dansăm aici, pe malul lacului, lângă apă. Tu fii turnul, eu o să fiu lacul. Tu o să dansezi și-o să te reflectezi în mine, eu o să fiu plin de tine, de pietrele sclipitoare care sparg valurile. Întinde-te ușor peste mine, turnule, frate, vezi, dacă te întinzi ușor suntem unul. Dar noi întotdeauna am fost unul, sorăfrate. Întotdeauna am dansat singuri. Eu sunt Gideon care dansează în sufletul tău și mor. Nu mai pot dansa. Sunt doborât, doborât, doborât. Nu mă pot întinde, nu pot dansa. Toate reflexiile s-au dizolvat. Nu pot dansa. Nu pot respira. Ei stau întinși peste mine, stau întinși în mine. Cum pot fi atât de grei înfomateții, Anna?

Gideon, e vina noastră? Nu poate fi vina ta. Tu n-ai făcut niciodată cuiva rău.

Dar eu sunt greșeala, știi. Greșeala din sufletul meu și din al tău, greșeala în sine. Direcția pe care se mișcă pământul. Așa că vin cutremurele și oamenii mor, copiii cei mici și mirați și tinerii cu arme și femeile oprindu-se cu plasele de cumpărături în mână,

în piața care se dizolvă, și bătrânii care se chircesc și întind degete uscate către pământul care se zguduie. I-am trădat pe toți. Nu le-am dat destulă hrană.

Cum ai fi putut? Nu ești Dumnezeu!

O ba da sunt. Noi suntem.

Noi suntem?

Da, noi suntem. Dacă n-aș fi Dumnezeu, cum aș putea să mor acum? Dumnezeu e ceea ce moare. Dumnezeu e pierderea cea grea. Cu toții murim pentru ceilalți.

Dacă sunt Dumnezeu sunt Femeia-Dumnezeu și-am să mă nasc din nou. În propriul meu trup am să-mi port nașterea.

Cu siguranță, dar numai dacă eu mor; și eu sunt tu. Sau mă renegi, pe marginea mormântului, după 50 de ani?

Nu, nu, nu. Nu te reneg, deși am vrut-o deseori. Dar asta nu-i margine de mormânt, tânăra mea beznă, teroarea mea, suflet al frățiorului meu. E doar țărmul unui lac, vezi?

Nu mai există alt țărm.

Trebuie să mai fie.

Nu; toate mările n-au decât un țărm. Cum ar putea să aibă mai multe?

Ei bine, nu e decât o cale să aflăm.

Mi-e frig. E rece, răceala apei.

Uite: iată-i. Atât de mulți, atât de mulți. Copiii plutesc pentru că sunt goi pe dinăuntru, plini cu aer. Cei bătrâni înoată o vreme. Uite cum bătrânul acela ține un bulgăre de pământ în mână, bucata de lume de care se ținea când a venit cutremurul. O insuliță, nu destul de mare. Uite cum își ține ea copilul deasupra apei. Trebuie s-o ajut, trebuie să merg la ea!

Dacă ating pe vreunul, or să se prindă de mine. Or să se prindă de mine cu prinsoarea înecatului și-or să mă tragă la fund cu ei. Nu sunt un înotător chiar atât de bun. Dacă-i ating, o să mă înec.

Uite acolo, cunosc chipul acela. Nu e Hansen? Se ține de o stâncă, sărăcuțul, o scândură i-ar fi folosit mai mult.

Uite-o pe Kate. Uite-l pe fostul soț al lui Kate. Și uite-o pe Lin. Lin e o înotătoare bună, întotdeauna a fost, nu sunt îngrijorat în privința lui Lin. Dar Kate e în necaz. Are nevoie de ajutor. Kate!

Nu te obosi, dragă, nu da din picioare atât de tare. Apa e foarte largă. Păstrează-ți forțele, înoată încet, dragă, Kate, copilul meu!

Uite-l pe tânărul Chew. Și uite acolo, uite-l pe doctor, cu apa până peste cap. Și recepționerul. Și bătrâna cu păpușa. Mai sunt și alții, atât de mulți. Dacă-mi întind mâna către unul, o sută se vor întinde după ea, o mie, o mie de milioane și-au să mă tragă și-au să mă înece. Nu pot salva nici măcar un copil, un singur copil. Nu mă pot salva nici măcar pe mine.

Lasă lucrurile cum sunt. Ia-mă de mână, copile! străin în beznă, în apele adânci, ia-mă de mână. Înoată cu mine, cât mai putem. Hai să ne înecăm împreună, pentru că e sigur că n-o să fim noi cei salvați.

E liniște aici, în apele adânci. Nu mai pot vedea chipurile.

Dorothea, ne urmărește cineva. Nu te uita în urmă.

Nu sunt nevasta lui Lot, Louis, sunt nevasta lui Gideon. Mă pot uita în urmă fără să mă preschimb în stană de sare. Apoi, sângele meu n-a fost niciodată destul de sărat. Tu ești acela care n-ar trebui să privească în urmă.

Mă iei drept Orfeu? Am fost un bun pianist, dar nu chiar atât de bun. Dar recunosc, mi-e teamă să mă uit înapoi. Nu prea vreau.

Tocmai am făcut-o. Sunt doi. O femeie și-un bărbat.

De asta mi-era teamă.

Crezi că sunt ei?

Cine altcineva ne-ar urmări?

Da, sunt ei, soțul nostru și soția noastră. Înapoi! Înapoi! Nu e loc și pentru voi!

Aici e loc pentru toată lumea, Dorothea.

Da, dar nu încă, nu încă. O, Gideon, du-te înapoi! Nu mă aude. Nu mai pot vorbi limpede. Louis, strigă-i tu.

Înapoi! Nu ne urmăriți! Nu ne pot auzi, Dorothea. Uite-i cum vin, de parcă nisipul ar fi apă. Ei nu știu că aici nu-i apă?

Nu știu ce știu ei, Louis. Am uitat. Gideon, o Gideon, ia-mă de mână!

Anna, ia-mă de mână!

Ne pot auzi? Ne pot atinge?

Nu știu. Am uitat.

E rece, mi-e frig. E prea adânc, prea departe de mers. Mi-am întins mâna și mi-am întins mâna în beznă, dar n-aș putea spune la ce bun; dacă am ridicat vreun copil pentru o vreme sau dacă vreo mână de umbră s-a întins către mine, nu știu. Nu mai știu drumul. Acolo, pe pământ uscat, aveau dreptate. Mi-au spus să nu jelesc. Mi-au spus să nu mă uit. Mi-au spus să uit. Mi-au spus să mănânc și să-mi iau pastilele care se termină în zil și ine. Și aveau dreptate. Mi-au spus să tac, nu să strig, nu să urlu. Taci acum, fii bun. Și ei aveau dreptate. La ce bun să strig? La ce bun să strig Ajutor, mă înec! când se înecă toți ceilalți? I-am auzit strigând: Ajutor, ajutor, te rog. Dar acum nu mai aud nimic. Aud numai sunetul apelor adânci. O, ia-mă de mână, dragostea mea, mi-e frig, frig, frig.

Largă e apa, n-o pot străbate,
Și nici nu am aripi ca să zbor.
O barcă dați-mi ca să ne poarte,
Eu și iubita-mi, cuprinși de dor.

Uite, este, o, este un alt țărm! Uită-te la lumină, la lumina dimineții pe stânci, lumina de pe țărmul dimineții. Eu sunt lumină. Greutatea a dispărut. Sunt lumină ușoară.

Dar e același țărm, Gidcanna.

Deci am ajuns acasă. Am vâslit toată noaptea în beznă, în frig, și am ajuns acasă: casa unde n-am fost niciodată, casa pe care n-am părăsit-o nicodată. Ia-mă de mână și pășește pe țărm cu mine, viață a surorii mele, moarte a fratelui meu. Uite: e locul de început. Aici începem, aici de lângă potopul care ne desparte.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

SUD

POVESTEA SOȚIEI

Era un soț bun, un tată bun. Nu înțeleg. Nu pot să cred. Nu pot să cred că s-a întâmplat. Am văzut cum s-a întâmplat, dar nu e adevărat. Nu poate fi adevărat. A fost întotdeauna bun. Dacă l-ați fi văzut jucându-se cu copiii, oricine l-ar fi văzut cu copiii ar fi știut că nu avea pic de răutate în el, nici un pic. Când l-am întâlnit pentru prima oară încă mai trăia cu mama lui, lângă Spring Lake, și-i vedeam de obicei împreună, mamă și fiu, și am crezut că un tânăr care se poartă atât de frumos cu familia lui merită să fie cunoscut mai îndeaproape. Apoi, într-o zi pe când mergeam prin pădure l-am întâlnit întorcându-se de la vânătoare. Nu prinsese nimic, nici măcar un șoarece, dar nu era supărat din pricina asta. Mergea alene, bucurându-se de adierea dimineții. Asta a fost un lucru care mi-a plăcut la el de la început. Nu lua lucrurile în tragic, nu se bosumfla și nu jelea dacă lucrurile nu ieșeau așa cum voia el. Astfel am ajuns să ne vorbim în ziua aceea. Și cred că lucrurile au evoluat imediat după asta, pentru că destul de curând era aici, aproape, mai tot timpul. Și sora mea spunea — vezi tu, părinții mei s-au mutat anul trecut și au plecat în sud, și ne-au lăsat nouă casa — sora mea spunea, pe un ton glumeț, dar serioasă:

— Bine! Dacă o să stea aici toată ziua și jumătate de noapte, cred că nu mai e loc și pentru mine! Și s-a mutat — ceva mai jos pe drum. Am fost întotdeauna apropiate, eu și cu ea. E un lucru dintre acelea care nu se schimbă în veci. Nici n-aș fi putut trece prin momentele astea grele fără surioara mea.

Deci, a venit să trăiască aici. Și nu pot să spun decât că a fost cel mai fericit an din viața mea. Era atât de bun cu mine. Muncea din greu, nu lenevea niciodată, era atât de mare și de arătos. Toți

se uitau la el, știi cât de tânăr era. La Întâlnirile nocturne, din ce în ce mai des îl puneau să conducă cânturile. Avea un glas atât de frumos și de puternic și ceilalți îl urmau și i se alăturau, voci subțiri și groase. Tremur acum când mă gândesc la asta, când auzeam, atunci când stăteam acasă pe vremea când copiii erau mici — cânturile venind printre copaci și lumina lunii, nopțile de vară, luna plină. N-am mai auzit ceva atât de frumos. N-am să mai cunosc asemenea bucurie.

A fost din pricina lunii, așa au spus ei. E vina lunii și a sângelui. A fost în sângele tatălui lui. Nu l-am cunoscut niciodată pe tatăl lui și acum mă întreb ce s-a ales de el. Era de prin Whitewater și nu avea rude pe-aici. Întotdeauna am crezut că s-a întors acolo, dar acum nu mai știu. Au fost niște zvonuri despre el, niște povești care au apărut după întâmplarea cu soțul meu. E ceva în sânge, așa spun ei, ceva care s-ar putea să nu iasă la iveală niciodată, dar dacă da, e din pricina schimbării lunii. Întotdeauna se întâmplă în lună nouă. Când toată lumea e acasă și doarme. Ceva se abate peste cel care are blestemul în sânge, spun ei, și se trezește pentru că nu poate dormi și iese în soarele orbitor și pleacă de unul singur — tras de dorința de a-i găsi pe cei la fel cu el. S-ar putea să fie așa, pentru că soțul meu așa a făcut. M-am trezit pe jumătate și am spus "Unde pleci?" și el a spus "A, la vânătoare, mă întorc diseară" și parcă nu era el, chiar și vocea îi era altfel. Dar eram atât de somnoroasă și nu am vrut să trezesc copiii și el era atât de bun și de responsabil, nu mi-a trecut prin minte să-l întreb "De ce?" sau "Unde?" sau ceva de felul ăsta.

Așa s-a întâmplat de vreo trei sau patru ori. S-a întors târziu, obosit și destul de nervos pentru unul atât de liniștit ca el — nu a vrut să vorbească despre asta. Am crezut că toată lumea ajunge la o limită din când în când și că nu ajută la nimic să-l necăjesc. Dar începuse să mă îngrijoreze. Nu atâta că pleca, ci că se întorcea atât de obosit și de ciudat. Mirosea chiar ciudat. Mi-a făcut până la urmă părul măciucă. N-am mai putut îndura și am spus, "Ce-i asta — mirosul ăsta pe tine? Peste tot!" Și el a spus "Nu știu", scurt și s-a prefăcut că doarme. Dar a coborât când a crezut că nu observ și s-a spălat. Dar mirosul i-a rămas în păr și în patul nostru zile întregi.

Apoi s-a întâmplat lucrul acela îngrozitor. Nu-mi vine ușor să vorbesc despre asta. Îmi vine să plâng când îmi aduc aminte. Copilul nostru cel mic, fetița, s-a ferit de tatăl ei. Peste noapte. El a venit și ea l-a privit speriată, țeapănă, cu ochii largi, apoi a început să plângă și a încercat să se ascundă înapoia mea. Încă nu putea să vorbească bine, dar tot spunea "Fă-l să plece! Fă-l să plece!"

Să-i fi văzut privirea, doar o clipă, când a auzit asta. Asta nu vreau să-mi amintesc niciodată. Asta nu pot uita. Cum se uita la copilul lui.

Am spus copilului "Să-ți fie rușine, ce-ai pățit!", dar am ținut-o înapoia mea în timpul ăsta, pentru că și eu eram înspăimântată. Atât de înspăimântată încât tremuram.

Apoi a privit în altă parte și a spus ceva de felul "Cred că s-a trezit dintr-un vis", și a trecut peste tot. Sau a încercat. Așa am încercat și eu. Și m-am înfuriat de-adevăratelea pe fetiță când a continuat să se sperie de tăticul ei. Dar ea nu putea face nimic și nici eu nu o puteam ajuta.

El s-a ținut deoparte toată ziua. Pentru că știa, cred. Era abia începutul lunii noi.

Era zăpușeală și aer închis și beznă și am dormit o vreme cu toții, apoi ceva m-a trezit. El nu mai era lângă mine. Am auzit un foșnet ușor în trecere. Așa că m-am trezit, pentru că nu mai puteam suporta. Am intrat în trecere și am văzut lumină acolo, lumină tare de soare venind dinspre ușă. Și l-am văzut stând afară, în iarba înaltă de la ușă. Capul îi spânzura. Stătea jos, ca și cum ar fi fost puțin obosit, și privea către picioare. Am rămas pe loc, înăuntru, și am privit — nu știam la ce.

Atunci am văzut ce am văzut. Am văzut schimbarea. La început, în picioare. S-au lungit, fiecare picior s-a lungit, s-a întins, și au devenit cărnoase și fără păr.

Părul a început să se tragă de pe tot trupul. Că si cum părul ar fi fost ars de lumina soarelui și ar fi dispărut. Era alb tot, ca o piele de vierme. Și a întors fața. Se schimba sub ochii mei. Se tot turtea, gura se turtea și se lărgea și dinții se scurtau și se toceau, și nasul se făcea doar un ghem de carne cu găuri pentru nări, și urechile au dispărut și ochii s-au albăstrit — albaștri, cu margini albe — și m-au privit de pe fața aceea turtită, moale și albă.

Atunci s-a ridicat în două picioare.

L-am văzut, a trebuit să-l văd pe iubitul meu transformându-se în urâtania aceea.

Nu m-am putut mișca, dar cum eram ghemuită acolo în trecere privind afară în soare tremuram și mârâitul mi-a izbucnit într-un urlet îngrozitor, nebun. Un urlet de jale și groază și un urlet de chemare. Și ceilalți l-au auzit, chiar dacă dormeau, și s-au trezit.

M-am uitat la creatura în care se transformase soțul meu arătându-și fața în intrarea casei noastre. Eram încă blocată de spaima morții, dar înapoia mea copiii se treziseră și bebelușul scheuna. Atunci mi-a venit furia de mamă și am mârâit și m-am târât înainte.

Creatura om privea împrejur. Nu avea pușcă, ca ceilalți care veneau din locurile oamenilor. Dar a luat o creangă uscată în laba lui lungă și albă și a vârât capătul în casa noastră, către mine. Am mușcat capătul cu dinții și am început să forțez calea afară, pentru că știam că omul avea să ucidă copiii noștri dacă ar fi putut. Dar sora mea deja era pe drum. Am văzut-o alergind către om cu capul plecat și cu ochii galbeni în soarele de iarnă. S-a întors către ea și a riodicat creanga să o lovească. Dar eu am ieșit la ușă, înnebunită de furia mamei și toți ceilalți veneau să răspundă la chemarea mea, toată haita, acolo în strălucirea orbitoare și în dogoarea amiezii.

Omul a privit împrejur la noi și a strigat tare și răsucea creanga pe care o ținea. Apoi a fugit, îndreptându-se către câmpuri, în jos pe coasta muntelui. A fugit, pe două picioare, sărind și clătinându-se, și noi l-am urmărit.

Eu eram ultima, pentru că dragostea încă mai împiedica furia și teama din mine. Încă mai fugeam când i-am văzut doborându-l. Dinții surorii mele erau înfipți în gâtul lui. Am ajuns acolo și el era mort. Ceilalți se retrăgeau de lângă mort, din pricina gustului sângelui și a mirosului. Cei tineri scheunau și unii plângeau și sora mea și-a frecat gura de picioarele din față, iar și iar, ca să scape de gust. M-am apropiat pentru că am crezut că dacă creatura murise, vraja, blestemul, se încheiase și soțul meu putea să se întoarcă — viu, sau măcar mort, măcar să-l văd, pe iubitul meu, în forma lui adevărată, frumos. Dar acolo zăcea numai omul mort, alb și însângerat. Ne-am tot retras de

lângă el și ne-am întors și am fugit înapoi pe dealuri, înapoi către pădurile cu umbre și crepuscul și întuneric binecuvântat.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

UNELE COMENTARII ASUPRA PROBLEMEI SCURTĂRII TIMPULUI

TEORIA GĂURICII MICI

IPOTEZA propusă de James Osbold de la Observatorul Lick, deşi minunat de comprehensibilă, prezintă anumite dificultăţi agenţiilor care caută soluţii practice problemei. Lipsită de formularea matematică, teoria doctorului Osbold poate fi descrisă în termeni aproximativi ca existenţa unei anomalii în continuumul spaţio-temporal. Cauza anomaliei este eşecul realităţii de a îndeplini specificaţiile Teoriei Generale a Relativităţii, deşi numai într-unul dintre detaliile minore. Efectul său asupra constituţiei actuale a universului este o imperfecţiune locală sau o eroare, un fel de gaură în continuum.

Gaura, după calculele lui Osbold, seamănă cu o gaură spaţială distinctă. În această spaţialitate stă primejdia sa, de vreme ce dezechilibrul astfel constituit în continuum cauzează un influx compensator din partea aspectului temporal al cosmosului. Cu alte cuvinte, timpul se scurge prin această gaură. Asta se întâmplă probabil de la originea universului de acum 12, 15 miliarde de ani, dar numai în ultima vreme scurgerea a ajuns să fie observată.

Prognosticul teoriei nu este pesimist, remarcând că dacă anomalia ar fi fost în aspectul temporal al continuumului ar fi fost mai rău, pentru că atunci ar fi existat o scurgere a spaţiului, poate câte o dimensiune odată, ceea ce ar fi produs un disconfort şi o confuzie teribilă; de altfel, Osbold a remarcat "În acest caz, s-ar putea să avem destul timp să facem ceva".

De vreme ce teoria poziționează gaura pe undeva, Lick și alte două observatoare australiene au aranjat o căutare coordonată a variațiilor locale în deplasarea către roșu, care ar putea ajuta la localizarea punctului/moment. "S-ar putea să fie o gaură foarte mică" spune Osbold. "Chiar foarte mică. Nu trebuie să fie foarte mare ca să facă mari stricăciuni. Dar de vreme ce efectul este observabil aici pe Pământ, cred că avem șanse bune să o găsim, poate nu mai departe de galaxia Andromeda, și atunci nu mai avem nevoie decât de un fel de dop".

MOMENTUL NE-BIODEGRADABIL

O explicație complet diferită asupra scurtării timpului este oferită de o echipă de cercetători de la Interco Development Corporation. Metoda lor de studiu, așa cum a fost prezentată de N.T.Chaudhuri, o autoritate de renume mondial în ecologia și etologia motoarelor cu ardere internă, este mai degrabă chimică decât cosmologică. Chaudhuri a dovedit că fumul arderii incomplete a petrolului, în anumite condiții — neliniștea difuză este principalul factor care predispune — va forma o legătură chimică cu timpul, "fixând" momente în același fel în care agenții nucleari "fixează" atomii liberi în molecule. Procesul este numit cronocristalizare sau (în cazul unei neliniști acute) cronoprecipitare. Aranjamentul compact de momente rezultat este mult mai ordonat decât preexistentul "acum" întâmplător, dar din nefericire această scădere a entropiei este plătită cu o foarte marcată creștere a bioinsuportabilității. Da fapt, compusul petrol/timp apare complet incompatibil cu orice formă de viață, chiar și cu bacteriile anaerobe, pe care s-a pus atâta bază.

Pericolul prezent, atunci, după cum este descris de membrul echipei F. Gonzales Park, este că mult din timpul nostru liber sau, ca să vorbim în termeni adecvați, timpul radical va fi blocat în acest compus toxic (la care se referă ca la o petropsihotoxină sau PPST) încât vom fi forțați să atacăm depozite vaste de PPST pe care guvernul Statelor Unite le-a aruncat sau le-a depozitat în diferite peșteri, mlaștini, găuri, oceane și curți și în mod deliberat să dizolvăm compusul, eliberând astfel radicalii liberi temporali. Senatorul Helms și câțiva Democrați ai Centruii Solare au

protestat deja. Cu siguranță că procesul de recuperare a timpului din PPST este riscant, cerând atât de mult oxigen încât s-ar putea să sfârșim, după cum a spus O.Heiko, al treilea membru al echipei, cu o mulțime de timp liber dar fără aer.

Simțind că timpul se termină mai repede chiar decât puțurile de petrol, Heiko se pronunță în favoarea unei rezolvări "austere" a problemei, începând cu interzicerea zborului avioanelor cu exces de viteză sonică, apoi să se treacă la avioanele cu propulsie, mașinile de curse, mașinile standard, vapoare, bărci cu motor, etc., până când, în cele din urmă, dacă e nevoie, toate vehiculele cu combustibil petrolier vor fi eliminate. Viteza servește drept standard de prioritate, pentru că la viteză mai mare, deci la o anxietate conștientă sau subliminală mai concentrată a șoferului/pasagerilor, petrolizarea timpului se face mai complet și rezultă un PPST mai otrăvitor. Heiko, crezând că nu există un "nivel sigur" al contaminării, crede că nici măcar motoretele nu vor scăpa. După cum arăta el, o singură mașină de tuns iarba care se mișcă cu mai puțin de 3 mile pe oră poate petroliza trei ore solide dintr-o după-amiază de duminică pe zona unui bloc de locuințe.

Interzicerea consumatorilor de benzină nu va rezolva însă decât jumătate din problemă. O încercare a Ligii Islamice de a ridica prețul timpului brut cu 8,50 $/oră a fost dejucată de acțiunea promptă a Organizației Statelor Consumatoare de Timp; dar Germania de Vest plătește deja 18,75 $/oră — de două ori mai mult decât se așteaptă consumatorul american să plătească pentru timpul lui.

INIMI SÂNGERÂNDE? MIȘCAREA DE CONSERVARE TEMPORALĂ

Ascultând cu bunăvoință ipotezele cosmologice și chimice, dar neaderând la niciuna dintre ele, există în plină dezvoltare un consorțiu de savanți și civili, dintre care mulți s-au grupat în organizații ca Le Temp Perdu (Bruxelles), Protestanții Îngrijorați de Irosirea Timpului (Indianapolis) și un grup latino-american de mare întindere, numit Manana. Un purtător de cuvânt mananist, Dolores Guzman McIntosh din Buenos Aires, declară vederile grupului: "Ne-am pierdut — cu toții — aproape tot timpul. Dacă

nu-l salvăm, suntem pierduți. Nu ne-a mai rămas mult timp". Mananiștii au ocolit până acum cu grijă orice afiliere politică, declarând brutal că scurtarea timpului este vina comuniștilor și a capitaliștilor în măsură egală. Un număr în creștere de preoți din Mexic până în Chile s-au alăturat mișcării, dar Vaticanul a publicat recent o denunțare a celor "care, în vreme ce vorbesc despre salvarea timpului, își pierd sufletele". În Italia, un grup comunist conservator-temporal, Eppur Si Muove, s-a scindat recent după destituirea președintelui său care, după o vizită la Moscova a declarat în scris: "Privind birocrația Uniunii Sovietice în acțiune mi-am pierdut credința în ridicarea conștiinței de clasă, ca mijloc principal către țelul nostru".

Un grup de savanți sociali de la Cambridge, Anglia, continuă în acest timp să cerceteze legătura încă nedovedită dintre scurtarea timpului și cea a răbdării. "Dacă am putea arăta legătura", spune psihologul Derrick Groat, grupurile de conservare a timpului ar putea acționa mai eficient. Deocamdată, ele nu fac decât să se certe. Toată lumea vrea să salveze timpul înainte să dispară pentru totdeauna, dar nimeni nu știe cum, așa că nu facem decât să ne ciondănim. Dacă ar exista un substitut, cum este energia solară sau geotermală pentru petrol, asta ar mai reduce încordarea. Dar în mod evident trebuie să defilăm cu ce avem." Groat a menționat "planificatorul de timp" pus pe piață de General Substances sub marca Sudokron, retras anul trecut, după ce testele au indicat că doze moderate fac ca șoarecii de laborator să se transforme în tampoane. Informat că Rand Corporation aloca fonduri masive cercetării unui substitut al timpului, el a spus: "Le urez noroc. Dar ar trebui să lucreze ore mai lungi la el!" Savantul britanic se referea la faptul că Statele Unite au scurtat ora cu zece minute, în vreme ce au păstrat cele 24 de ore zilnice, în vreme ce țările Comunității Europene, prevăzând scurtări ulterioare, au ales să păstreze 60 de minute pe oră, dar ziua de 20 de ore pentru ziua "devalorizată" europeană.

În acest timp, cetățeanul obișnuit de la Moscova sau Chicago, în vreme ce se plânge descori de scurtarea timpului sau de deteriorarea calității a ceea ce a mai rămas, pare înclinat să aplece urechea la vorbele profeților zilei de apoi și să nu ia în seamă

măsuri atât de extreme ca raționalizarea. Poate că e de părere, ca și ecleziaștii și Președintele, că dacă ai văzut o zi, atunci e ca și cum le-ai fi văzut pe toate.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

SUR

UN RAPORT SUMAR AL EXPEDIȚIEI *YELCHO* ÎN ANTARCTICA, 1909-1910

Deși nu am nici o intenție de a publica acest raport, cred că ar fi drăguț dacă vreun nepot de-al meu, sau nepotul cuiva, l-ar găsi din întâmplare într-o zi; așa că am să-l țin în cufărul de piele din pod, împreună cu rochia de botez a Rositei, cu cârâitoarea de argint a lui Juanito și cu pantofii mei de nuntă.

Primul lucru necesar unei expediții — banii — este în mod firesc cel mai greu de obținut. M-am plâns de asta chiar într-un raport destinat unui cufăr din podul unei case, într-o suburbie foarte liniștită din Lima. Nu îndrăznesc să scriu numele generosului binefăcător, marelui suflet fără de care Expediția Yelcho n-ar fi rămas decât o excursie făcută în vis. Că echipamentul nostru era cel mai bun și mai modern — că proviziile erau din plin și de calitate — că o navă a guvernului chilian, cu ofițerii ei curajoși și echipajul galant, a fost trimisă de două ori la celălalt capăt al lumii pentru noi: toate astea s-au datorat acelui binefăcător al cărui nume, vai! nu-l pot spune, dar al cărui datornic am să fiu până la moarte.

Când eram mic, imaginația mi-a fost aprinsă de un articol de ziar despre expediția navei Belgica care, navigând la sud de Tierra del Fuego, a fost prinsă în gheață în Marea Bellingshausen și a alunecat un an întreg cu ghețarii, cu oamenii de la bord suferind de foame și de groaza beznei nesfârșite a iernii. Am citit și recitit acel articol, iar mai târziu am urmărit cu interes rapoartele salvării doctorului Nordenskjold de pe Insulele South Shetland de către îndrăznețul căpitan Irizar, de pe nava Uruguay și aventurile navei

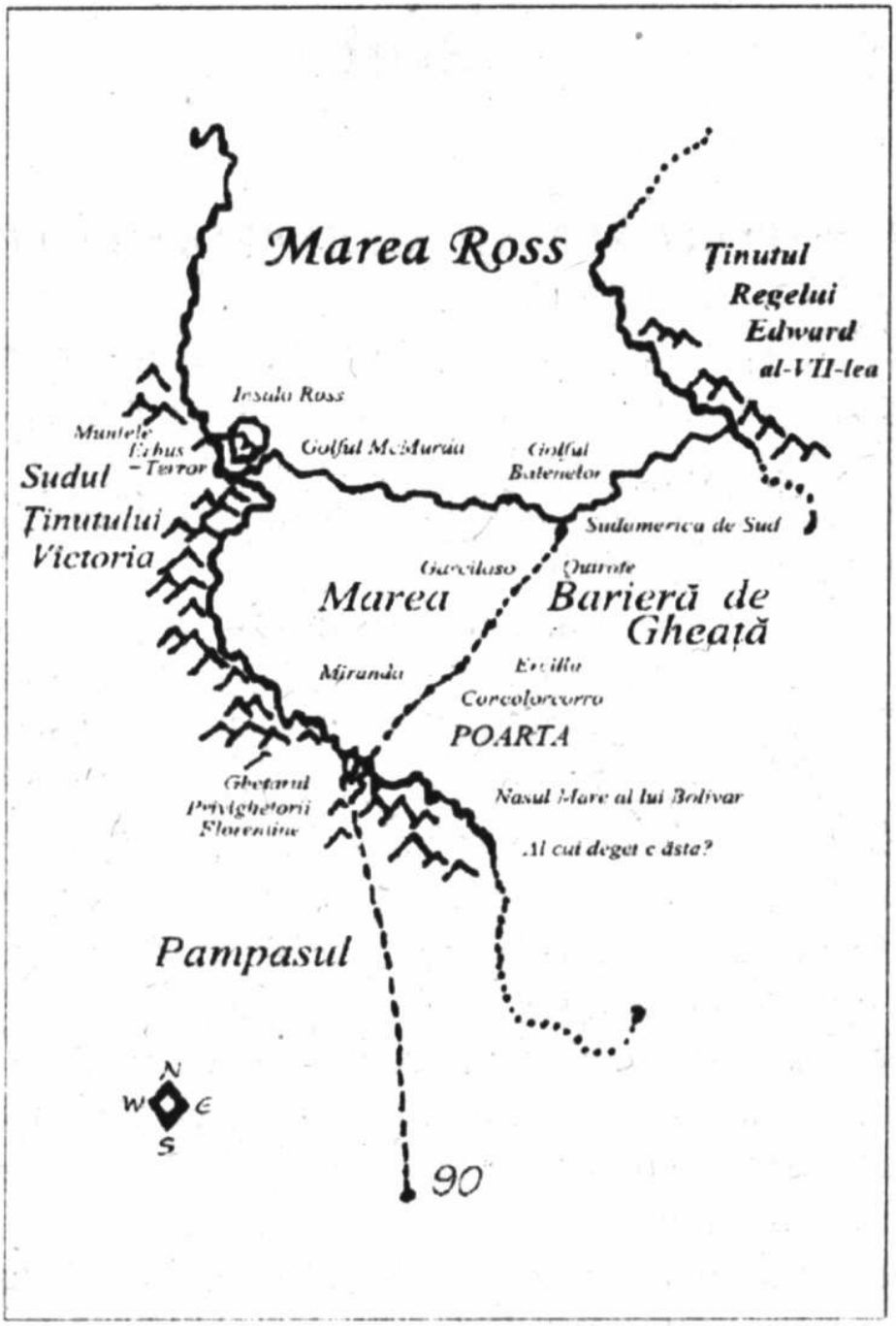

Hartă în Antartica

Scoția în Marea Weddell. Dar toate aceste expediții erau pentru mine premergătoarele Expediției Naționale Britanice Antarctice din 1902-1904, cu nava Discovery și raportului minunat al acelei expediții de către căpitanul Scott. Această carte, pe care am comandat-o la Londra și am citit-o de o mie de ori, m-a umplut de dorința de a vedea cu proprii mei ochi acel continent ciudat, Ultima Thule a sudului, care stă pe hărțile și globurile noastre ca un nor alb, un gol, franjurat ici-colo cu bucățele de coastă, acoperăminte dubioase de gheață, insule presupuse, pământuri care s-ar putea să fie sau nu acolo: Antarctica. Iar dorința era la fel de pură ca zăpada polară: să merg, să văd — nici mai mult, nici mai puțin. Respect profund împlinirile științifice ale expediției căpitanului Scott, am citit cu interes și pasiune despre descoperirile fizicienilor, ale meteorologilor, biologilor, etc.; dar neavând nici o pregătire științifică, nici vreo oportunitate pentru o asemenea pregătire, ignoranța mă obliga să trec peste orice gând de a adăuga la cunoașterea științifică ceva în legătură cu Antarctica; același lucru e valabil și pentru toți membrii expediției mele. Pare a fi un păcat; dar nu puteam face nimic. Țelul nostru era limitat la observație și explorare. Am sperat să mergem puțin mai departe, poate, să vedem ceva mai mult; dacă nu, măcar să mergem și să vedem. O simplă ambiție, cred și în principiu una modestă.

Cu toate astea a rămas mai puțin decât o ambiție, mai mult o dorință, dar pentru sprijinul și încurajarea dragei mele verișoare și prietene Juana — (Nu folosesc nume, ca nu cumva acest raport să ajungă în mâini străine și să se abată stânjeneala și notorietatea neplăcută asupra soților și fiilor care nu bănuiesc nimic) I-am împrumutat Juanei exemplarul meu din The Voyage of the Discovery, și ea a fost cea care, pe când ne plimbam sub umbrelele noastre prin Plaza de Armas după masă, într-o duminică din 1908, a spus: "Ei, dacă a fost în stare căpitanul Scott, noi de ce n-am fi?"

Ea a propus să-i scriem Carlotei — în Valparaiso. Prin Carlota l-am întâlnit pe binefăcătorul nostru și astfel am obținut banii, nava și chiar pretextul plauzibil de a se retrage într-o mânăstire boliviană pe care unii dintre noi au fost obligați să-l folosească (în vreme ce restul a spus că mergem la Paris să ne petrecem iarna).

Și Juana mea a fost cea care în momentele cele mai negre a rămas fermă, neclintită în hotărârea ei de a ne atinge țelul.

Au existat momente negre, mai ales în primele luni din 1909 — momente în care nu vedeam cum Expediția putea să devină mai mult decât un sfert de tonă de pemmican pe cale să se irosească și un regret de o viață întreagă. Era atât de greu să aduni la un loc forțele expediției! Atât de puțini dintre aceia pe care i-am întrebat știau măcar despre ce vorbim — atât de mulți au crezut că suntem nebuni sau escroci sau amîndouă! Și dintre aceia care ne împărtășeau nebunia, puțini erau în stare, la momentul potrivit, să-și lase datoriile zilnice și să se angajeze într-o călătorie de cel puțin șase luni în care îi aștepta nesiguranță și o primejdie destul de importantă. Un părinte bolnav; un soț neliniștit de afaceri; un copil acasă rămas numai cu niște servitori ignoranți și incompetenți să aibă grijă de el: astea nu sunt responsabilități lesne de neluat în seamă. Iar cei care doreau să evadeze dintre asemenea lucruri nu erau tovarășii pe care ni-i doream la muncă grea, risc și lipsuri.

Dar de vreme ce succesul ne-a încununat eforturile, de ce să adăstăm asupra întârzierilor și piedicilor sau asupra convenienței și minciunilor pe care a trebuit să le folosim? Privesc în urmă cu regret numai la prietenii care au vrut să vină și nu au putut să se elibereze în nici un fel — cei pe care a trebuit să-i lăsăm în urmă la o viață fără primejdie, fără nesiguranță, fără speranță.

Pe 17 august 1909, în Punta Arenas, Chile, toți membrii Expediției s-au întâlnit pentru prima oară: Juana și cu mine, cele două peruviene, Zoe, Berta și Teresa din Argentina; și chilienele noastre, Carlota și prietenele ei Eva, Pepita și Dolores. În ultimul moment am primit vorbă că soțul Mariei, în Quito, era bolnav și ea a trebuit să stea să-l îngrijească, așa că am rămas nouă, nu zece.De fapt, ne resemnasem să fim numai opt când, la căderea nopții, neâmblânzita Zoe a sosit cu o pirogă micuță condusă de indieni, iahtul ei căpătând o spărtură chiar când intra în strâmtoarea Magellan.

Noaptea de dinaintea ridicării ancorei am început să ne cunoaștem una pe cealaltă; și am fost de acord, pe când ne bucuram

de îngrozitoarea supă din cârciuma îngrozitoare din portul Punta Arenas, că dacă se ivește o situație primejdioasă atât de urgentă încât un glas trebuie ascultat fără a pune întrebări, onoarea de neinvidiat de a vorbi în acel caz a căzut pe mine: dacă nu eram în stare, venea rândul Carlotei: apoi al Bertei. Noi cele trei am fost atunci botezate drept "Suprema Inca", "Araucana" și "Al Treilea Ofițer" cu multe râsete și urale. După cum a reieșit, spre marea mea plăcere și ușurare, calitățile mele de "conducătoare" nu au fost niciodată puse la încercare; toate nouă am rezolvat lucrurile între noi, de la început până la sfârșit, fără ca vreuna să dea ordine și numai de două sau de trei ori am recurs la vot prin exprimare directă sau ridicare de mâini. Ca să fim sigure, ne-am certat mult timp. Dar aveam destul timp să ne certăm. Și într-un fel sau altul, certurile se terminau cu o hotărâre asupra acțiunii care trebuia luată. De obicei, cel puțin o persoană mormăia nemulțumită , uneori amărâtă. Dar ce-ar fi viața fără nemulțumiri și fără ocazia de a spune uneori "Ți-am spus eu?" Cum poate îndura cineva treaba în casă sau grija de copii, în afară de rigorile navigării spre Antarctica, fără să mormăie? Ofițerilor — după câte am înțeles la bordul navei Yelcho — li se interzice să mormăie; dar noi nouă am fost și suntem, prin naștere și educație, irevocabil și fără discuție, parte din simplul echipaj.

Deși cursul cel mai scurt către continentul sudic și acela cerut la început de căpitanul bunei noastre nave era către South Shetland și Marea Bellingshausen, sau prin South Orkneys în Marea Weddell, noi am plănuit să navigăm către vest spre Marea Ross, pe care o explorase și o descrisese căpitanul Scott și din care curajosul Ernest Shackleton se întorsese în toamna trecută. Despre această regiune se cunoșteau mai multe decât despre oricare altă porțiune de coastă a Antarcticii și deși asta nu însemna prea mult, ne servea totuși drept siguranță pentru navă, pe care am simțit că nu aveam dreptul să o punem în primejdie. Căpitanul Pardo a fost pe deplin de acord cu noi, după ce a studiat hărțile și itinerariul nostru plănuit; așa că am luat calea apuseană prin Strâmtoare a doua zi dimineață.

Călătoria noastră până în partea cealaltă a globului a fost protejată de Fortuna. Micuța Yelcho pufăi veselă prin valuri,

clătinându-se pe mările Oceanului Sudic care înconjură neîmpiedicat lumea. Juana, care se luptase cu tauri și cu vaci mult mai primejdioase de la ferma familiei ei, numea vasul "la vaca valiente", pentru că se întorcea întotdeauna împotriva atacului. Odată ce am sfârșit cu răul de mare ne-am bucurat cu toate de călătorie, deși oprimate uneori de protecția căpitanului și a ofițerilor săi care credeau că suntem "în siguranță" numai înghesuite în cabinele noastre micuțe pe care le eliberaseră din politețe pentru noi.

Am văzut primul nostru iceberg mult mai la sud decât ne așteptam și l-am salutat la cină cu Veuve Clicquot. A doua zi am intrat între ghețuri, centura de ghețari desprinși din coastă și de pe mările înghețate iarna ale Antarcticii, care se îndreaptă către nord în primăvară. Norocul a continuat să ne zâmbească: micuța noastră navă cu abur, cu bordajul ei blindat, incapabilă, să-și forțeze calea printre ghețuri, a făcut slalom printre ele, fără ezitare și în a treia zi am depășit bariera în care unele nave se luptă săptămâni întregi și sunt obligate să se întoarcă până la urmă. Înaintea noastră se aflau apele întunecate ale Mării Ross și dincolo de ele albeața reflectată în nori a Marii Bariere de Gheață.

Intrând în Marea Ross puțin mai la est de longitudinea Vest 160 grade, am ajuns în dreptul Barierei, în locul în care grupul lui Scott, găsind o spărtură în vastul perete de gheață, acostase și-și trimisese baloanele cu hidrogen în recunoaștere și pentru fotografiere. Fațada de turn a Barierei, piscurile ei ascuțite și peșterile azurii și violete săpate de apă, toate erau după cum fuseseră descrise, dar locația se schimbase: în loc de o spărtură îngustă, acum era un golf considerabil, plin de frumoase și înspăimântătoare balene ucigașe, jucându-se în soarele de primăvară.

Era limpede că mase de gheață, de mulți acri lărgime se rupseseră din Barieră (care — cel puțin în marea parte — nu se sprijină pe sol, ci plutește) de la trecerea lui Discovery în 1902. Acest lucru a dat altă perspectivă planului nostru de a pune tabăra chiar pe Barieră; și în vreme ce discutam alternativele, l-am rugat pe căpitanul Pardo să-și ducă nava către apus de-a lungul Barierei către Insula Ross și Golful McMurdo. Cum marea era lipsită de

gheață și calmă, el a fost fericit să o facă, și când am zărit fumul muntelui Erebus, ca să-l facem părtaș la sărbătoarea noastră — am pus la bătaie încă o jumătate de ladă de Veuve Clicquot.

Yelcho a ancorat în Golful Sosirii și am coborât la țărm în barca navei. Nu pot descrie emoțiile mele când am pus piciorul pe pământ, pe pământul acela, pe pietrișul gol, rece de la poalele pantei vulcanice. Am simțit nerăbdare, gratitudine, slavă, familiaritate. Am simțit că în sfârșit ajunsesem acasă. Opt pinguini Adelie au venit imediat să ne întâmpine, cu multe exclamații de interes amestecate cu dezaprobare. "Unde ați fost până acum? Ce v-a trebuit atât? Coliba e pe-aici. Haide-ți. Nu luați în seamă pietrele!" Au insistat să mergem să vizităm Punctul, unde se afla marea structură construită de căpitanul Scott, arătând exact ca în fotografiile și desenele ce ilustrau cartea aceea. Zona dimprejur, totuși, era dezgustătoare — un fel de cimitir de piei de balenă, de oase de pinguin și gunoaie, stăpânite de pescărușii skua țipători, nebuni. Escorta noastră a trecut pe lângă abator în liniște și unul mi-a arătat ușa, deși nu a intrat.

Interiorul colibei era mai puțin ofensiv, dar foarte impersonal. Lăzi cu provizii fuseseră stivuite într-un fel de încăpere din cadrul încăperii principale; nu arăta așa cum îmi imaginasem când grupul Discovery l-a descris în melodramele și cânturile de menestrel despre lunga noapte de iarnă. (Mult mai târziu am aflat că Sir Ernest o rearanjase destul de serios cu câțiva ani în urmă la trecerea lui). Era mizerie și dezordine. O cutie de ceai stătea deschisă. Cutii de carne, goale, zăceau pe jos; biscuiții erau împrăștiați pe podea; o mulțime de rahăței de câine — înghețați, firește, dar fără a fi îmbunătățiți cu ceva prin asta. Fără îndoială, ultimii ocupanți fuseseră forțați să plece în grabă, poate chiar pe viscol. Totuși, ar fi putut închide cutia de ceai. Dar curățenia în casă, arta infinitului, nu este un joc pentru amatori. Teresa a propus să folosim coliba drept tabără. Zoe a spus că trebuie să-i dăm foc. Până la urmă am închis ușa și am lăsat coliba cum am găsit-o. Pinguinii au apărut să ne aprobe și ne-au condus veseli la barcă.

Golful McMurdo era eliberat de ghețuri, iar căpitanul Pardo ne-a propus să trecem de insula Ross și peste Ținutul Victoria, unde am putea face tabăra, la poalele Munților Apuseni, pe pământ

uscat și solid. Dar munții aceia, cu piscurile lor întunecate de furtuni și cu ghețari atârnați, arătau la fel de îngrozitori ca atunci când i-a descoperit căpitanul Scott în călătoria lui către apus și niciuna dintre noi nu avea prea mult chef să-și găsească adăpost printre ei.

La bord, în noaptea aceea, am hotărât să ne întoarcem și să punem tabăra acolo unde o plănuisem de la început, chiar pe Barieră. Pentru că toate rapoartele indicau că drumul drept către sud era peste suprafața netedă a Barierei, până când ajungeai la confluența cu ghețarii de pe platoul înalt, care păreau că formează întregul interior al continentului. Căpitanul Pardo a luptat mult împotriva acestui plan, întrebând ce s-ar fi întâmplat cu noi dacă Bariera ar fi "crăpat" — dacă zona noastră de gheață s-ar fi desprins și-ar fi alunecat spre nord. "Ei bine", a spus Zoe, "atunci nu va trebui să veniți până atât de departe să dați de noi la întoarcere". Dar a fost atât de insistent încât ne-a forțat să ne lase una dintre bărcile de pe Yelcho atunci când am făcut tabăra, ca mijloc de scăpare. Mai târziu am găsit-o folositoare pentru pescuit.

Primii mei pași pe solul Antarcticii, singura mea vizită pe insula Ross, nu au fost lipsiți de plăcere. Mi-au venit în minte versurile poetului englez:

Orice căutare e plăcută,
Și doar Omul e rău.

Dar partea ascunsă a eroismului este deseori tristă; femeile și servitorii o știu. Ei mai știu și că eroismul rămâne, cu toate astea, la fel de real. Dar împlinirea e mai mică decât cred oamenii. Ceea ce e mare e cerul, pământul, marea și sufletul. Am privit nava cum se îndrepta din nou spre est în seara aceea. Intrasem bine în septembrie, cu mai mult de zece ore de lumină pe zi. Apusul primăverii atârna de piscul înalt de 12000 de picioare al muntelui Erebus și lucea auriu roșcat pe fuiorul lui de fum. Fumul din coșul nostru mic se topi albăstrui pe apa crepusculară, pe când noi ne târam pe sub zidul înalt de gheață palidă.

La întoarcerea noastră la "Golful Balenelor Ucigașe" — Sir Ernest, am aflat ani mai târziu, îl numise "Golful Balenelor" — am găsit un adăpost acolo unde marginea Barierei era destul de joasă ca să dea acces bun navei. Yelcho a aruncat ancora de gheață,

iar restul zilelor lungi, grele le-am petrecut descărcând proviziile și punând tabăra pe gheață, la jumătate de kilometru de margine: o sarcină în care echipajul de pe Yelcho ne-a dat un ajutor nepreţuit și sfaturi interminabile. Am primit tot ajutorul cu recunoștință, iar cele mai multe sfaturi cu noduri.

Vremea până acum fusese extraordinar de blândă pentru primăvara de la această latitudine; temperatura nu scăzuse încă sub -20 grade F, și câtă vreme am pus tabăra nu a fost decât un singur viscol. Dar căpitanul Scott vorbise cu simțire despre vânturile aspre de sud ale Barierei, iar noi ne pregătisem. Cum tabăra noastră era expusă oricărui vânt, nu am construit structuri rigide deasupra solului. Am pus corturile la adăpost, în vreme ce am săpat o serie de cuburi în gheață, le-am tapetat cu izolant de paie și scânduri de brad și le-am învelit cu pânză groasă, susținută cu stâlpi de bambus, acoperind totul cu zăpadă pentru a da greutate și a izola. Camera mare, centrală a fost numită pe loc Buenos Aires de către argentinienele noastre, pentru care orice lucru central este Buenos Aires. Soba de încălzit și de gătit era în Buenos Aires. Magaziile și privata (pe care am numit-o Punta Arenas) căpătau ceva căldură indirectă de la sobă. Încăperile de dormit se deschideau din Buenos Aires și erau foarte mici, abia niște tuburi în care trebuia să te târăști cu picioarele înainte; erau tapetate cu paie și se încălzeau repede de la trupuri. Marinarii le numeau "coșciuge" sau "găuri de vierme" și se uitau cu groază când ne îngropam în zăpadă. Dar coliba sau vizuina noastră ne-a servit bine, permițându-ne destulă căldură și intimitatea la care ne puteam aștepta în aceste circumstanțe. Dacă Yelcho nu era în stare să treagă prin gheață în februarie și trebuia să ne petrecem toată iarna în Antarctica, puteam rezista, deși cu rații foarte limitate. Pentru vara care venea, baza noastră — Sudamerica del Sur, Sudamerica de Sud, deși noi am numit-o de obicei Baza — era planificată doar ca un loc de dormit, de depozitare a proviziilor și de adăpost pentru viscole.

Pentru Berta și Eva, totuși, era mai mult de-atât. Ele erau arhitecții, constructorii și săpătorii, cei mai mulțumiți și mai binevoitori ocupanți, veșnic inventând o îmbunătățire pentru ventilație sau învățând cum să facă luminatoare, sau arătându-ne o nouă prelungire a apartamentului, săpată în gheață. Mulțumită

lor proviziile au fost depozitate atât de bine, soba trăgea și încălzea atât de eficient iar Buenos Aires, unde găteau nouă persoane, mâncau, lucrau, conversau, se certau, mormăiau, pictau, cântau la ghitară sau banjo și țineau biblioteca de cărți și hărți a Expediției, era o minune de confort. Am trăit acolo în adevărată armonie; și dacă voiai să fii singur o vreme, te târai în gaura ta de dormit cu capul înainte.

Berta a mers ceva mai departe. Când a făcut tot posibilul să facă Sudamerica de Sud confortabilă, a mai săpat încă o încăpere, chiar sub suprafața gheții, lăsând o fâșie de gheață aproape transparentă ca un acoperiș de seră; și acolo, singură, a lucrat la sculpturi. Erau forme frumoase, unele ca un amestec de chipuri umane cu curbe și volume subtile de focă Weddell, altele în forme fantastice de cornișe și peșteri de gheață. Poate că mai sunt încă acolo, sub zăpadă, în cavitatea din Marea Barieră. Acolo unde le-a făcut, ar trebui să dureze tot atât cât piatra.. Dar nu le-a putut aduce în nord. Asta-i pedeapsa pentru a sculpta în apă.

Căpitanul Pardo nu prea voia să ne părăsească, dar ordinele lui nu-i permiteau să piardă vremea la nesfârșit pe Marea Ross, așa că, în cele din urmă, după multe sfaturi să rămânem pe loc — să nu facem drumeții — să nu riscăm — atenție la degerături — nu folosiți scule ascuțite — fiți atente la spărturile din gheață — și după o promisiune din inimă să se întoarcă în Golful Balenelor Ucigașe pe 20 februarie sau cât mai aproape de data asta, pe cât avea să-i permită vântul și gheața, bunul om și-a luat la revedere și echipajul lui a strigat un urias "la revedere", pe când ridicau ancora. În seara aceea, în crepusculul lung, portocaliu, de octombrie, am văzut vârful catargului lui Yelcho coborând la orizontul nordic, dincolo de marginea lumii, lăsându-ne gheții și tăcerii și polului.

În noaptea aceea am început să plănuim Călătoria spre Sud.

Luna următoare am petrecut-o făcând mici călătorii și cărăușii. Viața pe care o dusesem acasă, deși obositoare în felul ei, nu ne pregătise pe niciuna dintre noi pentru greutatea pe care o întâmpinam când trăgeam la sanie, pe un frig de minus 10 sau 20 de grade. Trebuia să ne antrenăm bine înainte să pornim în călătoria cea lungă.

Cea mai lungă drumeție a mea, făcută cu Dolores și Carlota, a fost către sud-vest spre muntele Markham și a fost un coșmar — viscol și gheață peste tot, crevase și nici o vedere a muntelui când am ajuns acolo și vreme albă și sastrugi pe tot drumul înapoi. Călătoria a fost utilă, totuși, pentru că am început să ne estimăm capacitățile; și pentru că am pornit cu o greutate foarte mare de provizii pe care le-am depozitat la 100 și 130 de mile SSV de Bază. După aceea, am făcut și alte drumeții, până ce am avut o linie de depozite și adăposturi până la latitudinea 83 grade 43', unde Juana și Zoe, într-o călătorie de export, au găsit un fel de poartă de piatră, deschisă spre un mare ghețar ducând spre sud. Am stabilit acele depozite pentru a evita, pe cât posibil, foamea care a atacat grupul sudic al căpitanului Scott și slăbiciunea și nefericirea care urmaseră. Și am mai ajuns la concluzia, spre satisfacția noastră — imensă satisfacție — că eram trăgători de sanie, cel puțin la fel de buni precum câinii polari ai căpitanului Scott. Firește că nu puteam trage atât de mult și de repede ca oamenii lui. Noi reușiserăm pentru că avusesem o vreme mult mai bună decât grupul căpitanului Scott pe Barieră; de asemenea, cantitatea și calitatea hranei noastre a stabilit o mare diferență. Sunt sigură că cele 15 procente de fructe uscate din pemmicanul nostru ne-au ajutat să prevenim scorbutul; și cartofii, uscați după o veche metodă andină, erau foarte hrănitori, deși foarte compacți și ușori — niște rații perfecte. În orice caz, pregătirile noastre pentru Călătoria Sudică au fost făcute cu mare încredere în capacitățile noastre.

Grupul Sudic era format din două echipe de sănii: Juana, Dolores și cu mine; Carlota, Pepita și Zoe. Echipa de ajutor — Berta, Eva și Teresa — a plecat înaintea noastră cu o mare încărcătură de provizii, urcând drept pe ghețar să cerceteze drumuri și să lase depozite de provizii pentru drumul înapoi. Le-am urmat vreme de cinci zile, apoi le-am întâlnit pe când se întorceau între Depozitul Ercilla și Miranda (vezi harta). În "noaptea" aceea — firește că nu exista beznă adevărată — eram toate nouă în inima câmpiei de gheață. Era 15 noiembrie, ziua de naștere a lui Dolores. Am sărbătorit cu opt uncii de pisco în ciocolată caldă și am devenit foarte vesele. Am cântat. E ciudat să-mi amintesc cât de mici păreau glasurile noastre în marea liniște

de acolo. Era cer acoperit, vreme albă, fără umbre și fără orizont vizibil și nici o formă de relief care să spargă monotonia; nu era nimic de văzut. Ajunsesem pe locul acela alb de pe hartă, în pustiul acela și acolo am cântat ca rândunicile.

După ce am dormit și am mâncat bine, grupul de Bază a continuat spre nord, iar cel Sudic a luat săniile înainte. Cerul se mai limpezise. Sus, nori subțiri treceau iute dinspre sud-vest către nord-est, dar la Barieră era liniște și frig doar cât trebuia, cinci sau zece grade sub zero, ca să ne dea o suprafață bună de alunecat cu săniile.

Pe gheața dreaptă nu trăgeam niciodată mai mult de 11 mile, 17 kilometri pe zi, iar în general făceam 15 sau 16 mile, 25 de kilometri. (Instrumentele noastre, fiind englezești, erau calibrate în picioare, mile, grade Fahrenheit, etc., dar deseori făceam conversia milelor în kilometri pentru că numerele mai mari sunau mai încurajator). La vremea când am părăsit America de Sud, știam doar că domnul Shackleton pusese la cale o altă expediție către Antarctica în 1908, încercase să atingă Polul, dar nu reușise și se întorsese în Anglia în iunie anul acela, 1909. Nici un raport coerent al expediției sale nu ajunsese în America de Sud până când plecasem noi; nu știam pe ce drum apucase și nici cât de departe. Dar nu am fost surprinse când, departe peste câmpia albă, minuscul sub piscurile munților și sub zborul tăcut al norilor pătați de curcubeu, am zărit un punct negru. Ne-am întors spre vest ca să-l vizităm: un morman de zăpadă aproape îngropasc un steag pe un băț de bambus, o cârpă jalnică — o cutie de ulei goală — și câteva urma de picior la câțiva inci deasupra gheții. În anumite condiții meteo, zăpada apăsată de greutatea trupului se păstrează când zăpada moale dimprejur se topește sau este împrăștiată de vânt; astfel, urmele acelea de picior rămăseseră acolo preț de câteva luni — o priveliște îmbucurătoare.

Nu am mai întâlnit astfel de urme pe drumul nostru. În general, cred că direcția noastră era oarecum răsăriteană față de a domnului Shackleton. Juana, supraveghetoarea noastră, se antrenase bine și era metodică și grijulie cu observațiile și calculele ei, dar echipamentul nostru era minim — un teodolit cu tripod, un

sextant cu orizont artificial, două busole și cronometre. Aveam doar contorul de pe sănii care să ne spună ce distanță parcursesem.

Oricum, abia a doua zi după ce am trecut pe lângă urmele domnului Shackleton am văzut pentru prima dată limpede marele ghețar printre munții din sud-vest, care avea să ne dea o cale de la nivelul mării unde se afla Bariera până la 10.000 de picioare mai sus. Drumul într-acolo era magnific: o poartă formată din imense domuri verticale și stâlpi de piatră. Zoe și Juana au numit vastul râu de gheață Gheţarul Privighetorii Florentine, dorind să onoreze englezoaica aceea care fusese inspirația și ghidul expediției noastre; o doamnă foarte curajoasă și foarte deosebită simbolizând tot ce era mai bun și mai ciudat în acea rasă insulară. Pe hărți, firește, acel ghețar purta numele pe care i-l dăduse domnul Shackleton, Beardmore.

Ascensiunea pe Privighetoare nu a fost ușoară. Calea a fost la început deschisă și bine marcată de grupul nostru de ajutor, dar după câteva zile am ajuns printre niște crevase îngrozitoare, un labirint de crăpături ascunse, de la un picior până la 30 lărgime și de la 30 la 100 adâncime. Am mers pas cu pas, mereu mai sus. Am stat 15 zile pe gheţarul acela. La început, vremea a fost fierbinte, până la 20 grade F, iar nopțile fierbinți, fără întuneric le petreceam lipsite de confort în corturile noastre mici. Și toate sufeream de orbirea gheții, tocmai când voiam să vedem limpede ca să ne alegem calea printre crevase și gheţuri torturate și să vedem minunile din jurul nostru. Cu fiecare zi de înaintare piscuri tot mai mari, fără nume au apărut către vest și sud-vest, culme peste culme, distanță după distanță, poatră goală și zăpadă amiaza fără sfârșit.

Am dat nume acelor piscuri, nu foarte serios, de vreme ce nu ne așteptam ca descoperirile noastre să atragă atenția geografilor. Zoe avea un dar al botezului și mulțumită ei anumite hărți din mai multe poduri din suburbiile Sudamericane poartă denumiri curioase ca "Nasul Mare al lui Bolivar", "Eu sunt Generalul Rosas", "Fauritorul de nori", "Al cui deget e ăsta?" și "Tronul Doamnei Noastre de la Crucea Sudului". Și când în sfârșit am ajuns sus pe altiplano, pe marele platou interior, Zoe l-a numit Pampas și a susținut că noi mergeam acolo printre vaste turme de vite invizibile, vite transparente în vârtejuri de zăpadă, având drept

gauchos vânturile neobosite și nemiloase. Cu toate eram atunci puțin nebune de epuizare și altitudine — 12.000 de picioare — și frigul și vântul și cercurile luminoase și crucile înconjurând sorii, pentru că deseori erau trei sau patru sori sus pe cer.

Acela nu-i un loc făcut pentru oameni. Ar fi trebuit să ne fi întors; dar de vreme ce am muncit atât de mult să ajungem acolo, ni s-a părut că trebuia să continuăm, măcar pentru o vreme.

A venit un viscol cu temperaturi foarte coborâte, așa că a trebuit să rămânem în corturi, în sacii de dormit, preț de 30 de ore, odihnă de care aveam cu toate nevoie; deși era cald, aveam nevoie de mai mult și nu exista căldură pe câmpia aceea îngrozitoare decât în vinele noastre. Ne-am înghesuit una în alta. Zăpada pe care stăteam avea două mile grosime.

S-a limpezit brusc și vremea a devenit, pentru platou, bună: 12 grade sub zero și vânt nu prea puternic. Noi trei ne-am târât afară din cort și le-am întâlnit pe celelalte ieșind pe brânci din cortul lor. Carlota ne-a spus că grupul ei dorea să se întoarcă. Pepita se simțea foarte prost; chiar și după odihna din timpul viscolului, temperatura ei nu se ridica peste 94 grade. Carlota avea probleme cu respirația. Zoe se simțea perfect, dar prefera să stea cu prietenele ei și să le dea o mână de ajutor la greu, ca să continuăm către Pol. Așa că am pus cele patru uncii de pisco pe care le păstram pentru Crăciun în ciocolata caldă de la micul dejun, ne-am strâns corturile, am încărcat săniile și am plecat în lumina albă de pe câmpia tristă.

Sania noastră era mult mai ușoară acum. Continuam să tragem spre sud. Juana calcula poziția noastră zilnic. Pe 22 decembrie 1909 am ajuns la Polul Sud. Vremea era, ca întotdeauna, foarte nemiloasă. Nimic nu marca pustiul alb. Am discutat dacă să lăsăm un semn, un monument, o grămadă de zapadă, un băț de cort și un steag; dar nu exista nici un motiv s-o facem. Orice am fi putut face, oriunde am fi fost, era fără importanță în locul acela îngrozitor. Am ridicat cortul pentru o oră și am făcut un ceai, apoi am pornit spre "Tabăra 90 grade". Dolores, stând răbdătoare ca întotdeauna în hamul ei de la sanie, privea la zăpadă; era atât de înghețată încât nu lăsa nici o urmă, iar ea întrebă:

— Încotro?

— Către nord, spuse Juana.

Era o glumă, pentru că în locul acela nu exista altă direcție. Dar noi n-am râs. Buzele ne erau crăpate de degerătură și ne dureau prea tare ca să mai râdem. Așa că am pornit înapoi, cu vântul în spate, ferindu-ne astfel de tăișul valurilor de zăpadă.

Toată săptămâna aceea viscolul ne-a urmărit ca o haită de câini turbați. Nu pot descrie. Îmi doream să nu fi venit la Polul Sud. Cred că am și acum aceeași părere. Dar eram bucuroasă chiar și atunci că nu lăsasem nici un semn ca nu cumva vreun om care și-a dorit să fie primul acolo să-l descopere și știind atunci ce nebunie a făcut, să i se frângă inima.

Am decis, când am putut vorbi, să încercăm să prindem din urmă grupul Carlotei, de vreme ce ele mergeau mai încet decât noi. De fapt, ele folosiseră cortul drept pânză ca să prindă vântul din spate și o luaseră mult înaintea noastră. Dar ridicaseră în multe locuri movile de zăpadă sau ne lăsaseră câte un semn; odată, Zoe scrisese pe latura unui sastrugi de zece picioare, așa cum scrie un copil în nisipul plajei de la Miraflores "Pe aici!". Vântul lăsase inscripția intactă.

Din prima oră când am început să coborâm gheţarul, vremea s-a mai încălzit și câinii turbați au rămas să urle pe vecie legați de Pol. Distanța care ne luase 15 zile la urcare am parcurs-o acum în numai opt. Dar vremea bună care ne-a ajutat să coborâm de pe Privighetoare a devenit un blestem pe Barieră, la care ne gândisem ca la un marș triumfal din depozit în depozit, mâncând pe săturate și fără să ne grăbim pentru prima oară de 300 de mile încoace. Într-un loc abrupt mi-am pierdut ochelarii de protecție — mă legănam spânzurată de hamuri într-o crevasă — apoi Juana și i-a spart pe ai ei, când am urcat pe o stâncă mai jos de Poartă. După două zile de lumină orbitoare cu numai o pereche de ochelari de zăpadă pe care o treceam de la una la alta, sufeream toate de orbirea zăpezii destul de rău. Devenise dureros să tot căutăm din priviri semnele sau steagurile deopzitelor, chiar să cercetăm busola care trebuia așezată pe zăpadă, ca să stabilizeze acul. La Depozitul Concolorcorvo, unde era o provizie deosebit de bună de hrană și carburant, am renunțat, ne-am târât în sacii de dormit cu ochii bandajați și am fiert încet, de vii, ca racii, în cortul expus soarelui

neobosit. Vocile Bertei și ale lui Zoe au fost cele mai dulci sunete pe care le-am auzit. Puțin îngrijorate din pricina noastră, au schiat către sud ca să ne întâlnească. Ele ne-au condus acasă la Bază.

Ne-am revenit destul de iute, dar altiplano și-a lăsat urmele. Când era foarte mică, Rosita a întrebat dacă un câine "a mușcat degetul mare de la picior al lui mămica". I-am spus că Da, un câine mare, alb, turbat, pe nume Viscol! Rosita mea și Juanito al meu au auzit multe povești când erau foarte mici, despre câinele înspăimântător și despre urletul lui și despre turma transparentă a gauchos-ilor invizibili și despre un râu de gheață de 8000 de picioare înălțime numit Privighetoarea și cum Verișoara Juana a băut o cană de ceai stând pe fundul lumii, sub șapte sori și o mulțime de alte povești.

Aveam cu toate un șoc sever atunci când am ajuns în sfârșit la Bază. Teresa era însărcinată. Trebuie să recunosc că primul meu răspuns la vederea pântecului mare al sărăcuței a fost mânia — turbarea — furia. Să fi gândit așa ceva de la ceilalți! Dar Teresa nu făcuse nimic de felul ăsta. Numai cei care nu-i spuseseră la timp erau vinovați. Crescută de servitori, cu patru ani de carte într-o mânăstire și măritată la 16 ani, fetița era atât de neștiutoare încât la 20 de ani și-a închipuit că "vremea friguroasă" fusese de vină pentru oprirea ciclului ei. Nici măcar asta nu fusese o prostie prea mare, de vreme ce toate văzuserăm ciclul nostru schimbându-se sau oprindu-se pe când treceam prin foame, frig și oboseală. Pofta de mâncare a Teresei începuse să atragă atenția tuturor; apoi a început, după cum spunea ea patetic, "să se îngrașe". Celelalte erau îngrijorate la gândul că trăsese atât de mult la sanie, dar ea înflorea și singura ei problemă era pofta nestăpânită de mâncare. Din câte s-a putut afla din informațiile ei despre ultima noapte de la hacienda cu soțul ei, copilul trebuia să sosească odată cu vasul Yelcho, pe 20 februarie. Dacă nu ne întorceam încă două săptămâni, pe 14 februarie, avea să nască.

Câteva dintre noi purtaseră copii și moșiseră și, oricum, mai tot ce trebuie făcut în cazuri din astea e destul de evident; dar o primă naștere poate fi laborioasă și lungă și eram cu toate neliniștite, în vreme ce Teresa era înspăimântată. A tot țipat după Jose până ce a răgușit ca un pescăruș skua. Zoe și-a pierdut

răbdarea până la urmă și a spus: Dumnezeule, Teresa, dacă mai spui o dată ...Jose! "Îți doresc să naști un pinguin!" Dar a avut, după 20 de ore lungi, o fetiță drăguță și roșie la față.

Multe au fost sugestiile pentru numele copilului de la cele opt moașe mândre: Polita, Penguina, McMurdo, Victoria... Dar Teresa a anunțat, după ce a dormit bine și a mâncat o porție mare de pemmican:

— Am s-o numesc Rosa — Rosa del Sur — Roza Sudului.

În seara aceea am băut ultimele două sticle de Veuve Clicquot (pentru că terminasem pisco-ul la 88 grade 30' Sud) toastând pentru micuța noastră Rozã.

Pe 19 februarie, cu o zi mai devreme, Juana mea a coborât în Buenos Aires repezită.

— Vasul, a spus ea, a venit vasul, și a izbucnit în lacrimi — ea care nu plânsese niciodată în toate săptămânile de durere și griji.

Despre călătoria de întoarcere nu e nimic de povestit. Ne-am întors în siguranță.

În 1912, toată lumea a aflat că bravul norvegian Amundsen a ajuns la Polul Sud; și atunci, mult mai târziu, au ajuns veștile că oamenii căpitanului Scott ajunseseră după el, dar nu s-au mai întors acasă.

Chiar în anul acela, Juana și cu mine am scris căpitanului de pe Yelcho, pentru că ziarele erau pline de povești despre încercarea lui galantă de a salva oamenii lui Sir Ernest Shackleton de pe insula Elefanților și am dorit să-l felicităm și să-i mulțumim încă o dată. Niciodată nu a suflat un cuvânt despre secretul nostru. E un om de onoare, Louis Pardo.

Adaug această ultimă notă în 1929. Peste ani, am pierdut legătura între noi. Pentru femei este foarte greu să se întâlnească atunci când trăiesc atât de separate ca noi. De când a murit Juana, nu am mai văzut niciuna dintre vechile mele colege de sanie, deși uneori ne scriem. Micuța noastră Rosa del Sur a murit de scarlatină la cinci ani. Teresa a avut mulți alți copii. Carlota a trecut la văduvie în Santiago cu zece ani în urmă. Acum suntem bătrâne, cu soți bătrâni și cu copii mari și cu nepoți care s-ar putea într-o zi să citească despre Expediție. Chiar dacă le-ar fi rușine să aibă niște

bunice atât de nebune, s-ar putea să le placă să fie părtași la secret. Dar nu trebuie să-l lase pe domnul Amundsen să afle! Am fi foarte stânjenite și dezamăgite. Nu e nevoie ca el sau altcineva în afara familiei să știe. N-am lăsat nici măcar urme de tălpi.

Traducere de ȘTEFAN GHIDOVEANU

CUPRINS

Prefață 5

NADIR

Autorul semințelor de acacia 8
Noua Atlantidă 16
Pisica lui Schrodinger 42

NORD

Două întârzieri pe linia de nord 52
SQ 66
Mărunțiș 77

EST

Primul raport al străinului.
Naufragiu către Kadanh din Derb 85
Jurnalul unui trandafir 92
Măgărușul alb 117
Phoenix 120

ZENIT

Intracom 127
Iluzie optică 144
Labirinturi 158
Cărările dorinței 163

VEST

Harpa lui Gwilan 197
Ținutul nefericirii 203
Apa e largă 214

SUD

Povestea soției 225
Unele comentarii asupra
problemei scurtării timpului 230
Sur 235